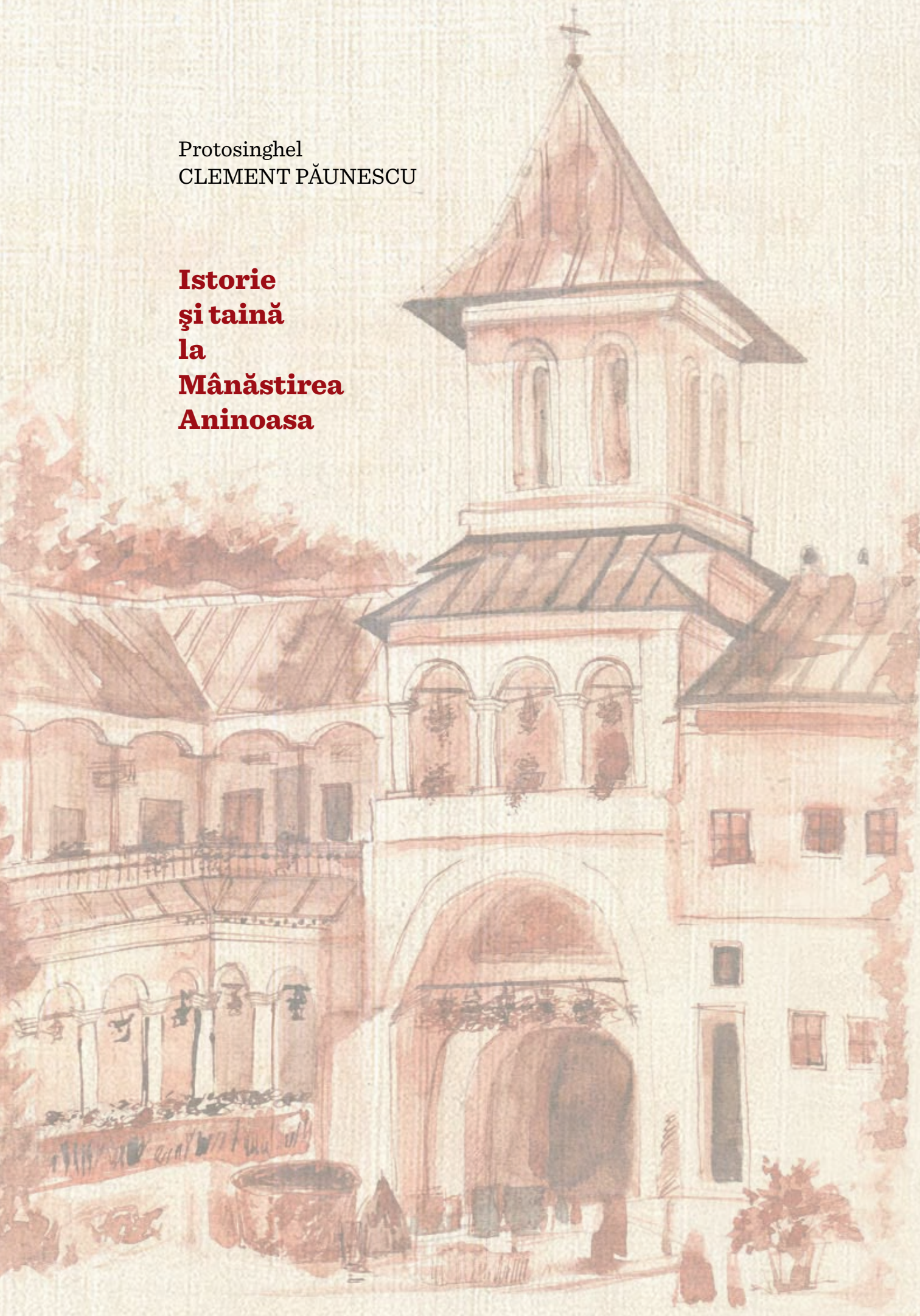

Protosinghel
CLEMENT PĂUNESCU

**Istorie
și taină
la
Mănăstirea
Aninoasa**

Editor: Preot Lector Doctor RADU TASCOVICI
Idee și concept: Obștea Sfintei Mănăstiri Aninoasa,
îndrumată de Preotul DANIEL GLIGORE,
consilier cultural al Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului
DTP & Layout: LARISA BARBU
Procesare foto: PAUL LUCA, LARISA BARBU
Corectură: Monahiile DANIELA și CECILIA
de la Mănăstirea Aninoasa, IZABELA IARCA
Lectori: Monahiile HERUVIMA și ECATERINA
de la Mănăstirea Aninoasa, CRISTINA GHEORGHE
Traduceri: Lector Universitar Doctor FLORENTINA BUCUROIU
Fotografii: Albumul României, Arhiva Mănăstirii Aninoasa
și CRISTINA GHEORGHE
Grafică: Pictor bisericesc autorizat CRISTINA GHEORGHE

© Mănăstirea Aninoasa, 2013

Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului

B-dul Basarabilor, nr. 23, Curtea de Argeș, 115300,

Județul Argeș, România

Tel./fax. 0348401956; 0721492070

episcopiaargesului@yahoo.com

www.eparhiaargesului.ro

Responsabil: Preot Daniel Gligore,

Consilier Cultural și Relații Media

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PĂUNESCU, CLEMENT

Istorie și taină la Mănăstirea Aninoasa / Protosingel Clement
Păunescu ; cu binecuvântarea Arhiepiscopului Calinic Argeșeanul. –
Curtea de Argeș : Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-8181-22-6

I. Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului

726.71(498 Aninoasa)

Protosinghel
CLEMENT PĂUNESCU

Istorie și taină la Mănăstirea Aninoasa

Apare cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului

Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, 2013

Dedicație

Dedicăm lucrarea de față celui care ne-a oferit mobilul redactării ei, Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului. Cu ani în urmă, am descoperit cu nespusă bucurie respectul pentru patrimoniul cultural național religios și dragostea pentru tradiția ortodoxă a poporului român, adânc încrustate în sufletul ierarhului nostru.

Adeseori a dat binecuvântări pentru a fi școliți ghizi și muzeografi capabili să păstreze valorile existente în mănăstiri, capabili să le prezinte lumii, ca pe niște simboluri ale românismului și ale evlaviei luminate și iubitoare de frumos. Conștient întotdeauna de responsabilitatea pe care o are în fața lui Dumnezeu și a Sfântului Apostol Andrei, cel care ne-a încreștinat încă dintru începuturi, Înaltpreasfințitul Calinic ne-a sfătuit de nenumărate ori, cu dragoste paternă, să studiem trecutul lăcașurilor în care viețuim, să cercetăm personalitățile care le-au întemeiat și susținut, să redactăm monografii pentru a nu se pierde istoria credinței noastre.

Dacă Înaltpreasfinția Sa poate fi numit ctitor al bisericilor și mănăstirilor eparhiei, cu atât mai mult al mănăstirii noastre, unde viața monahală era întreruptă de mai bine de un secol. Ne închinăm înaintea Ziditorului a toate, mulțumindu-I pentru binecuvântarea de a ni-l fi trimis pe alesul Său spre a ne păstori. Nădăjduim să auzim pentru cât mai mulți ani de aici înainte bătăile inimii pline de binecuvântare a arhiereului Calinic.

Totodată, mulțumim aceluia care ne-a îndrumat în mod nemijlocit pe parcursul redactării prezentei lucrări, Părintele Radu Tascovici, decan al Facultății de Teologie Ortodoxă *Sfânta Muceniță*

Filoteia din Pitești. Pe unii inițiindu-i, pe alții ajutându-i să aprofundeze tainele Istoriei Bisericii Ortodoxe Române și ale Dreptului Canonic Ortodox, evlavios formator duhovnicesc, s-a vădit pentru toți, deopotrivă, un model demn de urmat.

Autorul acestui studiu monografic despre frumosul lăcaș ocrotit de către Sfântul Ierarh Nicolae nu a fost decât o unealtă în mâinile harului. Dacă semnatarul lucrării apare în prim-plan, fundalul ascunde multe alte persoane extraordinare. O bucurie de nespus ne cuprinde sufletul când ne gândim la conducerea Secretariatului de Stat pentru Culte. Căci, ori de câte ori am trecut pragul instituției de-a lungul anilor, am simțit disponibilitatea de a ni se oferi ajutor. Domnul Adrian Lemeni, domnul Florin Frunză, minunați creștini și oameni de omenie, ne-au poftit nu numai pe ușa biroului în care au activat sau activează încă, dar au deschis drum larg de la suflet la suflet.

Fără aportul Secretariatului de Stat pentru Culte, prezenta lucrare, rod al unui simpozion omonim, nu s-ar fi putut tipări. Ce mare mângâiere că această instituție, care se ocupă de Biserică, se face resimțită ca o mamă, ocrotind soarta monumentelor, intervenind când și când, la nevoie, și încurajându-i astfel pe cei care viețuiesc aici!...

Sperăm ca aceste pagini să aducă bucurie, în același timp, în sufletul maicilor de la Mănăstirea Aninoasa, al căror duhovnic sunt de peste un deceniu și care m-au încurajat, susținut și ajutat la redactarea prezentei monografii.

**Protosinghel
Clement Păunescu,
starețul Mănăstirii Slănic**

Argument pe față

După 24 de ani de așteptări și spaima de tot felul, s'a ajuns, cu ajutorul lui Dumnezeu în 2012, vreme binecuvântată de împliniri sfinte și un pic de odihnă duhovnicească.

Miracolul, pe care-l putem vedea în cuprinsul arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, este și Mănăstirea Aninoasa, răsărind și întrenându-se, ca pasărea Phoenix.

Cu ani în urmă, când Tamara Dobrin, Vicepreședinta Consiliului Culturii și Educației Socialiste, de atunci, a venit la biserică Sfântul Nicolae Domnesc de Curtea de Argeș, pentru a vedea lucrările de consolidare și restaurare, conduse de noi și plătite integral de Mănăstirea Argeșului, mi-a spus în șoaptă de taină:

- Mamă, ai grijă de Mănăstirea Aninoasa! Este cea mai frumoasă mănăstire din Țara Românească.

Am rămas surprins. Nu văzusem mănăstirea până atunci decât din anumite pagini din Istoria scrisă de Rădulescu.

Vizitând Mănăstirea Aninoasa, m-am uitat cu atenție peste tot. În val-virtejul

asezământului, am întrezărit adevărul spus de cucuana savantă, în felul ei.

Mănăstirea Aninoasa, după ani de așteptare, la propunerea noastră, a revenit la Statutul ei de asezământ monahal, condus de Hierarhia Ortodoxă.

La timpul potrivit, ctitoria lui Tudoran Vlădescu, a fost cuprinsă în Planul de restaurare a Direcției de Cultură și Patrimoniu, condusă de Preotul Nicolae Brânzea și ajută financiar, cu dragoste creștină, de Nicolae Văcăroiu, fostul Prim-ministru al României, azi, ctitoria zămbind în soare, așteptând și restaurarea valoroasei picturi a lui Părvu Mutu.

O mână de călugărițe au vegheat candela aprinsă a jertfei de fiecare zi, iar Părintele Clement Paunescu s'a dovedit a fi străjerul harnic și neadormit al desfășurării lucrărilor adevărate, așa cum se pot vedea în umbră limpede și binevoitor.

Binecuvântăm, cu neascunsă bucurie, lucrarea alcătuită de Părintele Clement, ce apare sub titlul: „Istorie și taină la Mănăstirea Aninoasa”, de pe plaiurile Muncelului.

f. Calinic Stăgă

I. Cuprins

Dedicatie	5
Argument	6
I. Cuprins	9
II. Predoslovie	11
III. Repere generale	13
IV. Contextul fondării. Ctitorii, patru nume vrednice de pomenit. Mobil și persoane	17
1. Aga Tudoran Vlădescu (Monahul Teodosie) – ministru cu rasă și metanii	17
2. Mitropolitul Daniil al Ungrovlahiei – vlădică erudit și spirit novator	24
3. Egumenul Mihail Tărtășescu – un colț de rai și o rugă abia șoptită	36
4. Patriarhul Iustinian Marina – omul lui Dumnezeu mai presus de vremuri	36
V. Situația Mănăstirii Aninoasa de la întemeiere până astăzi – evenimente majore, persoane providențiale	40
1. Mănăstirea Aninoasa în trecut. Cronici, arhive și amintiri	40
A. Prima etapă din trecutul Mănăstirii Aninoasa (1677-1778)	43
B. A doua etapă din trecutul Mănăstirii Aninoasa (1778-1812)	46
C. A treia etapă din trecutul mănăstirii Aninoasa (1812 – 1864)	49
D. A patra etapă din trecutul Mănăstirii Aninoasa (1864-1988)	58
2. Mănăstirea Aninoasa astăzi: un nou întemeietor – Înaltpreasfințitul Calinic	63
VI. Pentru ochi și inimă deopotrivă – Artă și lumină, culoare și formă	87
VII. Și noi ne-am rugat aici – înscrisuri pe Evanghelii-	180
VIII. Gânduri de suflet la final	186
IX. Decalog al evlaviei – despre Aninoasa în presa contemporană –	188

X.	Cele deja spuse, pe scurt	190
XI.	Câteva cuvinte pentru alte neamuri... ..	192
	1. Mănăstirea Aninoasa	192
	2. The Aninoasa Monastery.....	193
	3. Il Monastero Aninoasa.....	194
	4. Le Monastère Aninoasa.....	195
XII.	Mănăstirea Aninoasa ne-a fascinat... ..	197
	Preotul Ioan Răuțescu	197
	Protosinghelul Clement Păunescu.....	198
	Preotul Lector Doctor Radu Tascovici.....	199
	Pictorul bisericesc autorizat Cristina Gheorghe	
XIII.	Bibliografie.....	200
XIV.	Anexe.....	

II. Predoslovie

„Fiecare loc de pe pământ are o poveste a lui, dar trebuie să tragi bine cu urechea ca s-o auzi și trebuie și un dram de iubire ca s-o înțelegi.“

(Nicolae Iorga)

Imaginile trecute ale oamenilor și locurilor prind viață din negura vremii, se adună, se destramă, se contopesc, se estompează... Ele nu se ordonează și nu se limpezesc decât având răbdarea și interesul de a le descifra și de a le înțelege. Un atare act solicită nu doar mintea, ci și sufletul. Poate mai ales sufletul.

Privind viața, observăm că aceasta nu are nici granițe, nici contururi clare. Cuvintele, însă, o secționează, creând sfârșituri firești de cicluri și epoci, împărțind-o după criterii tematice ori cronologice. Și dacă micile scânteii stau la baza marilor incendii, de ajuns a fost un îndemn, pentru ca sufletul să ni se aprindă de râvna elaborării prezentei lucrări.

O monografie. Ori, cel puțin, o încercare de monografie. Pornind de la sumarele date existente, presărate ici și colo; ascultând guri îmbătrânite ce rememorează poveștile auzite în anii copilăriei, de la străbunici.

Singura monografie a monumentului la care ne referim – Mănăstirea Aninoasa din județul Argeș (astăzi), Muscel (în trecut) – datează din anul

1933, purtând semnătura preotului Ioan Răuțescu. Materialul acesteia ne este de mare folos, dar nu suficient. Se simt lipsuri, ne frământă inexistența unei documentații bine organizate, ulterioară studiului amintit. Majoritatea documentelor cu privire la mănăstire, inclusiv condica acesteia, se găsesc la Moscova, din timpul Primului Război Mondial.

Inițiativa realizării actualei lucrări nu este ușoară. Greutatea, însă, trebuie să devină un îndemn în plus pentru a încerca. Pornim la acest drum ca urmare a unei mai vechi ascultări primite de la Înaltpreasfințitul Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului.

Înarmându-ne cu stăruință, prindem curaj, căci „orice vis poate fi transpus în viață de către cei care sunt destul de puternici pentru a crede în el.“ (George Bernard Shaw)

Dacă oamenii înaintează în vârstă, dacă zidurile îmbătrânesc, dacă inventarul se uzează, destinul unui lăcaș mănăstiresc este etern punctat de sfințenie, ca o constantă, invariabil. Sacral apare ca „element în

structura conștiinței și nu ca stadiu în istoria cunoștinței.¹ Așadar, nu simplu obiect de studiu, nici un peisaj de basm. Căci orice mănăstire ortodoxă înseamnă, mai presus de toate, viață. Viață în Hristos. În atare condiții, cuvintele devin inexprimabile. Conținutul le este, parcă, prea sărac. Totuși, aceste rânduri merită notate, deși hârtia se aprinde și cerneala se șterge pentru că existăm doar fiindu-le martori vieții și istoriei. Așa cum viața și istoria există în măsura în care ne au ca martori („veritas filia temporis”).

Privitorilor cu ochi critic ori amuzat de îndrăzneala noastră le

¹ Mircea ELIADE, *Nostalgia originilor*, Editura Humanitas, București, 1994, p. 6.

răspundem, ca și preotul Ioan Răuțescu, prin cuvintele (datate 1803) aflate pe coperta finală a unui „Penticostar” de la Aninoasa: „Cu multă osârdie vă rog, pravoslavnicilor cititori, găsind vreo greșeală să îndreptați cu duhul blândeților și să nu mă osândiți, că n-au scris mână de înger, ci de om pământean”².

Fie, deci, ca actualele pagini să ne cultive și să ne îmbogățească sufletele, rămânând, totodată, ca document atât de necesar peste timp. Cum spunea cândva un bătrân dascăl, să nu lăsăm să se șteargă urmele pașilor care au trecut pe aici! Și noi suntem trecători!

² Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa din județul Muscel*, Tipografia și Librăria Gheorghe N. Vlădescu, Câmpulung Muscel, 1933, p. VI.

III. Repere generale

Privind cu superficialitate și cu ieftin convenționalism raportul dintre coordonata spațială și inconștient, acesta pare a fi unul de independență. Însă, așa cum arăta Lucian Blaga în *Trilogia culturii*, purtăm în inconștientul nostru anume orizonturi, care tind atât de mult să se exprime, încât ele ajung a se dezvălui prin niște mijloace aparent improprie scopului. Filozoful se aventurează în căutarea unei *chei de aur* care să poată deschide multe dintre porțile entității românești, vrând să găsească sau să construiască ipotetic un *spațiu-matrice*, un orizont spațial al inconștientului, înzestrat cu accente sufletești ce lipsesc peisajului. Dacă peisajul riscă să fie trădat oricând de conștiință, inconștientul nu trădează, simțindu-se unit organic, inseparabil, cu orizontul spațial, care se mulează pe el ca o *cochilie*. Fiecărei culturi îi corespunde un sentiment specific al spațiului. Pentru români, pe un teren al nuanțelor și al atmosferei, al inefabilului și imponderabilului, „spațiul mioritic”, „plaiul”, pătrunde ca o aromă întreaga înțelepciune a unui suflet care-și simte drumul suind și coborând, iarăși suind și coborând, „care zeci de ani a urcat munții și a cutreierat văile sub îndemnul și porunca unui destin”¹.

¹ Lucian BLAGA, *Trilogia culturii*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1969, p. 120.

Aceeași alternanță deal-vale, același plai – matricea spațială a poporului român – este ușor sesizabilă, ca în toate zonele țării și pe meleaguri muscelene și argeșene. Pornind din Câmpulung spre Berevoiești urci, pe rând, două dealuri. Cel dintâi – situat între Râul Târgului și Bughea, iar al doilea – între râurile Bughea și Bratia.

„Pădurea coboară dealul spre matca Bratiei, parcă Însuși Dumnezeu ar fi scris, cu cerneală verde, o epistolă de dragoste aninoșenilor, mănăstirea întărită cu ziduri de la poalele ei, pare o pecete dumnezeiască.”²

Comuna Aninoasa este așezată în nord – vestul Munteniei, în partea nordică a Județului Argeș, la circa 22 km de paralela 45° Lat. N. Are pe teritoriul său, cu o suprafață de 37 km², un relief deluros, caracteristic Piemontului Getic, aflându-se în apropierea liniei de contact dintre dealurile subcarpatice la nord și podișurile piemontale în partea de sud. Într-o alternanță feerică, aici își expun versanții mai multe dealuri: Gorgan, Dealul Bisericii, Erja, Fața Frumoasă, Musceluș, Coasta Grecului, Nevrințu, Voimiru, Slănic (720 m), Muchia Crucii (700 m). Printre acestea, ondulându-și plastic cursurile, trec râurile Bratia, cu izvorul în Munții Iezer, afluent al Râului Târgului, cu debit permanent și Slănic, afluent al celui dintâi, cu debit minim,

² Ion VULPE, *Ferestre spre rai*, Editura Arhetip, București, 2002, p. 64.

secând ori rămânând ca pârâu pe timp de secetă¹. În perioadele fără ploaie, Râul Bratia își urmează cursul liniștit și molcom în albia sa². Când, însă, plouă mult, apele aduc nisip și pietriș des folosit în trecut la construirea caselor.

Apare, deci, același orizont înalt, ritmic și indefinit, alcătuit din deal și vale, „un plan înalt, deschis, pe coamă verde de munte, scurs molcom la vale”³. Printre livezi cu fânețe și siliști de pruni resimțim parcă și mai mult specificul sufletului românesc, îmbinare de pastoral – cultura montană – și

agrar – preponderent în zona de câmpie. La numai 3 km spre miazăzi de Berevoiești și Slănic, pe malul stâng al râului Bratia, se află satul Aninoasa⁴. Vecinul de miazăzi al Aninoasei este satul Vlădești, spre apus întinzându-se satele Bădești și Petroșani, iar spre răsărit – Cotești și Capul Piscului. Satul Aninoasa („Alinoasa” sau „Iainoasa”⁵) este atestat documentar în hrisovul emis pe 13 august 1437 la Târgoviște de către Vlad Dracul, prin care domnitorul întărea acest așezământ câtorva dintre boierii săi:

„1437(6945) august 13, Târgoviște

†În Hristos Dumnezeu, binecredinciosul și binecinstitul și de Hristos iubitorul, Io, Vlad voevod și domn, din mila lui Dumnezeu și cu bunăvoința lui Dumnezeu stăpânind toată țara Ungrovlahiei, Herteg al Almașului și Făgărașului. A binevoit domnia mea și am dat acest atotcinstit hrisov de față al domniei mele boierilor domniei mele, Voinea și Radul și Dragomir și Albul și Vâlcsan și Vlaicul, ca să le fie jumătate din Lânjești pe Argeș și Gornii și Aninoasa și Raucul și Balotești și Găureni. Acestea toate să le fie de ocină și de ohabă, cât va trăi domnia mea și cât vor trăi fiii domniei mele și cât vor trăi ei și nepoții lor și strănepoții lor, începând de la vama oilor, de vama porcilor, de vama stupilor, de găletărit, de dijme, de cositul fânului, de talpe, de podvoade și cărături și de toate, adică de slujbele mari și mici, câte se află în țara singur stăpânitoare și în stăpânirea domniei mele. Și să nu cuteze să-i tulbure nici sudeț, nici globnic, nici birari, nici altul nimeni dintre boierii mari și mici, pentru că cine i-ar împiedica măcar cu un fir de păr, unul ca acela va primi mare rău și urgie de la domnia mea, ca un călcător al acestui hrisov al domniei mele.

Însăși după moartea domniei mele, pe cine va alege Domnul Dumnezeu să fie domn al Țării Românești sau din rodul inimii mele sau din rudele domniei mele sau, pentru păcatele noastre, din alt neam, dacă va cinsti și va întări acest hrisov al domniei mele și pe acela Domnul Dumnezeu să-l întărească în domnia lui și dacă va nimici și nu va întări și pe acela Domnul Dumnezeu să-l lovească și să-l ucidă aici cu trupul, iar în cel veac cu sufletul și să fie asemenea lui Iuda și lui Arie și cu acei cari au spus, sângele lui asupra lor și asupra copiilor lor, ceiace este și va fi în vecii vecilor, amin. †

Aceștia sunt martorii: jupan Voico vornic, jupan Tudor, jupan Nanul, jupan Stanciul, fratele lui Mircea, jupan Nan Pascal, jupan Stanciul Honoi, Dimitrie spătar, Coica primul vistier, Semen stolnic, Micle paharnicul, Badea comis, Ștefan logofăt.

Eu, Coica, am scris la Târgoviște, august 13, în anul 6945 (1437).

†Io Vlad voevod, din mila lui Dumnezeu, domn. †⁶

¹ Mihaela LINA, *Monografia Comunei Aninoasa din județul Argeș*, Editura Paralela 45, Pitești, 2002, pp. 7-10.

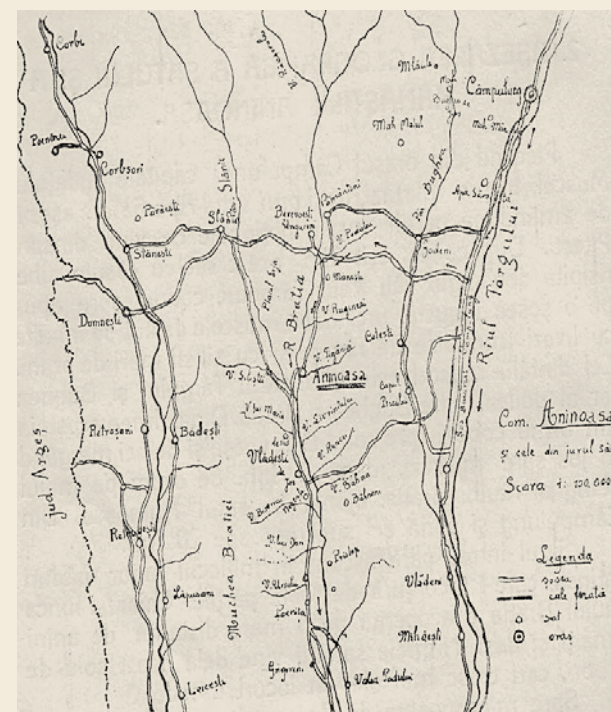
² *Ibidem*, p. 88.

³ Lucian BLAGA, *Trilogia...*, p. 120.

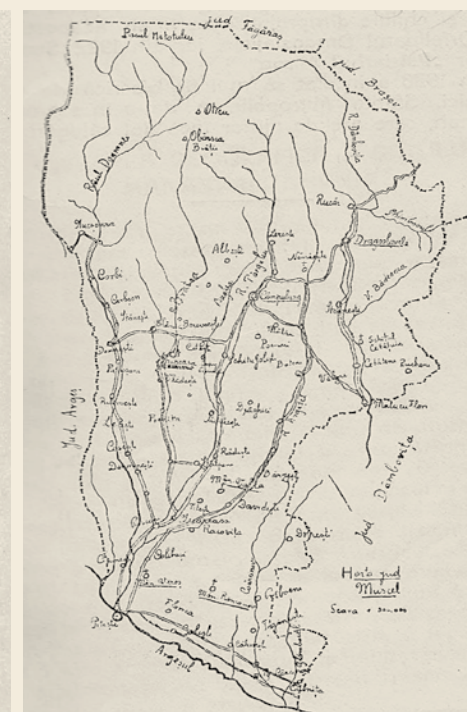
⁴ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 7.

⁵ *Catalogul Documentelor Țării Românești*, Arhivele Naționale ale României.

⁶ *Documenta Romaniae Historica*, B., Țara Românească, vol. I, doc. 86.

Comuna Aninoasa

Județul istoric Muscel

Hărți reproduse după Preotul Ioan Răuțescu, în *Mănăstirea Aninoasa...*

Satul Aninoasa, atestat prin actul anterior, este poziționat în centrul comunei cu același nume, fiind component al acesteia, alături de alte trei sate – Broșteni, Slănic și Valea Siliștii. Este situat la o distanță de 52 km de Municipiul Pitești, la 33 km de Curtea de Argeș și la 18 km de Câmpulung Muscel, în apropierea drumului național Curtea de Argeș – Domnești – Câmpulung.

Mănăstirea Aninoasa¹ este ridicată pe malul stâng al Râului Bratia, în partea de răsărit și miazăzi a satului, la o distanță aproximativ egală de șoseaua Pitești – Câmpulung și de cea spre Domnești, Corbi și Nucșoara².

Zidită inițial la loc ferit, la poalele Carpaților, în mijlocul deselor și

întinselor păduri de anini, așezarea spațială, ca în cazul majorității mănăstirilor³, era în concordanță cu specificul activității spirituale desfășurate aici.

Aninii sau arinii, arbori înalți și drepecți, specifici zonelor umede, acoperă, pe o distanță destul de însemnată, chiar și astăzi lunca Râului Bratia, ei fiind suportul ori punctul de pornire pentru alegerea numelui satului și al mănăstirii: Aninoasa – „locul cu anini”⁴.

Dacă în vechile hrisoave ale Cantacuzinilor⁵ și Mavrocordaților⁶ este con-

³ Gr. monahikos = solitar, izolat.

⁴ N. IORGA, *Revelații toponimice pentru istoria neștiută a românilor*, Editura Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1941, p. 3.

⁵ *Hrisovul lui Ștefan Cantacuzino din 1714 pentru milă de vinărie în dealul Urecheștilor din județul Râmnicu-Sărat, amintind și pentru închinarea schitului de acolo la Mănăstirea Aninoasa*, apud Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 229.

⁶ *Hrisovul lui Constantin Mavrocordat din 13 iulie 1732 privind la mila de vinărie în dealul Urecheștilor, amintind și despre 1200 stâneni de moșie în Voicesti și Urechești, pe care Mitropolitul Daniil i-a dăruit Aninoasii*,

¹ Alte lăcașuri cu același nume (cf. *Catalogul Documentelor Țării Românești*): Mănăstirea Aninoasa Cislău, secolul al XVI-lea, de lemn, dispărută, în Județul Buzău; Schitul Aninoasa (1705-1709), fost metoc al Mănăstirii Tismana, Județul Gorj; biserica de lemn Aninoasa, Județul Gorj, dărâmată, reclădită din zid; Aninoasa, pe Valea Teancului, Mănăstirea Aninoasa, Județul Dâmbovița (1810).

² Mihaela LINA, *Monografia comunei...*, p. 10.

semnată așezarea mănăstirii pe un loc lipsit de fertilitate, „fără hrană și fără venit“, „la loc sec și neroditor“, astăzi sărăcia din trecut este uitată, sătenii ocupându-se cu agricultura, cu zootehnia și cu exploatarea pădurilor din zonă. Mănăstirea este situată chiar vizavi de Ocolul Silvic, administratorul celor aproximativ 18.000 ha de pădure din zonă.

Comuna Aninoasa mai cuprinde încă o mănăstire și trei biserici de mir: Mănăstirea Slănic – ce se presupune a fi ridicată pe locul unei ctitorii a lui

apud Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 239.

Vlad Țepeș, biserica satului Aninoasa – sfințită în anul 2001, cu hramul Aco-perământul Maicii Domnului, biserica satului Slănic – cu hramul Sfântul Nicolae, fost metoc al Mănăstirii Aninoasa, datată inițial 1773, reconstruită în 1840 și biserica din Valea Siliștii – construită de către Arhimandritul Dositei Aninoșeanul în anul 1800, cu hramul Sfinții Voievozi.

Deși situată în mijlocul satului, mănăstirea Aninoasa este un spațiu liturgic iluminat de harul divin, un tărâm al păcii și bucuriei întru Hristos. Căci, intrând pe poarta grea de stejar, simți că ai trecut în „tinda raiului“...

IV. Contextul fondării. Ctitorii, patru nume vrednice de pomenit. Mobil și persoane

1. Aga Tudoran Vlădescu (Monahul Teodosie) – ministru cu rasă și metanii

Familia Vlădeștilor¹, boieri pământeni din Muntenia, este cunoscută din prima jumătate a veacului al XV-lea, având urmași până astăzi.

Provenind din înaintași ca Fota² din Târgoviște, Tudoran I din Aninoasa s-a căsătorit cu Stana, al cărei tată era văr cu doamna Stanca a lui Mihai Viteazul³. În 1632, își împarte averea⁴ celor trei fii ai săi –

¹ Unii consideră că numele comunei Vlădești nu se trage de la familia boierească, așa cum se spune, ci de la cneazul Vlad, care va fi descălecat aici (cf. Pr. Ioan I. IANCU, *Comuna Vlădești – Muscel, județul Argeș – monografie*, p. 15, nepublicată, manuscrisul se află la Primăria Vlădești).

² Octav-George LECCA, *Familiiile boierești române*, Editura Libra, Muzeul Literaturii Române, București, p. 577.

³ Dan PLEȘA, „Neamul Doamnei Stanca, în Genealogii documentate“, vol. I, *Țara Românească*.

⁴ Dimitrie Băjan amintește moșiile ce urmau a le fi împărțite: Coteștii, Răugenii, Aninoasa, Găueștii, Vlădeștii, Găurenii, Izvoranii, Cărtucleștii, Borcăneasa, Pietroșanii, Bucșanii și Hulubeștii.

Pârvu, Badea și Iane⁵. Badea și Pârvu au devenit mari dregători, iar Iane a rămas cu titlul de paharnic.

Fota din Târgoviște, numit „cel mare“ (a doua jumătate a secolului al XVI-lea) este trunchiul acestui neam. A avut patru copii: Alexandra, Despa, Proca și Tudoran. Contemporan cu Mihai Viteazul, boierul Tudoran Vlădescu (fiul Fotei) este amintit de către D. Bejan, în lucrarea sa „Documente de la Arhivele Statului“, care arată că în 1586, acesta avea rangul de Postelnic, iar în 1600 era vel Portar, apoi vel Pitar, pentru ca în 1620 să fie menționat în documente ca vel Sluger. După anul 1622 – din nou vel Pitar, iar în 1634 era biv vel Sluger. El s-a căsătorit cu Stana, fiica lui Pârvu postelnic, fiul lui Țintea, mare armaș, cumnat cu Dragomir postelnicul. Tatăl acesteia era fiul lui Vlaicu, mare armaș și vărul doamnei Stanca a lui Mihai Viteazul.

Cât îl privește pe Pârvu Vlădescu, acesta avusese între anii 1638 și 1642 rangul de spătar, apoi a devenit vistier. În anul 1656 a zidit o frumoasă biserică în satul Vlădești. Numele său, al soției (Anca, fiica lui Ivan șufarul, rudă prin alianță cu familia Cocorăscu și unchiul

⁵ Academia Română, *Mss. 1062*, fila 358.

lui Ianache Văcărescu) și al celor trei „coconi” (Bălașa, Constantin și Șerban) sunt înscrise pe pisană a acesteia. Bălașa va avea ca fiu pe Papa comis, iar Constantin spătar se va călugări sub numele de Chiril. Șerban va ajunge mare Comis, fiind trimis de către domnul Șerban Cantacuzino într-o delegație la Viena¹. Chiar în 1688, Șerban vodă moare, solii îi sunt opriți la Viena, cu excepția lui Constantin Bălăceanu și a lui Șerban Vlădescu. Cel din urmă intră în țară împreună cu un conte ungur – Lazlo Csaki, prin care Brâncoveanu va trimite răspuns la Viena. Pârnu moare ucis (în 1658) la porunca lui Mihnea, la Gura Teleajenului. Împreună cu alți boieri și căpitani, el i s-a plâns pașei împotriva lui Mihnea Vodă. Domnul, la rândul său, se plânge că boierii au pus gând rău împărăției. Pașa îi dă crezare Mihnei. „Întâmplându-se de au venit Pârnu vistierul sub cortul domnesc, poruncise Domnul unor beșlii, că de l-or vedea, să vină cu arme ascunse pe sub haine; și veniră beșlii turcești și zicându-le Mihnea Vodă, îndată loviri pe Pârnu vistierul cu săbiile, de-l făcură fărâmi și multă pagubă făcând împăratului cu uciderea multor turci.” În anul 1661 osemintele i-au fost strămutate de către soție, fiind înmormântat în partea dreaptă a bisericii sale², sub o piatră funerară cu următoarea inscripție: „Aici zac umedile oase ale celui cinstit și de bună treabă Pârnu Vlădescu vel Vistier, fecior lui Tudoran Slugear, care l-au sfârâmat Mihnea voevod pre grea nedreptate la Gura Teleajenului, când au trecut hanul cu Turci i

¹ Nicolae M. VLĂDESCU, *Din trecutul boieriei românești. Vel comisul Șerban Pârnu Vlădescu*, în *Revista arhivelor*, anul I (1925), nr. 2.

² În biserica de la Vlădești de Sus mai este înmormântat un copil al marelui comis Șerban, fiu al lui Pârnu, numit „Răducanu”, peste care este așezată o piatră funerară cu inscripție în limba slavonă: „Aici odihnește oasele Răducanului Șerban Pârnu Vlădescu la leat 7211 [1703], ianuarie”.

Cazaci de pradă Țara Ungerească, la leat 7166. Și după aceea aduse fură aci oasele de jupâneasa Anca și puse într-această sfântă biserică. Văleat 7169”. Restaurată în anul 1851, vechea ctitorie a Vistierului Pârnu a fost rezugrăvită de către pictorul Nicolae Arsenescu, împreună cu Safta, soția sa, cei doi construind și tinda din față.

Badea este amintit în anul 1600 cu rangul de „velichi Postelnic”, pentru că în timpul domniei lui Grigore Ghica să fie menționat și drept „capuchehaia” (reprezentantul domnitorului român la Poarta Otomană), „când au fost vizirul la Belgrad”. El s-a căsătorit cu Neacșa din Cepari, fiica lui Eftimie pitar și a Vi-laei (fata lui Pârnu Rudeanu), devenită, ulterior monahia Nastasia. Copiii săi sunt: Cazan clucer, Radu spătar și clucer (Radu logofățelul- 1711, care în 1719 se afla printre boierii olteni din Vâlcea: „Radu Vlădescu Cambesa”), Calotă postelnic, paharnic și logofăt, zis Belciuneanu, Grigore postelnic, Tigveanu, Athanasie monah (înainte de călugărie acesta avusese un copil, pe Drăghici, viitorul Daniil, mitropolit al Ungrovlahiei). O fiică a sa, Sofiea, s-a căsătorit cu Micu din Pitești, cupeț. Fiul lui Radu clucer, Drăghici Strâmbeanu (după numele mamei) a ajuns vâtaf de aprozi, așa cum apare în opera lui Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara românească și Moldova*.

Al treilea moștenitor al slugerului Tudoran, Iane, a decedat înainte de 1642. În grija soției Chera, fiica lui „Drăghici, vornic ot Cornățeni” și soră a lui „Socol, Marele Clucer”³, au rămas cei doi copii: Tudoran (prea tânăr pe atunci pentru a purta vreun rang boieresc) și Catrina (ulterior soție a lui „Ion Clucer sin Duminică, căpitan ot Lipia”). Tudos-

³ Gion IONESCU, *Istoria Bucureștilor*, București, Stabilimentul grafic I. V. Sorescu, 1899.

ran este, deci, moștenitor de pe urma tatălui său, Iane alături de Barbu și Pârnu.

Fotografie a lui Tudoran Vlădescu. Reproducere după Preotul Ioan Răuțescu, în *Mănăstirea Aninoasa...*

Ștefan Greceanu¹ adună 55 de documente privitoare la „acest Tudoran”. Între anii 1654 și 1664 avea rangul de paharnic, fiind unul dintre cei mai activi cumpărători de pământ ai epocii. A mers cu oastea lui Grigorie Ghica la Ujvar (1663). Între 1665 și 1668 – clucer², în 1669 – pitar, între 1670 și 1673 – agă, în 1674 – vel clucer și între 1674 și 1677 apare ca biv vel clucer, ulterior devenind monahul Teodosie.

Momentul nașterii sale nu este sigur, fiind considerat cu aproximație anul 1620. El se căsătorește cu Alexandra³ din neamul boierilor Crețulești, fiica lui Stan logofăt și a Stanei Greceanu, soră cu marele logofăt Radu și cu Pădure Crețulescu. Tudoran este cunoscut cu spătarul Negoită Văcărescu, tatăl lui Ianache. Avea, deci, rude din cele mai însemnate familii de boieri pământeni: Crețuleștii, Bucșanii, Văcăreștii,

¹ Ștefan GRECEANU, *Genealogiile documentate ale familiilor boierești*, Tipografia Cooperative, București, 1913, vol. I, pp. 28-36.

² Clucer – șeful aprovizionării curții și oștirii.

³ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 56.

Rudenii etc. El deținea chiar și case în București, cumpărate de la Mitropolitul Târgoviștei – Teodosie⁴, după cum menționa Gion Ionescu: „În mahalaua popii lui Istrate mai avea case încă un mare bogat, anume Tudoran clucer ot Aninoasa, mare proprietar de moșii în județul Muscel, soțul Alexandrei Crețulescu, văr al treilea cu Șerban Vodă Cantacuzino și mai târziu călugărit sub numele de monah Teodosie. Interesantă figură de boer bogat, rudă cu Basarab prin mama sa, jupâneasa Chera.”⁵

Tudoran este amintit⁶, de asemenea, ca deținător a numeroase moșii în județele Argeș, Muscel, Ilfov, Vlașca, Dâmbovița, Teleorman și Râmnicu-Sărat.

Preda este singura fiică a sa și a Alexandrei care a ajuns la vârsta căsătoriei, după cum atestă documentele. Devenind soția Comisului Constantin Vărzaru, primește de la tatăl ei moștenire moșia Tomșani, cu clauza ca, de nu va avea moștenitori – ceea ce s-a și întâmplat –, moșia să revină ctitoriei tatălui său, mănăstirea Aninoasa.

Hrisovul lui Constantin Brâncoveanu din 18 iunie 7221 (=1713) spune: „...Să ție mănăstirea Aninoasa moșia Tomșani din sud Dâmbovița, care moșie a fost dată zestre Predii, fiica lui Tudoran, cu așezământ că de nu-i va rămâne moștenitori după moarte, să rămâie iarăși la mănăstire și că a murit și ea și soțul ei Costandin Vărzaru Comisul, fără de moștenitori.”

Urmând exemplul unchiului său, Vistierul Pârnu, cu 21 de ani mai târziu, în 1677, Tudoran începe zidirea unei biserici de curte la Aninoasa, transformată ulterior, la moartea Alexandrei, în

⁴ Arhiva Vlădescu, în posesia urmașilor d-lui prof. univ. Mihai C. Vlădescu [fost ministru și rector al Univ. din București], plecați în Canada, *Doc. Nr. 81* din 17 martie 1670.

⁵ Gion Ionescu, *op. cit.*, p. 409.

⁶ Ștefan GRECEANU, *op. cit.*, pp. 29, 30.

a doua parte a aceluiași an, în mănăstire de călugări. Exista aici o bisericuță mică, despre care povestește Mitropolitul Neofit al Ungro-Vlahiei, pe care Tudoran o înlocuiește cu marea mănăstire.

Ceea ce l-a determinat să construiască acest locaș a fost și dorința de a mulțumi lui Dumnezeu pentru că nu-și pierduse viața în anul 1673, când se pusese chezaș pentru cumnatul său, Pădure Crețulescu, fugit peste hotare, așa cum arată cartea domnească dată de către Grigore Ghica la 31 iulie 1673: „Într’aceia Domnia mea știind pe Tudoran Aga chezaș pre cumnată-său Pădure, pusu-l-am Domnia Mea la închisoare și după cum s-au prins cu zăpășul lui de chezașie, vrut-am Domnia Mea să-i taiu capul. Apoi Domnia Mea m-am milostivit de i-am ertat capul...”¹ Este grațiat în schimbul unei „globe”² de 5 000 de taleri.

Un an mai târziu, pleacă în Polonia cu oastea lui Gheorghe Duca Vodă în războiul otomano-polon de la 1672-1676, unde era să fie ucis, de asemenea, pentru că nu a adus la timp lemne pentru un pod. Întâmplarea este consemnată în „Istoriile domnilor Țării Românești” a lui Radu Greceanu, astfel: „întru această oștire, pentru nește lemne de pod, ce rânduise și rânduind pă Tudoran clucerul să le ducă și neputându-le aduce curând, la vreme, l-au îngenuncheat Duca Vodă să-i taie capul; dar l-au iertat; iar el viind în țară s-au călugărit; n-au vrut să mai fie mirean.”³

Lăcașul de curând ridicat, Mănăstirea Aninoasa a fost închinată de către ctitor însuși celei de la Câmpulung, unde Tudoran este menționat ca întemeietor, donând două moșii. Aici se păstrează și pomelnicul familiei sale.

¹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 59.

² Amendă, răscumpărare.

³ Radu POPESCU, *Cronicari munteni*, Editura Mihail Gregorian, vol. I, București, 1961, p. 441.

Acest pomelnic este: „Teodosie monah, Iane, Chera, Alexandra, Preda, Teodora, Stana, Iordache, Șerban, Radu, Tudoran, Șerban, Anca, Vlădaia, Ana, Bălașa, Ilinca, Ecaterina, Zamfira, Anca, Maria”. Iane și Chera îi sunt părinții, Preda – fiica. Apar și cei 11 copii zugrăviți în biserica mănăstirii, copii ai familiei boierești Vlădescu, precum și unchiul său – Tudoran. Numele necunoscute sunt Stana, Zamfira și Maria.

Actul de închinare merită menționat, ca document de mare importanță: „Cum să se știe că cu ajutorul lui Dumnezeu făcut-am această sfântă mănăstire de la Aninoasa și o am înfrumusețat cu toate podoabele din câte ne-au dat milostivul Dumnezeu prilej și i-am dat moșii și vii și mori și țigani și de toate dobitoacele și dichisele casei, cu cât am socotit că se va ținea mănăstirea și den câte ne-au fost și nouă puterea.

După aceasta am socotit că după petrecerea vieții noastre dentroaceastă lume trecătoare nu se va putea ține mănăstirea noastră singură și mai vârtos am socotit ca nu cumva oarecare din Domnii țării pentru supărarea și acrolisiturile a niscăi oameni de ai țării aceștia sau dentroalte țări, ei să o închine unde va într-altă parte, ci o am închinat eu însumi la sfânta mănăstire de la Câmpulung. Așijderea și părintele egumen Gavriil și oricare va fi egumen în urma cuviosii sale, împreună cu tot săborul sfintei mănăstiri, să fie ei purtători de grijă acestei mănăstiri, ca să puie egumeni de treabă din călugării cari să vor călugări la mănăstirea noastră și vor fi cu frica lui Dumnezeu și destoinici de casă. Iar când nu s-ar afla călugări de treabă la mănăstirea noastră, atunci să pue egumen și din părinții de la Câmpulung, să fie de ajutor la judecată.

Și, pentru că va purta grijă egumenul și cu tot săborul de la Câmpulung de această treabă și pentru ca să fiu și eu cu părinții mei la pomelnic și la mănăstirea

de la Câmpulung să ne pomenim, eu încă am dat sfintei mănăstiri de la Câmpulung 1000 stânjeni de moșie ot Pogonești sud Teleorman și i-am mai dat 500 stânjeni dă moșie la Plosca ot sud Teleorman, care moșie o am cumpărat de la Tudor șătrarul ot Greci, însă stânjeni 1000 za taleri 500 ca să ție mănăstirea și ce ar fi venitul acestor moșii care scriu mai sus și le-am dat sfintei mănăstiri dă la Câmpulung, să le ia venitul tot, părinții dă la Câmpulung, iar mai mult să nu se tinză părinții dă la Câmpulung dentroatât a mai lua de la mănăstirea noastră și să ducă la mănăstirea lor, sau să dea la ce ar fi trebile lor de unde le-ar păsa măcar vericând; măcar preț de un ban dă să vor mai tinde dă a mai lua de la mănăstirea noastră, ei să fie lipsiți de mănăstirea noastră și de aceste două moșii care le-am dat lor.

Și să va ținea mănăstirea noastră cu călugării de la mănăstirea noastră, precum îi va milui Dumnezeu și Maica Precista și Sfântul Nicolae, iar într-altă parte tot să nu fie nimeni volnic a o închina, nici den Domnii țării, nici den arhieriei, nici dă feciorii mei, nici dă tot neamul mieu, pentru că așa avui graiu și tocmială cu părinții dă la Câmpulung, de a mea bună voie și dă nimeni silit. Iar cine s-ar ispiti în urma mea, măcar vericine din rudele mele sau altcinevaș, ca să strice această tocmială care o am făcut eu, unul ca acela să fie anatema, proclat și afurisit dă Domnul Iisus Hristos și dă 318 sfinți părinți vă Nicheii. Leamnele, pietrele, hierul să putrezească și să se topiască, iar trupul unuia ca acela să stea întreg legat și sufletul în veci neertat și să fie lăcașul lui la un loc cu Iuda și cu afuritul Ariia și să-l înghită pământul ca pre Dan și ca pre Aviron. Și martori preoți și boiari... 29 Mai 7190 (=1682). Eu Teodosie monah ot Sfântă Mănăstire Aninoasa. Pecetie mică.”¹

¹ Arhivele Naționale ale României, *Mitropolia Ungrovlahiei*, Pach. 96, doc. 23.

Tudoran Vlădescu – tablou în ulei aflat la Mănăstirea Aninoasa, pictor Ion Vasiliuță

La 23 iulie 1677, Tudoran nu era încă monah², însă la 20 septembrie 1677 fusese călugărit, după cum reiese din pisană mănăstirii. Deci intră în monahism în august sau septembrie 1677, când, „lăsând cinstea și boieria de bunăvoie, s-a împodobit cu cinul călugăresc, făcându-se frate cetei îngerești.”³

Monahul Teodosie a înzestrat mănăstirea cu moșiile proprii, achiziționând și altele noi, pe întreg parcursul vieții sale: Moșia Aninoasa cu două roate de moară în apa Bratiei, Răugeni, Slănicul de Jos, Corbșori, Poinărei (trei delnițe), Cârșteni (patru delnițe), Dolul Brăteni, Coșești cu două roate de moară pe Râul Doamnei, Petrești (a patra parte), Leicești, Jupânești, Copilești, Tetcoiu – Vlașca, Boteni – Ilfov, Puținei, Strâmba, Dreajna, Bârla, în sudul Teleormanului, Lăngești și Năpărteni Muscel, Teiș,

² Zăpășul lui Iftimie sin Radu Logofătul din Brătiani ot Aninoasa, apud. Ștefan GRECEANU, *op. cit.*, p. 35.

³ Gion IONESCU, *Istoria...*, p. 147.

Muntele Cremenea, Curmătura, Negești, Izvorani cu două roate de moară pe Râul Argeș, vii în dealul Piteștilor și în dealul Urecheștilor, un munte al satului Leicești – Fața Plășorului, Bunești – la sud de Argeș, Strâmba de pe Neajlov (la sud de Vlașca), Bucșani, Strâmba Muscel¹.

Mulțimea acestor moșii bogate adeverește starea materială îndestulătoare a Aninoasei, care avea, prin purtarea de grijă paternă a ctitorului, toate cele trebuincioase pentru a se întreține obștea monahală, care, după toate evidențele, număra peste patruzeci de viețuitori.

Teodosie a cumpărat moșii de la moșnenii din Urechești, din Slănic și din Cotești², de la Șerban, fost mare comis, de la Pârvu cu frații lui sin Ion Stolnic din Corbșori și de la numeroși alți deținători. Unii moșneni făceau danii mănăstirii. Popa Nica, feciorul monahului Macarie, a dat fânețele sale din Slănic, închinând mănăstirii biserica din Slănicul de Jos. Astfel, mănăstirea deținea două treimi din acest sat. La rândul său, egumenul Teodosie făcea danii spre pomenire. A dat Mănăstirii Radu Vodă din București moșia sa de la Esciori, din Județul Argeș.

În 1681, Constantin Căpitanul, soțul ficeii lui Tudoran Vlădescu și fratele său, Grigorașcu, feciorii lui Constantin paharnic și nepoții lui Radu biv vel armaș închină Mănăstirii Aninoasa Schitul Urechești (Vărzărești) din Județul Râmnicul Sărat. Cam în aceeași perioadă, într-un schit cu același nume și aceeași localizare este atestată în „Viețile sfinților” intrarea în monahism a Sfintei Teodora de la Sihla³.

¹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, pp. 19, 20.

² Mai târziu, pe terenul mănăstirii s-a întemeiat noul sat Capul Piscului.

³ Singura diferență, inexplicabilă, care ne face a crede că ar fi vorba de o altă mănăstire este aceea că schitul ar fi trebuit să fie de maici. Într-un document privind judecata pentru moșia Modruzeasca, ale cărei hotare fuseseră încălcate de către Nichita, fratele lui Ion Sârbu și de către preotul Anastasie spune că „din întâmplarea vremilor” fugiseră viețuitorii schitului. Același eveniment este

Închinarea metocului Urechești Mănăstirii Aninoasa este consemnată în cartea lui Dionisie, patriarh al Țarigradului, prin care întărește dania făcută de către Teodosie ctitoriei sale și în numeroase alte documente ca hrisovul lui Ștefan Cantacuzino din 18 octombrie 1714 privitor la mila de vinărici a Aninoasei în dealul Urecheștilor. Aici se arată că: „o au închinat sfintei mănăstiri Aninoasa, pentru că au fost socotit și ei că nu se va putea ține acea sfântă mănăstire lor așa deosebi singură, ci o au fost dat-o să-i fie purtător de grije părintele Teodosie, cât va fi cu zile, iar după petrecania lui, să fie purtători de grijă egumenii care să vor afla pe vreme la mănăstirea Aninoasa.”⁴

Schitul rămâne metoc al Aninoasei până în 1794, când Mitropolitul Dositei Filitis l-a luat în grija Mitropoliei, dând în schimb Schitul Buliga din Pitești, poziționat mai aproape de Aninoasa. Schimbul a inclus și averile celor două schituri. Interesant este că la Schitul Buliga din Pitești este atestată existența unei școli în acea perioadă⁵.

Averea schitului Urechești consta în: Urechești, vatra satului cu două cătune – Palanca și Podul Lacului din sud Slam Râmnic, Obdeanca, Modruzeasca, Perieții, Călugărenii și Bărăștii (azi Grădiștea) la Balta Albă, Limba Dudești (Custura), Coșeasca și Pribeagul, afară de 414 stâneni, ce sunt cu pricină de judecată sud Brăila, un han în orașul Focșani, pe ulița veche, zisă și țigănească.

relatat și în viața Sfintei Teodora, care este forțată să plece în munți. În „Arhivele genealogice” apărute sub egida Academiei Române este menționată posibilitatea existenței a două mănăstiri cu același nume, refăcute sub alt hram: Adormirea Maicii Domnului, respectiv Sfintii Arhangheli. Această ipoteză rămâne, însă, la nivel de supoziție. Mănăstirea Sfintei Teodora apare și cu numele secundar de Nifon.

⁴ Arhivele Naționale ale României, *Mitropolia București*, CLX, 6.

⁵ La momentul respectiv, mai funcționa și școala de la Sfântul Gheorghe, din același oraș, care pare a fi mai veche.

Schitul Buliga avea biserica pe un deal la marginea orașului Pitești, fiind zidită în 1741 de către jupan Martin cupeț și de către jupan Petru Buliga cu jupâneasa lui Neacșa. Averea lui îngloba: vii la Valea Popii – părăsită, iar la Ștefănești – jumătate părăsită, viile Văcăreasca din coasta câmpului și din valea Izvoranilor. Moșii: o delniță de 17 stâneni la Căineni, una de 20 de stâneni la Ciumești sud Muscel, o delniță la Călăreți ce se împarte în două venituri cu postelnicul Pavel, un petic de moșie Negrea, zisă și Păduroi, o moșie la Burdea, colțul Ghinii, sud Teleorman, care venit se împarte pe din două cu ctitorii, o moșie Fleștii, sud Argeș, cu patru roate de moară, care moară s-au făcut din temelie de chir Partenie Buligheanu, un loc înfundat de la vale de orașul Pitești, un loc în dosul hanului ce se ține din poarta schitului până în uliță, un loc de casă unde se face târg vinerea, locul pe care e schitul, locul pe care e hanul, loc de casă în mahalaua de sus, locuri de prăvălii.

Școala de la Buliga, spre deosebire de cea de la Biserica Domnească Sfântul Gheorghe, era una românească, lipsită de caracter de clasă, după vrerea ctitorului, Martin Buliga: „Așisderea, de vreme ce am socotit să fie și școală rumânească pentru învățătura copiilor și pentru chiverniseala a vreunor săraci, carii nu vor avea unde să plece capul, să fie plata dascălului și hrana săracilor din prisosul venitului aceluiași schitișor, după cum va fi prisosul venitului pe an.”¹

Mitropolitul Dositei Filitti (1793-1810) îl avertizează pe egumenul Ghenadie de la Aninoasa, atunci când îi dă în primire schitul că „pentru acest schit voim ca de acum înainte să se urmeze oareșicare rânduială a ctitorului, pe cât va fi cu putință, adică ce va prisosi din venit peste darea embatichiului să nu se risipească în zadar, ci să fie pentru dregerea

¹ Arhivele Naționale ale României, *Mitropolia Ungrovlahiei*, Pach. 287, netrebnice, doc. 1.

și întemeierea schitului și pentru de a se ținea și o școală românească cu plata dascălului pentru învățătura copiilor, iar nu să găsiască pricină egumenașu ce va fi, ca să mănânce prisosul cu totul, cu pricină că dă embatichiul, ci negreșit să aibă această priveghere.”²

După cum se vede și aceste împrumutări ulterioare ale Aninoasei îl au ca punct de plecare tot pe monahul Teodosie, fost agă Tudoran Vlădescu.

Numele lui Tudoran este amintit la 1733-1734 pe crucea de piatră de la Cornățel, înfiptă în Cotel Troianului din Valea Teleormanului, pe unde trecea în drum spre schitul de la Râca Nouă, unul dintre schiturile metoc ale Aninoasei. Această cruce reprezintă un fapt interesant și o mărturie documentară clară. Pisania sună astfel: „Cu vrerea Tat[ă]lui și cu a [Fiu]lui... s-[a]u ridicat s[fân]ta cruce într-un hramul s[ventei] M[aici] B[ogorodi]te în zilele lui Io Costandin Voevod. Și s-au ostenit robul lui Dumnezeu Tu[d]oran cl[u]ce[ri] și cu mușat, S[t]an, ana, Eca[terina], Sora, Badea, Tudora, Nea[ga], [Du]mitru și Popa Ioan cu Radu, ion diac[onul], Stana, Pop[a] stanțiu, Marim, Păun, Matei, Ion..., Neacșa, Sora, Det[cu]i, Stan.” Pe latura de nord: „[vălea]t 7242” (1733-1734). „Cioplită din lespede masivă de calcar, a fost mutată în perioada regulamentară (1831-1857) de pe cornișa dreaptă a Teleormanului în zona șoselei interjudețene Pitești-Alexandria, la Cotel Troianului.”³

După ce s-a ostenit cu râvnă pentru întemeierea și dezvoltarea mănăstirii Aninoasa, dar și pentru sporirea duhovnicească, evlaviosul fondator și egumen a închis ochii în pace în anul 1695.

² Academia Română, *Mss.* 654, f. 16.

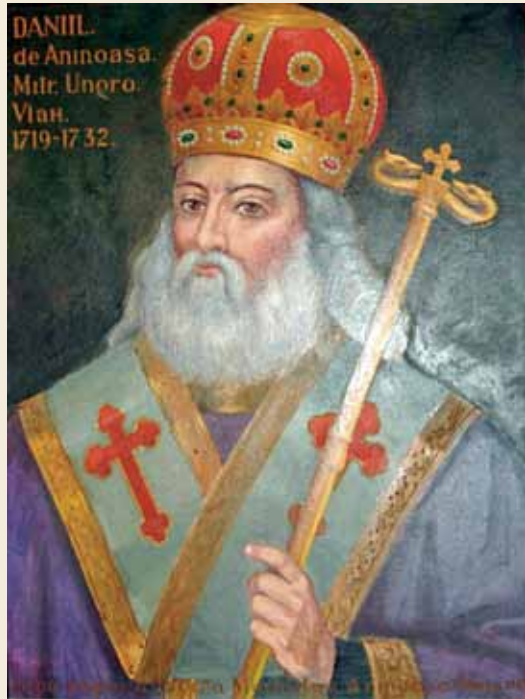
³ Pr. Ilie Gh. DIACONESCU, „Un schit necunoscut, metoc al Mănăstirii Aninoasa la Râca Nouă – Teleorman (1678-1787)”, în revista *Glasul Bisericii*, Nr. 3-5/1980, p. 405 și Pr. Ilie Gh. DIACONESCU, „Reliefuri și inscripții pe cruci de piatră feudale în nord-vestul Ungrovlahiei”, în revista *Glasul Bisericii*, Nr. 7-8/1969, p. 864.

2. Mitropolitul Daniil al Ungrovlahiei – vlădică erudit și spirit novator

Lucrarea sa de înfrumusețare și înzestrare a lăcașului a fost continuată de către Daniil Topoloveanul, egumen între 1704 și 1716, devenit apoi episcop de Buzău. Nu sunt cunoscute anul și locul nașterii acestuia și nici data călugăriei sale. Cu siguranță că a fost tuns în monahism la scurt timp după Teodosie, neavând încă vârsta de 20 de ani. Este atestat drept călugăr în 1684¹.

Era fiul Comisului Manole din Topoloveni, Dumitrașcu Topoloveanu, după cum apare în două zapise datate 3 iulie 17195 (= 1687) și 16 decembrie 17202 (1693)² și în pomelnicul său de la mănăstirea Câmpulung. G. M. Ionescu³ îl numea însă Mitropolitul Daniil Vlădescu, el considerând că ar fi din vița boierilor Vlădești. Referitor la această opinie, Preotul Ioan Răuțescu o contestă în studiul monografic privind Mănăstirea Aninoasa⁴. El se axează pe două hotărnicii din 1 și 10 iulie 1720 ale moșiiilor Cotești și Brătieni în care apare scris: „la moartea părintelui Teodosie, neavând pă nimeni din neamul lui, ca să lase această mănăstire asupra aceluia, dar având pre sfinția sa părintele Mitropolitul chir Daniil încă de mic călugărit la această sfântă mănăstire Aninoasa, la vremea morții lui au lăsat mănăstirea cu toate ale ei în sama sfinții sale ca să fie purtător de grijă la această sfântă casă, care din darul și voia lui Dumnezeu înălțându-se la scaunul Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei

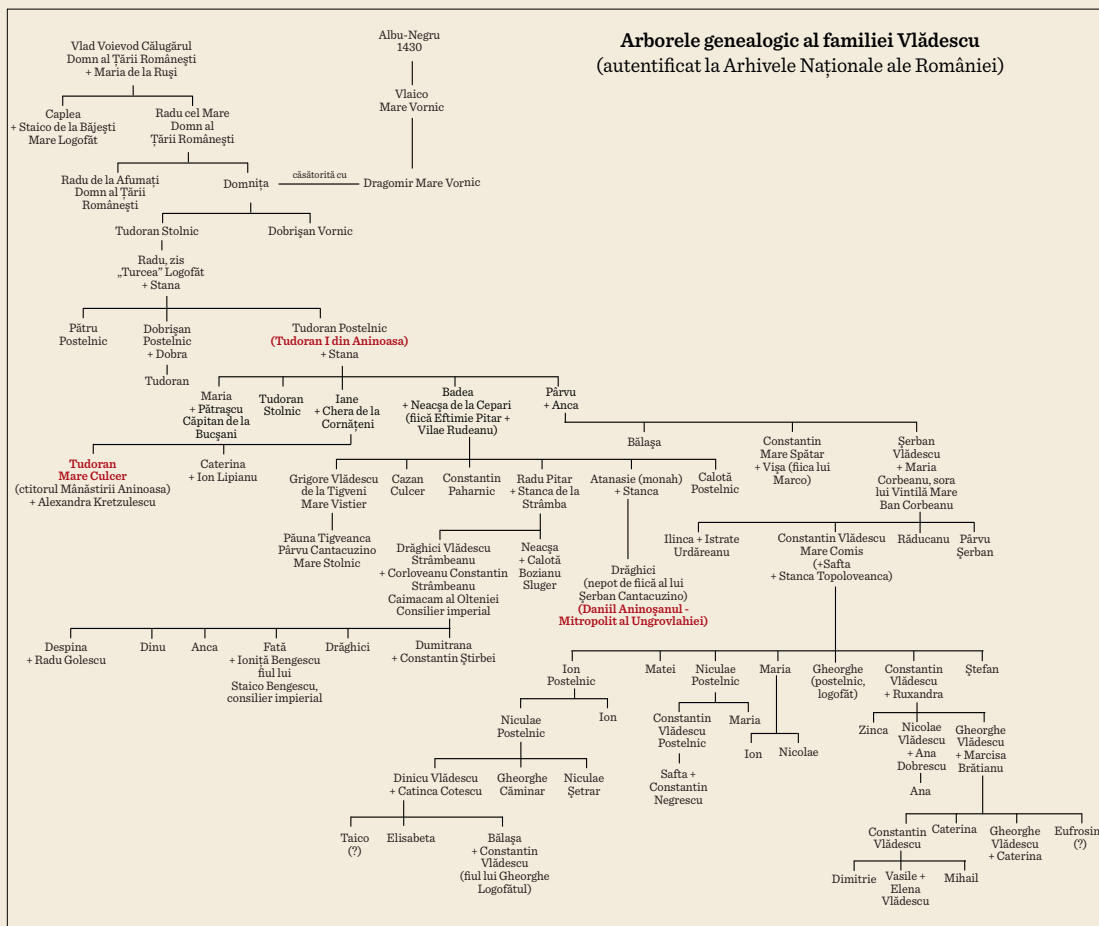
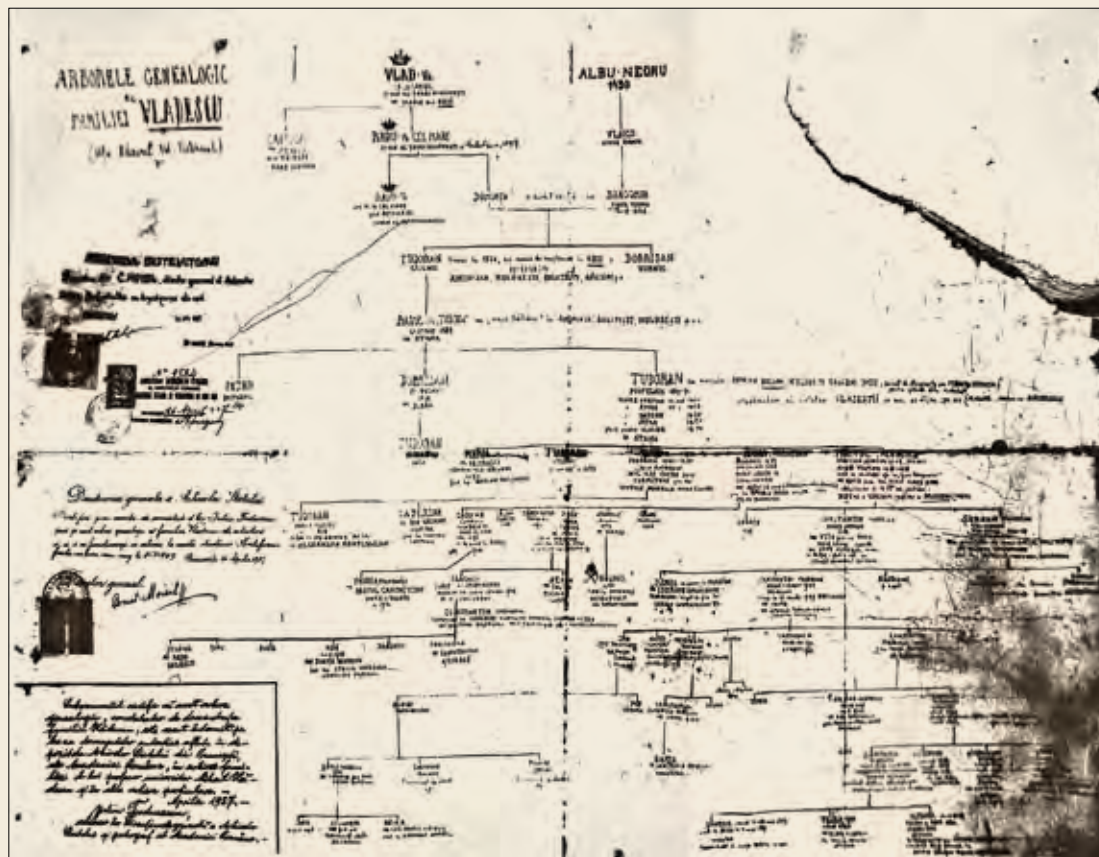
Daniil Aninoșanul – tablou în ulei, Palatul Patriarhal

Șase ani mai târziu, în momentul publicării monografiei „satului Topoloveni“ de atunci, același preot Ioan Răuțescu va încerca să argumenteze din nou că Daniil nu era din neamul boierilor Vlădești, mai ales că aceștia nu dețineau moșii în Topoloveni⁶. În ce ne privește, am reconstituit un arbore genealogic documentat la Arhivele Naționale, care demonstrează contrariul; și anume că Daniil era din neamul unchiului lui Tudoran, Badea Vlădescu.

Crescut din copilărie în proximitatea Vlădeștilor, Daniil scria la Aninoasa cu slova-i grațioasă și ordonată numeroase documente, dintre care s-au păstrat doar zapisul de cumpărare a unei delnițe de moșie la Cotești, din 1686, și

⁵ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 69.

⁶ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Monografia satului Topoloveni*, București, 1939, pp. 51-54.

zapisele de cumpărare a unei părți din moșia Slănic, din 1684.¹ Cel dintâi se încheie cu această notă: „Și am scris eu Daniil eromonah cu zisa lor.“

Zapis scris de către Daniil la Aninoasa.
Reprodus după Pr. Ioan RĂUȚESCU,
Mănăstirea Aninoasa...

Într-un hrisov din 2 martie 7240 (1732), prin care Constantin Vodă Mavrocordat confirmă lui Constantin postelnic Vlădescu „stăpânire peste niște rumâni din Boteni“, Daniil este pus chezaș: „deci de vreme ce cartea aceea a lor s-au cunoscut că au fost mincinoasă și mai vârtos dovedind Domnia Mea cum au fost mărturisit înaintea răposatului părintelui Domnii Meale în Divan singur sfinția sa fericitul părinte chir Daniil ce au fost atunci mitropolit țării, cum că de când s-au pomenit sfinția sa i-au știut pe acei oameni tot rumâni Vlădescului de la părinții lui.“²

¹ Arhivele Naționale, *Mitropolia Bucureștiiului*, Pachet 109 doc. 25, 27.

² Originalul în arhiva familiei Vlădescu, în posesia urmașilor domnului profesor universitar Mihail C. Vlădescu, fost ministru și rector al Universității din București, Doc. Nr. 202 din 2 martie 1732.

Daniil Aninoșanul – tablou în ulei aflat la Mănăstirea Aninoasa, pictor Ion Vasiluță

G. M. Ionescu³ emite o nouă ipoteză mai puțin exactă în privința perioadei de egumenie a lui Daniil, plasându-l imediat după Teodosie. În fapt, între cei doi a mai existat un stareț, anume Inochentie (1695-1704).

Daniil conduce Aninoasa, după cum am menționat anterior, până în 1716, când a fost ales episcop la Buzău, unde a păstorit până în 1719⁴, când, din septembrie, este promovat mitropolit⁵ al Ungro-Vlahiei, după retragerea grecului Mitrofan, rămânând în această demnitate până la moartea sa, în august 1732.

Mitropolia Ungro-Vlahiei a fost recunoscută în mai 1395, prin hotărârea Sinodului Patriarhiei din Constantinopol. Lui Nicolae Alexandru i se îndeplinește dorința

³ G. M. IONESCU, *Condica Sfântă*, Editura Tipo-Litografia Cărților Bisericești, 1886, p. 119.

⁴ Dată regăsită în pomelnicul Mănăstirii Câmpulung și la G. M. IONESCU.

⁵ Gr. *mitropolit* – *mitr+polis* = orașul mamă/capitala, unde își avea reședința o provincie. Odată cu acceptarea și răspândirea sistemului mitropolitan în organizarea bisericească, mai ales după Sinodul I Ecumenic, ierarhul din metropolă s-a numit episcop mitropolitan și mitropolit..

ca Biserica din Țara Românească să fie luată sub oblăduirea canonică a scaunului patriarhal din Constantinopol. Primul mitropolit înscăunat este Iachint din Vicinia, având reședința la Argeș, unde era și scaunul domnesc. Puține date despre vlădicii Ungro-Vlahiei ne-au rămas din sec al XV-lea, căci reședința domnească se mută la Târgoviște și mitropoliții (Iosif, Macarie, Ilarion) nu făceau parte din divan. Dintre cei înscăunați în Mitropolia Ungro-Vlahiei, în veacurile ce au urmat, nu-l putea omite pe Antim Ivireanul, ierarh și om de cultură extrem de erudit. Acesta a tipărit cărți în limba română la București, apoi la Snagov, Râmnic și Târgoviște (ca mitropolit), pentru a reveni la București în 1715 – an anterior morții sale martirice. Daniil Aninoșanul poate fi considerat un urmaș demn al lui Ivireanul, alături de Mitropolitul Ștefan (1732-1738), continuând activitatea de tipărire de cărți în limba română la București.

Există documente¹ în care sunt consemnate date mai târzii de numire a lui Daniil în demnitatea de mitropolit. Însă ele sunt contrazise de prezența, la Arhivele Naționale ale României, a unor acte anterior semnate de către „Daniil, Mitropolitul Țării Românești“.

Historicul Lesviodax spune: „Daniil a fost pământean și călugăr din mănăstirea Aninoasa din județul Muscelului; el aflându-se în acea mănăstire era supt ascultarea lui Teodosie, călugărul și ctitorul acelei mănăstiri, la care Daniil au fost în urmă și egumen, cum se arată în condica mănăstirii aceștia.“²

Pentru o mai concludentă soluționare a problemei, redăm mai jos actul de alegere al lui Daniil ca episcop de Buzău, așa cum apare în „Condica Sfântă“: „De vreme ce Preasfințita episcopie de la Buzău a rămas fără de al ei adevărat episcop, plătindu-și dară obșteasca datorie fericitul chir Ioasaf, ca să nu fie această sfântă episcopie a Buzăului fără de păstor, am dat voie celor ce aicea s-au aflat

¹ G. M. IONESCU, *Condica...*, p. 118.

² *** , *Istoria Bisericească*, Iași, 1845, p. 403.

arhieriei cu sfatul și cu voia prea luminatului și înălțatului Mării Sale Domnului nostru Io Alexandru Nicolae vvd. Domn Țării Românești, ca să facă socoteală și pe carele ar alege și ar afla obraz vreadnic ca să fie chivernisitor acești episcopi și adunându-se în besearica Mitropoliei, care cinstește numele sfinților, slăviților și întocmai cu apostolii împărați Constandin și Elena, întâiu au pus pe Ștefan ieromonah, al doilea pre Ieremia ieromonah, al treilea pe egumenul de la Aninoasa, Daniil, care s-au arătat a fi mai de folos la această sfântă episcopie. Drept aceasta li s-au scris numele în această sfântă condică. Oct. Dni 30 7227 (=1716)“³

Om de cultură, erudit, acesta se preocupă de tipărirea de cărți liturgice: „Octoih“ (1720), „Evanghelie“ (1723), „Catavasier“ (1725), „Taina Sfântului Botez“ (1725), „Triodul săptămânii celei mari și slujba Sfântului Andrei Criteanul cu cheltuiala protopopului bucureștean <popa Nicola ot Prund>“ (1726), „Liturgia“ (1728), „Molitvelnicul sau Evhologhiul“ (1729), „Ceaslov“, „Octoih“ (1731) și „Chiriadromion“ (1732).⁴

În monografia din 1933 sunt amintite în „zestrea“ Aninoasei o mulțime de cărți, cărora vechimea le sporește valoarea. Unele se aflau pe atunci în locaș, altele erau date în folosință la alte biserici. Astăzi, însă, această comoară a fost redusă de vitregia vremurilor și nepăsarea oamenilor. Putem exemplifica printr-un „Liturgier“ din 1713, al cărui cheltuieli de tipărire au fost suportate de către însuși Antim Ivireanul, „Penticostare“, „Cazanii“, „Mineie“ din timpul domnitorilor Mihail Racoviță, Alexandru Ipsilanti, D. Ghica. Importanța lor era amplificată de însemnările pe care le cuprindeau pe diferite pagini; adevărate și adesea unice atestate ale unor evenimente din epocă⁵.

³ Arhivele Naționale ale României, dosar judecătoresc vechi 1880/1882.

⁴ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 75.

⁵ Iată un exemplu: eclipse – „s-au făcut perire soarelui“; cutremure – „s-au cutremurat pământul foarte înfricoșat (...) Și prea sfinția sa părintele

O bună parte dintre acestea au intrat în fondul de carte veche de la muzeul din casa domnească a lui Matei Basarab la Mănăstirea Negru – Vodă. La Aninoasa azi se mai păstrează o „Evanghelie” cuprinzând două

mitropolit chiriu chir Dositei se afla în casele dă sus, cele arhieresti și de multă spaimă au fugit în mijlocul curții. Și au făcut Dumnezeu milă de nu s-au făcut nici o primejdie.”

volume, legate împreună în coperta originală din catifea și argint aurit. Prima parte, cu slovă chirilică este datată 1750, iar cea de a doua, în limba greacă, este din anul 1686. Pe coperta de început este reprezentată scena Anastasis, încadrată în colțuri de evangheliști, iar cea finală îl înfățișează pe Sfântul Ierarh Nicolae. Iată descrierea acestei Evanghelii, conform fișei ei:

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 5 (17-vechi)
2. DENUMIREA OBIECTULUI: „Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie“		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa	4. HRAM: „Sfântul Nicolae“	
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa	6. JUDEȚ: Argeș	
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:	8. DATARE: 1750, 1686	
9. MATERIAL/TEHNICĂ: hârtie	10. STIL	
11. DESCRIERE: Categoria: Carte românească veche; Colligat: 1. Subtitlu: „Acum întâi tipărită întru a doua domnie a Țării Românești a preainălțatului domn Io Grigorie Ghica Voevod. Cu blagoslovenia și toată cheltuiala a P. S. Chir Neofit Criteanul, Mitropolitul a toatei Țării Românești și exarh plaiurilor și s-au tipărit cu scara ei după orânduiala cei grecești în Sfânta Mitropolie în București, la anul de la zidirea lumii 7258. de Barbul Bucu i Grigorie tipografi“ Nr. col.: 2; Nr. rând: 35; Oglinda textului: 24 x 15 cm; Limba: română (caractere chirilice); Ilustrații: gravuri: portrete evangheliști, f. 3 verso – Sf. Ev. Ioan, f. 19f. – Sf. Ev. Matei, f. 43 v. – Sf. Ev. Luca, f. 102 v. – Sf. Ev. Marcu; f. 4 f., f. 37f., f. 44f., f. 75v. – frontispiciu 5 medalioane Deisis, sfinți – Nicolae, Gheorghe, ... (continuare la Observații)		
12. DIMENSIUNI (CM): L=30, l=22, g=6	13. NR. FILE (o filă = 2 pag.): I: 202 + II:144 = 346	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii		16. TITLUL DEȚINERII: PR.
17. LOC DE PĂSTRARE: D		18. STARE DE CONSERVARE: B.
19. RESTAURARE		
20. OBSERVAȚII: 2. Nr. col.: 2, Nr. rând.: 37, Oglinda textului: 25x16cm; Limba greacă, Ilustrații: gravuri: portrete evangheliști, f. 3 verso – Sf. Ev. Ioan, f. 19f. – Sf. Ev. Matei, f. 43 v. – Sf. Ev. Luca, f. 75f. – Sf. Ev. Marcu; f. 4 față, 103 f. - frontispiciu 3 medalioane Deisis 25 f., 60 f. – frontispiciu medalion Hristos Emmanuel; Accesorii colligat: lemn + catifea maro; Ornamente colligat: două încuietori metalice, plăcuțe din argint aurit:coperta I: colțare cu evangheliști, central Învierea Domnului; Coperta II: colțare cu ornamente florale, central – Sf. Nicolae, transa: ornamente florale, cruce, potir, lance. Adnotații pe primele file – citate din „Evanghelie“ în limba rusă.		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 12 iunie 2007

Aceste documente atestă, o dată în plus, bogata activitate culturală, religioasă și laică, desfășurată la Aninoasa, ca în mai toate mănăstirile medievale românești. Alături de eruditul Mitropolit Daniil Topoloveanu, merită amintiți Grigore Logofătul și Petre Dascălul – 1717, copişti ai unor cărți populare: „Archirie și Anadon”, „Esopia”, „Alexandria”, „Gromovnicul” – 1717, precum și Nicolae Piteşteanu cu „Istoria lui Dumitrache Stolnicul” – 1782.

Astfel, unul dintre copişti care au lucrat pentru Aninoasa, Grigorie Logofătul, nota despre „Paraclisul și Viața Sfântului Grigorie Decapolitul”, „Cronica lui Iordache Stavracoglu” și altele: „Aceste istorii ce le-am scris când mă aflam la Sfânta Mitropolie, la sfinția sa părintele iconom al Sfintei Mitropolii, Chiro Dositheu Buzăianu, fiindcă să afla sfinția sa iconom de opt ani la trei mitropoliti [...] și apoi l-au făcut igum[e]n la sfânta Mân[ă]s[t]i[re] Aninoasa, în sud Muscel și fiindcă mă aflam și eu la sfinția sa, părintele igum[e]n sluji[n]d ani doisprezece, care sfinția sa m-au crescut și sfinția sa m-au învățat carte și sântu ceracu al sfinții sale, care D[u]mnzeu să[-i] dăruiască săn[ă]tate [...]. Și eu am scris, ca cine va citi să aibă a mă pomeni.”¹

În secolul al XVII-lea este atestat documentar Staicu Logofătul, dascăl la școala satului, ce funcționa la Mănăstirea Aninoasa. Abia în jurul anului 1837 școala mixă a satului se mută din mănăstire.

Comuna însăși, cu obiceiurile sale, cu portul și viața autohtonă avea să devină sursă de informație documentară peste secole. Pictorul Theodor Aman a înfățișat „Hora de la Aninoasa”, ori „Jocul Brăulețului”, în urma unor călătorii întreprinse în zona Muscelului.

Alături de activitatea de ordin cultural de la Aninoasa, Mitropolitul Daniil a

desfășurat și o amplă lucrare de înzestrare cu moșii a numeroase mănăstiri. Strămoșii noștri aveau multă credință. La ei, evlavia se materializa adesea în danii făcute mănăstirilor. Numeroase atare danii de pomenire pentru mănăstirea Aninoasa se regăsesc în documentele vremii.

Tablouri, Theodor Aman

Vom reține doar câteva dintre numele de donatori de altădată. Jupâneasa Neacșa a lui Badea lui Vlad dă trei delnițe de moșie pentru pomenirea soțului ei. La fel procedează Despa, jupâneasa văduvă a lui Cârstea Ghidu, și Maria Răteasca. Inochentie monah își dă moșia încă din timpul vieții tot pentru pomenire, ca și Radu Bucșenescu, fiul lui Dragomir Bucșenescu, pitarul, care donează propria moșie și o sută de taleri, sau ca Păuna Vlădeasca, fata jupânesii Safta, care își dă zestrea. Documentele se păstrează la Arhivele Naționale ale României.

Așa cum se practica, în duhul timpului său, Daniil Aninoșanul, devenit mitropolit, a restaurat două biserici bucureștene: Biserica Vergului² și Biserica

¹ G. ȘTREMPEL, *Copişti de manuscrise românești până la 1800*, vol. I, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1959.

² Astăzi biserica Sfântul Mina, repictată în secolul al XX-lea.

cu Sfinți sau cu Sibile, care l-au recunoscut drept ctitor¹ și i-au pictat chipul în incintele lor². Același Daniil este amintit în „Dicționarul” lui Vasile Drăguț drept ctitor al bisericii de la Căușanii Noi (1765), azi în Basarabia, biserică purtând hramul Adormirea Maicii Domnului. Se pare că vem de-a face cu o confuzie, căci minunata biserică închinată Născătoarei de Dumnezeu de la Căușeni, îl are drept ctitor pe Mitropolitul Proilavei, al cărui nume era tot Daniil. Acesta este reprezentat și în tabloul votiv, alături de domnitorii Nicolae și Constantin Mavrocordat, Grigore Alexandru Ghica și Grigorie Callimachi. Mitropolitul Daniil, al Brăilei, avea jurisdicție și asupra Tighinei, Cetății Albe și Chilieii, supusă canonic Constantinopolului. A reparat Paraclisul Mitropoliei, adăugând ca hram secundar, alături de Sfântul Gheorghe, pe Sfântul Prooroc Daniil și l-a pictat în stil renascentist³.

Tot Daniil a donat Mănăstirii Câmpulung moșia Șerbănești⁴, ca act de recunoștință pentru perioada în care a stat acolo, perioadă atestată de către Nicolae Iorga⁵, care amintește manuscrisul extras din „A păcătoșilor mântuire” (1689), conceput de către Daniil la Câmpulung, dar și ca îndemn la o bună purtare față de Aninoasa, mănăstirea sa de metanie⁶.

Unii istorici susțin, în mod eronat, că Daniil ar fi fost egumen al mănăstirii domnești din Câmpulung. Însă această mănăstire a fost condusă de către Gavril, Vasile, Ion și Inochentie între 1680 și 1705 și de către Iosif, Mihail și Teofan

între 1705 și 1716, după cum arată Dimitrie Băjan. Numele lui Daniil ieromonah, „care s-au făcut episcop Buzăului la leat 7225 Oct. și mitropolit la leat 7227 August 19”, apare pe lista de călugări ai mănăstirii Câmpulung, ca și al altor monahi de la Aninoasa. De fapt, ei stăteau doar un timp la Câmpulung, după care se reîntorceau la mănăstirea lor. Daniil a plecat la sfârșitul secolului al XVII-lea, pentru a se întoarce la mănăstirea sa de metanie ca egumen în 1704. „Daniilă ieromonah”, al doilea ctitor al acesteia, în perioada 1722 – 1730 a restaurat-o, înzestrând-o și cu noi moșii: Urechești, Râmnicu-Sărat, Voicești.

Daniil Aninoșanul – frescă din paraclisul Palatului Patriarhal, București

Cu aprobarea domnitorului Nicolae Mavrocordat, a statornicit⁷ hotarele moșiilor Aninoasei, spre a nu mai fi încălcate de către vecinii lacomi și a obținut în 1722 mină de sare pentru mănăstire.

Cât privește lucrările de renovare, a mărit ferestrele bisericii și i-a pus pardoseală de piatră⁸; după cum se

poate citi în inscripția de sub fereastra de lângă strana din dreapta: „În zilele sfinției sale părintelui Mitropolit chir Daniil, s-au deschis aceste ferești și s-au zugrăvit și s-a făcut pardoseala bisericii, precum se vede cu chiverniseala <celui> întru eromonahi Hrisantie păcătosul. Leat 7232 Oct. 1.”¹

Același Daniil a împrejmuit mănăstirea cu zidurile păstrate până astăzi. „A preînnoit și a împrejmuit cu zid foarte frumos mănăstirea” și „Această sfântă și dumnezeiască mănăstire, unde să cinstește și să prăznuiește hramul sfântului marelui ierarh, făcătorul de minuni Nicolae, ziditu-s-au den temelie [de] dumnealui Tudoran Aninoșanu vel Clucer, care pe urmă s-au și călugărit, fiindu-i casele acolo și o biserică mică. Și murindu-i jupâneasa și coconii s-au călugărit, făcând o obște de călugări, lăsând toate câte au avut la această mănăstire. Apoi mai pe urmă părintele Daniil fiind călugărit de la Aninoasa și ajungând mitropolit, den temelie au făcut toate casile pă pivniță și zidurile și chiliile de jur împrejur, cu clopotniță mare pă poartă și cu clopote. Și s-au stricat biserica și i-au făcut sloamă și două turle. Și după moartea vlădicăi Daniil, o au înfrumusețat cu zugrăviala cuviosului arhimandrit chir Varlaam, egumen fiind acestei sfinte mănăstiri. Și s-au săvârșit de tot lucrul ei la leat 7238 (=1730)” – nota Mitropolitul Neofit².

Bisericii îi face „sloamă și două turle”, pridvorul fiind susținut pe șase stâlpi. Spre mieznoapte a ridicat niște case mari cu opt încăperi și sală prin mijloc, deasupra a două pivnițe spațioase. Pisană acestora a fost mutată în biserică, ele fiind ruinate: „Aceste case den temelie s-au început și s-au săvârșit, precum să

și văd, în zilelele prea luminatului Domn Io Nicolae Alexandru Voevod, cu toată cheltuiala Preasfințitului Mitropolit al Ungrovlahiei, chir³ Daniil, fiind călugărit sfinția sa den aicea. Și la tot lucrul au fost ispravnic Hrisant eromonah. Leat 7231 (=1722) Dech(emvrie) dni 6”⁴.

Stăreția datează din 1722, de asemenea, iar clopotnița, construită pe aceeași latură cu ea, la mieznoapte, este înaltă de 20 m și a fost înzestrată cu un clopot cântărind 400 Kg, răvnit de către mulți, purtând inscripția: „Acest clopot al sfintei mănăstiri Aninoasa ot sud Muscel s-au făcut de chir Daniil Mitropolit al Ungrovlahiei L(ea)t 7237”⁵. În țara noastră se practica, în epoca medievală, importul de clopote de la Gdansk, Polonia. Însă locuitorii aninoșeni știu din moși strămoși că acest clopot ar fi fost lucrat la Brașov.

În cultul ortodox, clopotele au un rol important: „Clopotele împart viața credincioșilor în zile de bucurie sau de tristețe. La sărbători, vestesc bucuria religioasă a Praznicului dat. La sărbători naționale, la fel, însuflețesc sufletele cetățenilor, pentru biruințele poporului. Altă dată vestesc durerea, tristețea, când sunt trase pentru cei ce părăsesc fruntașii lumii acesteia, vestind comunității că unul dintre ei a decedat și se mută trupul în cimitir, iar sufletul se duce în fața Dreptului Judecător, pentru Judecata Particulară. Se trag într-o dungă, vestind calamități sau războaie. Sunt trase în timpul furtunilor și viscoalelor, ca rugăciune către Dumnezeu spre a păzi pe oameni și holdele lor de devastarea furtunilor și ploilor, care strică recoltele (...) mai ales la parohiile de țară. Pe clopote sunt înscrise adeseori rostul sau evenimentul pe care

³ Termenul *chir* (domn) apare des înaintea numelui mitropolitului, deși acesta nu era grec, ca influență a epocii respective.

⁴ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 21.

⁵ *Ibidem*, p. 24.

călcare, mai jos decât cel ulterior pardosirii cu piatră, chiar fresca originală coborând sub pardoseală.

¹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 22.

² Academia Română, *Mss. 2106*, fila 21.

⁷ Împreună cu 12 boieri hotarnici.

⁸ Cu ocazia săpăturilor arheologice din anul 2008 s-a descoperit nivelul inițial de

il aniversează, pentru care au fost turnate.¹ Sintetizându-i rostul, latinii spuneau despre clopot, personalizându-l: „Vivos voco, mortuos plango, fulgera frango.”²

La rândul său, Romano Guardini spunea: „Sunetul clopotelor este vestirea sfințirii; vestirea Dumnezeuului celui fără de hotare și margini; vestirea nostalgiei și a nesfârșitei împliniri.”³

În clopotnița medievală aninoșeană⁴ mai distingem o inscripție, cu aceeași slovă chirilică: „Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului, cu săvârșirea Sfântului Duh și cu ajutorul Sfântului Ierarh Nicolae, făcătorul de minuni, făcutu-s-au această colopotniță cu clopotul cel mare și casele și chiliile și tot zidul dimprejurul mănăstirii den temelie precum se vede cu toată cheltuiala preasfințitului Mitropolitului Ungrovlahiei chir Daniil, ca să rămâe veșnică pomenire sfinției sale și tot neamului sfinții sale, în zilele Domnului nostru Io Nicolae Alexandru Voevod, fiind ostenitor la tot lucrul Varlaam eromonah, egumenul acestei sfinte mănăstiri și s-au săvârșit în luna lui octombrie leat 7238 (=1729).”⁵ Construirea tuturor acestor clădiri anexe: cuptorul de pâine cu turn, cuhnia – având, ca și cel dintâi, bolți pe trompe de cărămidă, prevăzută, central, cu un mic turn lanternă, asemănător ca funcționalitate unei hote, ce asigură

¹ Pr. Nicolae STREZA, *Mărturii despre Părințele Arsenie*, Editura Imago, Sibiu, 2003, p. 23.

² „(Eu)Chem pe cei vii, plâng pe cei morți și alung fulgerele” – Prof. Ene și Ecaterina BRANIȘTE, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Editura Diecezană Caransebeș, 2001, pp. 106, 107.

³ Romano Guardini, Apud. Ioan PINTEA, *Jurnal discontinuu cu Nicolae Steinhardt*, Editura Paralela 45, Pitești, 2007, p. 192.

⁴ Atunci când adjectivul „aninoșan(ul)” însoțește un nume propriu, consacrat astfel – spre exemplu „Daniil Aninoșanul” noi l-am folosit ca atare, după cum s-a și încetățenit. Atunci când am întrebuințat acest atribut din inițiativă proprie, am redat forma literară actuală „aninoșeanul”.

⁵ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 13.

aerisirea, ca și la Mogoșoaia, Antim, Văcărești, Hurezu, Cozia, Neamț, Cetățuia – Iași, stăreția, mare parte a chiliilor etc., a ridicat numărul viețuitorilor mănăstirii. Din păcate, nu am aflat evoluția exactă a acestuia de-a lungul timpului.

3. Egumenul Mihail Tărtășescu – un colț de rai și o rugă abia șoptită

Un nou nume care merită a fi trecut pe lista ctitorilor Mănăstirii Aninoasa, Mihail al III-lea, a fost egumen al lăcașului între anii 1771-1776. Atestat cu numele de Tărtășescu⁶ ori Cojoceanu⁷, acesta a avut trei fii: Grigore – dchiul Mitropoliei, Nica, devenit cupeț și Mitrofan, de mic crescut la Mitropolie; devenit, ulterior, egumen, pentru o vreme, la Aninoasa. Mihail Tărtășescu este cel care a zidit paraclisul în anul 1773 pe latura de nord.

4. Patriarhul Iustinian Marina – omul lui Dumnezeu mai presus de vremuri

Desăvârșitorul seriei ctitorilor aninoșeni este Patriarhul Iustinian Marina. Istoria Bisericii Ortodoxe Române este în strânsă interdependență cu cea a poporului nostru. Căci, deși avea

⁶ Cf. C. I. BRĂȚIANU, Gr. TOCILESCU, *Marele Dicționar Geografic*, Vol. I, fascic. 1, Editura Stabilimentul grafic J. V. Socecu, București, 1898. Unul dintre reprezentanții aceleiași familii boierești – a Tărtășeștilor – va sfinți steagurile Revoluției de la 1848.

⁷ După satul Cojocu din județul Dâmbovița, unde își avea moșia strămoșească și pe cea cumpărată de la nepoata sa, Ilinca, soția lui Rusin Papugiu.

autonomie internă și dependența sa externă era doar formală, aflându-se exclusiv sub jurisdicția canonică a Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, Biserica Ortodoxă Română a fost declarată ca autocefală abia în anul 1885. După o perioadă de organizare și statornicire a unui sistem de reguli, lucrare desfășurată până în anul 1918, momentul desăvârșirii statului unitar român, să zicem, 1925, când Biserica noastră devine Patriarhie. Mitropolitul primat de atunci, Miron Cristea, a devenit întâiul patriarh, fiind urmat în scaun de către Patriarhii Nicodim Munteanu și Iustinian Marina – cea de a patra verigă a lanțului ctitorilor aninoșeni. Acesta a dat forma definitivă a lăcașului nostru, scăpându-l, totodată de o ruinare ireversibilă. Cu aportul Patriarhului Iustinian s-a ridicat holul în stil brâncovenesc, specific perioadei în care se construise zidul de incintă. S-au realizat, de asemenea, însemnate consolidări și s-au acoperit corpurile de chilii cu șită.

Patriarhul Iustinian Marina – tablou în ulei aflat la mănăstirea Aninoasa, pictor Ion Vasiliuță

Patriarhul Iustinian s-a născut în Suiștii Vâlcii, din părinți credincioși, Marin și Elena, la 22 februarie 1901. Familia mamei sale a dat mai multe generații de preoți. Micuțul de atunci Ioan, viitorul patriarh, lua cunoștință de existența în neamul său a unor antecesori martiri. Astfel, preotul Dumitrașcu din Dejoi fusese spânzurat în ziua de Paști, când Cerurile sunt deschise, în fața bisericii din sat pentru că opusese rezistență împotriva ienicerilor care-i jefuiau pe creștini. Un alt strămoș se înrolase în fruntea pandurilor de pe Valea Cernei în timpul revoluției lui Tudor Vladmirescu, luptând pentru dreptate și libertate.

Copilul Ioan Marina a fost marcat și format de poveștile și de programul din familie, așa cum Patriarhul de mai târziu mărturisea că în satul tinereții sale și-a ajutat cu brațele părinții la coasă, la sapă și la alte munci.

Preoțit în anul 1924 pe seama parohiei din Băbeni – Vâlcea, ales arhieru vicar în anul 1945 și Mitropolit al Moldovei și Sucevei în 1947, un an mai târziu avea să fie ridicat la rangul de patriarh. Toate acestea le considera, cu vădită smerenie, ca fiind rodul rugăciunilor și al evlaviei mamei sale: „Preoția mea a fost visul sfânt al mamei mele și primii pași i-am făcut sub călăuzirea ei curată și evlavioasă. Am avut privilegiul rar să respir în casa părinților mei duhul unui creștinism autentic, întemeiat pe faptele iubirii lui Dumnezeu și a aproapelui. Miresma acestui duh din căminul copilăriei mele, moștenit de la bunii, moșii și strămoșii mei, vrednici slujitori ai Bisericii și ai patriei – pomeniți întotdeauna la mari praznice de credincioasa mea mamă, cu evocări despre trecutul lor religios și patriotic – nu s-a dezlipit de mine niciodată.”¹

¹ IUSTINIAN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Apostolat social*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1955, p. 274.

Când a fost numit patriarh, visteriile Bisericii Ortodoxe Române erau goale. Dorind să pună cruci pe mormintele celor doi antecesorii ai săi, a adresat o cerere la Guvern pentru un împrumut de o mie de lei.¹ Gheorghe Gheorghiu-Dej, șeful statului de atunci, mirat, a zâmbit. Căci statul nu face împrumuturi, ci donații Bisericii. I-a dat atunci suma de cinci mii de lei. Harul care îi ilumina sufletul îl determina chiar pe șeful de stat să-l prețuiască. Cu toate acestea, a fost permanent urmărit și supravegheat de către poliția politică a regimului comunist.

Printre realizările din cei 29 de ani de păstorie a Bisericii noastre, merită punctate: reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române, în chiar anul numirii sale ca patriarh, revigorarea gândirii și a învățământului teologic, publicarea de cărți („Apostolat social“) și reviste, menite a modela și îndruma tânăra preoțime, formularea unei noi legislații bisericești, susținerea frățietății ecumenice. Patriarhul Iustinian a dat atenția cuvenită restaurării monumentelor istorice și conservării obiectelor muzeale. Ajutând multe biserici de enorie sau mănăstirești, devine, ca și în cazul Aninoasei, ctitor al acestora. Frescele din multe lăcașuri îi reproduc chipul, așezat la loc de mare cinste. Dorința sa de a scăpa de pieire monumentele istorice ale țării izvoră dintr-un profund sentiment de patriotism, căci pământul românesc îi era scump și sfânt, plămădit din sângele eroilor și mucenicilor, udat de lacrimile a mii și mii de mame, soții și copii, muncit de vrednicii țărani, înnobilit prin suferința atâtor generații de luptători și sfințiți prin sublimitatea jertfelor pentru libertate. Libertatea țării

¹ Dr. George STAN, *Părintele Patriarh Iustinian Marina*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, p. 163.

este un patrimoniu sfânt și trebuie păstrată cu sfințenie.

Toate aceste intervenții de restaurare nu s-au făcut, însă, fără jertfă. Adesea, Patriarhul Iustinian era forțat să folosească mici șiretlicuri, acoperite, evident, de pronia divină, pentru a putea salva monumentele amenințate cu dărâmarea. Gheorghe Gheorghiu Dej ordonase luarea vulturului, care avea în cioc o cruce, de pe clădirea Parlamentului, care astăzi a devenit Palatul Patriarhiei. Patriarhul i-a sugerat, telefonic, să acopere crucea cu o ramură de măsline, lucru care s-a și realizat.

Întorcându-se de la Spitalul Elias, unde stătuse sub tratament, Patriarhul, îndurerat de priverile pe care o lăsase cutremurul din acel an, și-a dat sufletul în mâinile Stăpânului său cereșc, în luna martie a anului 1977.

Înmormântat la mănăstirea Radu Vodă, așa cum și-a dorit, a fost apreciat și plâns de către întregul popor și chiar de către reprezentanții altor culte, care l-au omagiat prin cuvântări solemne. Un omagiu ce ne face a ne simți în proximitatea Patriarhului nostru este cel adus de către Arhimandritul de atunci Bartolomeu Valeriu Anania, în articolul său comemorativ din numărul din aprilie 1977 al revistei „Biserica Ortodoxă Română“: „Marile dureri sunt de piatră. Ne încremenesc o clipă, apoi se dospesc îndelung și pe tăcute. Și lacrimile lor sunt de piatră, ca ale peșterilor mari. Plângem în întuneric pe durata unui vâleat și ne pomenim între coloane, în templul propriilor noastre tristeți, față-n față cu cei pe care i-am plâns și laolaltă cu ei, într-o aceeași zidire, știind că nu în deșert ne-am cheluit. O candelă adunată din rouă, ca de pe lespede Sfântului Mormânt, e singurul nostru miracol: luminează ce ne descoperă pe dinăuntru, în absența vitraliilor colorate. (...) Trecuse de șaptezeci și șase de ani și era bănuț că zilele

omului nu mai au putere. Trupul i se rărise, împutinat de suferință. Duhul își păstra încă vigoarea de altădată. Vigoarea aceasta îl așeza în familia spirituală a acelor români care-și așteaptă sfârșitul cu seninătate și-și rânduiesc cele de trebuință gospodărește, ca și cum le-ar face pentru alții. Grijuliu până la amănunt, Părintele Patriarh își durase locaș de piatră în biserica Radului Vodă, de pe malul bucureștean al Dâmboviței, rectitorită de el cu pasiune și dor de dăruire.

– De ce nu în catedrală, alături de cei doi? Îl întrebă cineva cu vreo trei ani mai înainte.

– Catedrala e acum atât de mică! A răspuns mângâindu-și barba. Dacă mai pui un mormânt sau două i-ai dat afară pe credincioși. Unde să mai încapă și ei?

În biserica Radului Vodă mormântul e săpat în firidă, una cu peretele. Morții trebuie să aibă bunacuvință de a nu sta în calea celor vii, pare a ne spune statornicul bun simț, de o viață și de după moarte, al Patriarhului Iustinian.

La poarta Radului Vodă se îmbulzeau mulțimile să pătrundă după sîcriul de stejar înalt, pe pat de flori, din care răsăreau, culcate, mitra bizantină și barba abrahamică. S-au rupt cordoanele străjerilor.

A strigat cineva:

– Vă rugăm faceți loc să treacă familia Patriarhului!

A răspuns o credincioasă:

– Și noi suntem familia Patriarhului! Toți suntem familia Patriarhului!

De ce oare o fi insistat Prea Fericitul Iustinian ca în titulatura sa oficială

să i se spună Părinte? Din preoția de mir îl urmărea o familie, era tată, bun, părinte prin excelență. S-a vrut și a fost Părinte, tot prin excelență, al tuturor păstoriților săi. (...) Om fiind, nimic din ce e omenesc nu i-a fost străin, inclusiv omenia. Prin această omenie românească ne-a fost tuturor Părinte în cel mai autentic înțeles al cuvântului: preoților, călugărilor, credincioșilor de toată mâna. Multe suferințe s-au alinat prin jertfa sa, multe biserici s-au desăvârșit prin obolul său. Părinte le-a fost chiar subalternilor. Un permanent și necruțător dialog se consuma între autoritatea omului de administrație și bunătatea părintelui duhovnicesc.¹

Părinte al tuturor, Părinte și al nostru. Părinte al oamenilor, Părinte chiar și al bisericilor. Căci, asemenea Anei lui Manole, Patriarhul Iustinian suspină din multe ziduri, printre care și cel de la Aninoasa. Renovarea acestora s-a bazat pe jertfa sa dureroasă și neîntreruptă, pe lacrimi și rugăciuni ridicate către cer. Cu bucurie spunem că sufletul său vibrează și la mănăstirea noastră. De-ți apropii urechea de zid auzi patru inimi bătând. Patriarhul Iustinian Marina, împreună cu egumenul Mihail Cojocanu, cu Mitropolitul Daniil și cu monahul Teodosie formează lista de aur a ctitorilor mănăstirii Aninoasa, numele lor neputând fi omise în veci din pomelnicele permanente ale lăcașului pe care l-au întemeiat și restaurat. Căci, când gurile oamenilor se vor închide, pietrele și zidurile vor prinde glas...

¹ Arhim. B. V. ANANIA, „Iustinian, Părintele nostru“, în revista *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 4, aprilie 1977, p. 234.

V. Situația Mănăstirii Aninoasa de la întemeiere până astăzi

– EVENIMENTE MAJORE, PERSOANE PROVIDENȚIALE –

1. MÂNĂSTIREA ANINOASA ÎN TRECUT. CRONICI, ARHIVE ȘI AMINTIRI

Să nu lăsăm praful să acopere și mai mult vremurile trecute... Să depănăm firul amintirilor, răsfoind cronici vechi, cu file îngălbenite.

Merită notate câteva date istorice ale vremii, pentru o mai bună înțelegere a condițiilor sociale, economice, politice, dar și culturale ale timpului (secolele al XVII-lea și al XVIII-lea), ale vremii în care s-au pus temeliile și s-au ridicat zidurile Aninoasei. După unirea celor trei țări române din 1600, după moartea lui Mihai Viteazul, apare o profundă criză, datorată destrămării treptate a orânduirii feudale, până la totală dispariție. Transilvania își pierde autonomia, la 1687 fiind ocupată de către Imperiul Habsburgic, iar Moldova și Țara Românească alunecă tot mai mult sub jugul otoman. Reprezentantii „boierilor de țară”¹ înlocuiesc dinastiile Mușatinilor și Basarabilor.

În epocă, slavona încetează a mai reprezenta o condiție absolut necesară pentru contactul cu arta și cultura. Greaca fiind doar o limbă străină, prea puțin cunoscută la momentul respectiv, se în-

cepe tipărirea de cărți în limba română. Spre exemplu, Matei Basarab sprijină tipărirea lui Udriște Năsturel. În 1652, la Târgoviște, apare „Pravila Mare”, numită pe scurt „Îndreptarea legii”, prima legiuire a Țării Românești scrisă în limba română. Același gen de program va fi continuat și de către Șerban Cantacuzino (1678-1688). În momentul întronizării acestuia din urmă, biserica Mănăstirii Aninoasa își înălța unica turlă, pe atunci, către cer, în jurul ei înfiripându-se prima obște de monahi, în frunte cu însuși ctitorul lăcașului, monahul Teodosie, fost agă Tudoran Vlădescu.

În luptele dintre Cantacuzini și Băleni, Mitropolitul Teodosie susține lipsa de vinovăție a lui Constantin Cantacuzino. Acesta fusese ucis la 20 decembrie 1663 din porunca lui Grigorie Ghica. În 1672, odată cu cea de a doua domnie a lui Grigorie Ghica în Țara Românească, Teodosie a fost depus din scaun și este trimis la Tismana. Va fi reînscăunat în scaunul mitropolitan de către Șerban Cantacuzino, în locul lui Varlaam, în urma rejudecării de către Patriarhia Ecumenică, la 1678.

Domnia lui Șerban Cantacuzino, răstimp de acalmie, facilitează reluarea efectivă a activității culturale din Țara Românească. Domnitorul se menține pe tron cu ajutorul unor demnitari

intriganți, creștini de limbă greacă, de pe lângă Poartă. Așa că în țară se accentuează pătrunderea elementelor greco-levantine. Acum se inițiază tipărirea în limbile greacă, arabă și georgiană. Stolnicul Constantin Cantacuzino se remarcă, fiind unul dintre personalitățile erudite ale vremii sale, prin studiile de la Padova, în Italia. Merită amintite titluri care, prin propagare, unifică limba. Spre exemplu: „Cazania” Mitropolitului Varlaam, „Psaltirea în versuri” a lui Dosoftei, cronicile (Grigore Ureche, Miron Costin, Constantin Cantacuzino, Radu Greceanu, Radu Popescu), umanismul european al lui Udriște Năsturel. Promotorii regimului nobiliar sunt numeroși: Movileștii, Miron Barnovschi, Anastase Crimca, Vasile Lupu, Constantin Brâncoveanu, așa numiții „oameni noi”. Arta arhitecturală autohtonă tinde a se racorda la stilurile mari internaționale.

Încercare de reconstituire a bisericii Mănăstirii Aninoasa la 1677

La cumpăna dintre secole, nu putem să nu-l invocăm pe „Brâncoveanul Constantin, / Boier vechi și domn

creștin”, care a preferat „a muri trăind, decât a trăi murind”.

Desăvârșitor al unui stil arhitectonic, Brâncoveanu rămâne ca blazon spiritual al epocii sale, răsfărâgându-se și asupra secolelor următoare. Noul stil muntenesc, stilul brâncovenesc, contopeste unitar înrămurile străine și fondul autentic autohton.

Atare trăsături brâncovenești se mențin și la Mănăstirea Aninoasa chiar din vremea mitropolitului Daniil: prezența pridvorului deschis, susținut de stâlpi, fațadele bisericii, împărțite în două registre printr-un brâu median, având arcade, panouri dreptunghiulare și chiar cărămizi aplicate pe tencuială, ce par a fi reprezentate în tabloul votiv – nemaifiind vizibile astăzi. Tot brâncovenească este și sculptura în piatră de la stâlpii caselor egumenești – păstrați parțial, ori ancadramele ușilor și ferestrelor (ornamentele ce îmbracă forma tradițională a arcadei chenarului de piatră al portalului bisericii). Brâncovenească este și intrarea de la stăreție, cu buiandrugul în acoladă și deasupra un ochi de fereastră bogat ornamentat, cu un chenar sculptat în piatră ce reprezintă silueta unor lei stilizați¹, în ax, la partea de sus, simbolul soarelui și restul suprafeței cu motive florale.

Patriarhul Iustinian Marina va adăuga mănăstirii noastre numeroase elemente ale acestui stil, probabil spre a-i potența valoarea istorică: porticul – asemănător celui de la Sâmbăta de Sus, ferestrele cuhniei², amintind de arta brâncovenească, deși sunt tipice arhitecturii din Țara Românească, având un profil în acoladă, reprezentativ pentru secolele al XVIII-lea, al XIX-lea.

¹ Posibile simboluri heraldice. Un leu sau grifon identic (sau elefant – *n. ed.*) se regăsește și pe mormântul ctitorilor, din pronaosul bisericii. Poate fi extras, deci, din stema familiei Vlădescu.

² Patriarhul Iustinian va reconstitui unul dintre ancadramele ferestrelor cuhniei, care se deteriorase în timp.

¹ Matei Basarab – 1632-1654.

După jertfa sângeroasă a Brâncovenilor (1714), turcii încep să înscăuneze în Țara Românească domni din Fanar. În Moldova, fanarioții conduceau deja de 3 ani. În ambele țări, această stare de fapt va continua până în 1821, la revoluția condusă de către Tudor Vladimirescu. În secolul al XVIII-lea, când se ridicau zidurile Mănăstirii Aninoasa, limba greacă pătrunde tot mai mult cultura din Țara Românească. Centrele tipografice importante sunt: București, Buzău, Râmnicu Vâlcea, Brașov, Blaj. Se traduc opere religioase, dar și laice – așa numitele cărți populare: „Alixandria“, „Sindipa“, „Esopia“, „Hailma“ și chiar romane de dragoste occidentale: „Bertoldo“, „Imberie și Margarona“, sau orientale: „Istoria lui Erotocrit“, „Etiopica“. Nicolae Mavrocordat își publică propria operă – „Despre datorii“.

Buiandrug, vechea stăreție, ancadrament

Alături de cărturarii amintiți din secolul trecut, apar nume noi: Ion Neculce, Dimitrie Cantemir, Nicolae Mavrocordat. Se reorganizează școlile

superioare din București și Iași, acordându-se o atenție sporită limbii române, alături de slavonă, greacă și latină. Sistemul teologic de gândire tinde spre înnoire cu elemente de influență occidentală, devenind raționalist, pragmatic, antropocentric.

Ferestrele cuhniei

Însă creștinismul rămâne și în secolul în care se desăvârșește mănăstirea Aninoasa strâns legat de istoria neamului, căci „Poporul nostru, adânc credincios dintru începuturile sale, și-a exprimat evlavie între altele și prin iscusința neîntrecută cu care a înălțat sfinte locașuri de închinare, biserici și mănăstiri. (...) Biserica a păstrat unitatea spirituală și morală a poporului. (...) Măiestria cu care au fost construite vechile biserici, eleganța și armonia lor, iscusința și trăinicia cu care sunt împodobiți pereții lor pe dinăuntru și pe dinafară, cu culori care-și păstrează prospețimea și luminozitatea de veacuri, învederează talentul, priceperea și dragostea de frumos ale celor ce le-au făcut.

Împreună cu alte mărturii ce constituie măreții și glorii ale poporului nostru, acestea au veșnicit prin expresia artei bisericesti chipul luminos al credinței și legii strămoșești, precum și sensibilitatea și bogăția sa sufletească.¹

¹ Patriarhul TEOTIST, în Prefața la *România. Schituri. Mănăstiri. Biserici*, Editura Royal Company, București, România, 2001, p. 9.

Pornind de la aceste sumar prezentate premise economice, sociale, politice și culturale, în cele ce urmează vom analiza mai în amănunt drumul urmat de mănăstirea Aninoasa, chiar de la ridicarea acesteia. Observând cu atenție trecutul mănăstirii noastre, el poate fi împărțit în mai multe etape.

A. Prima etapă din trecutul Mănăstirii Aninoasa (1677-1778)

O primă perioadă ce merită delimitată și prezentată este cuprinsă între anii 1677 și 1778, când Aninoasa era metoc al mănăstirii de la Câmpulung, așa cum dorise ctitorul, monahul Teodosie, după cum reiese din actul datat 29 mai 1682: „o am închinat eu însumi la sfânta mănăstire de la Câmpulung (...) să fie ei purtători de grijă acestei mănăstiri, ca să pue egumeni de treabă den călugării care se vor călugări la mănăstirea noastră și vor fi cu frica lui Dumnezeu și bărbați de casă.“¹ Același lucru arată și hrisovul din 21 mai 1684 (7192), întocmit de către Șerban Cantacuzino, zapisul de la 23 iulie 1688 al egumenului Câmpulungului, Vasile; ori cartea lui Constantin Brâncoveanu din 15 ianuarie 1696, unde apar și îndatoririle pe care le avea mănăstirea coordonatoare. Acestea sunt: alegerea egumenilor vrednici, aninoșeni sau câmpulungeni, sprijinirea în judecăți ori alte nevoi, păstrarea de că-

tre Câmpulung a moșii Pogonești și Plosca din județul Teleorman cât timp Aninoasa îi va fi metoc și plățirea a trei părți din dajdiile acesteia, care va da numai restul de un sfert. În cazul nerespectării prevederilor menționate, Aninoasa își recăpăta autonomia, împreună cu cele două moșii.

În această perioadă la conducerea mănăstirii s-au succedat **12 egumeni**. Lui **Teodosie (1677-1695)**, „egumenul aninoșanu“, îi urmează **Inochentie**, din familia boierilor Lăngești², a căror moșie o și donează mănăstirii. Data numirii sale ca egumen, anul 1695, este atestată de zapisul dat de către Constantin Comis sin Constantin Paharnic vnuc Radul biv vel armaș „la mâna egumenului Inochentie ot mănăstirea Aninoasa“³. Și în anii următori (1696 – 1703) este menționat în actele de donație. În 1698 apare în cartea lui Constantin Basarab voievod către părintele Iosif pentru partea lui de vie de la Izvorani⁴, iar în 1700 în cartea de hotărnicie a moșiei Grădișea de jos a Mănăstirii Câmpulung și în zapisul unor săteni de la Jupânești. Este singurul care timp de 3 ani (1700 – 1703) a fost și egumen al Aninoasei, și al Câmpulungului, fiind atestat în cartea de hotărnicie⁵ a moșiei Pogonești-Teleorman și în alte acte ale vremii.⁶

Inochentie este urmat de către „**Daniil**, ieromonahul, egumen ot Aninoasa“⁷ între anii 1704 și 1716.

Un al patrulea egumen, pentru scurt timp, este **Vasile**, amintit ca martor în zapisul din noiembrie 1717,

² *Ibidem*, p. 80.

³ Șt. GRECEANU, *Genealogiile documentare ale familiilor boierești*, vol. I, Tipografia Cooperative, București, 1913, p. 36.

⁴ Arhivele Naționale, *Condica Mănăstirii Câmpulung*, p. 758.

⁵ Academia Română, *Mss. 1062*, fila 356.

⁶ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 81.

⁷ Arhivele Naționale, *Condica Mănăstirii Câmpulung*, p. 756.

prin care monahul Nifon face danie Mănăstirii Câmpulung două delnițe de moșie în Câlcești.

În anul 1720 apare menționat ca egumen **Hrisantie**, în actele de hotărnicie ale moșiilor Cotești și Brătieni de pe apa Vâlsanului¹ și în zăpisul din 25 ianuarie 1722, prin care mănăstirea primea ca danie trei delnițe de moșie în Stănești².

În decembrie 1722, Hrisantie nu mai era egumen; cum se observă din inscripția despre „Hrisant, eromonah” pe care Mitropolitul Daniil a pus-o pe casele zidite pe latura de miazănoapte.

Succesorul lui Hrisantie a fost **Mihail I**, atestat printr-un document unic, diata de la 7 mai 1728 ca egumen în două perioade distincte: „Dar întâmplându-să acum de am fost mai în trecuta vreme egumen la această sfântă mănăstire la Aninoasa în două rânduri și acum, când au fost la vreme de bătrânețe, neavând de la mănăstirea Câmpulungului și de la părinții de acolo nici-o cinste și nici-o căutare, venit-am aici, la această mănăstire.”³

Mai longeviv decât toți cei amintiți anterior, numele egumenului **Varlaam** este prezent în numeroase documente, cum ar fi cartea lui Nicolae Mavrocor dat din 2 martie 1726, prin care i se scutea mănăstirii Aninoasa pivnița din București de dijmărit, căminărit și de vama de vin⁴. În 1728, numele său este prezent într-un act de judecată⁵.

Varlaam a păstorit Mănăstirea Aninoasa în timpul anilor de restaurări inițiate de către Mitropolitul Da-

niil. Este amintit și în inscripția de la clopotniță ca „ostenitor la tot lucrul, Varlaam ieromonahul egumen”.

Inscripția clopotniței

În 1732 Varlaam apare într-un document⁶ prin care se arată că el a cumpărat împreună cu mănăstirea Câmpulung un vad de moară în iazul de la Pitești. Trei ani mai târziu, este menționat în cartea lui Grigore Ghica, drept stăpânitor a trei poduri stătătoare de pe moșia Tomșani și a unuia umblător peste Argeș⁷. În luna mai a aceluiași an, Varlaam dă în arendă vătafului Bucur Toma din Breaza – Ardeal un munte al mănăstirii⁸. Semnătura sa apare în 1736 (7245, Dec. 8) între cele ale martorilor diatei lui Iosif Hagi. Se păstrează și o jalbă, nedată, adresată domnitorului de către egumen⁹. La 15 martie 1737 este menționat¹⁰ un schimb de moșii cu Hristofor, egumenul mănăstirii Valea. Candidează la Episcopia Buzăului în 1741, însă nu este ales. N. Iorga¹¹

⁶ Arhivele Naționale, *Condica Mănăstirii Câmpulung*, p. 825.

⁷ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 87.

⁸ Arhivele Naționale, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 95 netrebnice doc. 2.

⁹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 87.

¹⁰ *Ibidem*, p. 88.

¹¹ IORGA., N.: *Studii și documente*, Editura Ministerului de Instrucție, București, 1904, vol. V, p. 320.

arată că Varlaam „a egumenit ani 19, fiind numit de către răposatul părintele Vlădica Daniil”. Acesta nu mai apare în documentele ulterioare anului 1746.

Din 1746, egumen, venit, se pare, de la Câmpulung a fost **Clement**. El este atestat de un act de judecată¹, unul de schimb al moșiei² Mușătești și o jalbă către Constantin Nicolae Vodă³. În timpul păstoririi sale, mănăstirea este vizitată de către Mitropolitul Neofit, care spune: „Această mănăstire este așezată pe malul drept al râului Bratia, care curge din sus în jos spre miazăzi, la poalele unui munte acoperit cu arbori sălbatici.” Dacă pe vremea egumenului Daniil (viitorul mitropolit) exista o cârciumă pe moșia mănăstirii, în 1749, Florea băcanul își deschide o dugheană, mai târziu, în 1753, urmându-i exemplul și Pârvu bărbierul⁴.

Pecetea Mănăstirii Aninoasa pe un document de schimb

Al nouălea egumen al Aninoasei, **Mihail al II-lea**, este atestat adesea în documentele metocului Urechești⁵ - prin

¹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 91.

² Academia Română *Mss. 1152* fila 330, oc. 16.

³ *Idem*, doc. 7.

⁴ Arhivele Naționale ale României, *Mss. 137*, f. 301v. – 302; *Mss. 130*, f. 135v. – 136.

⁵ *Idem*, *Dosar cu documente privitoare la M-rea Aninoasa și Schitul Urechești* (necatalogat), copia nr. 41.

două cărți ale lui Grigore Ghica Vodă privind întărirea dreptului de stăpânire asupra anumitor părți de moșie și prin alte cărți ale lui Ion Buleandră⁶ și „Pana-iotache biv treti log., ispravnic”⁷. În 1753 semnează un act de cumpărare⁸ alături de egumenul Glavaciocului, și un an mai târziu este consemnat între cei 24 de boieri hotarnici ai mănăstirii Câmpulung pentru moșia Berevoești. În ultimul său an de egumenie câștigă prin judecată cu boierul Damaschin de la Valea un loc de casă în mahalaua Sfânta Troiță din Câmpulung. Un document din 1758 atestă numărul zilelor de clacă și ostașină pentru cei cu vie pe moșia mănăstirii⁹.

Între 1759 și 1765 este consemnat numele egumenului grec **Romanos**¹⁰ încalcându-se dorința lui Teodosie, ca egumenii să fie numai români. El s-a iscălit pe pagina 446 a „Pravilei” din mănăstire. Este atestat în anumite acte de schimb¹¹ și de o hotărnicie pentru moșia Năpărteni¹².

Urmând tatălui său, Mihail Cojocceanu, al doisprezecelea egumen, **Mitrofan** este numele de frontieră între prima și a doua etapă din trecutul Mănăstirii Aninoasa.

⁶ *Idem*, copia Nr. 46.

⁷ *Idem*, copia Nr. 48.

⁸ *Idem*, *Mitropolia Bucureștiului*, Pachet 165 netrebnice, doc. 87.

⁹ *Idem*, *Mss. 130*, f. 39–40.

¹⁰ Pe acea vreme chiar mitropoliții erau greci.

¹¹ Arhivele Naționale ale României, *Arhiva M-rii Câmpulung* Dos. 4 (1843) *Catagrafia țiganilor*, Pach. XXIX, doc. 133.

¹² Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 92.

B. A doua etapă din trecutul Mănăstirii Aninoasa (1778-1812)

În această a doua etapă Mănăstirea Aninoasa devine metoc al Mitropoliei Bucureștiului. Egumen între anii 1776 și 1779, **Mitrofan** este atestat printr-o adeverință pentru o moară¹, un act de cumpărare din 1777² și prin jalba de jeluire adresată lui Alexandru Ipsilanti pentru încălcarea hotarelor unei moșii a mănăstirii³. Răspunsul domnitorului este reprezentat de un hrisov⁴ prin care Aninoasa trece în administrarea Mitropoliei Bucureștiului. Originalul acestui act nu se mai păstrează la Arhivele Statului, căci a fost trimis la Moscova, el fiind publicat pe scurt de către V. Urechia în „Istoria Românilor”⁵. După titlu, sunt menționate numele boierilor Divanului, lipsind tocmai esențialul – motivele luării măsurilor prezentate. Se arată că „din cauză de neîngrijire către mănăstirea Aninoasa din partea mănăstirii Câmpulung, unde a fost închinată de Teodosie monahul care a zidit-o s-a dat această mănăstire supt îngrijirea Mitropolii din București”⁶.

Decizia lui Al. Ipsilanti este întărită de către urmașii săi, Nicolae Caragea și Mihai Șuțu, în hrisoavele cărora Aninoasa apare menționată ca metoc al Mitropoliei din București.⁷ Hotărârea lui Ipsilanti a fost motivată, dar contrară dorinței testamentare a ctitorului Teodosie, căci în

¹ Arhivele Naționale ale României, *Condica M-rii Câmpulung*, p. 800.

² Idem, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 165 netrebnice, doc. 94.

³ Idem, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 118 netrebnice, doc. 32.

⁴ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 96.

⁵ V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, București, Lito-tipografia Caval Göbl, 1891, vol. II, p. 120.

⁶ Arhivele Naționale ale României, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 96, doc. 96.

⁷ Idem, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 96, doc. 27, 28.

vremea aceea, egumenul mănăstirii Câmpulung, Dositei, succesor al vrednicului stareț Nicolae Belețeanu, a ruinat până și propria mănăstire, foarte bogată, fiind la acea dată deținătoarea a 17 munți. Egumenul Filaret Apamias, care i-a urmat, spune că „bolta cea mare a mănăstirii era să cadă, ploua nu numai în chilii, dar și-n biserică, iar la moșia Grădiștea atât metohul Schitului Golești, cât și morile și crâșmele erau în cea mai desăvârșită stricăciune... Mănăstirea Câmpulung ajunsese apoi să aibă o datorie de 50000 taleri și două din moșii și 17 munți erau arendați pe șapte ani și banii toți luați înnainte.”⁸ Cu siguranță că un atare stareț nu ar fi putut administra bine averea mănăstirii Aninoasa.

Începând cu data de 4 noimbrie 7287 (1778) egumenii sunt aleși, sub titulatura de iconomi, dintre clericii Mitropoliei, întâiul fiind **Mitrofan**. Majoritatea veniturilor mănăstirii Aninoasa sunt, astfel, înghițite de vistieriile Mitropoliei bucureștene.

Dacă până în acest moment mănăstirea prosperase, după 1778 moșia îi este „dată cu embatichiu”⁹ sau cu arendă, pe o perioadă limitată, unor clerici „de încredere” ai mitropoliei. Veniturile de pe moșiile ei fiind direcționate către București, încețază și primirea daniilor, pentru Aninoasa începând o etapă de ruinare treptată.

Documentele din 1780 îl amintesc pe Mitrofan ca proegumen într-o carte de dezrobire¹⁰. În actul de cumpărare a moșiei de la Burlanu¹¹, titulatura de egumen este din nou purtată de către tatăl său.

Schitul Bâdea¹², care pare a fi fost construit între anii 1718 și 1730, a fost în-

⁸ Pr. Ioan RĂUȚESCU, în *Raze de lumină*, An II, nr. 5, p. 350.

⁹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 97.

¹⁰ Arhivele Naționale ale României, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 165 netrebnice, doc. 95.

¹¹ *Ibidem*, Pach. 148 netrebnice, doc. 35.

¹² Schitul Bâdea a fost metoc al Aninoasei, care a mai administrat de-a lungul timpului alte patru metocuri – Urechești sau Vărzărești, Buliga, Detcoi și Râca Nouă - Teleorman.

chinat în anul 1780 de către Nițu vătaf „ca nu cumva să i se întâmple de tot pustiire”¹. Astfel, a fost rânduit egumenul Mihail de la Aninoasa să meargă la numitul schit și să înscrie ale schitului. A fost lăsat în grija mănăstirii Aninoasa, cu toată averea sa, mișcătoare și nemișcătoare: odoarele bisericii, „o casă făcută de popa Bratu, o casă isprăvită cu sobă, o chilie veche, două buți vechi, una mai nouă, două tocitori, o livede cu pruni, o livede fân de coasă ca de cinci care de iarbă, moșia cât ține pomii (iar alta nu are).”² În 1798 erau în schit Macarie monah, Teodosie ieromonah, Sava monah, Bogoslov monah, Isaia monah și Misail monah. După 1812 numele schitului este tot mai rar amintit, pentru ca în catagrafia din 1840 să nu mai apară deloc.

Între anii 1783 și 1795, ca păstor al mănăstirii Aninoasa apare **Ghenadie** iconomul, menționat în acte de donație³, în anaforaua către domn cu privire la stăpânirea moșiei Urechești⁴, acte de vânzare⁵ și chiar într-o epistolă primită, cuprinzând date cu privire la viile de la Mărunțișu⁶. În 1792 arhimandritul Dosoftei îi scrie despre un ȧigan al mănăstirii ce vrea să ia o ȧigancă a Mitropoliei⁷. În 1793 Ghenadie se jeluiește lui Vodă Mihai Șuțu pentru niște stricăciuni aduse moșiei Puținei (Teleorman)⁸, iar în 1794 are loc un schimb de moșii⁹ cu învoirea mitropolitului Dositei Filitis¹⁰.

Peste un an, Ghenadie semnează împreună cu Grigore, egumenul de la

¹ Arhivele Naționale ale României, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 141 netrebnice, doc. 2.

² *Ibidem*, doc. 6.

³ Idem, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 165 netrebnice, doc. 97.

⁴ Idem, *Dosar necatalogat cu documente privitoare la Schitul Urechești* (copia 51).

⁵ Idem, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 165 netrebnice, doc. 110.

⁶ *Ibidem*, Pach. 110 netrebnice, doc. 4.

⁷ Idem, *orig. CCCLIII/115*.

⁸ Idem, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 110 netrebnice, doc. 9.

⁹ Academia Română Mss. 654, f. 16.

¹⁰ Cel care a întemeiat Episcopia Argeșului în anul 1793.

Vieros, o anafora privind semnele moșiei Stănești.

Grigorie Sidis e atestat ca egumen la Aninoasa din anul 1786, într-un act de învoială cu Dositei arhimandritul¹¹ care, cu un an mai târziu, îi va scrie starețului aninoșean privitor la moșia Negrești¹². La 1 ianuarie 1795, Sidis Grigore își face diata¹³ prin care arată cum și-a agonisit averea cu slujba și apoi donează din aceasta Mitropoliilor din București și Târgoviște, precum și Mănăstirii Aninoasa, 7 cărți grecești, o cădelniță, o cruce și altele. El dă o sumă de bani fratelui său, Dionisie de la Aninoasa pentru ridicarea unei biserici cu temelia de zid necesară îngropării ȧiganilor.

În continuare, trebuie să amintim unicul document ce atestă un alt egumen al Aninoasei – **Gavriil**, anume o „Foae de periusia răposatului Gavriil, egumen Aninoșanul”¹⁴ de la 1 septembrie 1796.

Dositei Aninoșanul este atestat de însemnările lăsate de către Constantin Aninoșanul, nepotul său de frate, pe cărțile moștenite de la cel dintâi. Pe coperta unui „C easlov”¹⁵ tipărit la 1785 (domnitor Mihai Șuțu; mitropolit Grigore) apare: „1755 – născut Dosithie arhimandrit Aninoșanu, 1781 – cartea patriarhului de ertăciune, 1781 nov. 8, pitacul arhiereului de diaconie, 1784, Ghenadie 8 – pitacul arhiereului de preoție, 1812 – sfârșit și îngropat la Episcopia Argeșului spre miazăzi de altar. Pus pisanie”.

Pe prima copertă a „Penticostarului” tipărit la București, în 1782 (domn Al. Ipsilanti, mitropolit – Grigorie) sunt notate date cu privire la Dositei¹⁶, iar un „Liturghier” din 1797 atestă că „La leat 1812 Iu-

¹¹ Arhivele Naționale ale României, *Mitropolia Bucureștiului*, Pach. 130 netrebnice, doc. 7.

¹² *Ibidem*, Pach. 194 netrebnice, doc. 9.

¹³ *Ibidem*, Pach. 194 netrebnice, doc. 42.

¹⁴ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 100.

¹⁵ În posesia d-lui D. Băjan, Rucăr.

¹⁶ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 103.

lie 23, într-o marți de dimineață până în revărsatul zorilor, au fost eșirea sufletului sfinții sale Dosithie arhimandrit Aninoșanu, unchiul meu, ce au fost frate bun cu tatăl meu, Nicolae ereu, aflându-ne șezători în Sfânta Episcopie Argeșu de luni 14, în casele de lângă clopotniță, cum intri în dreapta. Însă eu nu m-am întâmpilat acasă, fiind trimis la orașul Câmpulung, la târgul sfântului proroc Ilie și m-am abătut și pă la mănăstirea Aninoasa de am îngropat pă Gavriil monah ic[ono]m.“

Tot din însemnările lui „Constantin sin Nicolae, iereu ot schitu Ungureu din sud Buzău“¹ aflăm că Dositei a zidit biserica din satul Apa Sărată în anul 1831, dărmată în 1911 și pe cea din Valea Siliștii, cu hramul Sfinții Voievozi, surpată și aceasta, și că a îmbunătățit biserica din Vlădești.

În documentele arhivei de la Viena se menționează aducerea silită a mitropolitului Dositei Filitis, acuzat de prietenie față de nemți la Aninoasa în 1810, fiind în bune relații cu egumenul de aici. Nerezistând condițiilor climatice, solicită ulterior mutarea la mănăstirea Târgșor. În acest sens, îi scrie guvernatorului Transilvaniei, contele Banffy că mănăstirea în care trebuie să locuiască e înconjurată de munți și păduri și are peste tot așezare foarte nesănătoasă.

Egumenul Dositei a lăsat în urma sa 200 de file volante alcătuind un gen de condică, aceasta cuprinzând mai ales însemnări din timpul său (1796 – 1810). Primele conțin câteva socoteli din anii 1794 – 1795, fiind urmate de acte rămase de la nepotul său privind proprietățile, averea, slugile, scrisori, care ne sunt de mare folos pentru cunoașterea trecutului mănăstirii. Filele, aflate în posesia domnului Dimtrie Băjan de la Rucăr, au fost publicate în monografia din 1933².

¹ Nepotul lui Dositei, Constantin, este, la rândul său, unchiul cărturarului Ghenadie Aninoșanul, episcop de Argeș între anii 1865 și 1868.

² Pr. Ioan RAUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 125.

Apar, astfel, acte privind moșiile: via de pe moșia Mânzăneasca – satul Puținței, zapisul de arendă a moșilor Pogonești și Strâmba de la Câmpul Burdea – județul Teleorman; actul de arendă a moșiei Tetcoiu – județul Vlașca; zapisurile de arendă pentru alte moșii din județele Dâmbovița, Argeș și Muscel. Relativ la schitul Detcoi (Tetcoi), „Tudoran din Aninoasa, fost mare clucer, cumpără ocină. Voia să facă biserica din Detcoi schit de călugări.“³

Metocul de la Detcoi este amintit ca existând la 3 iunie 1687⁴. Acesta făcea parte din Județul Saac⁵, ținând de Episcopia Buzăului. Astăzi este dispărut.

În condică sunt prezentate acte de vânzare – a jirului din pădurea Scondilile, satul Corbșori; acte despre arenda unor moșii – Corbșori, despre morile mănăstirii și veniturile aduse de acestea. Apar și socoteli cu privire la vite. Extrem de interesante sunt atare evidențe, conținând numărul scroafelor mari, gondinace, grășune, al mascurilor cu vieri, gondinaci și grășuni, totalul de rămători în anul 1794 fiind: 396 ai mănăstirii Aninoasa și 65 ai schitului Buliga.

În 1794 „Oancea văcar“ nota existența a 8 vaci fătate, 6 viței, 2 vițele, 2 vaci cu viței în pânțece, 7 vaci sterpe și 2 gonitoare – ale Aninoasei și: 7 gonitori, 6 gonitoare, 2 mânzați, 10 boi mari, 2 tauri și 6 boi la carul mănăstirii – ale schitului Buliga. În total 60 de capete, cu mic, cu mare. În 1796, numărul vacilor crescuse la 77.

În 1794, oile date în socoteală vătafului Ion, erau oi fătate cu lapte, sterpe, mioare, cârlani, berbeci, țigăi, miei și miele, în număr de 139, iar numărul caprelor (în același an) este de 33: cu lapte, sterpe, vătuitoare, țapi, iede și iezi.

În 1794 aveau 76 de cai (armăsari negri, cârlănițe murgii vinete, roaibe de

³ Nicolae Stoicescu, *Repertoriu (Bibliografie)*, vol. I, Țara Românească, p. 274.

⁴ Arhivele Naționale, Fond *Mitropolia Țării Românești* XLIX/7 și CCCLIII/76.

⁵ Prahova și Buzău de astăzi.

unul / mai mulți ani, iepe murgii, armăsari murgii, dereși etc.).

În 1797, mănăstirea avea 50 de măței și 41 de stupi de prăsilă (număr ce se va ridica la 54 peste un an).

Filele păstrate conțin și scrisori ale egumenului Dositei de la nepotul său ori de la Arhimandritu Clococioveanu Grigorie, acte privind lucruri rămase de la sau donate de către anumiți călugări sau diferite cheltuieli, cum ar fi cele de hram.

Cantitatea de vin realizată în anul 1797 a fost de 712 vedre – 10 butii. În 1798 – 1038 de vedre, în 1799 – 620 de vedre, în 1800 – 1200 de vedre. În 1802 aveau 2282 de banițe de porumb la Aninoasa și încă 1335 din alte moșii. Sunt socotite și însemnate, de asemenea, cantitățile de cânepă, orz, grâu, secară și fân. Dintre cele 13 metocuri, cel mai însemnat venit îl aducea în toate domeniile Aninoasa.

Apar și file în care se includ acte din perioade în care Dositei nu mai era egumen.

C. A treia etapă din trecutul mănăstirii Aninoasa (1812 – 1864)

Epoca descrisă anterior, care se încheie cu stăreția lui Dositei, este una de tranziție. După acești 34 de ani, adevărata decadere a mănăstirii începe din 1812 când, într-o a treia etapă ce va dura până la 1864, la secularizare, Aninoasa este lăsată în grija arendașilor mireni.

În aceste condiții, timp de 30 de ani, între 1812 și 1842, scaunul egumeniei este vacant¹.

Pentru ușurarea calculelor, toate moșiile mănăstirii se arendau unei singure persoane, care, ulterior le subarenda în parte, acestea fiind dispuse în 5 județe

¹ C. D. ARICESCU, *Istoria Câmpulungului*, București, Imprimeria lui Ferdinand, pp. 105-107.

distincte. Arendașii, în majoritate, căutau să *sfeterisească* din averi cât mai mult cu putință.

În 1813 documentele mănăstirii sunt preluate de către „Cerneia epistatu“, **Cerneia Popovici**, bulgar de origine²; succedat de către **Gheorghe Ciuntulacu**³. Acestuia, Dionisie Lupu îi prelungește termenul de arendă în anul 1819 cu încă opt luni. **Dumitru Gheorghiu** ia în arendă moșiile Aninoasei între anii 1820 și 1823, având datoria de a purta de grijă bisericii și programului de slujbe. În anul 1821, la Aninoasa s-au adăpostit mulți arnăuți fugiți de la Drăgășani. O parte scapă în păduri, iar alții, în număr de 21, după cum se pare, sunt uciși de către turcii care-i urmăreau și care au incendiat mănăstirea, distrugând, pe cât le-a fost posibil, zidurile⁴.

Bătrânii satului știu de la moșii lor că în timpul Zaveriei s-a dat o luptă la Mănăstirea Aninoasa între o ceată de arnăuți ascunși între zidurile ei și turcii care îi urmăreau. Pe ziduri se regăseau urme de gloanțe din perioada respectivă.

În anii 1824 – 1825 mănăstirea este arendată de către **Stoian** și **Evdochim**. Contractul de închiriere prevedea menținerea curată și bogată a bisericii, serbarea praznicului, ocrotirea monahilor și a robilor, păzirea hotarelor moșilor, netărirea pădurilor, neîndatorarea mănăstirii, păstarea bunurilor și altele⁵.

Nicolae Bascoveanu, de origine român, a arătat respect și pietate față de credință și de biserică. Înainte de 1835, fi-

² Este încălcată încă o dată dorința ctitorului, de a nu fi acceptați egumeni și, implicit, administratori de alte naționalități.

³ Academia Română, *Mss.*, 659, *Condica de așezământul metoașelor*.

⁴ Dan BERINDEI, Traian MUTAȘCU, *Aspecte militare ale răscoalei populare din 1821*, Editura Militară, București, 1973, p. 196 și G. LAHOVARI, C. I. BRĂTIANU, Gr. TOCILESCU, *Marele Dicționar Geografic*, Editura Stabilimentul Grafic J. V. Socescu, 1899, Vol. I, fascic. 1, București, 1898.

⁵ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, pp. 173, 174.

ind arendaș al Aninoasei, a construit niște case mari în fața bisericii, lângă clopotniță.

În anul 1831 este consemnată o epidemie de holeră. Mitropolitul Neofit, într-o epistolă adresată Mitropolitului Grigorie al Basarabiei, amintește și mănăstirea Aninoasa, ca refugiu al acestei perioade: „Dumnealui logofătul Nicolae și pitarul Ioniță, fratele d(umi)sale, din întâia zi a lui iulie au plecat la Aninoasa unde s-au păzit.”¹ Ar fi o posibilă explicație a prezenței numeroaselor schelete din jurul bisericii. O altă ipoteză este aceea că monahii nu aveau alt cimitir și se îngropau în jurul bisericii².

Interesantă este și supoziția³ că, doar cu câțiva ani mai devreme, Basarab I ar fi fost strămutat de la Negru Vodă și reînhumat aici, osemintele nefiindu-i găsite de către Virgil Drăghiceanu la săpăturile din 1924⁴. Locul exact al posibilului mormânt nu este, însă, cunoscut.

În anul 1832, o catagrafie a bisericilor din Județul Muscel amintește la Aninoasa doi preoți – Nedelcu și State Gheorghie și doi diaconi – Simion Radu și Nica Surdu⁵. Pe moșiile Mănăstirii Aninoasa sunt menționate bisericile de la Capu Piscului, Vlădești de Sus și de Jos, Cosăști și Corbșori.

Între anii 1835 și 1838 este arendaș **Teodorache Popescu**. El nu mai are prevăzută în contract obligația îngrijirii bisericii. Preoții de mir – Vasile, State și Nedelcu înlocuiesc călugării. Lacomul Teodorache Popescu, cel care s-a judecat

cu Mitropolia, l-a avut ca subarendaș pe **Daniil Cantarol** (Cantaroglu). Acesta chiar a locuit la Aninoasa. În 1834, pe 28 aprilie, el nota pe o „Cazanie” că s-a plimbat cu sania. O scrisoare din 1838 adresată protopopiatului, e semnată de către „Daniil Cantarol, epistatu mănăstirii Aninoasa”. În acest an, un cutremur dărmă tâmpla bisericii, pe care tot el o rezidește și o rezugrăvește. S-a îngrijit de biserică, i-a serbat hramul, îngropând-o în curtea mănăstirii pe soția sa, decedată în 1840⁶.

La 1839, satul Aninoasa era poziționat în centrul moșiei, pe două rânduri, cu două biserici – a mănăstirii și cea din Valea Siliștii⁷.

O catagrafie din 1840 inventariază moșiile și bunurile mănăstirii: Cotești, Răugeni, Guguești și Berevoiești cu schitul Bâdea, Aninoasa, „o casă de făcău cu două făcae pe iazul tras din apa Bratii, cu două coșuri, două perechi de pietre, învălită cu șindrilă de brad, podina morii jos, tâlpoaie de stejar, pusă pe tarași, o povarnă cu păreții de scânduri, o cârciumă cu două odăi și tindă, de vârghii, lipită cu pământ, sobă cu coș, două paturi, trei uși cu vergi, învălită cu pae. Un bordeiu lângă această cârciumă în pământ, pentru ținerea vinului și a rachiului, o puiă înălțată pe patru tarași în mijlocul apii iazului morii... stricată și se află în pustire. Un loc înfundat în sat în trupul moșiei Berevoiești Pământeni din Plaiul Nucșorii cu întindere de un pogon. Clăcași pe moșia Aninoasa, 107. Locuri de arătură, pogoane 130. Livezi de fânețe pe seama clăcașilor, 130.”⁸ Un loc de casă în orașul Câmpulung, Muntele Piscu Netotului, Muntele Obârșia Brății, Muntele Oticu și Strâmba, toți din Plaiul Nucșoara, Moșiile: Capul Piscului, Izvorani, Corbșori, Galeșu, Coșești, Corbul sau Lăicești, Pă-

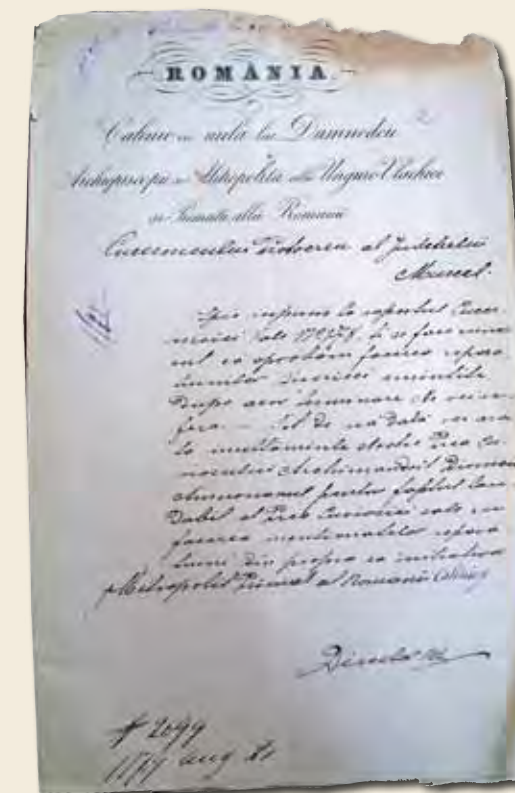
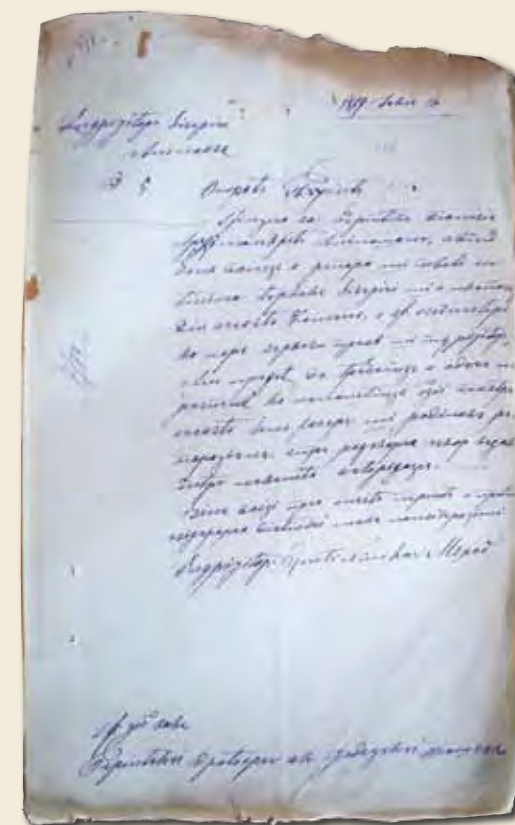
durețul, Negești Băhneni, Negești Gligoreni, Negești Valea Ursului sau Găureni, Coteasca sau Lungi, Miceasca, Tetcoiu sud Dâmbovița, Tomșanii de pe Răstoacă, Mărunțișul sau Voinești, Burdea sau Căldăraru, Mărzănești de sus, Cârțocleasca, Puținei, Schitul Ulita, toate acestea cu acareturile aferente, aducând Mănăstirii Aninoasa profituri remarcabile.

Extras din Catagrafia din 1840-mss. 660

Serdarul Sihleanu ia în arendă mănăstirea în anul 1841. Lacom, se judecă și el cu Mitropolia, neplătind salariile preoților.

Toți acești arendași au contribuit la începutul ruinării lăcașului, neținând cont de spusele Sfinților Părinți: „Dacă nu voiești a zidi, pe cele zidite nu le răsturna, iar dacă nu voiești a sădi, pe cele răsădite nu le smulge.” Până la 1820 au mai rămas doar câțiva monahi, majoritatea fiind îndepărtați treptat de prezența mirenilor.

Mitropolitul primat al României îl felicită pe Dionisie pentru lucrările de renovare întreprinse - Arhivele Naționale Direcția Județului Argeș, fond Prefectura Muscel dosar 1/1879, f. 41; dosar 6/1854

¹ Ibidem, p. 11.

² Procedeu des utilizat în trecut – și la Mănăstirea Robaia s-au descoperit schelete de acest fel, îngropate într-o rogojină, cu o cărămidă sub cap, pe care era inscripționat numele.

³ Augustin Z. N. POP, *Din istoria culturii argeșene*, Comitetul regional pentru cultură și artă – Argeș, Pitești, 1965, p. 40.

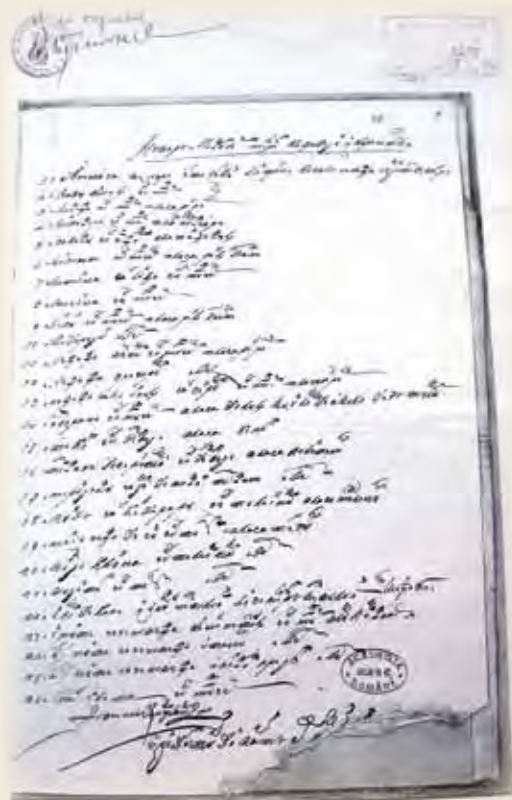
⁴ Pavel CHIHAIA, *Din cetățile de scaun ale Țării Românești*, Editura Meridiane, București, 1974, p. 217.

⁵ Arhivele Naționale ale României, Direcția Județului Argeș, fond Prefectura Muscel, dosar 43/1831, fila 124.

⁶ A se vedea Anexa 2.

⁷ Direcția Arhivelor Naționale Centrale, fond Administrative, dosar 5/1839, fila 71.

⁸ Academia Română, Mss. 660, fila 68 și urm.

Extras din Catagrafia
din 1842 - mss. 717

În iulie 1842, Mitropolia a decis necesitatea numirii unui nou egumen, în persoana lui **Dionisie Aninoșanu**, deoarece mănăstirea mergea din rău în tot mai rău. Și aceasta să nu ne mire, căci „Trăznetul în munții înalți lovește!” (Friedrich Schiller).

Situația lăcașului este surprinsă într-o **catagrafie** realizată chiar în anul 1842¹ cuprinsă în lucrarea din 1933 a Pr. Răuțescu, pe care o reproducem și noi în Anexa 3.

Preluând mănăstirea într-o stare jalnică, Protosinghelul Dionisie a făcut multe danii acesteia din propria avere. A îmbrăcat cu argint icoana de hram a Sfântului Nicolae, a cumpărat șapte candelă de argint și alte obiecte

¹ Academia Română Mss. 717. Această catagrafie s-a făcut cu ocazia numirii în dregătoria de egumen a protosinghelului Dionisie. În ea se arată amănunțit toată zestrea mișcătoare și nemișcătoare a „mănăstirii Aninoasa din sud Muscel, metoh al Sfintei Mitropolii”.

prețioase. În 1845 a învelit biserica, reparându-i exteriorul, iar în 1859 i-a învelit turlele și clopotnița, aceasta reieșind din însemnarea făcută de către paraclisierul Daniil Popescu pe cartea de predici a lui Ilie Miniati (la pag. 161). A lăsat și banii necesari învelirii cu fier alb² a bisericii și a clopotniței.

Comparând catagrafia din 1842 anterior reprodusă cu o alta, datată 1849, observăm că Dionisie a sporit venitul mănăstirii cu zece capete de vite mari și două rânduri de odăjdii³. Această catagrafie, spre deosebire de cea dintâi, cuprinde și numărul documentelor existente pentru majoritatea moșiilor mănăstirii⁴.

Extras din Catagrafia
din 1849 - mss. 919

² Lucrare realizată în anul 1898 (Arhivele Naționale Direcția Județului Argeș, fond Protoieria județului Muscel, dosar 1/1879, fila 41).

³ Academia Română Mss. 919, fila 55 (pierdut).

⁴ Spre exemplu: pentru moșia Corbșori – 6 sineturi, pentru Mărunțișu – 3 în condică, în ființa 2, netrebnice 3.

Îngăduitor cu clăcașii de pe moșiile mănăstirii, Dionisie este iubit de către săteni. El a orânduit și un nou mod de administrare a moșiilor – prin licitație publică pentru fiecare în parte, dublând aproape venitul provenit din arendă. Același mod de licitare va fi valabil și în timpul mitropolitului Nifon. Acesta a fost înscăunat după demisia Mitropolitului Neofit, care cere Sfintei Mitropolii să i se lase în grijă Mănăstirea Aninoasa.

Arendașii asupreau adesea clăcașii, nerespectând contractul. Pădurile aveau restricții clare de exploatare, cu acordul Mitropoliei, cu știrea arendașului și în prezența pădurarului. În anul 1851, au fost tăiați stejari din pădurea Coșești a mănăstirii pentru construirea podurilor de la Purcăreni și Piscani¹.

Trei ani mai târziu, vizitând mănăstirea, protopopul județului este mulțumit de curățenia și bogăția ei, dar și de faptul că „sfinția sa părintele egumen se află cu șederea totdeauna în mănăstire”². Acesta menționează că Mănăstirea Aninoasa „are în ființă doi preoți tineri mireni, făcuți pe seama mănăstirii, cu leafă de câte lei 400 unu pe an, doi cântăreți mireni cu câte lei 250 și mâncare, precum asemenea și paracliserul lei 200 pe an și mâncarea tot de la mănăstire.”³

Aninoasa a găzduit în timpul egumeniei lui Dionisie vizita lui C. D. Aricescu. Despre protosinghelul devenit ulterior arhimadrit s-a spus că avea și cap și inimă și că trăia viață de filozof. În biblioteca egumenului Dionisie, între alte cărți morale, eclesiastice și filozofice s-au găsit: Aime Martin, Chateaubriand, Fenelon, *Les Evangii-*

¹ Arhiva Protoieriei Muscel, Dosar 19/1851.

² Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 202.

³ *Ibidem*, p. 202.

les de Lamennais și altele de această factură⁴.

Dionisie a fost extrem de milostiv și cu alte mănăstiri și persoane: a ajutat la reconstruirea caselor incendiate din Ploiești⁵, a donat odoare și obiecte de cult schitului – pe atunci – de maici Nămăiești. Tot cu banii pe care i-a lăsat testamentar Dionisie, acest schit a cumpărat metocul din Câmpulung. A donat bani și spitalului din Câmpulung unde apărea pictat în cancelarie ca întemeietor.

Arhivele Naționale,
Direcția Județului Argeș,
fond Prefectura Muscel,
dosar 6/1854, f. 7

Din păcate, odată cu secularizarea, vrednicul egumen, trecut de 60 de ani, rămas fără rost în mănăstire, a fost nevoit să se mute la Câmpulung.

⁴ C. D. ARICESCU, *op. cit.*, p. 202.

⁵ Buletinul oficial Nr. 89/1843, p. 347.

Dionisie Aninoșanul – tablou în ulei, cancelaria spitalului din Câmpulung – dispărut. Fotografie preluată de la Preotul Ioan Răuțescu, din *Mănăstirea Aninoasa*...

Arhimandritul Dionisie Aninoșanul – tablou în ulei aflat la Mănăstirea Aninoasa, pictor Ion Vasiliuță

Testamentul prim din anul 1878, a fost ulterior înlocuit cu un altul, doi ani mai târziu. El a lăsat donații în bani pentru Casa județului în înscrieri funciare rurale, mănăstirile Aninoasa – pentru acoperiș și Nămăiești – pentru a achiziționa o grădină de zarzavat, precum și altor persoane sărace, văduve și oameni evlavioși¹.

Înmormântat, după 22 de ani de păstorire a Aninoasei, la Nămăiești, unde se păstrează piatra funerară ridicată de către nepotul răposatului, locul caselor sale a devenit temelie pentru Școala Nr. 1 de fete. Pe mormânt putem citi: „Supt această piatră repausează țărâna prea cuviosului și venerabilului arhimandrit Dionisie Aninoșanu, încetat din această lume provizorie în al 82-lea an al etății sale, în ziua de 16 mai – Duminică, ziua pogorării Sfântului Spirit 1882. Trecătorule, pleacă-ți grumazul asupra acestui mormânt și gândește-te că și tu vei deveni asemenea, pronunțând din sufletul tău: Doamne, ușurează țărâna acestui prea cuvios părinte!“

Ultimul arendaș este ruda lui Dionisie, **Mihail Arsenescu**. Evlavios, a argintat icoana împărătească a Maicii Domnului. Cu el se finalizează această a treia etapă din istoria sfintei mănăstiri Aninoasa.

¹ Arhivele Naționale, Direcția Județului Argeș, fond Prefectura Muscel, dosar 1/1882, filele 4, 10.

Piatra tombală de pe mormântul lui Dionisie, aflat la Mănăstirea Nămăiești

Copie

Testament

45

Lele semmabul avianu intregina facultatibz me
si libertatia cea mai completa, nu avianu mai
tenitori mei de jos, nici de sus, ci numai rinde
daciatura, cãtãra legea nu le acorda drept leza
la moelunire, am hostinat a disparea de profesia
ma avere si va resimãta la momentu marte
mãl, in chipul umicilor.

Averna se compone de:

Altre 200 si erano moltiplicate nei due anni
lavori seriori fornire rurali a una mite la forza

Ave' miei cari miei in patria lincati venissero giovani
narcati a cinesi solo lei fu cacciato.

Acum miu lei noi un zăpăc al lui Col. Sargulescu,
peste tot trei zeci și șapte miu lei noi.

Pentru ca si mie faca parastusul până la
sapte ani, avea cum sa fac la chinari si schituri,
vece si las si pie in mormantat la Lehibul Naimacsti
in Cuveta Spiritu Bisericii Maici Romului, - pentru acest
sfarsit las si se depus la Comitetu de maici a schitului
urmatoarea suma: -

40000. Săbu miu lui cu care se cumpără un loc obănie
pentru grădina de legume pe scama obști mairilor
și una scantă în oraș pentru mureș. Săbuțului, ca și scant
mairile unde găsesc când vine în oraș pentru ne
apărătoare lor strebucinte și se nu mai face supărași
de arăcarii cinsindile găsduire, însă mairile ca și
fără experiență în acționarea afaceri, aceluși cum
parăsi și se face cu cunoștință și înflăcărea și
cunătăți te lămurăntului, dăra va prăsi căra după
fals cumpărări, atunci se se face și alt căra de
lămurăntului.

577

150000 Cinci spu. per anu lei in sarcina poverilor
incalz la ospitalul de infirmari, de la p. de la
la duz. venind lei anual si se p. de la p. de la
rile in p. de la a ospitalului, inca int. de la p. de la
pentru bolnavi, care si vor p. de la int. de la
secur. venit.

20000 Roua mîlei la Mănăstirea Smerciuc
pentru învelitul tîmpului bisericii cu fier, dar
cele sînt învelite. —

100 Una sută lei la Președ. Birourii Monastirii
Srincaia

Aruncaria
5th class qui les la puerul biserici salutem
Liliste d'acole -

2500 Pour moi versé sous les la feuille des Tolérance. M. de
1000 Pour moi versé la feuille des Tolérance. M. de

1000 una mil e la prestat. A la dela historia en Brad.
 quter la maritima vre unei di, ficut calu.

10000 una mie' cu la Costachu de pop

1000 una mil lei la Alceu Popov
1000 una mil lei la Rita Silvia Popov

1000 una mil lei la 1000 salii' reformatului i. n. n. n.
marrecoi din Stancie.

1000 una mi- lei, la batiatu George, crescut in casa
mea si dat de mine la Ciomani de Voroneanu.

600. Searc sub ci la stupnică Măi Lăze Voicu

600. Lase sul la Clapica Floarea Marei, Moissan

200. Nouă sute lei la prețurile Episcopiei Cătrănești care a

apenas casdela ca mormantu repozatului.

100. *Myra suta* *Spi. N. N. 1*

100. Una sută lei la piața schimbului Pocașeni,
are în parte cu amănuntul 10 lei.

200 sous suite les la prairie.

numărați, un copil la tot.

...fără osulilor de vânz ori de vînzătoare după

de război pe la mână. -

1800 p. 1. sub. Cui pariter in tale...

... din viață, adică...

um, nata, adici, encsing, slofa

18 11
2. Procuror a cerut legalizarea
aceluia testament.

Tribunalul

In unire cu concluziunile ¹⁸ Procuror
Legalizați acest testament și ordi-
ne înscrisa lui în registre.

Scutnat / Băltan

(S) S. Băltea

(S) Grefier Rădulescu

Grefier Trib. Mucșel

Acceasta copie fiind con-
formă cu originalul Testament de
Condica, se atestă.

1883 Februar 5/11

Grefier (S) Rădulescu

12 11

humăni, și alți sămănători la doi pa-
rinci di, schitului lăcășana, care mi vor face
spător, câte 20 lei, la prețul prețului care mi
este dat, câte 20 lei, la toți preștii di, oras,
chamati dintr-o la ridicarea și mi este
la mectele de colare câte 10 lei, la sarindare
adunata atenciei inpropriei case, și a dia-
li mi gologani - la pormire di, casa
real porm oras mi rog si mi si facu mi
di case, si dia duplășla schitului Măimăști
locut mi de odihna vecinie, meștit in tra-
cua până uale de doi preștii in opt și 1/2
trahit.

3000 lei mi lei, di, aceasta sumă, după ce se
va cheltui cât va trebui în ziua în mormon-
tări, restul până la lei mi lei, se remane după
la comitului de mări a schitului destinat pentru
facuța parastășilor, la 3 lei și 40 jlo, la porma
tate di, la un an, de aci în înainte di, con-
in un până la șapte ani.

600 lei, pease sute lei, pentru cruce, pisanii,
grileș.
400 pentru sute lei pentru 40 sarindare
a 10 lei sarindare, la preștii schitului Măimăști
meștit, la preștii schitului Măimăști, la
preștii di, oras, și așară di, oras, până
la număr di 40, la toți câte un sarindar.
100 lei sute lei la preștii slujitori lăcășiei
schitului Măimăști.

35250 lei și cinci mi olovu sute cincizeci lei mi
(Scutnat) Măimăști Aninoasa anul 1880 luna Iulie 30.

Acest testament fiind olograf scris și sub sem-
nat de mâna mea, am vrut pentru mai multa lărie,
și l' fac scrute, pormitându-l în curte.

[illegible]

Phacelia des Carui

Scena mantulorului Solita si se pue clarufera usilor
inspirate si in bucuria staminate asinice.

Scena Hæci Hommelii palatio dædipæ uxoris
paratæ in Ciceronis Scholæ Nymphæ.

Scirpa sp. Nivolar polita, in curia st. Nivolar
perdon Caru Nivolar summa.

Tabloul Mucenito Magdalena o adă suvenir dela H.
Polocanu, o meargă in casa H.er pentru suvenir

Leonda Maria Puffista cu primul, o amintire
de la 8ma Bukharashi si Elena Linta, si marja in Co
sa 8ma de suvenir. —

George crescut în casa mea.

Tablourile impartite intru peritoni pentru sune

Ciacorniciul cel mare mergea dintr-un sat la D. Salama

Blana mare cu specimene de vulpe la per
Nila dila Prad—

Blana mare cu silin la perete. Pasa dela

Cele cinci raioane și raionul Dufes interam...

Pezelele din Casa, adică, surse, per-

caricamento, dove valletti in lana e ferro.

... una plapomie rupta, una de pichet

patru scuturi de armă, una mică pentru
cârmă de rufe de brad, una roșie de brad și
o cea la surpriză. Așa și Ștefan a zis că
poartă că într-o stăruie de peșteră, pentru
buna lor slujbă, cu buna îngrijire de muncă
lăsată multă și dăruia mea în pace și liniște, fără
nici un fel de supărare, lucră cam rău în partea
slujilor din timpul de acasă -
(Scornat) Ștefan Aninșanu

Obiectele comasaurilor e o ranje

10 Seanne }
2 Felure } imbracati in lănoare marice
2 Cinapulo }
2 paturu de fier
1 Servitor de muce
1 Lavoar de unis
2 Muc de stufar.
1 Masă de Mahon
3 Hulapuri mari de brad albastro
6 Sute cover de cetermut in salon
5 Seane mai scurte —
1 Cămin de fier —

Bani și vânzarea acelor albe și o m
partă la Case sărace și mai cu seamă
la Case sărace de bătrâni și bătrane
neputincioși. -

15) *Reinisch Ammoneance*

Accei patru mii lei care am lasat
la schitluu Naimacuti pentru cumpararea
unui loc o chornie pentru gradina si una
cavuta pentru mutok. Si accei trei mii lei
pentru parastarea pana la sapte ani,
am zis si ei deple la Comitetul de maiu
a schitului, dar mai in urma gandii
duma ca banii in Casa schitului pot

din contemplant și pe în prezență de către fidele
de cele pînă și în îndușul la alți coșturi,
de care se și a călă aușt banul periclitat
recuter testamentului și chelpe vor un
loc mai sigur și pînă la bîndă pînă la
antebanul la la pînă cumpărare și pe
răstare.

(44) Monico Aninoasa anul 1881 hînă la și
Pînă la testament și de pînă la pînă la
mentul meu cel de, anul 1882.

(44) Monico Aninoasa

Tribunalul Județului Muscel

Președ. Verbat

Anul 1882 hînă 22.

Actași pînă pînă de pînă pînă
decedatului testamentului mîntie și de pînă
tului Pînă la Monico Aninoasa de pînă
de 44 Monico Pop și S. C. Potocanu cu pînă la
magistrat la 44/1882 și 44/1882 după care se citat
excutori testamentului și pînă la.

La apelul nominal se pînă la în in
tante 44 S. C. Potocanu lipind 44 Monico Pop.

La pînă la și 44 S. C. Potocanu angulianu
pînă la Comitetului Permanent, Supercare
Monastiri Samărești, C. Popș, Pînă la Pînă la
și pînă la.

La pînă la de A. Grefar testamentul in
plino redint, se pînă la stana mîntie
și se răgut sigiliu Tribunalului și a cele
de decedatului în hînă stau.

La procedat la disiglar și se citat
acut testament.

Pînă la na pînă la mîntie o obiectiv.

ROMANIA

ISTERIUL DE INTERNE

DIVISIUNEA SERVICIULUI

ad. tiv

N. 9496. Domnule Prefet.

Ampra raportului D^{ru} sub N. 3651,
se răspund că, Ministerul aproba dis-
pozițiunea comitetului permanent luată
negreșit în vîdula act. 87 din legea con-
siliilor județene, pînă la acceptarea
provisoriu a donațiunii decedatului
achimandit Pînă la Aninoasa, însă
se și se definitivă, urmează ca cor-
siliul județean să admită acesta do-
națiune, spre a se pînă la ast. fel supune
la Trasta aprobare, conform act. 87 din
codul civil.

Pînă la urmare, se învît. D^{ru} prefet, a
mîntie la timp pînă la consiliul
general se și pînă la asupra accep-
tării acestei donațiuni.

Pînă la, D^{ru} prefet, încredințarea
considerațiunii mele.

Ministru.

Apel Diviziei.

Pînă la

Domniet-Selle

Domnului Prefet de Muscel.

D. A patra etapă din trecutul Mănăstirii Aninoasa (1864-1988)

O nouă etapă este cea de după secularizare. Relativ la aceasta, un priutor cu ochi caragialești ar exclama: „Simț enorm și văz monstruos, auz excepțional distinctiv!“ Începând cu 1864, cele 26 de proprietăți ale mănăstirii Aninoasa au trecut în stăpânirea Statului. În același an s-a votat legea lui Cuza Vodă, ale cărei prevederi desăvârșeau o lucrare începută cu aproximativ treizeci de ani în urmă prin Regulamentele Organice din 1835.

Legea Secularizării apare în „Monitorul Oficial“ No. 251 de marți, 17 decembrie 1863, în două articole: „Articolul 1: Toate averile monastiresci din România sunt și rămân averi ale Statului. Articolul 2: Veniturile acestor averi se înscriu între veniturile ordinare ale bugetului Statului.“¹

¹ „Degringolada vieții monastice a început la noi din 1806-1812, anii războiului ruso-otoman și ai ocupației rusești. [...] Ocupația rusească a fost gestionată de marele „erou“, generalul Kutuzov, care era un jefuitor de marcă. El răspundea, în fața indignării generale față de abuzurile armatei de ocupație, că „nu le voi lăsa valahilor decât ochii, cu care să plângă“. Erau 200 de mii de soldați... Ce se fura, ajungea în Rusia, ca să-și țină rangul diverși generali... Iar de la ei veneau mitropoliți, că nu le conveneau ai noștri, considerați ba prea naționaliști, ba că erau cu turcii... Asta era acuzația obișnuită. Și, dacă nu erai nici cu turcii, desigur țineai partea francezilor, a lui Napoleon! De aici s-a pornit și păcăgînirea treptată a mănăstirilor, a dezorganizării producției lor. Secularizarea lui Cuza a venit, de fapt, ca o preluare a unei averi care nu mai răspundea menirii sale... Secularizarea, ca toate reformele lui Cuza, a fost făcută în mare grabă, ministrul Învățămintului și Cultelor, Alexandru Odobescu, a demisionat, socotind că nu se poate face așa o astfel de transformare... Legile mari ale lui Cuza n-au avut instrucțiuni de aplicare, de unde și haosul... Toate clădirile din jurul bisericilor au fost luate de stat, care avea nevoie de clădiri pentru noile lui funcțiuni. Așa că, aici, la Aninoasa, clădirile lui Daniil sînt transformate în corpuri de jandarmi, de pompieri, tot felul de

Aninoasa devine parohie. Preoții mireni slujeau aici încă din 1814², în următoarea succesiune: „preot Vasile duhovnicul sin Ieremia arhimandrit“ (1814-1846), Nedelcu, feciorul lui Gheorghe Damaschinescu (1825-1852), State, feciorul lui Gheorghe Grigorescu (1830-1850), Ion (hirotonit în 1845), despre care nu se aminteste mai târziu, Petre (1854-1869), Nicolae Mihai (1853-1907), Theodor Popescu (1905-1958), Nicolae Nuță (1958-2001). Preoții se întrețineau la început din leafa primită de la arendași, apoi din salariul dat de către Stat.

Extras din Catagrafia bisericilor din județul Muscel, Arhivele Naționale, Direcția Județului Argeș, fond Prefectura Muscel, dosar 43/1831, f. 124

lucruri... Sergenții companiei de jandarmi și-au scrijelit numele pe frescă, puteți vedea... totul a mers din rău în mai rău pînă cînd, în 1924, Nicolae Iorga preia conducerea Comisiunii Monumentelor Istorice. Iorga a început o acțiune foarte fermă de renovare, dînd afară aceste corpuri parazitare din clădirile istorice, s-au ridicat relevee, s-au alocat fonduri... Dar a fost o simplă perioadă de respiro. Regimul comunist, instalat de ruși, nu iubea mănăstirile.“ (Arheolog Sergiu Iosipescu, cf. <http://cristiancocea.blogspot.com/2008/09/urma-al-basarabilor-s-ridicat-din.html>).

² Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, pp. 209-217.

Sărăcirea totală a mănăstirii – nu i s-a lăsat măcar nici moșia din sat – a dus la ruinarea ei treptată, destul de rapidă. Sătenii, aflați în neajunsuri și ei, au luat chiar pietre din zid pentru construirea propriilor case. Învelișul din lemn de brad al chiliilor și al caselor dinspre miazănoapte a căzut; zidurile deteriorate de oameni și vreme, au fost acoperite de arbori crescuți din ele, ajungând pînă la diametrul tulpinii de 20 m.

Clopotnița și biserica au fost restaurate, astfel păstrându-se mai bine. Stâlpii de piatră cu sculpturi, capitelluri din pridvorul caselor egumenești zidite de către mitropolitul Daniil și alte ornamente ale clădirilor anexe s-au găsit în curtea Ocolului Silvic. Stâlpii sălii dinspre miazănoapte spre miazăzi au fost integral dărâmați.

Stâlpi de susținere a baldachinului, latura de nord, detalii

Reforma agrară¹ din 1864 a dus la împrăștierea a 204 săteni (cap de

¹ Mihaela LINA, *Monografia comunei...*, p. 43.

familie). Moșia Aninoasa care aparținea Mitropoliei din București a fost dată locuitorilor, terenurile rămase nevândute fiind arendate. Moșia Aninoasa situată în planșa Nucșoara, Județul Muscel, după secularizare a trecut în proprietatea Statului. În 1871, aceasta avea un venit anual de 13900 lei. În 1883-1888, venitul anual scade la 10000 lei.

Desființată în 1864 ca mănăstire, Aninoasa rămâne doar biserică de mir pentru săteni. Din iulie 1812, când, după decesul iconomului Gavriil, arendașii (epistații) preiau grija lăcașului, călugării începuseră deja să plece la Câmpulung ori în alte mănăstiri. Probabil că monahii vârstnici, care nu au putut părăsi locul, vor fi supraviețuit cel mult încă zece ani.

În dosarele Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice de la Arhivele Naționale ale României apar date despre „biserica desființatului schit Aninoasa“. La un an și jumătate de la secularizare, funcționarii încă nu-și primiseră leafa, motiv pentru care preotul îngrijitor trimite un referat ministrului secretar de stat la Departamentul Cultelor din România. Din același document tragem concluzia că la 25 mai 1873 biserica avea angajat un preot, un cântăreț și un parcliser. Aceștia sunt „sliujitori ai Bisericii Aninosă, Plaiulu Nucșora, Judeciulu Muscelu“². Sunt trimise Ministerului Cultelor „Concepte de cheltuieli“ ale bisericii pe diferite trimestre. Spre exemplu, sunt trimise toate sumele cheltuite la hram, „pentru a dispoza emiterea cuvenitului mandat de plată“.

Anul 1884 a adus la Aninoasa reprezentanți ai Bisericii Domnești din Câmpulung, care voiau să ia clopotul donat de către Mitropolitul Daniil. Salvat cu greu, șase răzvrătiți, săteni, au fost închiși timp de o jumătate de an pentru opoziția depusă și bătăile cu pietre.

² Dosarul Nr. 10/1873.

Mitropolitul Calinic Miculescu îi eliberează și obține de la Senat o aprobare pentru păstrarea clopotului la mănăstirea Aninoasa.

În studiul său, Constantin Bilciurescu arată că în anul 1890, parohia Aninoasa, „alcătuită din cătunele Aninosa și Valea Siliștei nu e parohie fără pământ.”¹ Aceasta cuprindea 250 de familii, reprezentând 865 de suflete, care se hrăneau spiritual de la două biserici. Funcționarii lor erau: un preot, trei cântăreți și un preot în plus.

În anul 1895 au fost învelite și reparate casele din fața bisericii, pentru a servi la adăpostirea unei campanii teritoriale de soldați din regimentul 30 Muscel. Tot aici locuise și parohul Theodor Popescu timp de 3 ani (1905 – 1908) până la găsirea unei locuințe în sat. Începând cu anul 1908 la Aninoasa s-a instalat postul de jandarmi local.

Cum am arătat, în 1898, cu banii donați testamentar de către Dionisie Aninoșanu, s-au reînvelit biserica și clopotnița cu fier alb, s-au realizat mici reparații exterioare și s-a spălat catapeteasma.

În timpul războiului, parohul bisericii, refugiat, a salvat odoarele: un clopot mai mic, trei icoane îmbrăcate în argint, potirul de argint, precum și tocurile de candelă tot din argint – dăruite de către egumenul Dionisie, ascunzându-le în una dintre gropnițele din curte.

Din 1908, a funcționat aici un post de jandarmi. Scrijeliturile de pe pereții paraclisului: „Liberat 1914“, „Jandarm caporal (...) Marin“ atestă faptul că și pe acolo vor fi trecut deținuți ori jandarmi în termen. Comisiunea Monumentelor Istorice menționa că „De la Mănăstirea Aninoasa s-a cerut intervenirea la Ministerul de Interne pentru gonirea din sfântul locaș a

¹ Constantin C. Bilciurescu, *Monastirile și bisericile din România cu mici notițe istorice și gravuri*, București, Tipografia Cărilor Bisericești, 1890, p. 56.

postului de jandarmi, cari au prefăcut locuințele în grajduri pentru cai.”²

După 1940, când titulatura Jandarmeriei se schimbă în aceea de Poliție, postul se mută. Din 1977, la Aninoasa încep să funcționeze depozitele C. A. P.-ului și acestea atestate documentar. „Document“ evident pot fi considerate substanțele nocive vizibile și astăzi în beci, substanțe ce au preîntâmpinat, probabil, degradarea produselor depozitate și s-au infiltrat în pereții din cărămidă.

În anul 1917 nemții au vrut să ia și ei clopotul cel mare, însă acesta a fost salvat de către preotul I. Dragomirescu de la parohia Lăzărești, care a făcut serviciul la Aninoasa în timpul ocupației. În plus, nu s-a putut scoate prin ferestrele clopotniței³, nemții mulțumindu-se cu un clopot mai mic de pe vremea lui Teodosie. La fel s-a întâmplat și la Biserica Sfinții Constantin și Elena din Plevna, de unde clopotele originale au fost luate de către nemți în Primul Război Mondial. Evident – nu pentru a oficia cu acestea un ceremonial ortodox, religios; ci pentru a le recondiționa prin topire sub formă de armament – obuze pentru tun.

Apelul făcut de către preotul Theodor Popescu Direcției Monumentelor Istorice, susținut și de către prefectul județului, Nicolae Proca, nu a fost respins. Cu banii primiți în 1922 s-a refăcut învelișul caselor de vis-à-vis de biserică și de paraclis.

Zidul unde au fost casele egumenești și clădirile dinspre miazăzi - brutăria, bucătăria și alte câteva încăperi – a fost acoperit cu material lemnos obținut de la Ministerul Domeniilor, prin intervenția prefectului Nicolau de Muscel. Toate acestea s-au realizat în anii

² *Raport cu privire la lucrările Comisiei Monumentelor istorice în 1908*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, 1908, pp. 180, 181.

³ Se pare că mai întâi fusese adus clopotul și apoi se definitivase de zidit clopotnița.

1926-1927 cu aportul Comisiunii Monumentelor Istorice. S-au acoperit și clădirile dinspre apus, s-a consolidat pridvorul, crăpat pe ambele părți, cu subzidire de beton. Turla cea mare, crăpată și ea de repetatele cutremure – 1802, 1838 – a fost încinsă cu două cercuri de fier. Mici defecte interioare și exterioare au fost reparate sub conducerea arhitectului Petru Demetrescu de la Ministerul Cultelor. O mențiune interesantă pentru noi este cea a Părintelui Ioan Răuțescu, anume că la 1933 intra tot satul în biserică.”⁴

Merită amintit și faptul că în 1924 s-au pus ferestre, uși, geamuri, pardoseală și s-au construit sobe pentru încăperile din catul de sus, partea de apus, colțul dinspre clopotniță.

Pentru toate acestea, Direcția Monumente Istorice a alocat suma de 500.000 lei, sumă însemnată la acea vreme.

O altă perioadă în care Direcția Monumente Istorice contribuie la restaurarea mănăstirii Aninoasa² este cea cuprinsă între 1973 și 1977³, anul desființării Direcției Monumentelor Istorice. În acest timp, preot paroh era Preotul Nicolae Nuță. Acesta a slujit la Aninoasa între 1958 și 2001. La venirea sa, acoperișurile chiliilor erau înțelenite, dorindu-se defrișate, zidurile erau în curs de prăbușire, iar lucrările de restaurare începute, nu păreau a se desăvârși curând. Arhitectul implicat atunci în realizarea proiectelor era Ștefan Balș. Suma alocată fusese de 12 000 lei. Proiectul de restaurare a picturii a fost și el

¹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 33.

² Șeful de șantier din această perioadă se numea Băncilă.

³ Directorul Muzeului Municipal Câmpulung, Profesorul Universitar Doctor Ștefan Trâmbaciu, ne-a adus la cunoștință următoarele: deoarece restaurările nu se puteau motiva, se intenționa ca la Mănăstirea Aninoasa să se fondeze un atelier de artizanat laic. Tot domnia sa ne-a confirmat întocmirea unui inventar în anul 1973.

aprobat. S-au făcut și analizele chimice necesare. S-au realizat săpături arheologice în căutarea temeliei fostei bisericiuțe ori a osemintelor boierilor Vlădești.

În ceea ce privește săpăturile și cercetările arheologice, cele din 1926⁴ au fost uitate, iar cele din 1968-1969⁵ și 1973, rămase inedite, nu au fost terminate. Săpăturile din anul 1926, întreprinse de către arhitectul Petre Demetrescu, au fost ocazionate de readucerea în incinta mănăstirii a elementelor sculpturale – 28 de bucăți constând în capiteliuri, corpuri de coloane, baze și două ancadrame de mici ferestre, luate în jurul anului 1900 de către șeful Ocolului Silvic vecin și folosite în curtea acestuia drept ornamente și suporturi de flori. Returnate în urma unei corespondențe între Comisiunea Monumentelor Istorice și Ministerul Domeniilor – Casa Pădurilor, aceste elemente sculpturale au pus de îndată problema provenienței lor. Și după cum se exprima arhitectul Petre Demetrescu însuși la 18 noiembrie 1926, „toate aceste pietre sunt de o frumoasă valoare artistică și fac parte în majoritate de la un cerdac de piatră ale cărui trepte duceau la etaj, deservind câteva săli, chilii și paraclisul; făcând săpături am găsit vechile temelii pe care se poate reconstitui această lucrare de artă.”⁶

S-a atestat existența a două culoare subterane, cu bolți semicilindrice din cărămidă, perpendiculare, ce se intersectau într-o gropniță – tainiță și posibil rezervor de apă în cazul unui atac. S-au descoperit și fundațiile a două turnuri de observare, în colțurile de sud-est și nord-est ale incintei, precum și două morminte, situate pe latura de nord. Într-unul dintre ele s-a găsit un dinar de la împăratul romano-german Ferdinand al III-lea, datat 1640. Astfel, se pare că situl aparținuse unui cimitir monastic,

⁴ Petre Demetrescu.

⁵ Radu Heitel.

⁶ Arhiva DMSI, fond CMI, dos. 65, *Aninoasa*, f. 63.

unde, în jurul anului 1670 s-a început edificarea ansamblului prin construcția beciului, a culoarelor subterane, a incin-tei și a chiliilor, ce au precedat porticul¹.

Cât privește săpăturile efectuate în interiorul bisericii în 1973 de către Gheorghe I. Cantacuzino, ele nu aduc niciun surplus de informație, deoarece arheologul nu a cercetat mormintele tăiate parțial de secțiunile pe care le-a realizat. Există date nesigure – așa cum am precizat și anterior – care atestă că, odată cu reconstrucția bisericii mănăstirii din Câmpulung, în anii 1828 – 1832, osemintele primilor domnitori ai Țării Românești, Basarab I și Nicolae Alexandru, ar fi fost reînhumate în biserica mănăstirii Aninoasa.

Tot în această perioadă, arheologii au lansat presupunerea că beciul și o temelie rectangulară, descoperită în colțul nord-vestic al curții ar reprezenta vestigiile caselor boierilor Vlădești².

Cutremurul din 1941 a afectat grav ansamblul, mai ales datorită accesului realizat din exterior prin spargerea zidului de nord al incintei spre beci. Deoarece reprezentanții Ocolului Silvic depozitau aici fructe și legume peste iarnă, ei coborâseră nivelul interior până sub cota fundațiilor, pentru a se păstra o temperatură peste cota de îngheț³.

„Proiectul Comisiunii Monumentelor Istorice de restaurare a Mănăstirii Aninoasa din anul 1942 conține devizul descriptiv al arhitectului Horia Teodoru.”⁴

¹ Arheologii Raluca și Sergiu Iosipescu, *Raport preliminar privitor la cercetările arheologice de la fosta mănăstire fortificată Aninoasa*, în *Buletinul Muzeului Militar Național*, București, 2004, pp. 49-65.

² Pentru descoperirile arheologice ulterioare, a se vedea Anexa 4.

³ Arhiva I. N. M. I., fond C. M. I., Dos. 65 Aninoasa, f. 128.

⁴ Raluca IOSIPESCU, „Mănăstirea Aninoasa. Note istorice și arheologice”, în *Buletinul comisiei Monumentelor Istorice*, nr. 1-2/2008, p. 202.

Direcția Monumentelor Istorice a continuat restaurarea la Aninoasa, prin punerea în practică a proiectului arhitectei Rodica Manciulescu⁵. Merită amintite și consolidările ulterioare desfășurate de Direcția Monumente Istorice, ori realizate cu alte fonduri decât cele acordate de către aceasta. Spre exemplu, branșarea la curent electric din 1961 a costat mai puțin decât o bere, ne confirmă Părintele Nicolae Nuță.

Cutremurul din 1986 a provocat desprinderea fragmentară a tencuielii bisericii. A urmat un iminent proiect de consolidare întocmit în anul următor de către inginerul de rezistență Constantin Pavelescu, sub directa supraveghere a Arhiereului vicar de atunci Calinic Argeșanul. Biserica a fost încorsetată cu patru centuri de fier beton, turlele au fost reconsolidate, bolta și podul captușite cu fier beton, acoperișul refăcut. Au fost necesare 35000 Kg de ciment, cumpărat cu obligativitate la un preț oficial, astronomic pe atunci, de 2,50 lei. În urma calamității din 1986, Fondul Central Misionar a alocat suma insuficientă de 300 000 lei.

Anul 1988, când Muscelul devine component al Eparhiei Râmnicului și Argeșului⁶, poate fi considerat punct final al acestei a patra și ultime etape din trecutul mănăstirii Aninoasa.

⁵ Aceasta va deceda în condițiile tragice ale cutremurului din 1977.

⁶ Mihaela LINA, *Monografia comunei...*, p. 61.

2. MÂNĂSTIREA ANINOASA ASTĂZI: UN NOU ÎNTEMEIATOR – ÎNALTPREASFINȚITUL CALINIC

*Cere imposibilul,
ca să primești cât mai
mult!*

(Alexandru
Macedon)

Lauda, când se bazează pe adevăr și recunoașterea meritelor, nu este lingușire. Ar fi nedrept să nu subliniem că, fără aportul și ajutorul râvnitor al Înaltpreasfințitului Calinic, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului, Mănăstirea Aninoasa nu ar fi ceea ce este astăzi.

Având vocația ctitoririi și bucuria adevărată de a vedea viața duhovnicească înflorind pretutindeni în eparhia pe care o păstorește, Înaltpreasfinția Sa a nutrit dorința sfântă de a reînvia Mănăstirea Aninoasa. Și, după mulți ani, după ce va fi

Povătuitorul turmei argeșene

Înaltpreasfințitul Părinte Calinic,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului –
tablou în ulei aflat la Mănăstirea Aninoasa,
pictor Ion Vasiliuță

ridicat adesea privirile spre cer și va fi plecat genunchii, iată că a reușit să readucă viața și între bătrânele ziduri care, păraginite, pentru a nu știu câta oară stăteau să se prăbușească. Ne spunea cândva Înaltpreasfinția sa că Dumnezeu îl ascultă ori de câte ori îl roagă să plouă. Și iată cum, la stăruința râvnitoare a arhiereului Său, marele Arhiereu plouat-a har și binecuvântare peste Aninoasa.

Atmosfera de aici era dezolantă, cu zidurile părăsite, având aspect sinistru. Și totuși, cu darul de a vedea dincolo de partea materială a lucrurilor, Înaltpreasfințitul Calinic le-a închipuit pe cele ce nu erau ca și cum ar fi fost. Și, fără a zăbovi, I s-a adresat Domnului, ca unui drag Părinte care nu-și refuză copiii ascultători. Astfel, toate au început să prindă contur...

Încă de pe vremea când era Episcop Vicar al Râmnicului și Argeșului, s-a ocupat de parohia de atunci Aninoasa. La intervențiile sale s-a consolidat

Părintele Clement Pănescu, starețul mănăstirii de călugări Aninoasa, anul 2001

biserica prin turnarea unei centuri ce întărea fundația și prin repararea turelor acesteia. Tot atunci, ansamblul a fost acoperit cu șită. Dorința nutrită de a redeschide mănăstirea ajunge aproape de materializare odată cu înființarea Episcopiei Argeșului, al cărei păstor este numit.

În planul realizărilor, din 1988 încoace, Înaltpreasfinția sa a susținut acțiunile de restaurare a incintei și a pus bazele noii obști, care viețuiește astăzi în lăcaș.

După 1994, când a redevenit mănăstire, cu sprijinul Episcopiei Argeșului, au început intervențiile pentru includerea Aninoasei în programul de restaurare a monumentelor din patrimoniul cultural național. Un an mai târziu, Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național a reluat proiectul de restaurare al lăcașului.

După ce în 1997 s-a aprobat planul de restaurare a mănăstirii, după ce aici a început să funcționeze, în paralel cu

parohia și mănăstirea de maici, iată-ne astăzi exclusiv mănăstire.

Grija purtată de către Înaltpreasfințitul Calinic pentru obținerea terenului și aprobărilor necesare construirii bisericii satului, numirea unui preot paroh tânăr și râvnitor arată dorința sa de a oferi viitoarei obști monahale libertate întru Hristos, necesară vieții duhovnicești. Văzând că Maica Filoteia Brandea se descurca mai greu cu echipa de restauratori, l-a adus pe părintele Clement Pănescu de la Mănăstirea Slănic, așezându-l stareț de obște pentru a asigura bunul mers al lucrărilor. Ani în șir a vegheat la desfășurarea lucrărilor de restaurare și înfrumusețare, așa cum se vede astăzi, ascultând stăruitoare sfaturi ale arhiepiscopului Calinic și lucrând cu multă dăruire zi și noapte. Văzând că monahii sunt prea puțini și mai puțin pricepuți la cele gospodărești, arhipăstorul nostru a hotărât ca Mănăstirea Aninoasa să fie pe veci obște de monahii, părintele Clement

Mijlocind la Părintele luminilor pentru via de către El sădită

devenind duhovnicul și gospodarul care ghidează atât sufletește, cât și în cele materiale călugărițele harnice ca albinele, binecuvântate de către Dumnezeu, având-o ca starețe pe monahia Heruvima.

Începând cu anul 2000 și până în momentul elaborării prezentei lucrări, Mănăstirea Aninoasa s-a legat indisolubil de povețele și încurajările arhiepiscopului Calinic, puse în practică de obștea îndrumată de către Protosinghelul Clement Pănescu. Toate s-au făcut în și pentru ascultare, voia proprie fiind subordonată harului peste har din cuvântul arhieresc al Înaltpreasfințitului Calinic. De aceea, cele săvârșite aici în ultima perioadă sunt exclusiv mâna divinității, lucrarea Sfântului Ierarh Nicolae și a Maicii Domnului. A Sfinților Mari Mucenici Gheorghe și Dimitrie.

Slujbă arhierescă la mănăstirea de călugări Aninoasa, 2001

Părintele Nuță și Maica Filoteia
(de la stânga la dreapta)

Totul a început cu puțin înaintea postului Paștelui din anul 2000. Aflat într-o vizită la Mănăstirea Robaia, Părintele Clement a fost invitat să ia prânzul împreună cu Înaltpreasfințitul Calinic, adus aici de pronia divină. Pe lângă alte discuții legate de problemele Mănăstirii Slănic, al cărei econom era pe atunci, distinsul ierarh îi propune și numirea ca stareț la Aninoasa. Primul imbold a dictat un refuz categoric. Dintr-un efort de ascultare, după masă, însă, Părintele a urmat, smerit, mașina episcopiei până la Mănăstirea Aninoasa.

Aici era numită stareță din 1994 Maica Filotea Brandea, aflată în dispută cu preotul paroh de atunci, Nicolae Nuță.¹ Căci, în paralel, biserica mănăstirii funcționa și ca parohie, în lipsa altui lăcaș în zonă.

Echipa de muncitori operase în ultimii patru ani câteva lucrări subvenționate de către Direcția Monumentelor Istorice.

Se făcuse canalizarea, se amenajase o bucătărie cu apă curentă și câteva camere erau locuibile. Din cauza neînțelegerilor dintre Părintele Nicolae și Maica Filoteia, care creau neliniște printre enoriașii din Aninoasa, fiind publicate chiar și în presă, Preasfințitul Calinic dorea să aducă aici monahi de la Slănic. Mai ales că maica nu reușise să înfiripeze o obște, fiind unic viețuitor al lăcașului.

Refuzul inițial al Părintelui Clement, pornit dintr-un simplu imbold interior, a prins din ce în ce mai multă forță. Căci priveliștea de la Aninoasa era înfricoșătoare: mizerie, moloz, șantier.

Ajuns în chilia strâmtă de la Slănic, în chilia familiară, dragă și încărcată de amintiri, pentru Părintele Clement a început o noapte lungă de neliniște și priveghere. Nu s-a putut desprinde de gândurile ce-l invadau, rotindu-se deasupra-i și năpustindu-se adesea asupra sufletului ca niște ulii înfometați. Căci acei care, monahi ori chiar mireni, au simțit, fie și numai pentru o clipă bucuria și pacea pe

care ți le dă ascultarea, nu pot să nu înțeleagă tristețea și zbuciumul în care te aruncă neascultarea. Ea duce la pierderea harului, a binecuvântării, a lui Hristos Însuși.

Cumva „între iadul smereniei și iadul deznădejdi”, umbrit de amărăciunea neascultării, luptându-se cu tendința firească de a-și împlini propria voie, noaptea aceea de sâmbătă spre duminică a trecut greu. Poate cu lacrimi, poate cu plecări de genunchi, Dumnezeu știe. Când de-abia mija de ziua, de undeva, din grădina Slănicului, Părintele Clement îi telefona Preasfințitului Calinic, trezindu-l din somn. Simțea că trebuie să intre în ascultare, în voia divină și, astfel, să reprimească harul pierdut. Căci sufletul și trupul nu-și mai aflau odihna.

A urmat o nouă, grea încercare. Trebuia să-și anunțe starețul, pe Părintele Teofil¹, a cărui mână dreaptă era și care, doar îndemnat de Dumnezeu, după un refuz hotărât, a rectificat: „Da. Sfântul Nicolae m-a adus pe mine în mănăstire. Așa că îți dau binecuvântare, taică, să pleci. Că la Aninoasa e nevoie și e patron Sfântul Nicolae.”

A urmat o perioadă lungă, în care părea că proiectul de restructurare a Mănăstirii Aninoasa a fost dat uitării. Când, iarăși pe neașteptate, căci așa lucrează Hristos, parohul din Domnești a urcat la Mănăstirea Slănic. Era târziu, în noaptea de după Cinzecime. Sfântul Duh veghea și deasupra Aninoasei celei încărcate de duhovnicie, de nevoința atâtor monahi și de istorie. Căci urma să se reîntrupeze aici o adevărată obște. Părintele din Domnești aducea la cunoștința celor trei monahi din dealul Slănicului: Ieromonahului Clement, Protosinghelului Visarion și Ierodiaconului Martinian, că în următoarea zi, de Sfânta Treime, vor lua în primire mănăstirea Aninoasa.

¹ A se vedea Anexa 6.

A doua zi, coborând de la Slănic la Aninoasa, cei trei au fost întâmpinați cu reticență. Nu exista bucurie nici pe chipul Maicii Filoteia, nici pe cel al părintelui paroh. La slujbă, alături de hirotonirea diaconului de atunci Costinel Popescu din Slănic, a avut loc și hirotesirea întru stareț a părintelui Clement. Atunci Preasfințitul Calinic i-a înmănat bastonul de stareț și, odată cu acesta, i-a încredințat biserica și întreaga mănăstire. Maica Filoteia, care, „săraca, plângea cu un ochi și se forța a zâmbi cu celălalt”, le-a oferit și o agapă bogată. Cei trei au urcat la Slănic pentru a reveni a doua zi cu bagajele.

Deși Părintele Visarion cu greu s-a urnit, nemaivenindu-i să părăsească mănăstirea de metanie, până la urmă toți trei, cu „boceluța”, se urcau în mașină la ora șapte în dimineața zilei de 17 iunie 2000. Părintele Visarion și-a luat un sac cu haine și cărți – „averea” lui. În plus, au adus chiar și patul. Patul călugăresc care se află acum în toate chiliile. Și o bibliotecă însumând câteva sute de volume.

Astfel au ajuns la Aninoasa. Chilia primitoare a stăreției, frumos amenajată și curat întreținută de către Maica Filoteia, care se pregătea de plecare, s-a golit rapid la venirea lor. Noua obște, și-a stabilit programul de slujbă, cu oficierea zilnică a Sfintei Liturghii. Și-au asigurat, în acest fel, merinde duhovnicească, supliment la „pâinea cea de toate zilele”, care era cum era, dacă era. Căci, rememorând, nu aveau nimic, nu aveau cuțit, nu aveau lingură, nu aveau furculiță. Primele zile au trăit cu pâine, roșii și castraveți cumpărați din Aninoasa. Mai apoi, oamenii au început să vină la slujbe și să ajute cu ce puteau – ulei pentru candelă, câte o bucată de brânză. Încet, încet, lucrurile au început să se așeze. Câteva familii din Pitești veneau la fiecare sfârșit de săptămână cu alimente.

Paralel cu aceste probleme pe care obștea le depășea treptat, s-au ivit alte priorități, de care de-abia luau cunoștință. Astfel, restauratori pe atunci se voiau

a fi doi paznici care... nici ei nu știau ce păzeau. Patronul firmei licențiate de construcții, domnul Paul Bănică, om deosebit de maleabil, interesat și înțelegător, l-a familiarizat pe părintele stareț cu problemele ce trebuiau rezolvate. Colaborarea beneficiar – constructor s-a dovedit fructuoasă, cu atât mai mult, cu cât ambele părți doreau ducerea la bun sfârșit a lucrărilor.

Erau necesare avize, aprobări, dosare. Cei doi părinți slujeau, iar starețul renunța adesea la binecuvântarea directă a Sfintei Liturghii, alergând după fonduri. Formă indirectă de liturghisire, prin împlinirea ascultării primite, dar neînțeleasă și judecată adesea de către mulți. Viața duhovnicească prindea contur. Poliția a fost nevoită să telefoneze, îngrijorată, în noaptea în care s-a slujit „Prohodul Maicii Domnului”. Mulțimea norodului și a mașinilor îi alertase.

Cu sprijinul Ministrului Secretar de Stat pentru Culte de atunci, Părintele Nicolae Brânzea, se demarează lucrările de reparare a laturii de Vest. La etaj, totul era provizoriu. S-a restaurat efectiv parterul, partea de vest și s-a acoperit etajul. În cursul aceluiași an s-a placat paraclisul cu piatră de Vratza. Cât privește moșiile, Părintele Clement și obștea sa găsisse aici terenurile pe care Maica Filoteia le recuperase cu titlu de proprietate: 3 ha în punctul Erja, 1,5 ha în punctul Podul lui Vlădău, 1,5 ha în punctul Ghimilei(c) a și 0,5 ha acasă. Tot în anul venirii lor s-a aprobat concesionarea de către Primărie a 2,5 ha de teren în preajma mănăstirii, teren ce aparținuse fostei Camere Agricole.

Și pentru că în duminici și în sărbători aici slujea preotul paroh, se impunea o separare a monahilor de mireni. Ori mănăstire, ori parohie! S-a concesionat de către Primărie un teren pentru a se construi o nouă biserică pentru săteni. Moment când, aninoșeni care nici măcar nu veneau la biserică, au fost alertați să-și aducă aminte că biserica e, de fapt, a lor și

că nu voiau să construiască alta. A urmat o întrevedere cu sătenii la care au luat parte, alături de starețul mănăstirii Aninoasa, Părintele Teofil, starețul de la Slănic și aceiași oameni de bine, reprezentanți ai Primăriei. În rezolvarea acestei probleme, un sprijin deosebit a fost oferit de către domnul primar Gheorghe Popescu, precum și de către domnii consilieri locali.

În acest moment s-au concesionat pe 99 de ani 3,5 ha, terenul Camerei Agricole, în vederea construirii noii biserici de mir. Ideea a fost acceptată cu greu de către membrii parohiei. Și numai cu promisiunea că noul locaș se va înălța cu banii „călugărilor”. Adică folosindu-se fonduri strânse de către aceștia, sătenii dând numai ce vor voi și dacă vor voi să dea ceva. Toți au dorit, fără excepție, să așeze noua biserică în proximitatea mănăstirii. Încălcând într-o câțva zona de protecție a monumentului istoric, monahii au cedat 8000 mp din terenul ce li se concesionase.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, în decembrie 2000 s-a turnat temelia. Construcția efectivă a durat din martie până în octombrie anul viitor. Pe 1 octombrie 2001, biserica era tencuită, fiind pictată catapeteasma și Sfântul Altar. Șase zile mai târziu, a fost târnosită (sfințită) cu hramul Acoperământul Maicii Domnului, pentru ca Stăpâna lumii să ocrotească și mai mult Aninoasa împreună cu Sfântul Ierarh Nicolae. Ulterior, hramul a fost schimbat în Adormirea Maicii Domnului, sărbătoare mai populară și mai familiară oamenilor locului.

Dacă la mănăstire slujbele își urmau cursul, restaurarea era stopată din lipsa banilor și a aprobărilor. Dirigințele de șantier, care trăgăna lucrările, chemat în altă parte este substituit de către un om de bine. Se acordă un fond de un miliard prin Ordonanță de Guvern. Lucrările au demarat cu seriozitate, deși vremea era destul de rece. S-a lucrat inclusiv în luna decembrie, punându-se celofane în ferestre, cu

Biserica parohială a satului Aninoasa, anul 2005

sobe pe holuri și s-au tencuit camerele de la parterul laturii de vest și holurile. S-au pus uși și s-au realizat instalațiile sanitare și electrice.

După o perioadă de patru luni, paraclisul, în care deunăzi copiii se jucau de-a v-ați ascunselea, paraclisul acela acoperit de schele până nu demult, era acum placat cu piatră de Vratza și avea montată Sfânta Masă. Oare nu sunt acestea semnele vădite ale pronoiei divine? Oare nu îl avusesem, ca mijlocitor pe Sfântul Ierarh Nicolae? Oare liturghisirea zilnică nu-și făcea simțite roadele? Din luna decembrie a anului 2001 a început oficierea slujbelor în paraclisul mănăstirii după 165 de ani. Înaltpreasfințitul Calinic însuși exclama pe 21 februarie 2002, luând parte la Sfântă Liturghie în paraclisul abia repus în funcțiune: „Minunea s-a săvârșit la Aninoasa. Îți mulțumesc, Doamne Iisuse!”

Tot în anul despre care aminteam, 2001, s-a acoperit cu tablă galvanizată etajul laturii de vest a incintei, începându-se operarea și pentru partea de sud. Acoperișul din carton era ușor penetrat de ploile abundente. În acea vară o furtună puternică a smuls tabla, aceasta fiind bătută din nou. S-a pus lemnăria de brad și s-au tencuit camerele. S-a introdus apă curentă și s-a făcut instalația de încălzire. S-au făcut sobe în camere. S-au achiziționat 8000 mp de teren al fostului S. M. A., o casă și un atelier în apropierea mănăstirii pentru încropirea gospodăriei anexe cu

Biserica parohială a satului Aninoasa, anul 2012

arhondaric și grajd. Medicului veterinar, care deținea câteva camere în casa cumpărată, i s-a dat la schimb un apartament în sat. O familie din Aninoasa, stabilită în Topoloveni, familia Boboc, a donat în același an mănăstirii 1,5 ha livadă în punctul Nevrințu. S-a demarat, de asemenea, procedura de recuperare a terenurilor ce au fost în trecut în domeniul mănăstirii, mai ales a pădurii.

Tot în 2001, arhitectul Șerban Rotaru predă ștafeta proiectării intervențiilor de renovare și restaurare a Mănăstirii Aninoasa colegei sale mai tinere, doamna arhitect Marga Mihăilescu.

În urma alegerilor din acel an toți directorii au fost înlocuiți. Lucrările au continuat. Încet, dar au continuat. Însă obștea îl pierde pe Părintele Martinian, care pleacă la altă mănăstire. Un frate nou se închinoviază, de la Slănic mai coboară încă unul, iar Înaltpreasfințitul Calinic îi îngăduie unui elev de la seminar să ajute la strană sâmbăta și duminica.

Vrăjmașul, uliul, a venit și a luat un pui. Martinian. Apoi a urmat lovitură cea mai puternică pe care putea să o dea. Părintele Visarion voia și el să se întoarcă la Slănic. După Paști, în urma unei călătorii la Ierusalim cu duhovnicul său de la Mănăstirea Slănic, Părintele Visarion s-a reîntors la mănăstirea sa de metanie, la părintele său de suflă. Fratele Cristian, râvnitor, a susținut strana un timp. Apoi, ieșind din ascultarea starețului său, a

Obștea în anul 2005

Obștea în anul 2011

plecat în căutarea unei mai aspre nevoițe. Nefiind primit la Frăsinei, s-a reîntors în lume. Căci astfel se pierde rodul ostinelilor prin neascultare.

Părintele Clement, în urma plecării celui alt frate la facultate – de unde nici acesta nu se va mai întoarce în haine călugărești, a rămas singur, cu gândul de a isprăvi biserica satului și apoi de a pleca el însuși. Dar Dumnezeu avea alte planuri...

Dacă Înaltpreasfințitul Calinic poate fi numit ctitor al bisericilor și mănăstirilor eparhiei, cu atât mai mult al mănăstirii noastre, unde viața monahală era întreruptă din secolul al XIX-lea. Dacă refacerea zidurilor s-a realizat cu mai multă ușurință, prin participarea plină de înțelegere a reprezentanților Oficiului Național al Monumentelor Istorice, în privința constituirii unei obști, lucrurile erau mai complicate. Întreaga eparhie era săracă în viețuitori. Deci înființarea unei noi mănăstiri părea, la nivel rațional, un nonsens. În atare cazuri, cel mai adesea deznădăjduim, căci luăm în calcul doar iraționalul, uitând de existența suprarationalului divin.

La propunerea arhiepiscopului Calinic, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române aprobă ca Mănăstirea Aninoasa să devină mănăstire de călugărițe. Maica Petronia, stareța Mănăstirii Robaia, face ascultare și trimite câteva maici la Aninoasa. Împotriviri au existat, însă, din partea obștii, care nu se lăsa scindată.

Maica Petronia¹, care adusese în acest răstimp de aproape doi ani prescurile pentru Sfintele Liturghii, care ajutase cu materiale la construirea bisericii satului, care nu se dădea înapoi niciodată de la a susține mănăstirea Aninoasa, a venit pentru a organiza o agapă după sfințirea bisericii satului.

Odată cu târnosirea bisericii, preot paroh a fost numit Părintele Costinel

¹ A se vedea Anexa 7.

Obștea în anul 2011

Obștea în anul 2012

Obștea în anul 2012

Popescu¹, diaconul hirotonit în acea zi de Sfânta Treime a anului 2000, iar părintele Nuță a fost pensionat.

În 1977, la desființarea Direcției Monumentelor Istorice, în mănăstire au rămas toate materialele care ar fi fost necesare pentru restaurare, lăsate în grija preotului paroh și a Consiliului Popular. Din păcate, grijă neglijată, ori intenționat „uitată”. Căci unde vor fi acele materiale nu se știe și nici măcar nu se mai întreabă.

Revenind la sfințirea bisericii de mir a satului Aninoasa, Înaltpreasfințitul

Calinic l-a îndemnat pe Părintele Clement să mai țină un timp maicile de la Robaia pentru curățenie. Erau iconostasuri noi, covoare, trebuia cumpărată și pusă mocheta. Mâna maicilor s-a resimțit. A început să „miroasă” a curățenie.

Și, cum Sfântul Nicolae le-a prins în chingi de har aici, la Aninoasa, s-a format nucleul viitoarei obști, având șase maici. Obște care numără astăzi unsprezece viețuitoare. Stareță a fost numită, după postul Paștelui din 2002, Maica Heruvima Ordodi, care fusese călugărită chiar la Aninoasa cu puțin timp în urmă, pe 2 februarie.²

Visul devenind realitate, bucuria aceluiasi plin de grijă și devotat ierarh Calinic ni s-a descoperit și prin invitația pe care i-a făcut-o Patriarhului Teoctist. Pe data de 10 septembrie 2002, Mănăstirea Aninoasa a fost onorată de prezența Preafericitului Patriarh Teoctist.

Întâmpinat de către Preasfințitul Calinic cu urarea: „Bine ați venit acasă, Preafericirea Voastră! Sunteți acasă

în toată Biserica Ortodoxă Română!”, acesta a fost primit de către copiii satului, îmbrăcați în costume naționale specifice zonei, cu pâine și sare. Vizibil emoționat, exprimând pacea și bucuria pe care numai prezența harului și sfințenia le aduce în suflet, Patriarhul s-a adresat, cu blândețea-i specifică, tuturor celor prezenți: „Ne aflăm aici cu multă bucurie, în unul din cele mai vechi locașuri din țara noastră, mărturie în fața istoriei despre demnitatea poporului român și despre felul în care acest sfânt popor L-a simțit, L-a trăit și I-a făcut voia Lui Dumnezeu de-a lungul timpului.

Strămoșii noștri sunt prezenți prin aceste opere de credință, prin aceste adevărate tezaure de spiritualitate. În fiecare cărămidă sau piatră, în fiecare bucată de tencuială și de culoare, strălucește dumnezeirea frumuseților ortodoxe pe care le trăiește poporul român cu adevărat.

Mă bucur nespus de mult, mă consider un privilegiat pentru că am cunoscut abia acum această Mănăstire Aninoasa, despre care am citit în istorie și în studii foarte interesante. Acum sunt în situația să mulțumesc cu multă recunoștință Preasfințitului Calinic, căruia îi datorez venirea mea aici.”¹

În cursul anului 2002 s-a finalizat renovarea laturii de sud și s-au apro-

bat lucrările pentru corpurile de la sud-vest. S-au realizat îmbunătățiri și la casa de la gospodărie, la arhondaric. În anul următor s-au început lucrările în partea de nord: s-a turnat temelia baldachinului, ce reprezintă intrarea în vechea stăreție, ce s-a acoperit cu tablă. În anul 2004 s-a restaurat clopotnița, fiind tencuită, acoperită cu tablă și schimbându-i-se scara. Au fost înlocuite și porțile de stejar originale din secolul al XVIII-lea cu altele asemănătoare. În anul 2005 s-a finalizat clopotnița. S-au făcut alei din piatră, s-a semănat gazon și s-a realizat

Patriarhul Teoctist la Aninoasa, 2002

¹ Apud. Secretar eparhial diacon Daniel GLIGORE, „Preafericitul Teoctist la Mănăstirea Aninoasa”, în *Argeșul ortodox*, anul II, nr. 82, 13-19 septembrie 2012.

¹ A se vedea Anexa 8.

² A se vedea Anexa 9.

Vizita Patriarhului Teoctist la Aninoasa, 2002

un sistem de eliminare a apei din incintă, binevenit, deoarece vara a fost bogată în ploi abundente.

Societatea care a desăvârșit lucrările de restaurare și consolidare este S. C. *Paul Construct S. R. L.*, cea care a lucrat și la restaurarea Bisericii Sfântul Nicolae Domnesc din Curtea de Argeș. În prezent, în urma acestor intervenții,

bucătăria mănăstirii, împreună cu trapeza¹, sau sala de mese, funcționează în încăperea cuptorului de pâine de acum aproximativ trei sute de ani.

Lucrările de restaurare coordonate de Oficiul Național al Monumentelor Istorice au dus la finalizarea în anii

¹ Gr. *trapeza*, *i* – mâncare, masă.

următori a baldachinul brâncovenesc de pe latura de nord a mănăstirii¹ și a turnurilor de observare din colțurile de nord și sud-est ale incintei². Chiar dacă nu a acordat un ajutor financiar efectiv lăcașului de la Aninoasa, Președintele Consiliului Județean Argeș, domnul Constantin Nicolescu, a fost prezent permanent, în umbră, ocrotind mănăstirea. Asfaltarea drumurilor de acces spre monument a scos din izolare vechea ctitorie boierească.

Doamna Irina Jianu, fosta directoare a Ministerului Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, a contribuit la restaurare, direcționând sume însemnate spre Mănăstirea Aninoasa. Sume care – poate nici nu se va fi gândit atunci doamna purtând numele păcii – au intrat în buzunarul Sfântului Nicolae.

Domnii Adrian Lemeni și Florin Frunză au susținut restaurarea lăcașului, atât financiar, dar și prin gândul bun și vorba caldă cu care ne-au întâmpinat întotdeauna.

Și astfel, cu ajutor de ici, de colo, trimis de către Ierarhul Mirelor, a ieșit la lumină încă o perlă din salba țării, Mănăstirea Aninoasa, dovadă vie a statorniciei și a credinței nestrămutate, de secole, a poporului nostru.

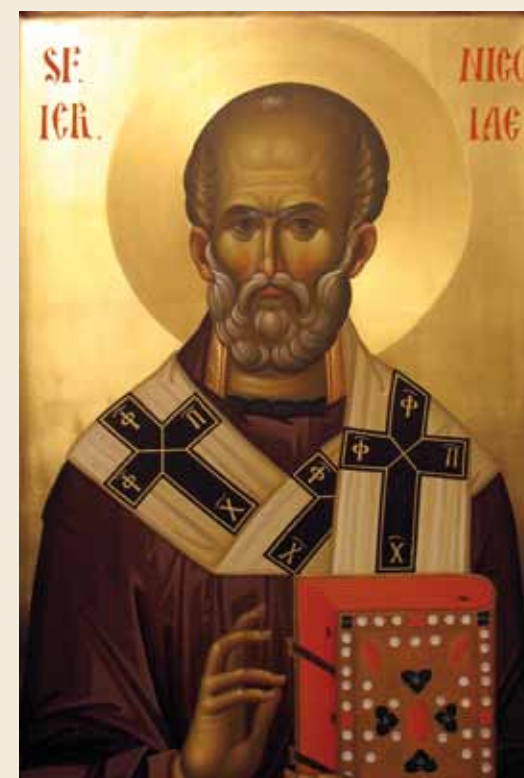
Consolidarea bisericii a fost și ea realizată, iar proiectul pentru pictură, întocmit de către pictorul expert restaurator Ioan Chiriac, așteaptă cuminte în biblioraft să fie pus în practică.

S-a construit un magazin în afara incintei și domeniul mănăstirii a fost marcat de o poartă la intrare. Biblioteca a fost amenajată în fostele corpuri de chilii ale mitropolitului Daniil, pe latura de nord. Au fost împodobite biserica și paraclisul cu strane sculptate și cu icoane valoroase³.

¹ Se mai păstra doar ca infrastructură, prin urmele fundației.

² Se mai regăsea doar ca amprentă pe ziduri și a fost reconstruit doar până la nivelul acestora.

³ A se vedea Anexa 10.

Icoane pictate pentru Mănăstirea Aninoasa de către Monahul Ilie Bobăianu⁴ de la mănăstirea Slănic, 2010-2011

În anul 2006 am primit la Mănăstirea Aninoasa vizita ierarhului nostru, însoțit de către un preot romano-catolic de la Bari, slujitor la biserica unde se află moaștele Sfântului Nicolae. Acesta ne-a oferit ca binecuvân-

⁴ A se vedea Anexa 10.

Detaliu sculptural al mobilierului din biserică

tare o părticică din moaștele sfântului nostru ocrotitor.

Doi ani mai târziu, în 2009, unul dintre descendenții agăi Tudoran Vlădescu, domnul Nicolae Vlădescu din Canada, ne-a vizitat, însetând să își afle originile. Plecarea din România i-a fost forțată, căci tatăl său, fost ministru, fusese demis din ordinul Anei Pauker. Copil la acea vreme, păstrează în memorie conacele familiei Vlădescu de la Boteni și Hârtiești. O parte dintre manuscrisele de familie au fost donate Arhivelor Naționale, altele îi stau ca suport în amplul album heraldic pe care îl întocmește în memoria tatălui său. Din acesta, a desprins și pentru noi o filă – o variantă a blazonului familiei Vlădescu.

Anul 2010, odată cu trecerea la cele veșnice a Părintelui Teofil, starețul mănăstirii Slănic, a adus și pentru Mănăstirea Aninoasa o însemnată schimbare, căci duhovnicul obștii, Părintele Clement a fost hirotesit stareț al mănăstirii

de pe „Taborul argeșean“, după cum îi place Înaltpreasfințitului Calinic a numi sfânta mănăstire Slănic. Liturghisirea, însă, nu a încetat la Aninoasa, căci de curând numitul stareț și-a păstrat în continuare toate atribuțiile anterioare, a rămas duhovnic al maicilor și, cu binecuvântarea arhipăstorului Calinic a rânduit preoți de la Slănic pentru a păstra continuitatea slujbelor.

Toate acestea, adunate, vădesc puterea dumnezeiască și marea Lui milostivire, pogorâtă de sus peste lăcașul de la Aninoasa. Toate acestea au fost posibile prin rugăciunea Înaltpreasfințitului Calinic, care este, după Daniil Aninoșanul, arhierul ce a reînviat viața duhovnicească a Mănăstirii Aninoasa, capabil a privi, cu ochii sufletului și ai duhului, iluminați de har, dincolo de imediat și de material.

Cât despre noi, viețuitorii de azi ai mănăstirii¹, nu putem rosti altceva,

¹ A se vedea Anexa 12.

Certificat de autentificare a Sfințelor Moaște

Unul dintre blazoanele familiei Vlădescu

Baldachinul care adăpostește racla cu moaștele Sfântului Nicolae, în sărbătoare

Părintele Clement
hirotosit întru stareț al mănăstirii Slănic

Înaltpreasfințitul Calinic
la Mănăstirea Aninoasa, anul 2010

Înaltpreasfințitul Calinic la Mănăstirea Aninoasa, anul 2010

Arhiepiscopul Calinic, starețul Clement
și părintele Nectarie la Aninoasa,
septembrie 2012

Crucea este mântuirea noastră

Rugă de taină la Aninoasa

Miros de bună mireasmă aducem Ție...

Icoane pictate pentru Mănăstirea Aninoasa de către Monahul Ilie Bobăianu

Clopot

Inscripții:
 Clopotul mare: *Făurit în timpul păstoririi
 Preasfințitului Părinte Episcop Calinic
 al Argeșului și al Muscelului. Donație a
 viețuitoarelor mănăstirii. Anul Domnului
 2006. Mănăstirea Aninoasa, hram Sfântul
 Ierarh Nicolae și Sfinții Mari Mucenici
 Gheorghe și Dimitrie*
 Clopotul mic: *Anul Domnului 2006.
 Mănăstirea Aninoasa. Hramul Sfântul
 Ierarh Nicolae*

Tochița turnată în anul 2012
 Formă – corbul cu crucea
 (simbol heraldic)

Mobilier biserică realizat în anul 2010.
 Sculptor Petre Donescu

Obiecte sculptate din biserică.
Dantelăria extrem de bogată vine ca o intruziune a vremii noastre în simplitatea medievală

decât cuvinte de mulțumire adresate divinității. În termeni arghezieni:

*Doamne, vreau să-ți mulțumesc,
Dar în graiul omenesc,
Slova vorbelor tocită,
Vorba slovei prihănită,
Înțelesul otrăvit*

*Le-a mușcat și-mbolnăvit
Voie dă-mi să spânzur graiul
Și să-ți mulțumesc cu naiul.*

*Cântecul care mă doare,
Frate-i cu tăcerea mare,
Cu îngerii, cu lăstunii
Și cu șoapta rugăciunii...*

VI. Pentru ochi și inimă deopotrivă

– ARTĂ ȘI LUMINĂ, CULOARE ȘI FORMĂ –

Nu toți oamenii sunt în stare de lucruri mari, dar toți sunt mișcați în fața lucrurilor mari.

(Alfred de Musset)

„Urcând puțin pe malul stâng al Râșorului Bratia, în partea de miazăzi și răsărit a satului Aninoasa, la o depărtare de 150 de pași de șosea și de primărie, ai în față zidurile ce împrejmuesc vechea mănăstire. Dacă ar fi lipsit turla clopotniței și a paraclisului, te-ai fi crezut înaintea zidurilor unei cetăți străvechi. Biserica nici nu se vede.”¹

Simbol de creație specific românească este biserica, mănăstirea. Pentru români, frumosul este, cum arăta Nicolae Iorga, „estetic pe care-l prind îndată, îl înțeleg adânc și de care au o nevoie sufletească asemenea cu care s-ar găsi greu la alte națiuni. Este frumoasă pentru dâșii primăvara, este frumos un cer albastru, este frumoasă o pajiște înflorită; este frumoasă o figură omenească, este frumos un gest care șade bine omului. (...) Poporul nostru va merge mai departe (...), va găsi frumoasă o furtună, va găsi frumusețe în linia de lumină arzătoare a trăznetului care distruge, în revărsarea apelor care copleșesc și îneacă, (...) căci în tot ce face omul din popor la noi este întotdeauna grija aceasta de a

vedea dacă este frumos ori nu este frumos.“ Dumnezeu, fără de care nu putem nici măcar să clipim, împodobește minunat anumite locuri.² Acest „frumos“ se obține adesea prin jertfă. Mitul jertfei pentru creație are la noi în centru spațiul sacru al bisericii, teritoriu ce facilitează comunicarea între cer și pământ. Acest „imago mundi“ nu reprezintă un simplu corp arhitectural. El este pus în legătură, ca în „Monastirea Argeșului“, cu un trup carnal și cu un suflet³. Pentru greci, bulgari sau macedo-români, creația este reprezentată de un pod, iar pentru iugoslavi, albanezi și unguri – de o cetate. La noi, însă, zidarul inițiat – căci monumentul nu se lasă construit decât de către cel care i se consacră în întregime – cunoaște secretele meseriei arhaice îmbinată cu Ortodoxia.

Creația este jertfă! Bătrânii din Aninoasa își amintesc poveștile auzite de la străbunici, despre eforturile construirii zidurilor mănăstirii.

² Valerica LUNGU, Ion ANDREI, *Mănăstirile sfinte – Școli românești*, Editura Tiparg, Pitești, 2007, p. 140.

³ Mircea ELIADE, *De la Zamolxis la Gingis Han*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, pp. 171-200.

¹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 27.

Lucrătorii au încercat să fugă în Ardeal, munca părându-li-se titanică, greu de îndurat, o adevărată jertfă. Călăuzele pe care le plătiseră spre a le arăta calea, temându-se, i-au purtat pe zidari o noapte întreagă prin pădurile din împrejurimi. A doua zi, în zori, sunetul clopotului i-a făcut să renunțe la gândul plecării și să se întoarcă la lucru. Acești anonimi sunt, în simplitatea lor, meșteri care se jertfesc pentru ca marea ctitorie să se înalțe și să dăinuiască: „Iscusița meșterilor și truda acelor umili lucrători ale căror nume numai Dumnezeu le poate ști, au făcut să se înalțe aceste ziduri falnice pe care le admirăm și noi, cei de astăzi.”⁴ Ziduri „groase, de ici până acolo, ca de cetate”², cum ar zice Mihail Sadoveanu, având o lungime de 82 m în partea dinspre miazănoapte spre miazăzi și, respectiv, 54 m spre răsărit și apus. Construite din asize de piatră de râu în alternanță cu cele de cărămidă, netencuite pe dinafară,³ au o înălțime de 8-10 m și o grosime de peste 1 m.

Ziduri asemănătoare se întâlnesc la multe monumente medievale – la biserica Cetății Drobeta-Turnu-Severin, la Biserica Domnească din Curtea de Argeș, ambele din secolul al XIV-lea, la Biserica Domnească din Caracal – secolul al XVI-lea sau la ultimele ansambluri mănăstirești care amintesc de vechile incinte fortificate – Antim (1713-1715), Văcărești (1716-1722), Berislăvești (1753-1754).

În fiecare zonă geografică s-a preferat un anumit tip de aparat⁴, în func-

¹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 31.

² Mihail Sadoveanu, *Hanu Ancuței*, București, Editura 100+1 Gramar, 1999.

³ Piatra și cărămida sunt unite prin mortar de nisip amestecat cu var cald – ce dă o rigiditate asemănătoare betonului.

⁴ Modalitate de asamblare a materialelor unei construcții.

Curtina de nord

ție de resursele zonei: în Transilvania – piatra, în Țara Românească – piatra asociată cărămizii, iar în Moldova cărămida apare, inițial, doar ca auxiliar al pietrei. Aparatul mixt pe care l-am descris în cazul zidurilor Mănăstirii Aninoasa își are obârșia în tradiția romană, fiindu-ne transmis prin filieră bizantină – Dinogetia, Turnu Severin.

În partea de sus a zidului de miazăzi se observă niște ferestruici mici, creneluri, specifice pentru cetățile de apărare medievale sau pentru castele, prin acestea observându-se mișcările inamicilor și putându-se efectua, la nevoie, chiar trageri. În Evul Mediu și mai ales în cel timpuriu, curtile erau prevăzute cu creneluri și merloane, ca și la Aninoasa, cu ambrazurile dispuse pe verticală. După adoptarea armelor de foc, apar ferestrele de tragere.

Curtina de est

Curtina de sud

Zidul Mănăstirii Aninoasa este susținut de contraforți lipsiți de soclu sau cu soclul îngropat de trecerea anilor – patru pe partea exterioară și unul pe cea interioară la est, unul exterior la nord și patru la exteriorul zidului de sud. Apărut ca romanic, încetățenit ca element gotic, contrafortul este întâlnit la noi pentru prima dată în secolul al XIV-lea, la biserica bucureșteană Curtea Veche. Apare frecvent în Transilvania secolelor al XI-lea - al XII-lea, fiind preluat ulterior și în Moldova. În Țara Românească este prezent în mod excepțional, ca și la Aninoasa, la monumentele gotice din Câmpulung ori la biserica din Bălteni (secolul al XVII-lea).

Element deosebit de interesant al incintei mănăstirii este porticul, care o înconjoară pe laturile de sud și vest. Colonada este realizată din stâlpi cilindrici cu arcade în plin cintru. Sub cornișă, se realizează o ornamentație mai bogată, constând din câteva retrașeri succesive ale profilăției cu un șir de cărămizi așezat în formă de dinți de ferăstrău.

Un alt element gotic din arhitectura mănăstirii Aninoasa este forma tavanelor – doar că, spre deosebire de cele autentice gotice, arcele nu ajung la întretăiere, pierzându-se în partea superioară a plafonului. Boltirea spațiilor se realizează prin cupole de cărămidă cu intersecții ogivale ce amintesc un gotic foarte simplificat. Prin aceste boltiri, întreaga suită de încăperi din incintă are o rezolvare arhitecturală omogenă.

La corpul chiliilor și la casa egumenească regăsim arce în mâner de coș. La parter, spre sud și vest apare bolta cu muchii ieșite și bolta în leagăn. Calotele pe pendentivi sunt prezente la beciul de sub casa egumenească și la etajul laturii de nord.

Foișorul turnului-poartă și două încăperi de la etajul aripii nordice au

bolți cu penetrații. Pe latura de miazăzi, fostul cuptor de pâine și fosta cuhnie au în partea de sus trompe pe colțuri, peste care se înalță bolți octogonale ce stau la baza unor turnuri folosite drept coșuri de ventilație.

Toate acestea se găsesc într-o plastică și omogenă corelație. Același stil medieval e specific gropniței și tunelelor din curtea mănăstirii noastre, zidite cu bolți de cărămidă, unde erau ascunse averile în cazul invadării mănăstirii și pe unde monahii puteau scăpa. Cum am mai spus, ele serveau și ca rezervoare de apă. Despre aceste tunele se spune că duc spre Câmpulung și spre pădurile din apropiere, la Cotești. Lungimea și traseul lor exact nu sunt, însă, precis cunoscute.

În colțul dinspre miazăzi și răsărit este o porțiță mică ce dă în cimitirul de azi al satului. Intrarea propriu-zisă în incinta mănăstirească se face pe sub turnul clopotniță, pe porțile de stejar construite după modelul celor de pe vremea mitropolitului Daniil.

Bolta gangului de la intrare este înaltă, cu ziduri masive. Deasupra, într-un etaj intermediar, este o încăpăre cu boltă mănăstirească la care se accede printr-un foișor cu patru coloane pe arcade în semicerc. Scara de la clopotniță este poziționată între ziduri. La etajul superior, camera clopotelor este spațioasă, identică boltită, cu opt deschideri înalte de câte 3 m de jur împrejur¹.

„Clopotnița este monumentală (...) și compoziția sa este din cele mai interesante. E una dintre cele mai frumoase din veacul al XVIII-lea.”² Cea de la Hurezu este asemănătoare. Între arhitectura Mănăstirii Hurezu și cea

de la Aninoasa există multiple puncte comune.³

Suprafața terenului cuprins între aceste fabuloase ziduri aninoșene, cu o lungime totală de 272 m, care închid un perimetru rectangular, este de 4 428 mp. Și ce altceva poate fi situat în centru, decât biserica?⁴

„Bisericele ortodoxe, prin arhitectura și pictura lor, prin slujbele și învățăturile zugrăvite pe pereții înnegriți de fumul lumânărilor sau pe paginile ceasloavelor zdrențuite de vremuri, bisericile acestea mici și, totodată atât de încăpătoare – în care au loc și se roagă laolaltă Biserica cerească și cea pământească – îți încântă privirea și sufletul.”⁵

„Ca lăcaș creștin de cult, biserica este cel mai important edificiu sacru, cel mai frecventat loc liturgic, cea mai complexă formă a artei creștine.”⁶ Sau, cum spunea G. M. Cantacuzino, „pentru a înțelege însemnătatea arhitecturii religioase trebuie admis acest principiu fundamental, că o biserică este materializarea unui act de credință, (...) o rugăciune spusă în ritmul arhitectural.”

Privind biserica Mănăstirii Aninoasa, ne vin pe buze cuvintele poetului Vasile Voiculescu: „Nu tai piatră să-ți ridic minune,/ Îți cioplesc un templu din plăpând,/ Sus, pe limpezi stâlpi de rugăciune/ Bolți de dor sub turlle mari de gând.” Căci, se vedește, parcă, încă o dată, ideea Sfântului Nicolae Velimirovici: „Poporul simte asta și crede în inima sa. Simte și crede că fără Dumnezeu cântecul nu se

³ Înaltpreasfințitul Calinic chiar le vedea ca pe „o mamă și fiica sa”. Poate meșterii înșiși vor fi fost aceiași.

⁴ Este așezată pe o terasă, la altitudinea de 460m (Teodor MAVRODIN, *Aninoasa și Slănicu Muscelului*, Editura Cultura, Pitești, 2010, p. 418).

⁵ Leon MAGDAN, *Ghidul pelerinului. București și împrejurimi*, Editura Sfântul Alexandru, București, 2001, p. 4.

⁶ Mihail DIACONESCU, *Prelegeri de estetica ortodoxiei*, Editura Porto-Franco, Galați, 1996, vol I, p. 371.

cântă, fără Dumnezeu casa nu se face, fără Dumnezeu nu se brodează haina, fără Dumnezeu nu se slăvește slava.”¹

Biserica noastră are o lungime de 26 m și o lățime de 8,66 m. Grosimea zidului de la intrare este de 1,86 m și a celui despărțitor dintre naos și pronaos este de 1,43 m, grosime păstrată și în dreptul ferestrelor. Dimensiunile pronaosului sunt de 5,42 m/5,82 m; ale naosului de 7,30 m/5,82 m, iar ale Sf. Altar de 5,85 m/3,82 m.

Este singura biserică din secolul al XVIII-lea – ne referim la perioada definitivării ei – cu plan drept și două turlle. Bisericile cu două turlle sunt, în Țara Românească, monumente izolate, inspirate din arhitectura moldovenească. Ele nu formează grupe.²

Cele două turlle zidite au înălțimea de 12 m și câte opt ferestre fiecare, fiind dispuse pe naos și pe pronaos. Ele se sprijină pe baze pătratic, ornate cu câte două șiruri de denticuli. Se deosebesc una de alta în planul elementelor decorative. Se aseamănă doar ca proporții. Turla pronaosului este mai clasică, având arcadele cu zimți dispuse după tipicul bizantin. Turla naosului are ciubuce rotunde combinate cu zimți. Aceste diferențe atestă faptul că ele nu datează din aceeași epocă.

Fațadele sunt decorate cu două registre – cel superior cu arcaturi de ciubuce, iar cel inferior cu un număr egal de panouri de ciubuce – separate printr-un brâu median în tor. Inițial, paramentul se pare că a fost din piatră, după cum atestă și tabloul votiv. Cornișa ascunsă de streșină pare profilată. E posibil să fi fost ulterior refăcută.

¹ Sfântul Nicolae VELIMIROVICI, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi*, Editura Sophia, București, 2003, p. 77.

² Se pot oferi câteva exemple: biserica mănăstirii Flămânda, Argeș, ori Stelea din Târgoviște – secolul al XVII-lea, Biserica mănăstirii Antim – secolul al XVIII-lea.

Forma bisericii este comună în Muntenia: pridvor pe stâlpi, pronaos mai mic, naos mare și fără abside și altar rotunjit spre răsărit. Altfel spus, planul bisericii este dreptunghiular, cu pridvor deschis, atașat ulterior de către Mitropolitul Daniil, sprijinit pe șase coloane, câte două spre miazăzi, apus și răsărit, cu arcade în plin cintru (acoladă) și bolți cu o singură calotă pe console, intrarea în acesta fiind inițial precedată de urcarea a două trepte (astăzi - șase). Crăpăturile evidente dintre zidul pridvorului și restul bisericii au fost astupate cu tencuială la restaurarea din anii 1924 – 1927. Exonartexul deschis este unul dintre elementele novatoare ale arhitecturii vremii lui Matei Basarab. Slonul sau tinda apare în Țara Românească în secolul al XIV-lea, la Cotmeana, reluat fiind și în secolul al XV-lea (biserica „Domnească mică” din Târgoviște), ori la monumente ca biserica Mănăstirii Seaca (1519). Pridvorul Mănăstirii Aninoasa se integrează armonios specificului muntenesc conturat de-a lungul timpului.

Zidurile dinspre miazănoapte și miazăzi au câte trei ferestre monofore, la Sfântul Altar apărând încă una. Acestea prezintă ancadrame inspirate din cele ale caselor populare românești, chenare de piatră profilată cu arcurile în acoladă, ce par a fi originale, ca și portalul. Partea superioară se aseamănă unui ștergar stilizat, amintind autenticele ancadrame populare. Pentru a îmbogăți aspectul exterior al bisericii, meșterii populari au împărțit în panouri cele două registre ale fațadelor, panouri evidențiate printr-o serie de arce semirotonde care marchează în mod fericit și ferestrele.

Acoperișul este cu șarpantă din lemn și învelitoare din tablă de cupru, streșina având căpriorii aparenti profileți.

Clisee vechi, clișee noi – latura de nord

Anul 2003

Anul 1960

Anul 2004

Anul 2001

Anul 2005

Clișee vechi, clișee noi – latura de nord

Anul 2011

Anul 2012

Clișee vechi, clișee noi – latura de sud

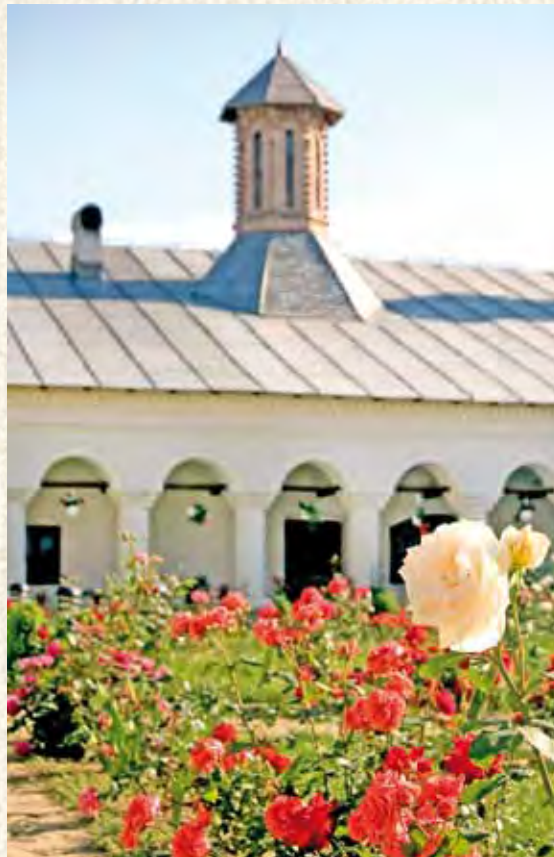
Înainte de anul 1950

Clisee vechi, clișee noi – latura de sud

Anul 2002

Anul 2005

Anul 2006

Anul 2007

Anul 2010

Clisee vechi, clișee noi – latura de sud

Anul 2011

Clisee vechi, clișee noi – latura de vest

Înainte de anul 1950

Anul 1960

Anul 2002

Anul 2003

Anul 2002

Clisee vechi, clișee noi – latura de vest

Anul 2005

Anul 2006

Anul 2008

Clisee vechi, clișee noi – latura de vest

Anul 2009

Anul 2008

Anul 2009

Clisee vechi, clișee noi – latura de vest

Anul 2010

Anul 2011

Clîșee vechi, clîșee noi – latura de vest

Anul 2011

Clîșee vechi, clîșee noi – latura de vest

Anul 2012

Clisee vechi, clișee noi – holul de la etajul laturii de vest

Etajul laturii vestice a porticului

Clisee vechi, clișee noi – porticul

Anul 2006

Anul 2008

Anul 2008

Anul 2011

Clisee vechi, clișee noi – colțul sud-vestic

Înainte de 1950

Anul 2004

Anul 2003

Anul 2006

Anul 2003

Anul 2006

Clisee vechi, clișee noi – colțul sud-vestic

Anul 2009

Anul 2008

Anul 2010

Clisee vechi, clișee noi – colțul sud-vestic

Anul 2011

Anul 2012

Clisee vechi, clișee noi – turnuri de observare

Amprenta păstrată pe zid

Etapă de reconstrucție

Turnurile reconstruite până la nivelul zidului

Latura de est

Elemente de arhitectură

Bolta din biblioteca mănăstirii

Bolți pe trompe – cuhnie

Beciul

Clișee vechi, clișee noi – poarta

Poarta din secolul al XVIII-lea

Poarta din secolul al XVIII-lea

Reproducere, secolul XX

Reproducere, secolul XX

Intrarea

Clisee vechi, clișee noi – clopotnița

Anul 1950

Clisee vechi, clișee noi – clopotnița

1960

2003

2001

2004

2004

Clisee vechi, clișee noi – clopotnița

Anul 2009

Anul 2011

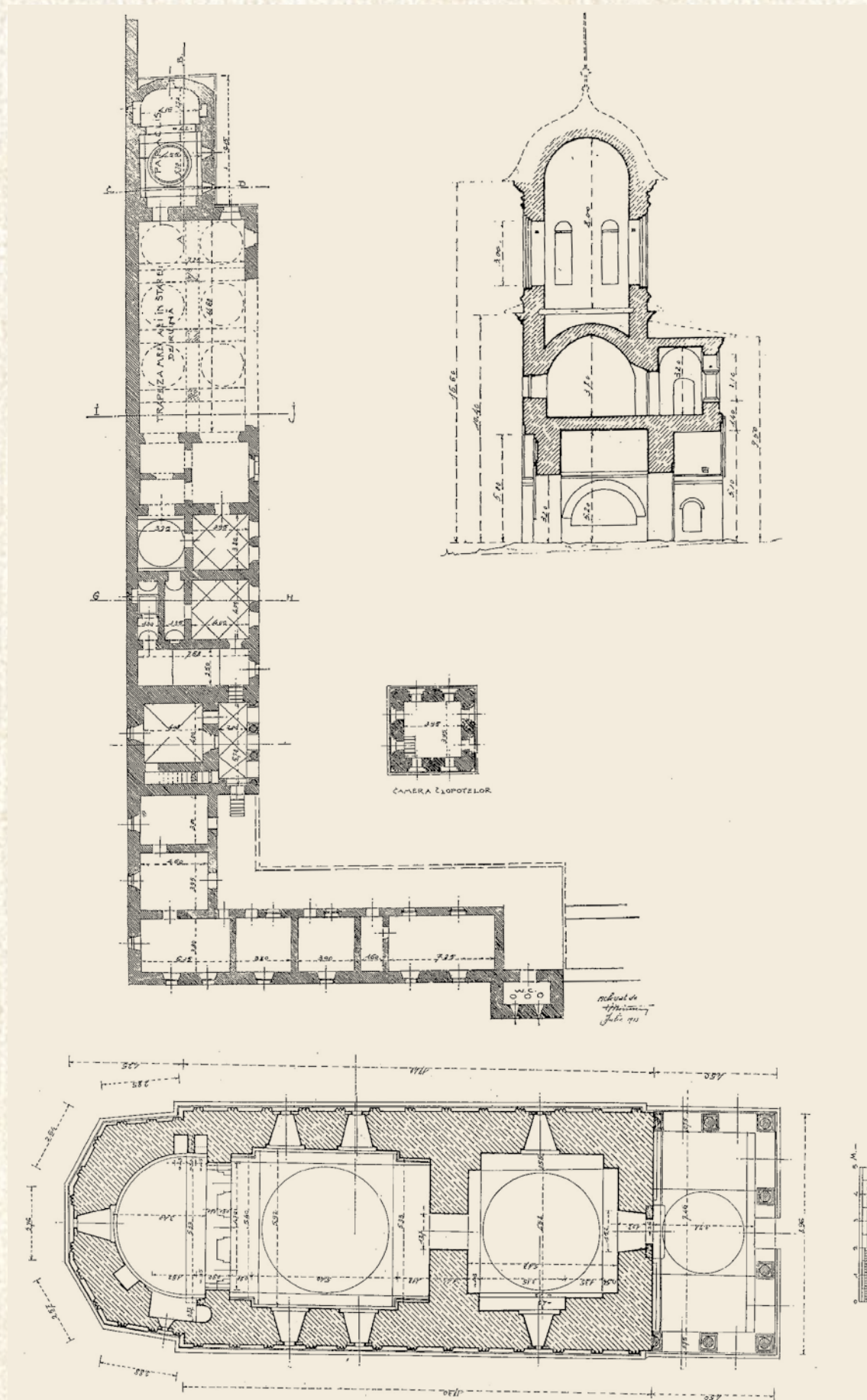
Anul 2007

Clisee vechi, clișee noi – clopotnița

Anul 2012

Releveuri, după N. Ghika-Budești

Releveuri, după N. Ghika-Budești

Clisee vechi, clișee noi – biserica

Înainte de 1950

Anul 1960

Clisee vechi, clișee noi – biserica

Anul 2006

Anul 2001

Anul 2005

Anul 2007

Clisee vechi, clișee noi – biserica

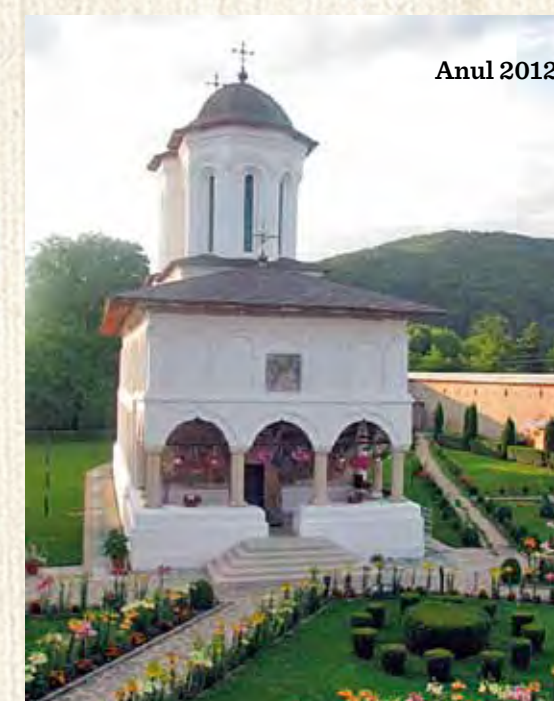

Anul 2009

Clisee vechi, clișee noi – biserica

Anul 2011

Anul 2012

Clîșee vechi, clîșee noi – biserica și paraclisul

Clîșee vechi, clîșee noi – interiorul bisericii

Anul 2011

Anul 2011

Clîșee vechi, clîșee noi – interiorul bisericii

Anul 2009

Anul 2009

Anul 2011

Altarul bisericii

Interiorul este încăpător. Pronaosul are aceeași dispoziție constructivă ca naosul: picioare de zid la colțuri, peste care stau arcaturile mari, ce susțin turla. Arcul dinspre nord este mai îngust, deplasat spre răsărit. S-ar putea ca, acolo unde este mai gros, zidul să fi adăpostit o scară¹. Săpăturile arheologice realizate de către soții Iosipescu au descoperit baza acesteia.

Pronaosul găzduiește mai multe morminte, sub pardoseala din lespezi de piatră, asemănătoare celei de la Probota. În dreapta: mormântul Alexandrei, soția ctitorului și al Saftei Vlădescu (1840), nepoata lui Tudoran și în stânga altele două (tot ale unor boieri Vlădescu), având inscripții șterse. În pridvor este îngropat preotul Stanciu (1741).

Iată ce scrie pe crucea acestuia: „(Supt) această piatră odihnesc oasele răposatului robului lui Dumnezeu popa Stanciul care a fost preot aici la Aninoasa și murind s-au îngropat aici și au dat sfintei mănăstiri și ... pintru pomenirea lui și (...) pristăvit în luna iun(...) leat...”

Din inscripția de pe mormântul Alexandrei putem descifra doar începutul: „Supt această piatră odihnesc-oasele răposatei roabei lui Dumnezeu jupânesii Alexandrii, soția lui jupan Tudoran biv vel Clucer... călugărit, puindu-i-se numele Teodosie s-au pristăvit”², pe când cea de pe mormântul Saftei este mai bine păstrată: „Supt această piatră odihnesc oasele răposatei cocoanii Safta Vlădeasca, nepoata răposatului întru fericire Aga Tudoran, ctitorul sfintei Mănăstiri Aninoasa și fiică a cocoanei Maria Vlădescu. Întru fericită adormire, veșnică odihnă. S-au pristăvit în zilele prea înălțatului domnul Alexandru Ghica, la anul mântuirii 1840 Ghenarie 11.”³

¹ N. GHICA – BUDEȘTI, *Evoluția arhitecturii...*, partea a IV-a, p. 66.

² Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 14.

³ *Ibidem*, p. 34.

Cruce de pomenire aparținând preotului Stanciu ot Băjești, aflată în pridvorul bisericii, inscripție cu slove chirilice, greu descifrabilă

Piatra tombală a lui popa Stanciu

Preotul Ioan Răuțescu spunea că mormântul lui Teodosie însuși poate fi în același loc cu cel al soției sale, ori vrednicul

ctitor ar putea fi îngropat la Câmpulung, alături de alți boieri de seamă din județ, după obiceiul timpului. Cea dintâi supoziție făcută la 1933 s-a vădit a fi adevărată, în urma săpăturilor arheologice din 2008.

Simboluri heraldice, detaliu

Piatra tombală a lui Tudoran și a Alexandrei Vlădescu

Piatra tombală a Saftei Vlădescu

Naosul, care adăpostește aceste morminte, are două rânduri de arce suprapuse ce susțin turla, rezemate pe pilăstri proeminente situate la colțuri, încoronați cu un fel de capitel profilat¹.

Vechea tâmplă a bisericii, surpată la cutremurul din 1838, a fost înlocuită în același an, după cum arată inscripția de sub icoana Maicii Domnului: „La leat 1838 Ghenarie 11 s-a cutremurat pământul foarte grozav, încât s-a surpat răspetia de la această tâmplă, căzând și temelia. Tot în acest an, din luna Iunie și până la 5 August s-au zidit și s-au zugrăvit prin osteneala și prin cheltuiala dumnealui logofătului Daniil Cantarolu ce au fost arendaș la moșiile acestei sfinte mănăstiri, în zilele prea luminatului nostru Domn Alexandru Ghica voevod. Ion Gărniță și Ion Pop zugrăvi.”

Altarul are bolta ieșită din axul navei. Probabil că a fost refăcută, fiind evidentă diferența de epocă.

La proscomidiar apare un pomelnic lipsit de lună și de an, grafiat cu litere în

¹ N. GHICA-BUDEȘTI, *Evoluția arhitecturii...*, partea a III-a, p. 66.

Inscripție de pe tâmpla bisericii mari

stilul celor folosite pe la jumătatea veacului al XIX-lea, probabil aparținând lui Dionisie Aninoșanul: „Vii: Dionisie, ieromonah și Ioanichie, ieromonah. Morți: Neofit, arhiereu; Ioanichie, arhiereu; Lavrentie, ieroschimonah; Ioanichie, iereu; Chiriachi, prezbitera; Mihail, Gavriil, Anastasia.”¹

Vechiul pomelnic al mănăstirii, cuprinzând numele tuturor donatorilor și al egumenilor a fost luat de către Grigore Tocilescu, ulterior pierzându-i-se urma.

O altă inscripție, aproape ștearsă, tot de la proscomidar, amintește numele pictorilor ce au rezugrăvit biserica: „Zugravii care au zugrăvit această mănăstire: Dima, Mihai, Badea”. Inițial, biserica fusese pictată de către însuși Pârvu Mutu² (1657-1737). Acesta s-a născut într-o mahala câmpulungeană – a Vișoiului, fiind al șaselea fiu al preotului Ioan Pârvescu, descendent din neamul Mitropolitului Ignatie Sârbu. Orfan de mamă, tatăl său îmbrăcând rasa monahală la Mănăstirea Negru Vodă din Câmpulung sub numele de Paisie, Pârvu are primul contact cu pictura la 12 ani, alături de monahul Evghenie, căruia îl încredințase părintele său.

¹ N. GHICA – BUDEȘTI, *Evoluția arhitecturii...*, partea a III-a, p. 35.

² Teodora Voinescu, *Pârvu Mutu Zugravul*, Editura Meridiane, București, 1968, p. 10.

Ulterior, va fi școlit pe banii ctitorului Mănăstirii Aninoasa, Tudoran Vlădescu – nepotul lui Pârvu Vlădescu, nașul de botez al viitorului renumit pictor³. Astfel, Pârvu Mutu avea să studieze în Moldova și în Bucovina, cu un vestit zugrav rus. Tânărul cunoaște breslele de zugravi de aici, care de-abia începuseră a se consolida, cu organizarea lor.

Meseria zugrăvitului se deprindea practic, de la un meșter la altul, fiind adesea preluată din tată în fiu. Zugrăvitul era foarte respectat în trecut. Spre exemplu, Alexandru cel Bun dădea în 1425 unui zugrav – Ștefan – patru sate și o moară, alături de titluri nobiliare. Din secolele al XVII-lea – al XVIII-lea s-au păstrat erminii întocmite de către unii meșteri – Stan zugravul ori Radu dascălul⁴.

Cel mai vechi nume de zugrav român, autor al unei picturi murale, este Ștefan, nume grafiat cu slovă chirilică sub fereastră din altarul bisericii de la Densuș. La început, pictorilor de biserici și icoane li se cerea o viață morală exemplară, mulți fiind chiar monahi. Trăiau în post. Lucrau rugându-se. Pseudonimul de Mutu al pic-

³ Pârvu Mutu amintește despre „nașul nostru aninoșanu”, ceea ce dovedește că în trecut, în Moldova și în Țara Românească se considerau nași toți cei din neamul celui care botezase sau cununase efectiv.

⁴ A se vedea Anexa 13.

torului Pârvu Pârvescu își trage obârșia din canonul muțeniei¹ pe care și-l luase, alături de post. După ce mânca și vorbea, în ziua respectivă nu mai lucra.

Pomelnic, secolul al XIX-lea

Munca pictorilor era o continuă expresie a revărsării harului divin. De aceea nu se considerau autori ai propriilor opere. Acestea erau lucrări ale lui Dumnezeu. Artiștii erau doar unelte ale divinității, care lucra prin ei. Motiv pentru care nu li se părea important să-și semneze operele². Ei lucrau anonim în slujba religiei.

În această ambianță studiază Pârvu Mutu timp de șase ani pe plaiuri moldovenești. De aici își însușește compoziții și figuri specifice zonei și timpului, dar și ornamentica somptuoasă prezentă în reprezentarea chipurilor de sfinți. Aureolele

¹ Alături de găngăvia nativă despre care amintea tatăl său.

² Așa numita *kenoză* auctorială.

stucate – preponderente în operele sale, le-a preluat Mutu de la Trei Ierarhi – Iași. La Aninoasa apar atare aureole, decorate cu motive vegetale, la sfinții pictați în naosul bisericii – ca posibilă reminiscență a primului pictor al acesteia.

Întors din Moldova, tânărul Pârvu, în vârstă de 23-24 de ani devine în și pentru scurt timp pictor de curte al boierilor Vlădești, descendenții nașului său. Din această perioadă datează și pictura inițială a bisericii noastre, care a suferit câteva intervenții. În anul 1730, egumenul Varlaam restaurează unele scene iconografice distruse și completează ansamblul pictural. Cei care au realizat această lucrare, pictorii Dima, Mihai și Badea, împreună cu ucenicii lor, sunt aceiași maeștri care au zugrăvit și biserica de la Sitaru sau Balamuci³ de lângă București⁴.

Pe alocuri, în pronaos, se observă cele două straturi de pictură. Specific lui Mutu este tabloul votiv, păstrând schema des utilizată de către pictor. Acesta a fost completat, ulterior, cu portretul lui Daniil Aninoșanul în partea dreaptă a ușii.

Pârvu Mutu a devenit apoi pictor de curte al familiei Cantacuzinilor lucrând la biserici ca aceea a Mănăstirii Cotroceni, Filipeștii de Pădure – Prahova, Mărgineni, biserica Mănăstirii Poiana, a Schitul Lespezi, a mănăstirilor Colțea și Sinaia, biserica Fundenii Doamnei, biserica Mănăstirii Adormirea Maicii Domnului din Râmnicu Sărat, ansamblurile de la Bordești, Mamu și Sfântul Gheorghe Nou din București⁵. Se pare că ar fi deschis chiar o școală, lângă proprietatea boierului Iordache Crețulescu, în mahalaua Slobozia. Murindu-și soția (1718), după o călătorie în Sfântul Munte, se retrage la Mănăstirea Mărgineni, împreună cu mezinul său, devenit monahul Gherasim. La moartea

³ Numele de *Balamuci* își are etimologia în „Valea Mușii”. Mușa era o domniță din neamul Basarabilor, care a trăit pe la 1500 și a murit înecat.

⁴ A se vedea Anexa 14.

⁵ A se vedea Anexa 15.

fulgerătoare a celui din urmă, tatăl, monahul Pafnutie se rupe și mai profund de lume, mergând la Schitul – de atunci – Ro-baia, unde pare a-și avea și mormântul.

Pictura bisericii noastre, mai mult sau mai puțin păstrată de pe vremea lui Pârvu Mutu, este foarte afumată astăzi, datorită lumânărilor, opaițelor ori lămpilor care au servit nu doar la iluminarea cărților de cult ale citeților de la strănă, ci și la a conferi luminozitate întregului locaș până în 1961, când s-a introdus aici curentul electric. Fumul s-a vădit a fi însă un strat protector. Sub acesta, putem bănuî conținutul tematic al scenelor iconografice, racordându-l la erminiile vremii.

Pictura naosului nu este descrisă amănunțit în documentele timpului, astăzi fiind aproape înnegrită de fum. Afumată, dar nu distrusă! Pe anumite porțiuni mai mici s-a încercat spălarea și s-a observat că este păstrată destul de bine. Bolta turlei ne dezvăluie, în calotă, ca în orice biserică ortodoxă, icoana cu Iisus Hristos Pantocrator (Atotțiitorul), înconjurat fiind de medalioane cu chipuri înnegrite. Ar putea fi reprezentate, după cum prevăd erminiile, cele nouă cete îngerești. Pereții verticali ai tamburului sunt cilindrici, împărțiți în mai multe registre orizontale paralele, care se zugrăvesc de jos în sus. Pe pandantivi apar cei patru evangheliști, cu simbolurile specifice. Pe suprafața arcurilor mari, care susțin turla, între pandantivi, canoanele amintesc în general prezența celor patru reprezentări ale Mântuitorului și medalioane de apostoli și prooroci. Pe intradosul arcaturilor, pot apărea personaje din istoria biblică a „Vechiului Testament” sau reprezentări hristice.

Altarul este și el afumat. În centrul bolții altarului, în concă, apare, conform prevederilor canoanelor, pe semicalota absidei, deasupra Sfintei Mese, chipul Maicii Domnului cea mai înaltă decât cerurile, reprezentată pe tron împărătesc, având în brațe sau pe genunchi pe Pruncul Iisus și fiind încadrată de cei doi Arhangheli. Știm

doar atât, că a fost rezugrăvit odată cu tâmpla, în stil distinct restului bisericii, pe vremea lui Daniil Cantarol, în 1838¹.

Evanghelist pe pandantivul turlei

Icoanele de pe catapetesamă sunt neclare, deocamdată, la Aninoasa, însă aceste scene nu pot diferi prea mult de regulile comune.

Catapeteasma conține, conform regulilor prestabilite, sus, în centru – sfânta cruce, între reprezentările Maicii Domnului și a Sfântului Apostol Ioan; dedesubt – Maica Domnului Orantă, mărginită în dreapta de către: Solomon, Aaron, Ieremia, Daniel, Ioan Zaharia și în partea stângă de către: Avacum, Naum, Iezechiel, Isaia, Moise și David. Dedesubt, icoana „Deisis” sau Sfânta Treime este mărginită în dreapta de către sfinții apostoli Pavel, Matei, Luca, Iacob, Bartolomeu, Filip și în stânga de către sfinții apostoli Toma, Simeon, Andrei, Marcu, Ioan, Petru. Dedesubt – praznicele împărătești. La stânga: Nașterea Maicii Domnului, Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, Buna Vestire, Nașterea Domnului, Întâmpinarea și Botezul Domnului. În centru erminiile prevăd Cina cea de Taină sau Sfânta Mahramă. La dreapta – Schimbarea la Față,

¹ Din păcate, sub pictura nu prea reușită a celor doi pictori Ion-Pop și Gârniță nu mai există alt strat, anterior, de pictură, după cum reiese din analiza pictorului restaurator.

Floriile, Învierea și Înălțarea Domnului, Pogorârea Sfântului Duh și Adormirea Maicii Domnului.

Toate frizele sunt despărțite între ele, pe orizontală, prin brâuri florale. La ieșirea din altar, în stânga și dreapta, sunt zugrăviți Sfinții Petru și Pavel, chiar lipiți de tâmplă, tot în paralel observându-se icoanele pictate ale sfinților Părinți – în stânga Sf. Ioachim și în dreapta Maica Domnului, Pruncă, în brațele ocrotitoare ale Sfintei Ana – surprinsă în picioare. Lângă ușa diaconească din stânga, unde ar trebui în general atașată Icoana Înaintemergătorului, apare o pictură pe lemn a icoanei Sfântului Gheorghe – posibil hram secundar. Omolog, în partea dreaptă este icoana argintată, de hram, a Sfântului Nicolae.

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 1
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Icoană Sfântul Gheorghe		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Ierarh Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: secolul XIX
9. MATERIAL/TEHNICĂ: tempera pe lemn		10. STIL: realist
11. DESCRIERE: Sfântul Gheorghe în picioare, în mâna dreaptă ține o cruce și în stânga o sulită. Poartă veșminte militare: mantie verde, hiton albastru cu crem și cizme maro. Blicuri aurii pe îmbrăcămintе. Aureolă cu urme de aur. Fundal: dreapta-stâlp, stânga-perdea roșie.		
12. DIMENSIUNI (CM): cu ramă: L=90, l=58. rama:5	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: B.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 21 septembrie 2006

Sfântul Nicolae – icoană diaconească aflată în biserică, secolul al XIX-lea

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 4
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Icoană Sfântul Nicolae		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Ierarh Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. XIX
9. MATERIAL/ TEHNICĂ: tempera pe lemn		10. STIL: realist
11. DESCRIERE: Sfântul Nicolae în picioare, cu mâna dreaptă binecuvântând și ținând Evanghelia în mâna stângă. Poartă straie arhieresti. Fundal – dreapta: perdea, stânga: stâlp. Ferecătura argint.		
12. DIMENSIUNI (CM): cu ramă: L=103, l=70	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii		16. TITLUL DEȚINERII: PR.
17. LOC DE PĂSTRARE: B.		18. STARE DE CONSERVARE R
19. RESTAURARE: este necesară, urgent		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 21 septembrie 2006

Ușile diaconești, din lemn, îi reprezintă pe cei doi sfinți arhangheli, vegheați de câte un înger – în stânga, Sfântul Arhanghel Gavriil și în dreapta, Sfântul Arhanghel Mihail. Ușile împărătești, tot din lemn, cu câteva ornamente sculpturale, ne aduc înaintea scena Bunei Vestiri. Menționăm că ușile originale se află păstrate în colecția de obiecte religioase a lăcașului. Au fost realizate altele noi, după modelul celor vechi, în anul 2011, pictate de către Părintele Ilie Bobăianu de la mănăstirea Slănic.

Pe peretele din stânga al naosului, cu greu putem distinge, într-un noian de funingine, chipul mai mult bănuț al Sfântului Dimitrie.

Organizarea scenelor, de sus în jos este: panou mărginit în partea

superioară de un semicerc, dedesubt o reprezentare tip friză, apoi icoane înalte de sfinți în picioare, pe un fond presărat cu stelute. Toate registrele orizontale sunt despărțite prin brăuri ornamentale formate din dusine. Peretele din dreapta pare un ocean de negru cu vagi pete gri, cu greu sesizând prezența icoanei „Deisis“ pe grosimea zidului de lângă prima fereastră. A doua fereastră ni-i dezvăluie pe Sfinții Doctori fără de arginți Cosma și Damian. Deasupra ferestrelor veghează îngeri cu aripile deschise.

Peretele despărțitor dintre naos și pronaos, pe partea dinspre naos ne înfățișează Adormirea Maicii Domnului, înconjurată de apostoli, Sfinții Împărați Constantin și Elena și Sfinții Pantelimon și Ermolae, Doctori fără de arginți.

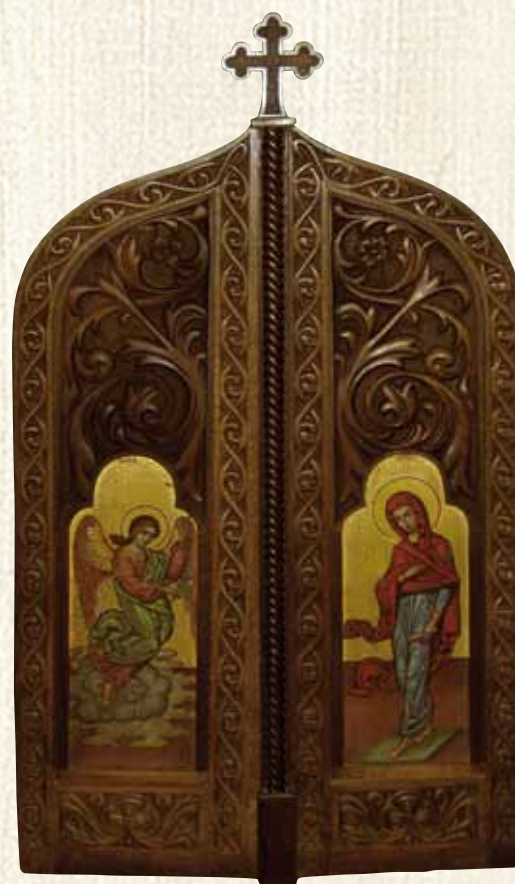
Uși diaconești noi
Pictor Ion Vasiliuță

Uși diaconești vechi.
Autorul picturii este necunoscut

Uși împărătești noi.
Pictor Monahul Ilie Bobăianu

Uși împărătești vechi.
Pictura fiind mult mai nouă, acestea sunt
mai puțin valoroase decât cele diaconești

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 51
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Ușă diaconească		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Ierarh Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. XIX
9. MATERIAL/TEHNICĂ: tempera pe lemn		10. STIL: realist
11. DESCRIERE: Sus: Înger cu aripile deschise Sfintul Arhanghel Gavril, cu un hiton auriu, hemation verde. Aripile albe.		
12. DIMENSIUNI (CM): cu ramă: L=200, l=71	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: patrimoniul mănăstirii		16. TITLUL DEȚINERII: PR.
17. LOC DE PĂSTRARE: D.		18. STARE DE CONSERVARE: B.
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 august 2011

Deși atât de greu vizibilă, pictura rămâne fascinantă, căci „Arta își exercită acțiunea mai departe, chiar când din ea nu au mai rămas decât excerpte, contururi, pure aluzii.”¹

Proiectul de conservare și restaurare a picturii bisericii noastre, întocmit în anul 2009 de către expertul restaurator Ion Chiriac aruncă noi lumini asupra vechilor presupuneri. Lumini ce s-ar putea dovedi și ele tot umbre în momentul restaurării efective. Căci în orice clipă noi și decisive surprize ne pot ieși în cale de după cea dintâi cotitură, de sub primul noian de fum.

¹ Jacob BRUCKHARDT, *Artă și istorie*, Editura Meridiane, București 1987, p. 26.

Pictură sub Icoana Împărătească

Sfinți din naosul bisericii, detaliu

Se pare că între anii 1677 și 1730 pictura originală, aparținând lui Pârvu Mutu, realizată în tehnica „à fresco” ar fi ars¹. Cercetările făcute au arătat că stratul prim de pictură, acoperit acum, cel puțin pe zonele luate în calcul, de un al doilea, este foarte afumat. De altfel, ar fi greu de explicat de ce la numai jumătate de secol să se fi repictat întreaga biserică, mai ales că Pârvu Mutu era un titan al epocii respective.

Domnul Ion Chiriac ne-a asigurat că va face tot posibilul să dea la iveală cât mai multe dintre frescele lui Pârvu Mutu. De va fi cu putință, se va extrage

¹ Bătrânii satului spun că ar fi năvălit cândva turcii, s-ar fi desfrânat în biserică noastră și apoi ar fi incendiat-o.

Sfinți doctori anarghiri

Sfânt din naosul bisericii

Sfântul Dimitrie, în naosul bisericii

Filă din proiectul de restaurare a picturii bisericii

Pictura lui Pârvu Mutu, peretele de est al pronaosului: Hristos, Maica Domnului, Sfântul Nicolae, Sfântul Ioan Botezătorul (a se vedea Anexa 16)

Turla din pronaosul bisericii

al doilea strat pictural, foarte bine realizat, al zugravilor de la Sitaru¹.

Cât privește pronaosul, turla acestuia o înfățișează în calotă pe Maica Domnului „Orantă“, oficiind gestul străvechi al rugăciunii, înconjurată de proorocii mesianici. Peretele despărțitor naos-pronaos are pictată pe partea dinspre apus o icoană impunătoare cu

¹ Menționăm că domnul Ion Chiriac este expert în extragerea picturii și că a restaurat numeroase biserici zugrăvite de către Pârvu Mutu. Inclusiv bijuteria și regina acestora – Filipeștii de Pădure, care astăzi arată minunat.

Sfântul Gheorghe. Se disting cele două straturi de pictură suprapuse (Pârvu Mutu și Dima, Mihai, Badea), însă chipurile sunt foarte greu identificabile. Colțurile sunt încadrate de patru stâlpi. „Chipurile sfinților sunt uscate, căutătura lor plăcută, veșmintele simple. Se înfățișează privitorilor ca niște ființe ce au trăit numai în post și înfrânare, având cugetul îndreptat numai la Dumnezeu.“²

² *Ibidem*, p. 40.

Arhanghel, frescă din pronaos

Hristos, frescă de pe catapeteasmă

În dreapta ușii de la intrare este zugrăvit Tudoran Vlădescu, „potrivit la stat, cu barba mică și cărunță, îmbrăcat cu anterior și giubea împlănită cu piei albe”¹, împreună cu soția, Alexandra, și fiica lui, Preda Vlădescu. De fapt, mai apar aici portretele a unsprezece copii – patru băieți și șapte fete.

¹ *Ibidem*, p. 14.

Serafim, frescă din pronaos, pe glaul ferestrei

Sfinții Chiric și Iulita, frescă din pronaos, pe glaul ferestrei

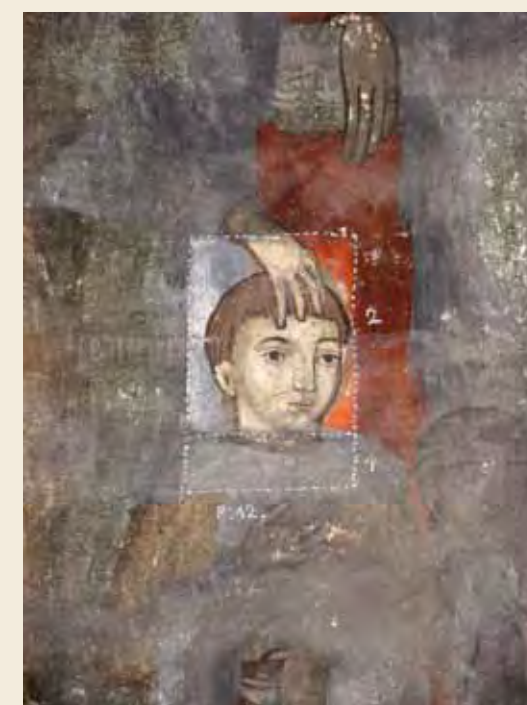
Mitropolitul Neofit spune că lui Tudoran i-au murit și jupâneasa și coconii, aceștia nefiind consemnați în documente. Numele Ancuța și Șerban se repetă. Există două supoziții: fie unii

Boieri Vlădescu, peretele de nord, pronaos

copii mureau și alții se nășteau, punându-li-se același nume în memoria celor adormiți, fie sunt alți copii din neamul boieresc al Vlădeștilor. Exista în epocă obiceiul ca odraslele să fie aduse la curtea boierească pentru a învăța carte, după care, se întorceau la casele lor.

Astfel, „coconii” sunt: Șerban, Iordache, Radu, Șerban, Bălașa, Ancuța, Ancuța, Vlada, Catrina, Tudorana, Ilinca. Tudoran ține cu mâna stângă mănăstirea, iar cea dreaptă îi este așezată pe capul copilului Radu. Soția îi stă de-a dreapta, având capul acoperit, după specificul timpului.

Cocon al boierilor Vlădescu, frescă din pronaos

Și mai la dreapta, este chipul Predei, fără soț. Spre miazăzi apar Constantin Vlădescu și jupâneasa Stanca. Aceștia au trei copii: Ilinca, Maria și Ion. Alături de ei este alt jupân Constandin Vlădescu și jupâneasa Maria. De cealaltă parte a ferestrei, Constandin Strâmbeanu¹ și Despina, cu fiica lor – Dumitrana. Radu Vlădescu, feciorul lui Badea, este începătorul ramurii Vlădescu – Strâmbeanu². Fiul acestui

¹ Acesta este din neamul lui Badea – unchiul ctitorului Tudoran.

² Nume provenind de la moșia de zestre a soției – Stanca, nepoata lui Antonie vodă.

Boieri Vlădescu - peretele de sud, pronaos

Radu este Constantin Strâmbeanu, camaicam al Olteniei și Consilier imperial al Austriei în timpul ocupației. În dreapta ușii este zugrăvit Mitropolitul Daniil, care ține cu mâna dreaptă mănăstirea și cu stânga cârja arhierescă. Poartă mantie lungă și mitră, are fața uscățivă, e blând și plăcut¹. Lângă el, apare chipul monahului Hrisantie. Zidul de miazănoapte ne dezvăluie portretele lui Constantin Mavrocordat, cu barba mică, neagră, Nicolae Mavrocordat cu barba albă, mai la stânga este Grigore al II-lea Ghica, rudă cu Mavrocordații, în timpul domniei sale (1733-1735) terminându-se rezugrăvirea mănăstirii.

Cei doi ctitori², Tudoran Vlădescu, reprezentat în stânga intrării și Mitropolitul Daniil, în dreapta, susțin, ca în orice tablou votiv³, biserica. Aceasta nu este complet albă, așa cum a ajuns până la noi.

¹ G. M. IONESCU, *Istoria Mitropoliei Ungrovlahiei*, Editura Atelierele Socec, 1906, vol. II, p. 319.

² Gr. *ctizo* – a construi, a întemeia.

³ Lat. *votivus* – făgăduit zeilor, făcut pentru că s-a făgăduit.

Biserica Mănăstirii Aninoasa era înconjurată de mai multe brăuri ornamentale florale, dintre care, s-a păstrat, fragmentar, doar cel de sub cornișă. În plus, tabloul indică niște ancadrame ale panourilor laterale ale bisericii, ancadrame de consolidare – probabil – din piatră de râu ori cărămidă – în concordanță cu turlele din cărămidă aparentă ale cuhniei și fostului cuptor de pâine.

Preotul Ioan Răuțescu spunea cu privire la exteriorul bisericii că „au fost zugrăviți sfinți în tablourile de sus, dar acum e spoit totul cu var“. Acest lucru nu este vădit de tabloul votiv. Pictura ar putea fi ulterioară celei din 1710, ori chiar inexistentă. Preotul paroh Theodor Popescu menționa în răspunsul la chestionarul solicitat de către echipa Comisiunii Monumentelor Istorice chiar în primii ani ai secolului al XX-lea că „pe dinafară au fost văruiți sfinți la 1845“⁴.

Cât privește portretele ctitorilor, acestea exprimă, încă o dată, caracterul novator al artei portretistice a lui Pârnu Mutu. Până la sfârșitul secolului al

⁴ A se vedea Anexa 17.

XVI-lea ctitorii apăreau reprezentați prototipal în tablourile votive. Se urmărea accentuarea prestigiului domniei sau al marii boierimi în ierarhia socială a timpului, fiind neglijată individualizarea ce conferă unicitate portretelor. Valoarea documentară prelua asupra celei artistice. Secolul al XVII-lea, prin contactul cu Apusul, facilitează înnoirea viziunii artistice, trecându-se de la portretele simbolice la cele cu nuanță mai realistă, individualizate. La Mutu, exponent al modernizării amintite, chiar și chipurile de sfinți militari sunt individualizate. El extinde tablourile votive, cel mai vechi portret al său pe o ctitorie cantacuzinească fiind cel de la Filipeștii de Pădure – Aga Matei Cantacuzino cu soția și copiii, în total 55 de personaje. La Măgureni apar 60 de personaje, grupate pe familii, în trei planuri, într-o atmosferă de noblețe. Fiecare personaj are atribute personale, individualizante. Femeile pot impresiona prin frumusețe, bărbații prin autoritate. Unii membrii au priviri acute, alții nostalgice, putându-se diferenția și prin trăsături anatomice – un nas cârn, o față rotundă.

Sfinții Zosima și Maria Egipteanca, frescă din pronaos

Biserica mănăstirii. Detaliu din tabloul votiv

Detaliu din tabloul votiv, situat în pronaos

Daniil Aninoșanul și Hrisantie, tablou votiv

Uneori, ca la Măgureni ori Filipești, unde vătaful lucrărilor este reprezentat cu chip energic, mâini bătătorite și degete groase, Pârnu Mutu își pictează

colaboratorii, zugravi ucenici ca Stan, Radu, Marin sau Nicolae. La Filipești regăsim și un autoportret al pictorului, înveșmântat boierește, ținând în mână o icoană.

Legea frontalității este subminată – alt element novator – corpul fiind ușor întors spre dreapta. Fizionomia este fin conturată, hotărârea privirii distonând cu firavitatea trupului.

Revenind la descrierea picturii din pronaosul bisericii Mănăstirii Aninoasa, cum deschizi ușa îngustă de la intrare, în partea stângă, pe grosimea zidului¹, este zugrăvit proorocul Iona, înghițit de chit.

Deasupra, tot pe grosimea zidului, este pictat Iisus – Emanuel², reprezentare a lui Iisus adolescent, binecuvântând. Tema specifică tradiției bizantine apare și în pictura de la Moldovița ori Sucevița. În partea dreaptă este simbolizată parabola inorogului³. Tema inorogului de pe glaful intrării în pronaos, ca și la bolnița Coziei, este specifică picturii lui Pârvu Mutu.

Aceasta, împreună cu tablourile zugrăvite pe bolta pridvorului în jurul chipului Mântuitorului, tablouri ce reprezintă un soi de animale monstruoase – unele au cap de om – și împreună cu portretele lui Țar Chir, Țar Por, Țar Alexandru, Țar Nabucodonosor, tot din pridvor, ne aduc înaintea conținutului cărților populare⁴. Ele au manifestat o sporită influență asupra picturii bisericești.

Spre exemplu, scene din romanul „Varlaam și Ioasaf” apar în pictura a numeroase mănăstiri – la Neamț, în clopotniță, ori la Mănăstirea Hurez. Parabola

¹ Glaful intrării.

² Ebr. „cu noi este Dumnezeu”.

³ Lincorn/inorog – animal fabulos, un fel de cal cu corn în frunte, simbol al virginității și purității medievale, frecvent utilizat în compoziția blazoanelor.

⁴ „Alexandria”, „Varlaam și Ioasaf”, „Zodiacul”, „Fiziologul”, „Floarea darurilor” etc.

inorogului s-a bucurat de o răspândire deosebită în pictura murală românească⁵.

Constantin Mavrocordat, frescă aflată în pronaos, pe peretele de nord

Peretele de est, pronaos

⁵ În multe mănăstiri din Moldova – spre exemplu, la Sucevița, iar în Argeș – la Băjești, Câmpulung.

Iona înghițit de chit, frescă din pronaos, pe glaful intrării

Pilda inorogului, frescă din pronaos, pe glaful intrării

Parabola omului urmărit de inorog face parte dintr-o serie de alte parabole¹, ea fiind tâlcuită de către

¹ Uneori, anumite scene ori detalii de pictură religioasă nu se explică prin evangheliile canonice. Acelea apar ca urmare a inspirației apocrife. Astfel, Nașterea Domnului în peșteră, lângă un bou și un asin este inspirată de „Evanghelia Pseudo Matei” și de „Protoevanghelia lui Iacob”. Cu același punct de pornire, avem icoane care îl înfățișează pe Mântuitorul, scăldat de către Salomeea și Zelonă. Pe o piatră funerară de la Biserica Bărboi din Iași apar sculptate de către grecul Andrei Caridis la 1850 două scene parabolice: pelicanul, însângărându-și pieptul pentru a-și reînvia puii uciși de șarpe și „roata lumii”.

N. Cartoian² astfel: inorogul este chipul morții ce urmărește neamul lui Adam; prăpastia în care cade – lumea și cursele ei; copacul de care se prinde – viața scurtă, aspidelile ce ies din malul de lângă el – cele patru stihii ale trupului omenesc, balaurul din prăpastie – rânza iadului, stropii de miere ce curg din ramuri – dulceața trecătoare a acestei lumi.

Portretul lui Țar Alexandru, în pridvorul bisericii noastre, îl înfățișează pe protagonistul „Alexandriei”. Acesta este, în versiunea românească, fiu al unui preot magician al templului lui Ammon. Vine la Olimpiada ca trimis al zeului. Apariția îi este supranaturală: cap de leu, picioare de vultur, coadă de aspidă și două aripi, una de aur, alta neagră. Ființa supranaturală are rol de mediator al principiului patern. Raporturile eroului cu aceasta motivează lupta erou – monstru. O posibilă semnificație a relațiilor dintre erou și principiul patern o furnizează etnologia, amintind de identificarea erou – animal totemic.

Elementele animalelor ce alcătuiesc monstrul sunt inspirate din „Fiziolog”. Astfel, leul – împărat al tuturor „gadinilor” (animalelor) deține locul suprem în ierarhia acestora, având corespondente celeste și alchimice. Vulturul este în religia egipteană zeul prin excelență, în ideograma sa fiind determinate toate numele zeilor în hieroglife. Vulturul are o natură solară, trăsătura ce-l apropie de phoenixul grecesc. Aspida se aseamănă șarpelui, fiind veninoasă, însă moartea provocată de aceasta nu este neplăcută. Culoarea aripilor corespunde naturii eroului tocmai prin

² A celor patru racle, a privighetorii, a puului de căprioară ori pilda despre cetatea care-și schimbă împăratul anual - cf. Nicolae Cartoian, *Cărțile populare în literatura românească* București, Editura Enciclopedică română, 1974.

Bolta pridvorului

Monahi neînșelați, pandantiv pe bolta pridvorului

Monahi înșelați, pandantiv pe bolta pridvorului

Horă, pandantiv pe bolta pridvorului

complementaritatea sa opozantă, de aparent antagonism¹.

În „Floarea Darurilor“ sunt date definiții concise și clare ale unor vicii sau virtuți, puse apoi în legătură cu câte un animal. Puterea – leu; temerea – iepure; bărbăția sufletească – șoim; îngâmfarea – păun; dărnicia – vultur; lingușirea – sirenă; prevederea – furnică; nebunia – bou sălbatic; dreptatea – matcă; adevărul – puiul de prepeliță; minciuna – cârțița. Acestea au la bază tratatele de știință ale naturii din Evul Mediu, cunoscute în Occidentul latin sub numele de „Bestiarii“ și în Orient ca „Fiziolog“.

La noi, traducerea „Fiziologului“ s-a realizat după varianta sârbească a lui Damaschin Studitul. Prima parte cuprinde o descriere a viețuitoarelor, iar cea de-a doua înfățișează interpretarea lor morală. Obiceiurile vietăților sunt reliefate prin trăsături legendare și naive, amestec de animozități de ordin confesional. Influența acestor cărți populare asupra picturii pridvorului bisericii noastre este vădită, după cum relevam anterior, de tablourile (cuprinzând animale și păsări, unele cu cap de om, un balaur cu șapte capete, un inorog, două gorgonii, precum și niște clădiri) din al doilea registru ce înconjoară chipul Mântuitorului de pe boltă.

În primul registru circular, împrejurul acestei icoane a lui Hristos, apar reprezentate zodiile, motiv preluat din literatura astrologică și de prevestire, ca și în pridvorul de la Colțea sau pe exteriorul peretelui dinspre apus al Voronețului.

Puțin mai jos, în colțurile de sub boltă, pe pandantivi, apar două hore de femei, de o parte cinci – putând

¹ Auriul și negrul – corespondente ale naturii duale, diurnă și nocturnă, solară și selenară.

reprezenta cele cinci simțuri, de cealaltă șase; căroră li se cântă din buciium, corn, tobă și vioară. Ele sunt simbol pentru ispitele lumești. Alături de acestea se pot observa două grupuri de călugări, unul care se îndreaptă spre biserică, altul – numai trei frați – încadrat de către doi îngeri cu săbii, simbolizând călugării ce s-au lăsat amăgiți, călcându-și legământul față de Dumnezeu.

Cele mai multe din aceste reprezentări iconografice le vom putea ușor explica, pentru că au teme biblice. Altele, însă, au teme profane, ce e drept, înrăurite de religie. Ele, însă, având originea în unele texte vechi populare, mai puțin cunoscute decât „Biblia“, vor rămâne, de cele mai multe ori, nelămurite în mintea noastră. (...) Se repetă veșnica problemă a raportului dintre creștinism și artă; dar „creștinism“ luat în sensul larg, cuprinzând și fondul de legende, datine și superstiții religioase admise de Biserică, uneori chiar încurajate de ea.²

Registrul tematic pictural al pridvorului are multe puncte comune cu cel întâlnit în operele lui Pârvu Mutu. Abundă aici elementele din realitatea locală introduse în scenele biblice – martirii sunt decapitați cu ferăstrăul și psaltirea lui David devine în pridvorul nostru cobză autohtonă. La biserica de la Gura Văii zugravul autoportretizat ține o cobză, iar Ana – fata gazdei zugravilor – poartă, ca și fetele ce întruchipează ispitele de la Aninoasa, un costum popular. În pridvorul bisericii de la Avrig, Județul Sibiu, pe unul din pandantivi este pictată o horă de tinere fete însoțite de cântăreți la cobză și țiteră. Același tip de horă apare și la Hurez, Colțea, Cozia sau Jgheaburi. La Râmnic și Căineni

² Dan SIMIONESCU, „Originea unor teme iconografice românești“, în *B. I. X.*, nr. 3/1942, p. 43.

Frontispiciul bisericii

erau reprezentate hore de filozofi și sibile, însă, în cazul nostru, protagoniștii sunt țărani români. Asistăm la o laicizare a picturii religioase medievale. „Erminia are un vădit caracter popular.”¹ În epocă prevalează alegoriile și simbolurile de factura înlocuirii conceptului abstract de „ispită” cu o fetișcană în port popular.

Pentru Preotul Constantin Bobulescu² este clar că pridvorul bisericii Mănăstirii Aninoasa, în care horele de femei pot ilustra „Psalmii 148 și 150”, asemănătoare celor de la Colțea, a fost

¹ *Ibidem*, p. 46.

² Preot Constantin BOBULESCU, *Vieți de zugrăvi*, București, Editura Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu, 1940, pp. 10-19.

pictat de către Pârvu Mutu însuși sau, împreună cu „tovarăși de lucru care vor fi scăpat din vedere sau n-au găsit cu cale a mai trece alături de ei și pe tânărul Pârvul”. La 1730, când s-a pictat pridvorul, Pârvu Mutu era călugăr la Mărgineni. Deci, oricum nu mai era „tânărul Pârvul”; Stilul însuși, nu este cel al lui Mutu. Se poate ca marele zugrav să fi coordonat lucrările și ucenicii săi să fi urcat pe schele, deși chiar și această supoziție este mai mult dorită, decât probabilă³.

³ Pictorul restaurator Ion Chiriac ne asigură că prin stilul său, pictura pridvorului de la Aninoasa și-i revendică drept autori pe cei trei zugrăvi de la Sitaru.

Pictură din pridvorul bisericii, latura de sud

Pictură din pridvorul bisericii, latura de nord

Pictură din pridvorul bisericii, peretele de est

Descriind hora de la Aninoasa, Constantin Bobulescu spune că „e o scenă lumească, [...] se petrece în localitate, pe una din muscele, cu nelipsiții copaci. Deci fetele care alcătuiesc hora, îmbrăcate în rochii înflorate și cu ilice cu margini îmblănite sau veste de sub care ies cămășile cu mâneci largi, unele și cu pușori pe ele, joacă în deplină natură de țară, îndemnate de melodia trâmbițașului, a vioristului și de acompaniamentul unui cobzar. (...)”

Aceeași horă, din același psalm, însă din pridvorul bisericii Colțea din București e alcătuită din fete îmbrăcate cu catrințe în plii, negre, pe la poale având țesături naționale, cu același ilic cu mânecile cămășilor strânse. Taraful de lăutari stând

tot pe de lături, e acoperit de toboșari, surlași și doi acompaniatori cu instrumente străine țării noastre.¹ Scena se petrece tot în natură, printre copaci, dar cadrul este mai restrâns. „Ceea ce ne atrage luarea aminte în aceste hori este principalul personaj, care pare a le și conduce, deosebindu-se prin vârstă, îmbrăcăminte și rostul ei. O cațaveică fără mâneci cu marginile îmblănite, lăsată mai jos de genunchi, deși de culoare deosebită, e de aceeași croială. Capetele broboadei celei de la Colțea sunt trase pe sub cațaveică, pe când ale celei de la Aninoasa sunt aduse după gât, după cum muscelencele, precum și din

¹ Preot Constantin BOBULESCU, *Vieți de...*, p. 12.

Deisis, pictură din pridvorul bisericii, deasupra intrării

alte părți ale țării noastre, cu maram lungi știu să-și împodobească așa de minunat capul.”¹

Bolțile pridvorului, circulare, în ambele părți, cuprind scene ce surprind minuni ale Sfântului Nicolae, patronul bisericii. Specificăm că am tipărit un pliant care cuprinde aceste scene, extrem de educative, atât pentru copii, dar și pentru cei mari².

Legat de hramul³ purtat de biserică, așa cum arată pisană, icoana de pe frontispiciul lăcașului și cea de deasupra porților, de pe zidul exterior – acesta trebuie să fie Sfântul Nicolae.

¹ *Ibidem*.

² A se vedea Anexa 18.

³ Slv. *hramu* – patron.

Sfântul Nicolae este unul dintre cei mai iubiți sfinți la români, motiv pentru care patronează numeroase biserici. Paraclisul poartă hramul Sfinților Mari Mucenici Gheorgheși Dimitrie, ale căror chipuri apar, însă, și în biserica mare⁴. Din acest motiv s-au creat unele confuzii în privința patronilor celor două zidiri.

Reprezentarea vieții și a minunilor Sfântului Nicolae este frecventă în pictura bisericilor noastre ortodoxe. În timpul domniei lui Petru Rareș, propagarea dreptei credințe devenise modalitate de apărare națională. Dușmanii patriei și ai religiei noastre

⁴ Sfântul Gheorghe pe peretele despărțitor naos – pronaos, iar Sfântul Dimitrie, pe peretele exterior al bisericii, în dreptul Sfântului Altar.

Tronul Hetimasiei, pictură din pridvorul bisericii, deasupra intrării

contestau cultul sfinților, motiv pentru care, viața Sfântului Nicolae, pictată pe exteriorul bisericilor – pridvorul de la Părhăuți – devenise simbol al apărării Ortodoxiei. Aceeași temă este ilustrată și în registrul pictural al naosul Bisericii Sfântul Nicolae Domnesc din Curtea de Argeș, ori în cel al exonartexului Catedralei Cuvioasa Parascheva a Episcopiei Romanului. La Roman, se remarcă scena potolirii furtunii prin elementele novatoare ale peisajului marin, ce amintesc de tablourile flamande. În pridvorul bisericii Mănăstirii Aninoasa, sunt reprezentate șaisprezece scene din viața patronului bisericii. Pe calota din partea de nord – izbăvirea de sabie a celor trei voievozi trimiși în Frigia, alungarea diavolilor, potolirea furtunii,

scăparea lui Vasile și readucerea lui la părinți, precum și scena ajutorării bărbatilor de la gura Râului Tanais să ajungă la moaștele Sfântului Nicolae. Spre sud, apar alte minuni ale sfântului – izbăvirea celor trei fete de desfrâu prin pungile de aur dăruite pe ascuns, apariția sfântului în visul împăratului, înfruntarea lui Arie și reabilitarea sfântului de către însuși Hristos prin „Evanghelie” și de către Maica Domnului prin omofoar, scăparea fiului lui Agricola de Amira și copilăria minunată a sfântului, care a supt doar de la sânul drept al maicii sale.

Continuând descrierea picturii pridvorului, în partea dreaptă este zugrăvită scena înmulțirii pâinilor în pustiu, iar în stânga scena răstignirii și câteva mucenicii. Căderea îngerilor

Pisania bisericii

răi apare spre apus, deasupra intrării în pridvor.

Sub aceste două tablouri, circular, dinspre dreapta spre stânga, sunt pictate scenele întruchipând crearea lumii, căderea și alungarea din Rai a protopărinților noștri, Adam și Eva. Acest gen de friză este frecventă și în pictura altor biserici ortodoxe românești. Adam¹ este reprezentat, în finalul ciclului, muncind pământul, iar Eva este blestemată să procreze în dureri, ca în sculptura fațadei Bisericii San Petronio din Bolonia, realizată de către Jacopo. La Voroneț, pe peretele nordic, apare Adam arând și secerând, iar Eva torcând – probabil în același mod este reprezentată și la Aninoasa. La Hurez avem de-a face cu o Evă laică, tânără, cu părul bălai pe umeri de sub o calotă roșie, înveșmântată într-o rochie purpurie. Stilul este menținut și la Arnota. Copia de la Govora nu mai atinge același nivel artistic.

Deasupra ușii, în registrul cel mai de sus al frontonului bisericii, o variantă reușită a icoanei „Deisis”² – Îl reprezintă pe Hristos ca împă-

rat, „Christ de majesté” – așezat pe tron, ținând „Evanghelia” închisă și binecuvântând. De-a dreapta și de-a stânga Îi stau intercesorii – mijlocitori pentru neamul omenesc – Maica Domnului – Biserica Legii noi și Sfântul Ioan Botezătorul – Biserica „Vechiului Testament”. Această reprezentare amintește de ritualul Proskomidiei, cele dintâi părticele din agneț fiind scoase pentru cei doi. Adesea nucleu al „Judecății de apoi”, locul ocupat de această icoană este variabil, fiind aproape nelipsită din biserici. Încă din 1311 era prezentă în naosul de la Sântămărie Orlea. Variante interesante ale temei, ce merită amintite, sunt cele sârbești, care o reprezintă pe Sfânta Fecioară în veșminte de regină (Milișăuți, Voroneț, Săuceni), sau cea de la Sucevița – Iisus pe Tron e înlocuit de Sfânta Treime, având o cruce la mijloc. Aceasta iese dintr-un disc cu Pruncul, accentuând caracterul euharistic al compoziției.

În pridvorul bisericii Mănăstirii Aninoasa, sub reprezentarea „Deisis” apare „Tronul (H)etimasiei”³, aproape nelipsit din pictura medievală – Hu-

¹ Ebr., om, de la *adamah* – pământ.

² Gr., rugăciune de mijlocire.

³ Gr. *etoimisis* – pregătire.

mor, Voroneț, Hurez, Criscior, în județul Hunedoara. Pe tron este așezată „Evanghelia“, Sfântul Duh în chip de porumbel și o cruce. Lângă acesta, îngenuncheați, protopărinții, Adam și Eva, întruchipând neamul omenesc și în planul cel mai îndepărtat, cete de îngeri.

Uneori, această reprezentare este așezată pe pereții turlei Pantocratorului, ca un tron gol, înconjurat de uneltele patimilor lui Hristos – turla mare a bisericii de la Bălinești. La Probota, scena este amplasată pe peretele exterior de est.

De sub „Tronul Hetimasiei“, pro-naosul este vegheat de pisania înscricționată cu litere chirilice în piatră, consfințind actul fondării mănăstirii de deasupra ușii de la intrare: „Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșitul Sfântului Duh, ziditu-s-au această svântă biserică den temelia ei cu îndemnarea cinstitului marelui arhieru părintele nostru Sfântul Nicolae ciudotvoreț, ca să fie besea-rică de mir, dentru osteneala robului lui Dumnezeu Tudoran biv vel Clucer i jupânița ego Alexandra. Iar când au fost la săvârșitul svintei besea-rici, despărțindu-l Dumnezeu de soție de s-au pristăvit, primit-au cinul în-gresc de s-au călugărit, și-i fu numele Teodosie monah. Și au numit svânta bisea-rică să fie mănăstire de obște de călugări, în zilele luminatului Domn Io Duca voevod. M-ța Septembrie dni 20 leat 7186 (=1677), Pis. Popa Stan ot Băjești.“¹

Pisania bisericii noastre, ca și cea a paraclisului, nu prezintă alte particularități artistice deosebite, deși epoca lui Șerban Cantacuzino și a lui Constantin Brâncoveanu era bogată în reprezentări sculpturale în piatră – mai ales simboluri heraldice.

Ușa de la intrare este înconjurată de ornamente sculptate în piatră, formând un ancadrament nu prea înalt, care, pe lângă funcționalitatea estetică, o avea și pe aceea practică de a-i opri pe otomani să intre călări în biserică, pentru a o profana.

Pisania situată în foișorul intrării spre paraclis

Ancadramentul intrării în biserică

¹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 13.

Mai jos, tot pe timpanul uşii de intrare, sub scenele deja prezentate, în cele două părţi apar alte tablouri: în dreapta – un grup de evrei cu bărbi lungi, trişti la chip şi un grup de agareni cu turbane. În urma lor Țar Chir, Țar Por, Țar Alexandru şi Nabucodonosor¹. Lângă uşă, cu mâna dreaptă indicând Judecata de Apoi, e pictat Moise, alături de capul acestuia fiind inscripţionate cuvintele: „Vedeţi voi iudeilor şi voi agarenilor pe care L-aţi răstignit? “. În paralel, în stânga, sunt reprezentate cete de sfinţi, cuvioşi şi mucenici. Sub acestea – grădina raiului, împrejmuită cu ziduri, păzită şi încuiată. La acelaşi nivel, în dreapta apare scena tăierii pruncilor de către Irod, prezentă şi în naosul Bisericii Doamnei din Bucureşti. Deasupra tuturor acestora sunt reprezentaţi apostolii – câte şase în fiecare parte.

Astăzi, zidurile sunt scrijelite, tablourile fiind zgâriate, pe alocuri distingându-se nume şi ani, cuprinşi, cu aproximaţie, între 1896 şi 1932. Acelaşi gen de zgârieturi intrate în patina istorică se observă şi în cazul pereţilor paraclisului.

Deşi mai nou cu aproape un secol, pe alocuri – pridvorul şi peretele din stânga – pictura acestuia a căzut împreună cu tencuiala. O explicaţie plauzibilă, deşi nefondată documentar, ar fi aceea că şi pe aici vor fi trecut unii deţinuţi în perioada în care la Aninoasa a funcţionat Jandarmeria. Această afirmaţie îşi găseşte suportul în expresiile argotice scrijelite pe pereţi.

Turla nu mai păstrează nici ea icoana centrală, ci doar chipurile apostolilor, care o înconjoară, pe pandantivi. În general, în iconografia medievală, fiecare evanghelist era însoţit

¹ Țar Por, Nabucodonosor, Alexandru Macedon, Tirus şi Iezechia, populari în hagiografie, apar şi pe alte biserici ca Şubeşti şi Sfântul Gheorghe din Câmpulung Muscel.

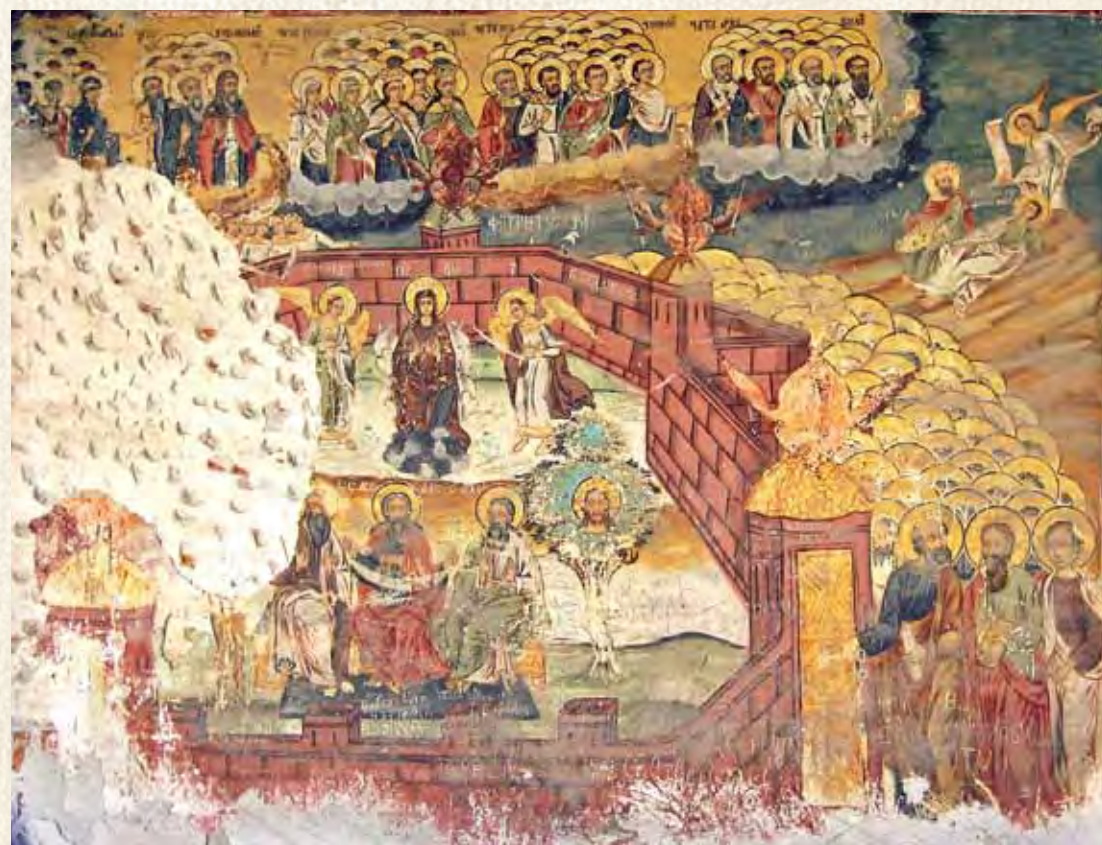
Apostoli, fresce din pridvorul bisericii

Raiul – detaliu

Raiul – frescă din pridvorul bisericii, aflată în partea stângă a uşii

Tăierea pruncilor de către Irod – frescă din pridvorul bisericii, aflată în partea dreaptă a uşii

sau substituit de simbolul său: Marcu – leu, Matei – înger, Ioan – vultur şi Luca – taur¹. În cazul paraclisului nostru, toţi evangheliştii sunt vegheaţi de îngeri.

Catapeteasma este mai bine conservată, pe partea interioară dinspre altar a tâmplei apărând jertfa lui Avraam. Fisurile i-au fost curăţate, chituite şi injectate².

¹ Simboluri ce însoţesc Sfinţii Doctori ai Bisericii catolice: Ambrozie cu îngerul, Augustin cu vulturul, Grigore cu taurul şi Ieronim cu leul.

² Atare intervenţii se fac astfel: se curăţă de praf fisura cu aer comprimat, se spală şi se lasă să se usuce, se introduc ştuţuri din P. V. C. cu diametrul puţin mai mare decât ştuţul pompei de injecţie. Ştuţurile se bagă în zid cel puţin 10 cm cu rotopercutanta la distanţa de 20-30 cm şi la orice schimbare de direcţie a fisurii. Apoi se chituieste cu ipsos fisura la suprafaţa zidului, cu multă atenţie, pentru a nu afecta pictura. Se injectează apă cu pompa în fisură de jos în sus până ce apare apa la ştuţurile următoare. Se lasă să se usuce, apoi se injectează soluţia de lapte de ciment cu aracet de jos în sus, până ce apare la ştuţul următor.

Icoanele din altar (3/4 m) sunt vag inteligibile. În urma intervenţiei din 1997 a Direcţiei Monumente Istorice, tâmpla mai păstrează, pe anumite porţiuni, bucăţi de hârtie japoneză³.

Peretele din stânga ne aduce înaintea privirii un fragment din scena Anastasis⁴ (restul fiind surpat), iar pe cel din dreapta observăm, de sus în jos: Cina cea de Taină, Schimbarea la Faţă şi icoane de sfinţi – Gheorghe, Procopie, Nichita, Trifon. În anul 1997, Direcţia Monumente Istorice a intervenit pentru a curăţa şi a stopa degradarea picturii paraclisului prin pensula pictorului Viorel Grimalschi⁵.

³ Hârtie cu fibră lungă, fără liant, cu ph = 7, neutru.

⁴ Învierea Domnului.

⁵ Conform teoriei moderne, restaurarea se opreşte la un stadiu care să nu afecteze originalitatea primă a operei. Anumite scene sunt incomplete. Reprezentarea „Anastasis”, spre exemplu, conţine un Hristos fără cap. Deşi icoana nu este

Turla paraclisului

Cele două geamuri prezintă în grosimea zidului portretele Doctorilor fără de arginți, sfinții anarghiri, des întâlniți în picturile murale românești, cum ar fi la Biserica Sfântul Nicolae Domnesc de la Curtea de Argeș – secolul al XIX-lea, ori la Densuș – 1443, reprezentați cu lingurița și cutia de medicamente, Sfinții Cosma și Ioan – geamul de lângă altar, respectiv Chir și Damian – cealaltă fereastră.

Trecerea din pridvor (pronaos) [3/5m] în paraclis (naos) [4/5m] se

scoasă din cult și expusă în muzeu, ci face parte din peretele unei biserici în cult, pentru a nu se altera valoarea istorică, respectându-se norma de bază a restaurării – reversibilitatea – se vor putea folosi tehnici speciale. Tehnica velatură sau neutru pentru partea de jos – picioarele sfinților – unde se pot utiliza argotic numitele „zemuri de jeg” („aqua sporca”), nuanțe neutre, care dau un fond unitar, nedistont. Și tehnica ritocco sau trateggio pentru restul picturii – chipuri, corpuri ale sfinților. Acestea din urmă duc la un aspect unitar, compact al picturii – privită de la distanță. Iar de aproape, porțiunile adăugate se văd în dungi (trateggio) sau în punctulețe (ritocco), astfel că se păstrează și valoarea istorică.

face prin cinci trepte placate cu piatră de Vratza în anul 2000. Și în paraclis, ca și în biserică, apar simboluri vegetale și florale înconjurând naosul printr-o bandă așezată în partea de jos a peretelui. Fondul de stelute, pe care sunt așezați sfinții, amintește, ca în multe alte biserici, legătura uman – cosmic din spațiul sacru. În secolul al XVIII-lea circulau șabloane de motive decorative în teritoriul central european: vrejuri, vase cu flori – ca în paraclisul aninoșean, păsări, animale fantastice, blazoane, scuturi, însemne heraldice, amintind de arta populară, laică.

În cazul bisericii noastre, aceste motive s-au păstrat doar fragmentar, fiind acoperite cu tencuială din ciment, stimulent iminent al igrasiei. Fragmente vagi de reprezentări florale arată că acestea existau și în fridele prezente în majoritatea încăperilor.

Ele apar și pe grosimea zidului ce formează tâmpla. Atât în paraclis, cât

și în biserică, tâmpla¹ este de zid – nu obișnuita catapeteasmă din lemn – ca și la Biserica Izvorul Tămăduirii – Mavrogheni, la Mănăstirea Antim – București, la Mănăstirea Snagov ori la Borzeștiul lui Ștefan cel Mare.

Sfinți ierarhi, frescă din altarul paraclisului

Ca element arhitectural, intrarea în paraclis se face printr-o boltă semicirculară din cărămidă simplă, fără alte profile decât penetrarea golurilor de ferestre, care preiau intersecția între golul ferestrei și bolta cilindrică a culoarului. Bolțile sunt rezemate pe console proeminente.

¹ Gr. *templon*.

Sfânt, frescă din altarul paraclisului

Altarul paraclisului

Catapeteasma paraclisului

Evangelisti zugrăviți pe pandantivii turlei

Sfântul Procopie, frescă din naos

Sfântul Nichita, frescă din naos

Catapeteasma paraclisului, detalii

Sfinți anarghiri, frescă din naos

Sfânt, frescă din naosul paraclisului

Naosul paraclisului, peretele de sud

Sfânt zugrăvit în naos,
pe stâlpul catapetesmei

Sfântul și dreptul Ioachim

Pictură pe glaful ferestrelor

Naosul paraclisului, peretele de nord

Clișee vechi, clișee noi – paraclisul

Înainte de 1950

Înainte de 1950

2001

Clisee vechi, clișee noi – paraclisul

2003

2005

Altarul paraclisului

Ornamente,
frescă din paraclis

Arhitectura exterioară constă în îmbinarea a trei registre orizontale – registrul mai evazat al soclului și alte două registre exprimate în fațadă printr-o diferență de tratare a ornamentației. Astfel, registrul cu ferestrele paraclisului, tratat simplu și registrul amplasat sub streșină, ornamentat cu ocnițe. Arhitectura exterioară descrisă, cu fride în acoladă, înalte și ascuțite și cu un rând de medalioane circulare peste brâu este foarte plastică. Paraclisul este așezat pe postament înalt. Turla este caracteristică arhitecturii Țării Românești, printr-o succesiune de ferestre înguste pe plan octogonal, cu retrageri succesive ale unor arcade ce îmbogățesc în mod

armonios aspectul turlei. Sub streșină, ca și în cazul câmpului fațadei, s-a practicat o succesiune de profile care încorporează decorația prin care se încheie în înălțime turla paraclisului.

Putem distinge la Mănăstirea Aninoasa două epoci arhitecturale. Prima, specifică perioadei de început a acesteia la 1677, reprezentată prin decorul exterior al bisericii cu panouri dreptunghiulare și arcade în semicerc, chenarul ușii cu sculptura săpată puțin adânc și fără „modelaj“, cu arcul în acoladă și chenarele de ferestre în festoane de la clădirile de pe latura de miazăzi. A doua epocă este descrisă prin decorul cu arcade în acoladă ascuțită de la paraclis, prin

medalioanele ce formează un fris între brâu și cornișă și prin partea superioară a clopotniței, toate specifice secolului al XVIII-lea.

Alături de arhitectură și pictură, nu putem să nu amintim valoroasele icoane și odoare din timpuri de demult. Icoana¹, o reprezentare perceptibilă a divinului, este o necesitate, decurgând din caracterul concret al sentimentului religios. Icoana² este cunoaștere și adorare a lui Dumnezeu. Valoarea artistică este subordonată celei religioase, așa cum arăta Eminescu – „Credința zugrăvește icoanele-n biserici.” Icoana este nici mai mult, nici mai puțin, decât „o teologie în culori”³. Ea poate deveni poartă spre Dumnezeu, deschisă prin rugăciune: „Un călugăr își astupase cu o icoană singura fereastră a chiliei sale, iar din ea se deschidea o privesc minunată (...) *De ce astup eu fereastra voi nu veți înțelege, căci frumusețea acestei lumi eu n-am nici o plăcere să o contemphez.* Și asta deoarece călugărul contempla frumusețea lumii de sus și nu voia să-și abată atenția de la ea.” (Sfântul Varsanufie de la Optina).

Icoana împărătească a Maicii Domnului Hodighitria⁴, o reprezintă pe aceasta cu fața spre privitor, cu Pruncul pe brațul stâng, arătându-L cu cel drept. Globul din mâna Mântuitorului ce apare în varianta originală, aparținând, se pare, Sfântului Apostol Luca, este înlocuit aici cu „Evanghelia”. A fost îmbrăcată în argint cu banii familiei Arsenescu (Mihail și Elena) în anul 1870. Totodată, icoana de hram a Sfântului Ierarh Nicolae a fost argintată de către Dionisie Aninoșanul. Cele două sunt considerate ca făcătoare de minuni și

vindecătoare de boli. Sfințenia vine din credință, e drept. Dar nu putem nega efectul sporit taumaturgic al anumitor icoane. Acestea sunt datate, de către preotul Theodor Popescu, împreună cu celelalte de pe catapeteasmă într-un raport cerut de Comisiunea Monumentelor Istorice cu anul 1813.

Trebuie să amintim și alte icoane vechi, din lemn: Mântuitorul înconjurat de cei 12 apostoli, Sfântul Nicolae, Sfântul Gheorghe, Maica Domnului, având inscripționați anii 1914, 1915. Icoana Mântuitorului de la tâmplă și a Sfântului Gheorghe au trecut pe ele anul 1831.

O icoană de dimensiuni mai mici, îmbrăcată în argint aurit, reprezentându-L pe Hristos – Pantocrator are încrustat pe ea anul 1867.

Alte două icoane vechi⁵, cu aureole stucate, de pe tâmpla originală (1677) îl pot avea ca autor, foarte posibil, pe Pârvu Mutu. În stil italo-cretan⁶, sunt foarte plastic realizate, cu o interesantă structură paleologă a figurilor. Reprezentarea Deisis și Sfântul Nicolae se găsesc la mănăstirea noastră, în timp ce Sfântul Gheorghe și Maica Domnului, tot de pe catapeteasmă, sunt la Biserica Kretzulescu din București.

În secolul al XVIII-lea, icoanele aveau un stil oarecum arhaic, rustic. Era frecventă în acest veac, dar și în cel următor, icoana biografică, în care figurile sfinților erau încadrate de mici scene zugrăvite pe marginea panoului, cu episoade din viața sfântului (panegiric). Atare icoane se păstrează și în pronaosul bisericii noastre.

⁵ Aceste icoane sunt amintite și de către Părintele Ioan Răuțescu, fiind, însă, nedeterminate. El numește și o altă icoană „mică, ce se află deasupra ușilor împărătești, lucrată numai din argint suflat cu aur”, pe care astăzi nu o mai cunoaștem.

⁶ Constanța COSTEA, „Icoanele de la Aninoasa și unele probleme ale imaginii în Țara Românească în a doua jumătate a secolului XVII și începutul secolului XVIII”, în *Studii în onoarea lui Mircea Porumb*, Cluj, 2003, p. 221.

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 2
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Icoană Maica Domnului		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Ierarh Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. XIX
9. MATERIAL/TEHNICĂ: TEMPERA PE LEMN		10. STIL: REALIST
11. DESCRIERE: Maica Domnului în picioare, flancată în partea de jos de câte 4 heruvimi în fiecare parte. Pruncul Hristos este ținut pe brațul stâng. El ține în mâna stângă „Evanghelia“, deschisă, având inscripționat cu litere chirilice: „Duhul Domnului peste Mine pentru care M-a trimes a binevesti săracilor...” Ferecătură argint. Este vizibilă ștanța meșterului argintar.		
12. DIMENSIUNI (CM): cu ramă: L=100, l=74	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii		16. TITLUL DEȚINERII: PR.
17. LOC DE PĂSTRARE: B.	18. STARE DE CONSERVARE: R.	
19. RESTAURARE: este necesară, urgent		
20. OBSERVAȚII: Plăcuță metalică în centru, jos, cu inscripția cu slove chirilice: „Această sfântă icoană s-au îmbrăcat cu banii răposatului Mihalache Arsenescu și soția sa Elena, spre veșnică pomenire și iertarea păcatelor la Sfânta Mănăstire Aninoasa ... 1870“		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 21 septembrie 2006

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 3
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Icoană Hristos		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Ierarh Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. XIX
9. MATERIAL/TEHNICĂ: tempera pe lemn		10. STIL: realist
11. DESCRIERE: Hristos în picioare, cu mâna dreaptă binecuvintează, cu stânga ține „Evanghelia“ deschisă, având inscripționat cu slove chirilice „Veniți la Mine cei osteniți și împovărați...“. Poartă un hiton roșu și un hematon albastru, cu blicuri aurii. Aureola – cu urme de aur. Fond verde închis.		
12. DIMENSIUNI (CM): cu ramă: L=90, l=64. rama: 5	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: B.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 21 septembrie 2006

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 13 (38)
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Icoană Hristos		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Ierarh Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: 1867
9. MATERIAL/TEHNICĂ: ulei pe lemn		10. STIL: rusesc
11. DESCRIERE: Hristos – bust. Ferecată. Ferecătură din argint aurit, aurul abia perceptibil. Hristos binecuvintează cu mâna dreaptă, în stânga ține o cruce. Aureolă în relief, cu anul inscripționat, cu ștanța breslei de aurari care a efectuat-o. Ancadrament ornamental.		
12. DIMENSIUNI (CM): cu ramă: L=26, l=22, g=2,5.	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 21 septembrie 2006

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 12
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Icoană Sfântul Nicolae		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Ierarh Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ: posibil Pârvu Mutu		8. DATARE: 1677
9. MATERIAL/TEHNICĂ: tempera pe lemn		10. STIL: italo-cretan
11. DESCRIERE: Sfântul Nicolae pe tron, cu mâna dreaptă binecuvântând și ținând Evanghelia în mâna stângă, sprijinită pe piciorul stâng. Sfânta Evanghelie are coperta aurie și tranșa roșie cu dungi aurii. Sfântul Nicolae poartă un stihar alb cu reflexe verzi și dungi negre, un epitrahil – vizibil în partea de jos – de culoare crem, cu negru și ciucuri roșii, un sacos roșu-vișiniu cu blicuri negre și crem și cu marginile verzi și un omofor alb cu cruci roșii și dungi orizontale de aceeași culoare spre extremități. Sfântul stă pe un tron aurit, cu motive florale de culoare neagră, cu marginile violet cu crem și cu patru ornamente gen făclii colorate cu verde și roșu la spătar. Pe tron este o pernă roșie. Picioarele sfântului stau pe o pernă violetă, așezată pe podeaua verde. Fondul este auriu. Epititlul deteriorat, scris cu litere grecești, roșii. Chenar marginal stucat, cu ornamente vegetale, aurit.		
12. DIMENSIUNI (CM): cu ramă: L=99, l=67, g=5. rama:4	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii		16. TITLUL DEȚINERII: PR.
17. LOC DE PĂSTRARE: D.		18. STARE DE CONSERVARE: B.
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII: Alte două icoane surori, de pe catapeteasma originală a Mănăstirii Aninoasa, Maica Domnului Ipsilotera și Sfântul Gheorghe pe tron, se află actualmente la Biserica Kretzulescu din București.		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 21 septembrie 2006

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 11
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Icoană Hristos (Deisis)		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa	4. HRAM: „SFÂNTUL NICOLAE“	
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa	6. JUDEȚ: Argeș	
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ: posibil Pârvu Mutu	8. DATARE: 1677	
9. MATERIAL/TEHNICĂ: tempera pe lemn	10. STIL: ITALO-CRETAN	
11. DESCRIERE: Hristos pe tronul de judecată, binecuvântând cu mâna dreaptă, cu Evanghelia sprijinită pe genunchiul stâng, ținută cu mâna stângă. Evanghelia are copertă aurie și tranșă roșie cu dungi aurii. Hristos poartă un hiton grena și un hematon verde, cu foiță de aur și argint. Tronul auriu cu motive florale negre și margine maro are pe el o pernă roșie. Hristos ține picioarele pe un mic pedestal așezat pe podeaua verde. Pedestalul are pe el o pernă roșie. Hristos este flancat de către Maica Domnului, în dreapta, îmbrăcată în roșu și auriu, și de către Sfântul Ioan Botezătorul în stânga, îmbrăcat în verde și maro. Hristos, Maica Domnului și Sfântul Ioan au aureole aurite, stucate, cu motive vegetale. Urmează un chenar interior în perle reliefate, aurii. Apoi, cei 12 Apostoli, șase de o parte și șase de cealaltă parte, îmbrăcați în nuanțe de verde și roșu. Fondul este auriu. Epititlu cu roșu, litere grecești: „Dulcele Iisus“.		
12. DIMENSIUNI (CM): L=99, l=75, g=5. rama:4	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII: Alte două icoane surori, de pe catapeteasma originală a Mănăstirii Aninoasa, Maica Domnului Ipsilotera și Sfântul Gheorghe pe tron, se află actualmente la Biserica Kretzulescu din București.		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 21 septembrie 2006

Icoane din pronaosul bisericii, secolul al al XX-lea

Hristos

Maica Domnului

Sfântul Gheorghe

Sfântul Nicolae

Sfeșnicele împărățești din lemn au în partea de jos trei vulturi cu câte două capete și aripile întinse. Mai sus – îngeri, ramuri, viță cu struguri, împletituri și alte podoabe. Neavând vreo dată inscripționată, sunt specifice secolului al XVIII-lea, cu siguranță datând din acea perioadă. Se pare că ele au fost realizate în anul 1712 de către însuși Sfântul Antim Ivireanul¹. Exilat sau autoexilat la Aninoasa, în urma unor neînțelegeri pe care le avusese cu domnitorul de atunci, viitorul Sfânt Constantin Brâncoveanu².

Cărțile de demult ne spun că mitropolitul picta, sculpta și chiar minia. Alte două sfeșnice asemănătoare, din lemn de păr, se pare că ar fi făcute de aceeași mână tot în răstimpul cât Antim Ivireanul a stat la Aninoasa și se află astăzi la biserica satului Jupânești. Preotul Aurelian Fuioreșcu, paroh la Coșești între anii 1932 și 1971, păstra o carte veche cu o importantă însemnare³. Cum că același viitor Sfânt Antim Ivireanul, în același context nefast al existenței sale, ar mai fi sculptat și actuala ușă a bisericii de la Coșești.

Sfeșnicele de la Mănăstirea Aninoasa sculptate de Sfântul Antim Ivireanul

¹ A se vedea Anexa 18.

² Acest fapt ne arată încă o dată normalitatea sfințeniei. Mântuirea și desăvârșirea se dobândesc prin parcurgerea unui drum sinuos, cu numeroase căderi și ridicări.

³ Cartea s-a rătăcit, însă mai trăiesc încă persoane care atestă existența ei, care au ținut-o în mâini.

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 6.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Sfeșnic împărătesc		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa	4. HRAM: „Sfântul Nicolae“	
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa	6. JUDEȚ: Argeș	
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ: Sfântul Antim Ivireanul	8. DATARE: sec. XVIII	
9. MATERIAL/TEHNICĂ: lemn de păr	10. STIL: brâncovenesc	
11. DESCRIERE: Sculptat, la bază are trei vulturi bicefali cu aripile întinse. Mai sus – îngeri, ramuri, viță cu struguri, împletituri.		
12. DIMENSIUNI (CM): L=174	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: B.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 21 septembrie 2006

Numeroase odoare de cult s-au pierdut de-a lungul timpului. În 1832, „Olimpiada monahia Mițcovaca“ dona mănăstirii un potir lucrat în argint și suflat cu aur¹, care nu se mai păstrează. Acele obiecte care totuși mai există în lăcaș au fost inventarite și alcătuiesc astăzi o micuță colecție a mănăstirii. Deși săracă, obiectele au fost aranjate într-o ordine care să evidențieze tematic istoria lăcașului căruia îi aparțin. A apărut, astfel, un gen de depozit vizitabil, care are un dublu avantaj – pe de o parte, patrimoniul poate fi văzut, pe de alta, obiectele sunt bine conservate, fiind supravegheate și îngrijite².

Preotul Ioan Răuțescu menționa în monografia sa (de la 1933) prezența în naos, pe lângă stranele cântăreți-

lor, a altor 24 de strane vopsite pentru popor, iar în pronaos a 16 strane fără podoabe deosebite. Acestea, fără valoare artistică și deteriorate în mare parte, au fost înlocuite cu altele noi, care ies din tonalitatea simplității prin încărcătura sculpturală.

În fostul Muzeul Național de Antichități din București se păstrau ușile originale de la altarul Mănăstirii Aninoasa, catalogate cu numărul 52-54, alături de cele ale bisericii Valea Mare din Județul Muscel³. Ele erau expuse în Sala a III-a, alături de alte sculpturi în lemn, în piatră și în marmură, inscripții, mumii egiptene, fresce, tablouri și modele în gips. Această sală, cea din urmă a muzeului, a căpătat denumirea de „Sala Trofeului“, după inscripția monumentului de

¹ Pr. Ioan RĂUȚESCU, *Mănăstirea Aninoasa...*, p. 36.

² A se vedea Anexa 20.

³ G. TOCILESCU, *Catalogoul Muzeului Național de Antichități din București*, București, Împrimeria Statului, 1906.

Imagini din colecția muzeală a Mănăstirii Aninoasa

la Adamklissi (No. 3) și a modelului în ghips al aceluiași monument restaurat (No. 5). Astăzi, majoritatea exponatelor, au fost preluate de către Muzeul Național de Artă. Însă, ușile aninoșene, fie plecate în Rusia, fie distruse în unul dintre cele două războaie mondiale, nu s-au mai regăsit.

Putem arunca o privire istorică asupra zidurilor Aninoasei – ceea ce s-a și făcut cel mai adesea. Dar putem realiza și un studiu artistico-arhitectural, ca în paginile anterioare. Căci „există lucruri adânci, care în lumina artei pot fi înțelese mult mai limpede decât în lumina științei.“¹

Pentru Dostoievski, salvarea lumii venea prin „frumos“. Ortodoxia pornește în formulările ei estetice de la „frumusețe“, ca atribut al divinității².

¹ BLAGA, Lucian: *Pietre pentru templul meu*, București, Editura Cartea Românească, 1920, p. 18.

² Mihail DIACONESCU, *Prelegeri de...*, p. 5.

Frumusețea devine cale de înălțare a omului spre Dumnezeu, echivalând cu apropierea de Acesta. Arta spiritualizează lumea. „Adevărul artei creștine este trăit parțial prin participarea simțurilor în actul contemplației estetice. Dar simțurile nu ne pot spune totul despre adevărul artei. Adevărul artei creștine poate fi trăit numai prin credință, respectiv prin deschiderea sufletului și a întregii ființe, prin lucrarea harului.“³ Cu siguranță că și artiștii care au contribuit la desăvârșirea mănăstirii noastre vor fi fost inspirați de lucrarea harului, numai astfel Mănăstirea Aninoasa rămânând actuală după atâtea secole.

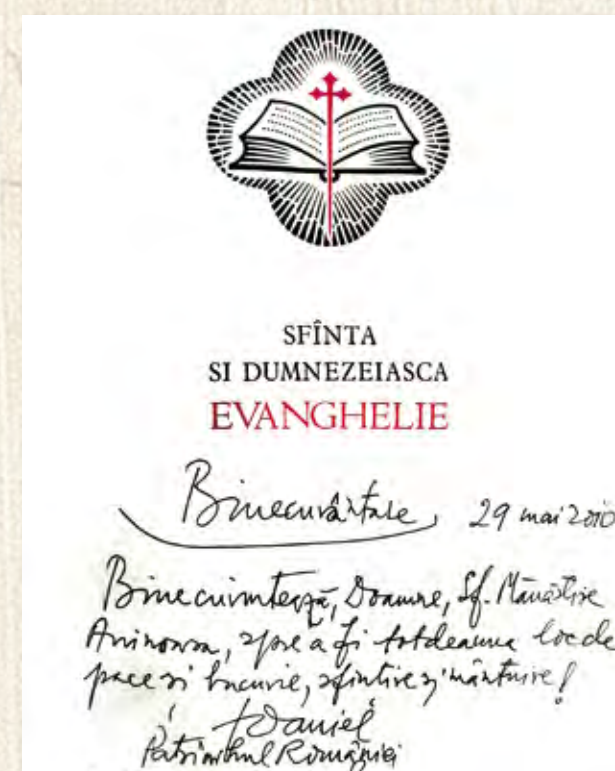

³ *Ibidem*.

VII. Și noi ne-am rugat aici

– ÎNSCRISURI PE EVANGHELII –

21 octombrie 2006

Calărești de dorința sfântă de a vedea
clădirii vechi în timpurile argeșene, care poposesc
în mănăstirea complex monastic Aninoasa
după ce arhiepiscopul, preoștii și călugării
monahici și bucuria te copleșesc deodată, în
fiorul sfântului ce porbă de secole și copleșesc
într-un fel să simți istoria peșterii înălțând
în suflet și împărtășind cu mănăstirea băutura
vesnică și vesnică a credinței.
Terminat și răsplătit cu bucurie
așteptarea să fie pământul care a pregătit
a mureșit acest mănăstire pentru oile pășunii Sale
**SFINTUL APOSTOL
SI EVANGHELIST IOAN**
Hodote Arhiepiscopul Iordaniei

f. Gheorghe
Râmnic

26 IX 2011

Înstituiți de ÎPS Calinic
arhiepiscopul Argeșului și
Mureșului au vizitat mănă-
stirea Aninoasa, ștăruie
vala de spiritualitate
românească.

f. Calinic Argeș

+ Sebastian al Slatinei
+ Visarion al Tulcii

28. V. 2006

de omnia orbului
ne rugăm, Ie Doamne,
și ne ajută să te vedem.
+ Calinic Argeș

2 III 2008

În Duminică Înfricoșății Judecării
am făcut duhomicom popos în Săta
Monastirea Aninoasa, cerând iertare
sufletelor noastre și mare milă, iar
lumină-pace și binecuvântare.

+ Sofronie al
Oradiei
+ Calinic Argeș
+ Solomon
al Grulei

locum tenens
al Sătaului

11 Jan. 2009

Mulțumesc,
Doamne Iisus
și pentru slujba
la oile mănă-
stirii Aninoasa
+ Calinic Argeș

24. III. 2010

Am ajuns în monahism
pe sora Maria care de azi
și va numi Spiridonos.
Doamne, binecuvintează!

+ Calinic Argeș

Insistez și în
înțeles, Dumnezeu

10.10.2010

Slovă, Ie, Doamne Iisus
și pentru azi când s'au
histories călătorii Marius
dearins Florin și înest Serban
Dinu Constantin.

+ Calinic Argeș

Toate drepturile rezervate •
Editura Institutului Biblic și de Misiune
al Bisericii Ortodoxe Române

ISBN 973-9332-50-1

12 Oct. 2002

Une hîstorie într-o zi pe Horătie Jeantă pe care l. m.
numit Ioan le hîstorie, pentru poezia Cămin - Luceafărul.

+ Calorie al fegatini e muscolini

-2005- 18-22 decembrie am lucrat la clasificarea furnicilor.

- Popescu Stiu Lamenului, parohia Războieni
- Cim Nicolae Andra, parohia Silișteni
- Stiu Marius Eugen, parohia Cayul Ficusului
- Olteanu Marian, parohia Blaj
- Răzescu Marian, decan pt. parohia Voroveni

Plato som undir penlin Aarni Sām coborit peste ovesti
chivorie marshalla.

March 1954
+ Catharine Age 1

Dumnezeu să ocrotească obștea acestei Sfinte Mănăstiri
și pe Arhiepiscopul ei, Prea Sfințitul Părinte Calisto al Argeșului
și Muscelului.

În Duminică înfricoșătoarei Judecări a anului 2008 (2 martie)

f Calvin Boyd

+ S. finier al Oradiei
Locuitor al Sălajului

+ Silvan
al Grubki

Vizitat, admirat, Sucurat și slăvit
pentru acest sfânt vechi, și
totodată nou locas.

+ ~~Districte~~ al Satinei
+ ~~hisarie~~ al Tulci

8 Janvier 1999

Constatam că ganturile ale
restaurantelor nu merge după metodele
științifice, lăsând burii de zile pătate
și murdare. Vom apela la
cei în drept să ia măsuri în privința
higienelor care batjocoresc lașezurile
eficiente.

Calvin's Arizona
episcopal see

19 iunie 2000
Sfânta Treime

La sârâzid f. *Lithyphie* C. *transilvanica* *divinosa*
La *histonid* d. *car* *tache* *ursolee* y. *Prot* *Poposon* *Curst.*
La *crustent* *icemus* *Stawfor* *Br.* *urta* *ursolee* y. *sa*

ACEASTĂ SFÎNTĂ EVANGHELIE ÎNTOCMITĂ DE PEA FERICITUL
JUSTINIAN, PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE, CU
APROBAREA SFÎNTULUI ȘI ÎNDEPȚĂTORULUI SINOD, S-A TIPĂRIT
ÎN TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ,
ÎN BUCUREȘTI, LA ANUL 1964.

ÎN BUCUREȘTI, LA ANUL 196

Calvinic Azerbaijan

Preceptor, Mr. J. J. Green
Protonom stamper
Tache Ence
Protonom

2-3 жәма. 2002

Seara, de Intruzinare am trecut
in marea birou pe care Sabina si
i-am pus numele Herminia. A
tazi am schiizat si am hirtosit
intru protorinhal pe dom. Ceras.
Si multa vreme, soare duse.

* Calineal Byozulni

VIII. Gânduri de suflet la final

„Cine apucă pe calea căutării se va
întâlni cu îndoiala...”
(Novalis)

La finalul studiului de față, când toate documentele, aflate până acum în vrafuri înalte, au fost reasezate, ordonate și cuminti, curățate de praful secolelor, în rafturile ce le servesc drept „locuință”, în încheierea acestei dorite monografii, încă mai avem nelămuriri. Ceața îndoielii ne mai întunecă privirile minții. Aceasta, analizând doar din exterior. Căci, odată îngenunchați în paraclisul atât de micuț și de cald, înaintea icoanei Maicii Domnului, orice incertitudine se îndepărtează. Orice contur vag prinde formă. Ochii sufletului se luminează...

„Este greșit a spune că istoria unei mănăstiri constă în a ști data când s-a zidit, când s-a refăcut, când s-a pictat biserica respectivă. Ci istoria unei mănăstiri este negrăită, este tainică. Doar Dumnezeu o cunoaște cu adevărat, deoarece istoria unei mănăstiri se măsoară prin nevoințele monahilor, prin lacrimile și rugăciunile care se fac pentru lumea întreagă.”¹

Cuvine-se, dar, să nu reproșăm! Cuvine-se, dar, să mulțumim! Creato-

rului și aleșelor creaturi prin care lucrează. Să nu irosim timpul cu regrete, nici cu pierderea esențialului într-un prea mare lux de amănunte.

În această lume în care „toți se nasc spre a muri și mor spre a se naște”, în care „toate-s vechi și nouă toate”², unde cad aceleași frunze în iluzia unei alte toamne, pe acest pământ mereu însetat de lacrimile muritorilor, fără siguranța pe care ne-o oferă credința suntem pierduți. Iată cum îi apar unui arhimandrit ortodox lumea și omul văzute fără Hristos: „Înhămat la jugul timpului și al spațiului, omul trage după el universul. Încotro anume? Spre ce stânci prăpăstioase îl va conduce, spre ce înălțimi de gheață de dincolo de timp și de spațiu? Toți oamenii, toate semințiile, toate popoarele, toate generațiile sunt deopotrivă înhămate la acest îndoit jug pe care-l trag cu anevoie, zi și noapte, împinși de o putere invincibilă. Îl trag și se împiedică, cad și se pierd. La ce bun? Cine îi înjugă ca apoi să nu-i mai desjuge niciodată? O, timpul ! Spuneți-mi taina timpului! Timpul, amarnică povară. Și spațiul? – Frate geamăn și de suferință al timpului.

¹ Mărturie athonită în România, Pelerinajul Arhimandritului Efrem, Octombrie 2002, Omilii. Sinaxe. Conferințe, Sf. Mănăstire Vato-pedi, Muntele Athos, 2004.

² Mihai Eminescu, Poezii, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957.

Nu există nimic mai tragic și nimic mai trist ca neamul omenesc înhămat la jugul apăsător al timpului și al spațiului. Trage după sine timpul fără să cunoască nici natura, nici sensul și nici scopul acestuia. Trage după sine spațiul, dar nici natura, nici sensul și scopul acestuia nu le cunoaște. Absența scopului îl conduce, așadar, în captivitatea absurdului! Absența scopului rivalizează cu absurdul, dar tragicul câștigă întotdeauna.”¹

Să nu ne lăsăm, deci, înhămați la jugul spațiului și al timpului. Să nu uităm că înainte de a construi biserici din lut ori piatră, trebuie să ne ridicăm altar în inimi, înainte de a înălța ziduri mărețe, trebuie să ne înălțăm ochii spre cer, împreunându-ne mâinile în rugăciune. Nu s-ar fi convenit să prindem condeiul cu mâna pentru a nota aceste pagini, fără ca degetele ei să se fi strâns mai înainte, treimic, spre închinare.

Dacă datele din această lucrare vi se par incomplete, acolo unde

¹ Arhim. Iustin POPOVICI, Omul și Dumnezeuul-Om, Editura Deisis, Sibiu, 1997, p. 41.

stângăcia autorilor nu vă lămurește pe deplin, încercați să pășiți dincolo de porțile de stejar ale mănăstirii Aninoasa. Locurile vor vorbi ele însele. Căci fiecare metru pătrat păstrează ceva din sfințenia egumenilor și a monahilor de demult, a viitorului mitropolit al Ungrovlahiei, a milostivului arhimandrit Dionisie, a lui Teodosie – fost Agă Tudoran. Lăsați de-o parte numerele de inventar și cifrele astronomice, reprezentând întinsele hotare ale moșiilor!... Veniți la Aninoasa și priviți soarele cum răsare și cum apune dincolo de ziduri.

Veniți să vedeți pădurile de fag din depărtare – împovărate de zăpadă iarna și atât de frumos colorate pe timpul toamnei. Veniți să auziți clopotul Vlădicăi Daniil răsunând, parcă din *aeternum*, în nopți înstelate și înmiresmate de primăvară peste văile și dealurile dimprejur!...

Oare cum veți putea atunci pune stavilă cuvintelor, ce vor curge parcă: „Mari și minunate sunt lucrurile Tale, Doamne și niciun cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!”? ...

IX. Decalog al evlaviei

– DESPRE ANINOASA ÎN PRESA CONTEMPORANĂ¹ –

Munții se deschid în semicerc, ca o coadă de păun, etalând întreaga paletă de culori a verii. Pleoapa se strânge peste ochi de-atâta strălucire și numai după o vreme te lasă să vezi, printr-o deschizătură subțire, locul acela înconjurat de albastru, roșu, galben și verde, mai ales verde în toate nuanțele. Văzut așa, prin deschizăturile zgârcite ale pleoapelor, satul Aninoasa pare un loc ireal, o icoană a unei lumi dispărute. Mai întâi privirea se oprește pe casele scufundate în umbra grădinilor, așezate rânduri, rânduri de-a lungul străzii, precum curtenii dinaintea împăratului; semețe, cu cerdacuri de lemn cocoțate pe temelii înalte de piatră, cu ferestre largi, care par a cuprinde întreg cerul în sticla lor.²

Pădurea coboară dealul spre matca Bratiei, parcă Însuși Dumnezeu ar fi scris, cu cerneală verde, o epistolă de dragoste aninoșenilor. Mănăstirea întărită cu ziduri de la poalele ei pare o pecete dumnezeiască. Pe scrisoarea verde de la poalele dealului cad seara lacrimi de stele, turlele mănăstirii închipuind autograful de iubire al

Domnului pentru aceste locuri, pentru cei ce se închină cetății Sale, Mănăstirea Aninoasa.³

Ca o trecere între două lumi: una concretă, plină de grijile existente și-n mănăstiri, presărată cu eforturi și renunțări și o alta inefabilă, în care lucrurile și oamenii sunt translucizi și imponderabili, în care imposibilul devine posibil; o trecere între două realități, una cotidiană, deseori neplăcută și o alta paralelă, nu mai puțin adevărată, ba chiar poate mai adevărată, dacă se poate spune așa: ca în jocurile copilăriei, când abandonam decorul din curtea casei pentru a plonja în basm, devenind, la o simplă pocnitură din degete, prinți și prințese care călăreau inorogi pe drumuri de stele. Această pendulare între realități, ca un leagăn care te duce când mai aproape de pământ, când mai aproape de cer, te poate ameți. Dar totdeauna te bucură. Pentru noi, profanii, poate fi o bucurie de o clipă. Pentru călugări este, însă, o bucurie continuă. O bucurie pe care o îmbracă odată cu haina îngerească: o bucurie pe care se sfiesc să o descrie, dar pe care o trăiesc sufletește profund... În ținutul legendar al Muscelului, plin de biserici și mănăstiri ridicate din poruncă domnească de meșteri mari, mănăstirea Aninoasa

are un destin special, clădită ca preț al unei vieți salvate de pe butucul călăului, înfrumusețată din preaplinul sufletesc al unui zugrav de geniu, sfântul lăcaș a trecut prin vremuri de cumplită restriște. Jefuită și închisă la ordinul lui Cuza vodă, pângărită de jandarmii interbelici și comuniști, Aninoasa a renăscut din cenușa istoriei, iar maicile care viețuiesc în ea spun că este o minune a Sfântului Nicolae¹.

Bunăoară un lucru inedit care s-a întâmplat la Aninoasa este faptul că o parte dintre oamenii care au contribuit la salvarea și apoi renașterea mănăstirii au purtat sau purtă numele Sfântului Nicolae².

Aninoasa este mai întâi un loc al durerii și al jertfei. Numai târziu, după ce îl vei fi dezghiocat de istoria sa, îl vei descoperi ca pe unul al bucuriei. Mănăstirea a fost ridicată pe un jurământ și a supraviețuit printr-un miracol³.

De îndată ce treci masivele porți de lemn ale sfântului așezământ, parcă ai pași într-o altă lume. O cetate a Duhului Sfânt, în care nu se intră decât cu inima curată. Zidurile ce o împrejmuesc o apără nu doar de năvălirile altor neamuri, așa cum se întâmpla cu secole în urmă, ci și de ispitele lumii. Obștea de maici de aici împletește tainic rugăciunea cu tăcerea întru slava lui Dumnezeu și pentru păcatele noastre⁴.

Ziduri uriașe sprijină cerul. Le dai ocol și liniștea se înfășoară pe tine precum un caier. Stai înfășurat în ea dinaintea porților imense, fără să intri, fără să pleci. Este o liniște de prunc aflat la sânul mamei. În

mijlocul ei se deschide o ușă mică, tăiată în una din porțile cele mari. Intrarea te smerește, aproape că te obligă să îngenunchezi. Odată ce-ai pășit dincolo, pătrunzi într-o altă dimensiune, în care ai fi putut intra foarte bine, poate mai bine, numai cu sufletul, despovărat de trup⁵.

Din faimoasele păduri de anini de odinioară n-a mai rămas decât amin-tirea și numele așezării. Masivitatea zidurilor împrejmuitoare conferă așezământului aspectul unei fortărețe, ambrazurile fiind măturie acestui rol. Formele sunt sobre și mai puțin exigente din punct de vedere stilistic⁶.

Toate le poți afla în biserica Aninoasei, dacă te scufunzi în rugăciune, atât cât să auzi șoaptele sfinților, peste chipurile cărora veacurile au întins giulgiuri întunecate. Pânzele de fum de lumânare și praf de noapte, parcă au fost țesute anume de către un păianjen fermecat, pentru a proteja divinele fețe de ochiul păgân și de inima haină. În firul lor se împletesc aroma tămâierilor, vibrația cântărilor și dogoarea milioanele de metanii făcute cu gândul și cu sufletul, de creștinii care au călcat pragul acestei biserici. Sfinții par înveșmântați în borangic de iubire și teamă, de căință și adorație. Nici chiar legendarul Pârnu Mutu nu ar fi putut să le picteze această „armură” așa cum a făcut-o timpul⁷.

În fiecare cărămidă sau piatră, în fiecare bucată de tencuială și de culoare, strălucește dumnezeirea frumuseților ortodoxe pe care le trăiește poporul român cu adevărat...⁸

¹ Am ales pentru acest capitol 10 citate reprezentative din ziare și reviste ale secolului XXI, pe care le-am pus cap la cap, astfel încât, într-o curgere lină, să alcătuiască un *Decalog de suflet* despre Aninoasa.

² Claudiu TÂRZIU, „Pe Argeș în jos/Într-un loc frumos”, în *Formula AS*, anul XXII, nr. 1035 (35) 30 august-6 septembrie 2012)

³ Ion VULPE, „Mănăstirea Aninoasa – Scri-soare de la Dumnezeu”, în *Cronica Română*, 4 mai 2001.

¹ Claudiu TÂRZIU, „Pe Argeș...”.

² Mădălin Iacob în *Mănăstiri ortodoxe*, nr. 91, anul 2012.

³ Claudiu TÂRZIU, „Pe Argeș...”.

⁴ Silviu DASCĂLU, „Popas duhovnicesc la Mănăstirea Aninoasa”, în ziarul *Lumina*, miercuri, 13 iunie 2012, nr. 133 (2239), anul VIII, seria națională, p. 5.

⁵ Claudiu TÂRZIU, „Pe Argeș...”.

⁶ Doru CĂPĂTARU, *Aninoasa – biruința vieții asupra morții*, în *România Turistică*, anul 67, nr. 173. 174/2003, p. 23).

⁷ Claudiu TÂRZIU, „Pe Argeș...”.

⁸ Patriarhul Teoctist, apud Secretar eparhial, diacon Daniel Gligore, „Preafericitul Teoctist la Mănăstirea Aninoasa”, în *Argeșul Ortodox*, anul II, nr. 82, 13-19 septembrie 2002.

X. Cele deja spuse, pe scurt

Lucrarea de față cuprinde un studiu al datelor geografice, istorice, culturale și spirituale legate de mănăstirea Aninoasa.

Primul capitol se referă la detalii privind toponimia și topografia; schițează așezarea geografică a mănăstirii – pe valea Râului Bratia, în satul Aninoasa, Argeș – și amintește motivul alegerii denumirii – pădurile de anini/arini, arbori înalți și dreți din jurul satului și de pe valea Bratiei (*Aninoasa > anin*).

Cel de-al doilea capitol prezintă, în linii mari, familiile de proveniență și importanțele contribuții aduse de către ctitorii mănăstirii: monahul Teodosie, mitropolitul Daniil al Ungrovlahiei, egumenul Mihail Cojocanu și Patriarhul Iustinian Marina.

Tudoran Vlădescu, devenind monahul Teodosie, la moartea soției sale, Alexandra, a zidit mănăstirea – concepută inițial ca biserică de curte – în anul 1677. El a închinat-o mănăstirii Câmpulung.

Mitropolitul Daniil, fost egumen al mănăstirii de metanie – Aninoasa, a construit stăreția, cuhnia, mare parte a chiliilor și a realizat numeroase și însemnate acte restauratoare, ca: rezugrăvirea bisericii și mărirea ferestrelor, pardosirea ei, construirea pridvorului susținut de șase stâlpi și a celor două turlă de zid, construirea unor case cu opt camere, a două pivnițe și a clopotniței, donând un clopot de 400 kg.

Mihail Cojocanu sau Tărtășescu, egumen între anii 1771 și 1776 a

construit în 1773 paraclisul cu hramul Sfinții Mari Mucenici Gheorghe și Dimitrie în continuarea clădirilor de pe latura de nord.

Patriarhul Iustinian Marina este cel care a salvat monumentul de la pieire, prin restaurarea acestuia, acoperirea cu șită și atașarea holului de incintă.

Următorul capitol vizează etapele din trecutul și prezentul mănăstirii, urmărindu-i statutul de-a lungul timpului. Trecutul lăcașului cuprinde patru etape: de la întemeiere până în 1778, timp în care a fost închinată mănăstirii de la Câmpulung, apoi, până în 1812, când egumenii erau rânduiți de la București, unde devenise metoc al Mitropoliei; iar între 1812 și secularizare averea mănăstirii era arendată mirenilor, din 1863 lăcașul adăpostind chiar un post de jandarmi. Între anii 1863 și 1988, regresul și-a atins apogeul la Aninoasa. Perioada ulterioară, considerată contemporană, vizează aportul Înaltpreasfințitului Calinic și evoluția obștii și a monumentului până astăzi.

În acest capitol sunt amintite numele egumenilor în ordine cronologică sau ale arendașilor și importanțele înfăptuiri benefice ori nu pentru mănăstire. Merită remarcat Dionisie Aninoșanul, cel care, după ce lăcașul fusese adus într-o stare dezastruoasă, a încercat să întindă o mână de ajutor însemnat nu doar Aninoasei terestre, ci și celei spirituale.

Cât privește aportul Direcției Monumente Istorice la repararea

mănăstirii, acesta nu poate fi neglijat, amintind anii 1924-1927 și 1937-1977 (când D.M.I. este desființată). Intervenția din timpul Patriarhul Iustinian Marina este extrem de însemnată, împiedicând degradarea, altfel iremediabilă, după cum se pare, a mănăstirii. Ansamblul, aflat pe lista monumentelor istorice, a făcut pași uriași în ce privește restaurarea și renovarea. Singură pictura mai așteaptă, înnegurată, să iasă la lumină...

Următorul capitol descrie valoarea arhitecturii și a picturii mănăstirii Aninoasa, în măsura priceperii autorului și a documentelor sumare existente.

După cum se poate observa, o încercare, mai mult sau mai puțin reușită, de rememorare a istoriei, dezvoltării ori regresului mănăstirii, o încercare de revitalizare și repunere în circuit a informațiilor legate de aceasta este la final.

Un pic obosiți, un pic emoționați, poate, de ce să nu recunoaștem și un pic mulțumiți punem punct acestui studiu. Un punct sub care lăsăm loc pentru o nouă virgulă, pe care o primim cu bucurie de la orice binevoitor și mai bun cunoscător al istoriei mănăstirii Aninoasa¹.

¹ A se vedea Anexa 21.

XI. Câteva cuvinte pentru alte neamuri...

1. MÂNĂSTIREA ANINOASA

Mănăstirea Aninoasa a fost construită în secolul al XVI-lea, în 1677, de către Tudoran Vlădescu. Acesta făcea parte dintr-o familie boierească foarte cunoscută și înstărită. Lăcașul a fost ridicat ca biserică de curte. Soția ctitorului a murit în anul în care s-a pus temelia bisericii. Este înmormântată în pronaosul bisericii. Biserica și-a schimbat funcționalitatea în mănăstire de călugări, iar aga Tudoran a devenit monahul Teodosie.

Alt nume care merită a fi amintit este cel al lui Daniil, călugărit la Aninoasa, devenit apoi episcop de Buzău și mitropolit al Ungrovlahiei. Acesta a restaurat mănăstirea între anii 1722 și 1730. A subvenționat construirea pridvorului susținut de șase stâlpi, precum și a unei a doua turle a bisericii, i-a lărgit ferestrele, a pardosit-o cu piatră și a înălțat clopotnița, dotată cu un clopot de 400 kg, râvnit de către mulți. Mitropolitul Daniil este, de asemenea, ctitorul zidurilor ce împrejmuesc mănăstirea, precum și al clădirilor anexe cuprinse în acestea (chiliile, stăreția, casele dinspre miazănoapte, cu opt încăperi situate deasupra a două pivnițe, cuhnia, cuptorul de pâine cu turn).

Un alt egumen ce poate fi trecut în rândul ctitorilor Aninoasei este Mihail

Tărtășescu Cojoceanu, care, în 1773, a construit paraclisul cu hramul Sfinții Mari Mucenici Gheorghe și Dimitrie, poziționat pe latura de nord.

Dacă pictura bisericii aparținea faimosului Pârvu Mutu Câmpulungeanul (fondator de școală de pictură laică și religioasă, promotor al artei portretistice din Țara Românească), numele zugravilor paraclisului sunt necunoscute. Biserica a fost repictată pe alocuri și reîmprospătată în mare parte de către pictorii Mănăstirii Sitaru – Dima, Mihai și Badea.

Alături de pictură, arhitectura este și ea impresionantă. Construită ca o fortăreață, grosimea zidurilor mănăstirii Aninoasa ajunge până la 1,86m. Ziduri crenelate, cu orificii de observare și contraatacare a dușmanilor. Ziduri din piatră și cărămidă, netencuite. Poate fi menționată prezența a două gropnițe cu tuneluri de evacuare în caz de pericol, impracticabile astăzi, despre care sătenii spun că duc la Câmpulung și în pădurile de la orizont. Stilul arhitectural al monumentului este brâncovenesc, cu arcade și fride amintind de gotic.

Cât privește statutul mănăstirii, aceasta a fost inițial (1677-1778) închinată Câmpulungului, după dorința ctitorului, apoi Mitropoliei Bucureștiului (1778-1812). În acest răstimp începe o ruinare treptată datorată lăncelii egumenilor din București, ruinare ce va continua până la secularizare

(1864), perioadă în care mănăstirea a fost subordonată arendașilor. Din 1864 devine biserică de mir a satului, în comunism – depozit al Cooperativei Agricole de Producție, după 1993 – mănăstire și biserică a satului în paralel, abia de la 1 octombrie 2001, Aninoasa revenind la funcționalitatea inițială, fiind exclusiv mănăstire. Repopulată cu maici, obștea numără astăzi 11 viețuitoare, împreună cu duhovnicul – Protosinghelul Clement Păunescu.

Atât revigorarea obștii, cât și a monumentului în sine au fost susținute și încurajate de către Preasfințitul Calinic, Episcop al Argeșului și Muscelului, în eparhia căruia a fost cuprinsă Mănăstirea Aninoasa începând cu 1988. De-ar fi să spunem câteva cuvinte, în final, noi, cei de astăzi, nu am putea rosti decât o rugăciune de mulțumire adresată divinității.

2. THE ANINOASA MONASTERY

The Aninoasa Monastery was built in the seventeenth century, in 1677, by Tudoran Vlădescu. This nobleman was one of the members of a well-known family, a very rich one at that time. The church was built for the noble house of Vlădescu's family. Tudoran's wife, Alexandra, died in the same year when the church was finished. Her tomb is inside the church, in the pronaos. That is why the church became a monastery and Tudoran became the monk Teodosie.

Another name which should be reminded is the one of the monk Daniil, who later became bishop in Buzău and metropolitan bishop in Ungrovlahia. He was the one who made many restorations between 1722 and 1730. He built the porch and a second spire of the church, made its windows larger and bigger. He also built the walls around the monastery. These are very thick, between 1.43 and 1.86 meters. They have some crenels through which the monks may have seen their enemies and defended themselves.

The monastery is a kind of fortress with two burial vaults and two tunnels which were ways of escaping when in danger, which, unfortunately, are not practicable today. The villagers say the tunnels lead to Campulung and to the woods on the horizon. Daniil is the one who has built many houses, the kitchen, the abbey and the cells. He has also donated a big bell, weighting 400 kg.

Another Superior of Aninoasa Monastery, called Mihail Tărtășescu Cojoceanu, built the chapel in 1773. It is situated in the North side of the yard. The church is governed by Saint Nicolas and the chapel is governed by Saint George and by Saint Dimitrie.

The architecture and the painting of the monastery are also very important. The church is painted by the famous painter Pârvu Mutu from Campulung. He initiated a school of laic and religious painting and he is considered the initiator of the portrait painting in Țara Românească. His paintings were restored by another two painters – Dima and Neacșa – the ones who painted the church of Sitaru Monastery, too. The painting is covered by candle's smoke, but it can be cleaned, remaining enough clearly.

Ever since it was built, the statute of the monastery differed. It was subordinated to the Monastery of

Câmpulung until 1773 (as the founder wished). The Superiors were from Bucharest, because Aninoasa was a succursal of the Metropolitan Seat until 1812. The land of the monastery was leased to laymen until the secularization and in 1863 became even a police office and the church of the village.

In 1998, Aninoasa became a succursal of Argeş and Muscel Bishopric. His Holiness Calinic, Bishop of Argeş and Muscel, was the one who encouraged the restorations and laid the bases of a new community. Since 1993, Aninoasa became a nunnery, still remaining the church of the village. From December, 2001 it remained exclusively a nunnery.

Nowadays, The Direction of Historical Monuments is coordinating the restoring work, allotting very important funds for this.

The community is composed of eleven nuns and the priest Clement Paunescu, who is the confessor, having the rank superior to a singhel and inferior to an archimandrite.

Those of us who live here today cannot say anything else, but some thanking words, addressed to Divinity.

3. IL MONASTERO ANINOASA

E stato costruito nel secolo XVII, nell'anno 1677 da Tudoran Vlădescu. Questo nobile appartiene a una famiglia molto ricca e molto conosciuta dell'epoca.

Questa chiesa fu costruita all'epoca esclusivamente per la famiglia Vlădescu. A causa dell'avenuta morte della moglie dello stesso Tudoran Vlădescu, la chiesa è diventata monastero e lui si è fatto monaco. Le spoglie della moglie si trovano nella stessa chiesa in Pronaos.

Un altro nome da ricordare è quello del monaco Daniel, che successivamente divenne arcivescovo. L'Arcivescovo Daniel ha eseguito molti lavori di restauro tra gli anni 1722-1730. Ha inoltre costruito il porticato che si trova all'entrata della chiesa e ha modificato le finestre laterali, ha costruito pure i muri perimetrali di notevole spessore da cm 143 a 186. In questi muri esistono delle fessure dalle quali i monaci potevano osservare gli incursori, potendo così difendersi e attaccare. Il monastero rappresenta una fortezza, dove esistono anche due Tunnel da dove si può fuggire in caso di pericolo (al momento non sono accessibili). L'Arcivescovo Daniel ha costruito molte stanze dove si trovano la cucina, dormitori e sotterraneo per conservare alimenti. Ha donato una campana, che ha un peso di 400 kg.

Un altro monaco priore, Mihail Tărtăşescu Cojocanu, ha costruito sempre all'interno del monastero al lato Nord un'altra piccola chiesa, nell'anno 1773. La chiesa grande è sotto la protezione del Santo Nicola, quella piccola sotto la protezione dei Santi Giorgio e Dimitro.

L'architettura e la pittura del monastero sono molto importanti, il pittore che l'ha dipinto è molto conosciuto; il suo nome è Pârveu Mutu di Cimpulung. Questa pittura è stata restaurata da altri due pittori, Dima e Neacşa, che hanno pitturato la chiesa Sitaru. Questa pittura però al momento è affumata e necessita di una buona pulizia, per ritornare al suo originale splendore.

Fino all'anno 1778 il Monastero Aninoasa è rimasto sotto la protezione del Monastero di Cimpulung, successivamente fino al 1812 sotto la protezione di un Priore di Bucarest, poi fino al 1863 è stato dato in affitto. Nel 1863 è diventato una base per militari e chiesa del comune.

Dal 1998 il monastero è sotto la protezione del vescovo di Curtea de Argeş. Il Vescovo Calinic ha incoraggiato i restauri e ha posto le basi per una nuova comunità di suore. Dal 1993 è diventato chiesa comunale e del monastero, e dal Dicembre 2001 soltanto chiesa del monastero. Il Ministero dei Beni Culturali ha accordato importanti fondi per il restauro del monastero.

La comunità che risiede nel monastero è composta da 11 suore e un monaco di nome Clement Păunescu, che è il priore e il loro confessore. Noi, che abbiamo scritto tutta questa storia non possiamo fare altro che ringraziare il Nostro Signore...

4. LE MONASTERE ANINOASA

Le monastère Aninoasa a été bâti au XVIIème siècle, en 1677 par le boïard Tudoran Vlădescu. Celui-ci était membre d'une famille de boïards très connue. L'église a été construite pour servir à la maison boïarde. Mais la femme du boïard – Alexandra – a été morte la même année, l'église devenant ainsi monastère de moines. La

tombe d'Alexandra se trouve dans le pronaos de l'église.

On doit aussi mentionner le nom du moine ordonné prêtre, Daniil, devenu puis évêque du Buzău et métropolitain d'Ungrovlahia. Celui-ci a réalisé de nombreuses restaurations entre 1722 et 1730. Il a construit la galerie extérieure formant balcon (soutenu par six piliers) et un deuxième clocher de l'église; c'est toujours lui qui a élargi les fenêtres de celui-ci et a fait le mur qui entoure la monastère. Le mur a une épaisseur de 1,43 à 1,86 mètres. Il y a dans ce mur quelques créneaux par lesquels on pouvait observer les ennemis. La monastère est une sorte de cité. On peut aussi remarquer ici deux cryptes avec des tunnels servant comme moyens d'évasion en cas de danger. Ces cryptes ne sont plus praticables aujourd'hui. Mais les villageois affirment qu'elles arrivent à Câmpulung et aux forêts de l'horizon. Daniil a construit aussi les maisons des supérieurs du monastère avec des caves, clocher (avec une cloche massive de 400 kg), la cuisine et le four de pain.

Un autre supérieur du monastère, Mihail Tărtăşescu Cojocanu a construit la chapelle au Nord de la cour. Le patron de l'église est Saint Nicole et les patrons de la chapelle sont les Saints Martyrs George et Dimitrie.

L'église a été peinte par le renommé Pârveu Mutu, qui a fondé une école de peinture laïque et religieuse pendant le règne de Şerban Cantacuzino et Constantin Brâncoveanu. Ce peintre est considéré promoteur de l'art de faire des portraits de Ţara Românească. La peinture a été restaurée par deux autres peintres – Dima et Neacşa – qui ont peint l'église Sitaru. Aujourd'hui elle est enfumée par les bougies, mais si on la lave elle peut

acquérir une forme très proche de l'original.

Le statut du monastère le long du temps a été différent. Jusqu'à 1778 le monastère a été consacré à celui de Câmpulung selon le désir du fondateur. Puis, jusqu'à 1812, les supérieurs ont été nommes de Bucharest où Aninoasa était filiale du Palais Métropolitain. Entre 1812 et la sécularisation la richesse du monastère a été affermée aux laïques et depuis 1863 il est devenu poste de gendarmes et église laïque.

Depuis 1988, Aninoasa entre la subordination directe de l'Evêque d'Argeș et de Muscel. C'est à ce moment que l'Evêque Calinic commence à contribuer à son restauration et à mettre les

bases de son épanouissement spirituel de la réalisation d'une communauté.

Depuis 1993, Aninoasa fonctionne comme église laïque et monastère en même temps. Ce n'est qu'en 2001 que cet établissement est nommé exclusivement monastère de nonners. À présent, la Direction Monumentes Historiques coordonne les travaux de restauration et rénovation en allouant des fonds importants.

La communauté contient 11 nunes et le père confesseur Vicaire Général Clement Păunescu.

Si nous – ce qui vivons aujourd'hui – devons dire quelque chose, nous ne pourrions dire qu'un mot de remerciement à la Divinité...

XII. Mânăstirea Aninoasa ne-a fascinat...

Preotul Ioan Răuțescu

Preotul și istoricul Ioan Răuțescu s-a născut la 1 octombrie 1892, în Dragoslavele, județul Argeș și a decedat la 19 mai 1974. A studiat la Seminarul Central din București (1905-1913), apoi a absolvit Facultatea de Teologie din București (1927-1931). A slujit ca preot la Dragoslavele între anii 1914 și 1968, primind distincția de iconom stavrofor, atât pentru lucrarea sa pastorală, dar și pentru cea cărturărească.

Redăm în continuare o listă, sperăm noi completă, a publicațiilor sale, care ne va ajuta să-l cunoaștem mai bine și care, totodată, poate fi utilă doritorilor de a le consulta: „Colinde“, București, 1919 (48 p.), „Dragoslavele“, ed. I, Câmpulung-Muscel, 1923 (VI + 432 p.) - în colaborare cu Constantin Rădulescu Codin, urmată de o a doua ediție, îmbunătățită, publicată cinci ani mai târziu și semnată numai de către Părintele Răuțescu, având VIII + 553 p. Alte lucrări mai sunt și „Mânăstirea

Aninoasa din jud. Muscel“, Câmpulung, 1933, (VIII + 258 p.), „Monografia satului Topoloveni“, premiată de Academia Română, apărută la Câmpulung în 1939, având 239 p., „Câmpulung-Muscel. Monografie istorică“, Câmpulung, 1943 (X + 426 p.).

Dintre articolele menționate: „Schitul Nămăiești“, în *Glasul Bisericii*, an. XVI, 1957, nr. 8-9, pp. 565-586, „Bisericele din Rucăr“, în *Glasul Bisericii*, an. XX, 1961, nr. 9-10, pp. 816-836, „Știri documentare privitoare la biserica din Schitu Golești (Muscel)“, în *Glasul Bisericii*, an. XXI, 1962, nr. 9-10, pp. 864-876, „Bisericele din Boteni-Muscel și slujitorii lor“, în *Glasul Bisericii*, an. XXIII, 1964, nr. 9-10, pp. 883-896, „Catagrafia fostului județ Muscel, făcută în anul 1840 din porunca mitropolitului Neofit“, în *Glasul Bisericii*, an. XXIV, 1965, nr. 9-10, p. 875-900.

În orașul Câmpulung Muscel se păstrează un bust comemorativ al Părintelui Răuțescu, lângă biserica Sfântul Nicolae. Fiica sa depune râvnitoare eforturi pentru a republica opera

Statuia din Câmpulung a preotului Ioan Răuțescu

tatălui său, în ediții anastatice¹. Au fost deja retipărite monografiile Câmpulung Muscelului și Aninoasei.

Protosinghelul Clement Păunescu

Protosinghelul Clement (Constantin) Păunescu s-a născut la 3 iulie 1960 în satul Mușătești, comuna Mușătești, județul Argeș. S-a închinoviat la Mănăstirea Slănic din Eparhia Argeșului și Muscelului în iunie 1995 și a depus voturile monahale un an mai târziu, de sărbătoarea Pogorării Sfântului Duh. A fost hirotonit preot în 1999, în ziua prăznirii Sfântului Nifon.

În anul 2000 a devenit starețul Mănăstirii Aninoasa din aceeași eparhie. Apoi, lăcașul transformându-se în mănăstire de maici, Părintele Clement a slujit aici timp de zece ani ca preot și duhovnic al obștii. În anul 2010 a devenit stareț al mănăstirii sale de metanie, Slănic, rămânând în continuare duhovnic al călugărițelor de la Aninoasa.

Absolvent al Facultății de Teologie, atras prin vocație la monahism, este cel care, ascultând de Arhiepiscopul Calinic Argeșeanu a coordonat, implicându-se râvnitor, lucrările de restaurare a Mănăstirii Aninoasa. În prezent se ocupă, împlinind dorința-ascultare a aceluiași arhiepiscop, de renovarea Mănăstirii Slănic.

¹ O ediție identică primei publicații.

Era cea mai potrivită persoană pentru întocmirea unei lucrări monografice despre lăcașul de la Aninoasa, deoarece a participat activ la toate evenimentele – din sfera materiei și a spiritului – de după 2000 realizate aici.

Preotul Lector Doctor Radu Tascovici

Pr. Dr. Radu Tascovici s-a născut la 6 iunie 1969 în Câmpulung Muscel, județul Argeș. Este licențiat (1992) și doctor al Facultății de Teologie Ortodoxă Andrei Șaguna din Sibiu (2004), cu teza „Monumente bisericesti de istorie și artă din zona Muscel”; din 1996 este cadru didactic (lector universitar) la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfânta Muceniță Filoteia” din Pitești (decan din 2012); a publicat studii dedicate unor personalități și evenimente din trecutul Bisericii Ortodoxe Române, fiind preocupat în mod deosebit de evoluția mănăstirilor și schiturilor noastre, precum și de problemele de arhitectură și de artă legate de acestea.

Iată ce mărturisește Părintele Profesor Mircea Păcurariu despre ucenicul său, pe care l-a format și de care s-a legat sufletește:

„L-am cunoscut pe tânărul Radu Tascovici prin 1988, când fusese admis la Facultatea de Teologie Ortodoxă Andrei Șaguna din Sibiu. I-am coordonat teza de licență și, constatând că este preocupat de problemele Istoriei Bisericii, l-am sfătuit să se înscrie la doctorat. Am vrut să îl opresc ca asistent aici, la Sibiu. Însă, deoarece a dorit să se întoarcă pe meleagurile natale, a revenit la Câmpulung Muscel, unde a fost hirotonit preot.

L-am apreciat întotdeauna ca pe o persoană deosebit de serioasă, inteligentă, fiind devotat Bisericii și catedrei, în care poți avea încredere. A colaborat la realizarea unor enciclopedii, a scris articole

foarte bune, temeinic documentate despre monumente din Muntenia și despre personalități însemnate ale Istoriei Bisericești, mai ales argeșene și muscelene.

Așteptăm încă multe de la dânsul. Este tânăr, plin de putere, pasionat de cercetarea Istoriei Bisericii. Așteptăm să exploreze în noi studii documentate viața Bisericii de altădată, de pe meleagurile în care viețuiește.”

Extrem de erudit și devotat chemării preoțești, pe care și-o împlinește slujind la Biserica „Sfântul Mina” din Câmpulung Muscel, Părintele Radu Tascovici a urmărit cu răbdare truda elaborării prezentului album monografic.

Editorul acestei lucrări este un preot care știe prin excelență să fie dascăl și totodată un dascăl care nu uită că este preot. Vine, parcă, în timpurile noastre, dintr-o lume uitată, voit refulată, ori poate chiar inaccesibilă multora.

Model de justete, seriozitate, distincție și hotărâre, a insuflat un duh de pace și bucurie prezentului studiu. În plus, am simțit permanent că inteligență înseamnă bunătate, îngăduință, respect reciproc. Părintele Radu Tascovici nu ne-a făcut să ne simțim coordonați cu asprime, deși cunoștințele sale vaste erau ca un ocean, în care picuram și noi rodul unui strop de căutare. Ne-au venit, cu bucurie, în minte cuvintele monahului de la Rohia, Nicolae Steinhardt, care îi spunea lui Ioan Pinte, primejduindu-se, poate, prin mărturia sa, că a fi cult înseamnă a fi bun: „Degeaba le-am avea pe toate: inteligența, cultura, istețimea, supracultura, doctoratele, supradoctoratele (...), dacă suntem răi, haini, mojici și vulgari, proști și nerozi, doi bani nu facem, se duc pe apa sămbetei și inteligența, și erudiția, și supradoctoratele, și toate congresele internaționale la care luăm parte, și toate bursele pentru studii pe care le câștigăm prin concursuri severe. Nimic nu poate înlocui și suplini nițică bunătate sufletească, nițică bunăvoință, toleranță, înțelegere. Nițică susținută

bună-cuviință. Bunătatea sufletească nu-i o virtute subtilă și rafinată, e un atribut de bază al ființei omenești și totodată un atribut al culturii.”¹ Exemplu de autentică deșteptăciune și cumsecădenie specific românească ne este părintele editor.

Pe unde stângăcia de începător a autorului a mai dat greș, mâna sigură a editorului a îndreptat cu bunăvoință și acrivie. Încă o dată, dragostea sa de frumos, dublată de evlavie autentic creștinească, a dat viață unei lucrări care, sperăm, va fi de folos multora.

Pictorul bisericesc autorizat Cristina Gheorghe

Cristina Gheorghe, născută pe 17 septembrie 1978 la Craiova, este absolventă a Liceului de Artă *Marin Sorescu*, Secția Design industrial, Craiova, promoția 1997. Mai apoi, a urmat Colegiul Universitar, Facultatea de Științe Socio-Pedagogice și Arte, Secția Design, Universitatea de Vest, Timișoara, pe care a absolvit-o în anul 2003. Începând din anul 2009, a frecventat cursurile Universității din Pitești, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Sfânta Muceniță Filoteia*, specializarea Artă Sacră, pe care a absolvit-o în 2012.

¹ Nicolae STEINHARDT, *Primejdia mărturisirii*, Editura Polirom, Iași, 2009, p. 41.

În plus, a urmat cursuri de specializare în domeniul restaurării bunurilor culturale, în cadrul Centrului de Pregătire Profesională în Cultură, sub egida Ministerului Culturii și Cultelor.

Tehnicile de lucru preferate sunt: fresca, pictura pe sticlă și pictura pe

lemn. A participat la multe colocvii și expoziții, a vernisat inclusiv expoziții personale. Este deținătoarea a numeroase premii.

În timpul anilor de studenție, a cunoscut Mănăstirea Aninoasa, de care a rămas legată până astăzi. Sfântul Nicolae i-a oferit mângâieri de nespus, când îl invoca în tainice rugăciuni, îngenucheată lângă racla sa.

De aceea, adesea, când pășește pe poarta lăcașului său de suflet, simte nevoia să schițeze, în culoare sau creion, peisajele minunate de aici. Dintre aceste mici tablouri, am reprodus și noi în prezenta lucrare câteva, pe care ni le-a oferit ca dar de suflet. Ele exprimă bucuria și pacea din inima tânără, aflată în proximitatea lui Dumnezeu. În plus, a exclamat și ea, de multe ori, asemenea atâtor altora: „Mănăstirea Aninoasa m-a fascinat!”

XIII. Bibliografie

A. Izvoare

I. Izvoare editate

1. BĂJAN, D., *Documente de la Arhivele Statului*, Câmpulung, 1908.
2. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
3. *Catalogul documentelor Țării Românești*, vol II, 1601 – 1620 și vol. VII, 1650 – 1653.
4. *Documenta Romaniae Historica*, B., Țara Românească, vol. I.
5. FILITTI, Ioan C., *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, Institutul de Arte Grafice Carol Gobl, 1919.

II. Izvoare inedite

1. Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Argeș, Fondul *Prefectura Muscel*, Fondul *Protoieria județului Muscel*.
2. Academia Română: Manuscrisele: 323, 614, 629, 633, 654, 657, 659, 660, 717, 919, 1062, 1065, 1074, 2106, 3683, 3722.
3. Arhiva DMSI, fond CMI, dos. 65, *Aninoasa*.
4. Arhiva d-lui D. Bejan, Rucăr.
5. Arhiva familiei boierilor Vlădești.
6. Arhiva Institutului Național al Monumentelor Istorice, Fond D. M. I., Proiect – Studiu de fezabilitate, 1996, făcut de C. P. P. C. N., Șef proiect – Șerban Rotaru.
7. Arhiva M-rii Câmpulung.
8. Arhiva Protoieriei de Muscel.
9. Arhiva Sfintei Mitropolii; Documente răslețe privitoare la M-rea Valea de la
10. Arhivele Naționale ale României: Documentele Mitropoliei Ungrovlahiei, Condica M-rii Vieroși, Condica Mănăstirii Câmpulung, *Catalogul Documentelor Țării Românești*.

B. Lucrări

1. *** *Mărturie athonită în România. Pelegrinajul Arhimandritului Efrem*, Octombrie, 2002, Sfânta Mănăstire Vatopedi, Muntele Athos, 2004
2. ARICESCU, C. D., *Istoria Câmpulungului*, București, Imprimeria lui Ferdinand, 1856.
3. BAȘTOVOI, Ierom. Savatie, *Idol sau icoană?*, Editura Marineasa, Timișoara, 2004.
4. BERINDEI, Dan, Mutașcu, Traian, *Aspecte militare ale răscoalei populare din 1821*, Editura Militară, București, 1973.
5. BILCIURESCU, Constantin C., *Monastirile și bisericile din România cu mici notițe istorice și gravuri*, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1890.
6. BLAGA, Lucian, *Pietre pentru templul meu*, București, Editura Cartea Românească, 1920.
7. BLAGA, Lucian, *Trilogia culturii*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1969.
8. BOBULESCU, Pr., Constantin, *Lăutari și hori în pictura bisericilor noastre*, București, Editura Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu, 1940.
9. BOBULESCU, Pr., Constantin, *Vieți de zugrăvi (1657 – 1765)*, Editura Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu, 1940.
10. BRĂTULEANU, Liviu, *Mănăstirea Aninoasa, Județul Argeș, Casa egumenească. Analiză arhitecturală*.
11. BRUCKHARDT, Jacob, *Artă și istorie*, Editura Meridiane, București 1987.
12. BULGAKOV, Pr., Serghei, *Icoana și cinstirea sfințelor icoane*, Editura Anastasia, București, 2000.
13. CARTOJAN, Nicoale: *Cărțile populare în literatura românească*, București, Editura Enciclopedică română, 1974.
14. CHIHAI, Pavel, *Din cetățile de scaun ale Țării Românești*, Editura Meridiane, București, 1974.

15. DIACONESCU, Mihail, *Prelegeri de estetica ortodoxiei*, Editura Porto-Franco Galați, 1996.
16. ELIADE, Mircea, *De la Zamolxis la Gingis Han*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
17. ELIADE, Mircea, *Nostalgia originilor*, Editura Humanitas, București, 1994.
18. EMINESCU, Mihail, *Poezii*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957.
19. EVDOCHIMOV, Paul, *Arta icoanei. O teologie a frumuseții*, Editura Meridiane, 1993.
20. GRECEANU, Ștefan, *Genealogiile documentare ale familiilor boierești*, vol. I, Tipografia Cooperativa, București, 1913.
21. GRECU, Vasile, *Cărți de pictură bisericească bizantină*, Cernăuți, Tiparul Glasul Bucovinei, 1936.
22. IONESCU, G. M. *Istoria Mitropoliei Ungrovlahiei*, Editura Atelierele Socec, 1906, vol. II.
23. IONESCU, G. M. *Condica Sfântă*, Editura Tipografica Cărților Bisericești, 1886.
24. IONESCU, Gion: *Istoria Bucurescilor*, București, Stabilimentul grafic I. V. Socec, 1899.
25. IORGA, Nicolae, *Inscripție din bisericile României*, vol. I, II.
26. IORGA, Nicolae, *Istoria Bisericii Române*, Iași, Editura Junimea, 2001.
27. IORGA, Nicolae, *Istoria literaturii românești*, București, Editura Minerva, vol. I, ed. I, vol. II, ed. a II-a.
28. IORGA, Nicolae, *Revelații toponimice pentru istoria neștiută a românilor*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1941.
29. IORGA, Nicolae, *Studii și documente*, Editura Ministerului de Instrucție, București, 1904, vol. V.
30. IUSTINIAN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Apostolat social*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1955.
31. LECCA, Octav George, *Familiile boierești române*, Editura Libra, Muzeul Literaturii Române, București.
32. LECCA, Octav George, *Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911.
33. LINA, Mihaela, *Monografia Comunei Aninoasa din județul Argeș*, Editura Paralela 45, Pitești, 2002.
34. LUNGU, Valerica, Andrei, Ion, *Mănăstirile sfinte – Școli românești*, Editura Tiparg, Pitești, 2007.
35. MAGDAN, Leon, *Ghidul pelerinului. București și împrejurimi*, Editura Sfântul Alexandru, București, 2001.
36. MAVRODIN, Teodor, *Aninoasa și Slănicul Muscelului*, Editura Cultura, Pitești, 2010.
37. PINTEA, Ioan, *Jurnal discontinuu cu Nicolae Steinhardt*, Editura Paralela 45, Pitești, 2007.
38. POP, Augustin Z. N., *Din istoria culturii argeșene*, Comitetul regional pentru cultură și artă, Argeș, Pitești, 1965.
39. POPESCU – ARGEȘEL, Ion, *Mănăstirile și bisericile din Muscel la cumpăna dintre milenii*, Editura Fundației România Mare, București, 2000.
40. POPESCU, Radu, *Cronicari munteni*, Editura Mihail Gregorian, vol. I, București, 1961.
41. POPOVICI, Iustin, Arhim., *Omul și Dumnezeu-Omul*, Editura Deisis, Sibiu, 1997.
42. RĂUȚESCU, Pr., Ioan, *Mănăstirea Aninoasa din județul Muscel*, Tipografia și Librăria Gheorghe N. Vlădescu, Câmpulung Muscel, 1933.
43. RĂUȚESCU, Pr., Ioan, *Monografia satului Topoloveni*, București, 1939.
44. SADOVEANU, Mihail, *Hanu Ancuței*, București, Editura 100+1 Gramar, 1999.
45. STAN, George, *Părintele Patriarh Iustinian Marina*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
46. STEINHARDT, Nicolae, *Primejdia mărturisirii*, Editura Polirom, Iași, 2009.
47. STOICESCU, Nicolae, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, vol. I, Țara Românească, Muntenia, Oltenia și Dobrogea.
48. STOICESCU, Nicolae, *Repertoriu bibliografic*, I, Țara Românească, vol. I, A – L.
49. ȘTREMPEL, G., *Copiști de manuscrise românești până la 1800*, vol. I, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1959.
50. STREZA, Pr., Nicolae, *Mărturii despre Părintele Arsenie*, Editura Imago, Sibiu, 2003.
51. TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *România. Schituri. Mănăstiri. Biserici*, Editura Royal Company, București, România.
52. TOCILESCU, Gr. G., *Catalogul Muzeului Național de Antichități din București*, București, Imprimeria Statului, 1906.
53. URECHIA, V. A., *Istoria românilor*, București, Lito – tipografia Caval Göbl, 1891.
54. USPENSKY, Leonid, *Teologia icoanei în Biserica Ortodoxă*, Editura Anastasia, 1994.

55. USPENSKY, Leonid, Lossky, Vladimir, *Călăuziri în lumea icoanei*, Editura Sophia, București, 2006.
56. VELIMIROVICI, Sfântul Nicolae, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi*, Editura Sophia, București, 2003.
57. VOINESCU, Teodora, *Părvu Mutu Zugravul*, Editura Meridiane, 1968.
58. VULPE, Ion, *Ferestre spre rai*, Editura Arhetip, București, 2002.

C. Studii și articole

1. „Legea Secularizării”, în *Monitorul Oficial* No. 251 de marți, 17 decembrie 1863.
2. ANANIA, Arhim. B. V., „Iustinian, Părintele nostru”, în revista *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 4, aprilie 1977.
3. CĂPĂȚARU, Doru, „Aninoasa – biruința vieții asupra morții”, în *România Turistică*, anul 67, nr. 173. 174/2003, p. 23).
4. COSTEA, Constanța, „Icoanele de la Aninoasa și unele probleme ale imaginii în Țara Românească în a doua jumătate a secolului XVII și începutul secolului VIII”, în *Studii în onoarea lui Mircea Porumb*, Cluj, 2003.
5. DASCĂLU, Silviu, „Popas duhovnicesc la Mănăstirea Aninoasa”, în ziarul *Lumina*, miercuri, 13 iunie 2012, nr. 133 (2239), anul VIII, seria națională.
6. GHICA – BUDEȘTI, N., „Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia”, partea a IV-a, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, 1936.

7. GLIGORE, Secretar eparhial diacon Daniel, „Prea Fericitul Teoctist la Mănăstirea Aninoasa”, în *Argeșul ortodox*, anul II, nr. 82, 13-19 septembrie 2012.
8. IACOB, Mădălin, în *Mănăstiri ortodoxe*, nr. 91, anul 2012.
9. IOSIPESCU, Arheologii Raluca și Sergiu, *Raport preliminar privitor la cercetările arheologice de la fosta mănăstire fortificată Aninoasa*, în *Buletinul Muzeului Militar Național*, București, 2004.
10. TĂRZIU, Claudiu, „Pe Argeș în jos/Într-un loc frumos”, în *Formula AS*, anul XXII, nr. 1035 (35) 30 august-6 septembrie 2012).
11. VLĂDESCU, Niculae M., „Din trecutul boierimei românești. Vel comisul Șerban Părvu Vlădescu”, în *Revista arhivelor*, anul I (1925), nr. 2 *Revista istorică a Arhivelor* (1874-1878).
12. VULPE, Ion, „Mănăstirea Aninoasa – Scrisoare de la Dumnezeu”, în *Cronica Română*, 4 mai 2001.

D. Dicționare și enciclopedii

1. BRANIȘTE, Ene și Ecaterina, Prof., *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Editura Diecezană Caransebeș, 2001.
2. LAHOVARI, G., Brătianu, I. C., Tocilescu, Gr., *Marele Dicționar Geografic*, Vol. I, fascic. 1, Editura Stabilimentul Grafic J. V. Socec, București, 1899.
3. STOICESCU, Nicolae, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova*, sec. XIV – XVII, Editura Enciclopedică Română, București, 1971.

XIV. Anexe

ANEXA 1

Biserici ridicate sau renovate în timpul păstoririi Mitropolitului Daniil al Ungrovlahiei

1) Mănăstirea Stavropoleos

Biserica a fost înălțată în 1724, în timpul domniei lui Nicolae Mavrocordat (domnitor al Munteniei, 1719-1730), de către arhimandritul Ioanichie Stratonikeas. În curtea hanului său, Ioanichie a zidit biserica și o mănăstire, susținută economic din veniturile de la han (o situație frecvent întâlnită în epocă).

Biserica Mănăstirii Stavropoleos

În 1726 starețul Ioanichie a fost ales mitropolit al Stavropolei și exarh al Cariei. Mănăstirea pe care a construit-o poartă de atunci numele **Stavropoleos**, după numele vechiului scaun. Numele **Stavropoleos** este forma românească a cuvântului grecesc *Stavropolis*, care se traduce prin

„Orașul Crucii“. La 7 februarie 1742 Ioanichie, în vârstă de 61 de ani, moare și este îngropat în biserica sa.

Mănăstirea Stavropoleos, imagini de arhivă

Hanul și anexele mănăstirii au fost demolate la sfârșitul secolului al XIX-lea. De-a lungul timpului, biserica a fost afectată de cutremure, care au șubrezit turla până la dărâmarea acesteia. Picturile turlei au fost restaurate însă la începutul secolului al XX-lea.

În **pronaos**, peretele vestic este rezervat portretelor ctitoricești: Mitropolitul Ioanichie cu frații săi și domnitorul Nicolae Mavrocordat cu familia. Îi

înconjoară Mitropolitul Daniil al Ungrovlahiei, familii boierești și alți donatori.

Daniil Aninoșanul – frescă de la Mănăstirea Stavropoleos

Tablou votiv – Mănăstirea Stavropoleos

2) Biserica cu Sfinți

Ridicată în anul 1728 pe locul bisericii Popa Herea (ieromonahul Filotei), Biserica cu Sfinți poartă hramul *Vovidenia*. Mitropolitul Daniil a ctitorit noul lăcaș, care se mai păstrează încă. Denumirea i se trage de la cele zece sibilele și nouă filozofi care o împodobesc la exterior.

Biserica cu Sfinți

Biserica cu Sfinți, interior

Daniil Aninoșanul – frescă de la Biserica cu Sfinți sau „cu sibile“

3) Biserica Vergului

Pisania mai atestă și astăzi calitatea de ctitor a mitropolitului Daniil Aninoșanul: „Această sfântă și Dumnezeiască biserică, unde se cinstește hramul Sfântului Marelui Mucenic Dimitrie Izvoritorul de Mir și Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril, este zidită din temelie și înfrumusețată precum se vede cu toată cheltuiala Preasfințitului Mitropolit al Ungro-Vlahiei Chir Daniil, în zilele prea luminatului Domn Nicolae Alexandru Voievod, ajutând la această biserică și jupâneasa Ancuța, fiica popii Vladului, care s-au și îngropat aici, ca să fie veșnica pomenire. Și s-a săvârșit în 4 Septembrie 1725“. Din păcate, peste portretul votiv s-a adăugat un alt strat pictural și nici măcar reproduceri anterioare nu se mai păstrează, ori cel puțin nu au fost accesibile autorilor prezentului studiu.

La rândul său, istoricul I. Ionescu-Gion¹ spune că Biserica Vergului a fost zidită de către boierul Vergu și Ancuța Doamna. Acest Vergu era un boier pe care Constantin Brâncoveanu îl delega să rezolve cele mai grele

¹ I. IONESCU-GION, *Istoria ...*, p. 244.

Biserica Vergului

afaceri diplomatice la Constantinopol. Despre Domnița Ancuța se crede că a fost fiica lui Constantin Vodă Brâncoveanu, măritată după Ianache Văcărescu, mai ales că familia acestuia a locuit în secolul trecut în apropiere de biserica Vergului – azi biserica cu hramul Sfântul Mina.

ANEXA 2

Cruci aflate la mănăstirea Aninoasa

Crucea doamnei Cantarol s-a găsit printre alte fragmente din piatră în curtea Ocolului Silvic.

Crucile de pomenire găsite în incintă sunt numeroase. Iată două dintre acestea, datând din secolul al XVII-lea, purtând inscripțiile:

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 42.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Cruce		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. al XIX-lea
9. MATERIAL/TEHNICĂ: piatră		10. STIL:
11. DESCRIERE: cruce de pomenire aparținând Mariei Cantarol, înhumată în curtea mănăstirii. Inscriptie, slovă chirilică: „Aici hiește oasele adormitei roabii lui Dumnezeu Maria Cantaroglo la leat 1840 Noe.“ Este ornamentată cu torsade, prezentând și o cruce încifrată, înscrisă în trapez.		
12. DIMENSIUNI (CM): L=140, l=63	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana -Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 august 2011

„Manea, Stan, Aldea“ și, respectiv, „Mogoșu Mușat“.

O cruce datată 1867 se găsește în dreptul altarului bisericii, având în-

scris pe ea numele preotului Nedelcu și al „priotesei“ sale.

Altă cruce, astăzi spartă în două bucăți, ornamentată fitomorf, poartă următoarea inscripție: „Ridica-tu-s-au această sfântă cruce de ro-bul lui D(u)mnezeu Dan, log(ofăt) mănăstiri(i) Aninoasi(i) în hramu răpo... (pe latura stângă) – Morți: Mușat, Dobra, Matei, Ion, Tudora cu tot niamu“.

Toate acestea, pe lângă rara frumusețe dată de trecerea timpului, sunt documente interesante. Iată cum, de-a lungul secolelor, credința în Înviere și nemurirea sufletului îi făcea pe înaintașii noștri să lase po-melnice pe atare cruci.

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR 57.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Cruce		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. al XIX-lea
9. MATERIAL/TEHNICĂ: piatră		10. STIL:
11. DESCRIERE: Cruce de pomenire cu inscripția „Nedelcu Preotul și (madama) priotesa Zoița Prioteasa 1867“, în partea de est a bisericii (lângă absida altarului).		
12. DIMENSIUNI (CM): L=90, l=48	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D.	18. STARE DE CONSERVARE: B..	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana -Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 august 2011

ANEXA 3

Catagrafia din 1842 – mss. 717

Sfânta biserică din temelie de zid; bolțile toate împreună cu două turlle, de zid, din care turla cea mai mare zdrobită de cutremure, zugrăvită peste tot înlăuntru, tinda și în față; cu șapte ferestre în stâlpi de piatră. La toate cercevele și geamuri i grătare de fier și zăbrele de sârmă. Pardosită peste tot cu piatră, învelitoarea șindrila de brad. Strașina împrejur după vechime, fără saciac; patru cruci de fier cu teascu-rile asemenea de fier și cu câte patru lanțuri legate fieșcare. Ușa, de podini groase, căptușită cu șini de fier, cu broască și verigi.

Dinnainte, pridvor pe șase stâlpi de piatră; două trepte de piatră dinna-inte, la ușa pridvorului. Între stâlpii amvonului atârnată o toacă de fier, cu două lăntulețe, cu ciocane asemenea de fier și afară, dinnaintea amvonului, două lăviți de scânduri de brad. Hra-mul Sfântul ierarh Nicolae, zidită în leat 7186 de un Tudoran Clucer. Tâmpla de zid împreună și răspetia mere-metisită, fiind stricată de cutremure și zugrăvită de „fostul îngrijitor Daniil Cantarol¹“. Ușile împărătești de lemn, săpate și poleite, iar celelalte de ală-turi [de lemn] sadea, zugrăvite Sfinții Voevozi.

¹ Cutremurul a fost la 11 ianuarie 1838. Într-o însemnare făcută pe un Liturghier vechi al mănăstirii Câmpulung se arată că la 11 ianuarie 1838, marți seara, la 4 ceasuri turcești s-a cutremurat pământul foarte tare, *încât multe biserici și alte zidiri mari s-au stricat.*

Patru icoane împărătești la tâmplă. Însă:

1. Domnul Hristos.
2. Maica Domnului la al căreia gât [sunt] 4 stambuli făcuți sălbiță.
3. Sfântul ierarh Nicolae.
4. Sfântul mucenic Gheorghe.

Patru ipac icoane împărătești în tindă, la femei și vechi:

1. Domnul Hristos.
2. Maica Domnului.
3. Sfântul ierarh Nicolae.
4. Sfântul mucenic Gheorghe.

O icoană mare, Maica Domnului, în sfântul altar veche.

Una idem, pe o față sfânta înviere și pe alta sfântul Nicolae, așezată pe iconostas.

11 idem mici, praznicare, așezate într-un toc, din care trei sparte și toate vechi.

2 sfeșnice mari împărătești de lemn, săpate, zugrăvite și poleite cu câte trei făclii de lemn și tinichelile lor, asemenea zugrăvite și poleite, precum și alte două sfeșnice mici de fier, așezate între făcliile sfeșnicelor împărătești.

7 sfeșnice tot de lemn, mici, purtă-rețe, la 4 și câte o făclie de lemn cu tinichelile lor, zugrăvite, însă 5 înlăuntru și două afară, la femei.

2 tetrapode de lemn, tâmplărești, noi, zugrăvite.

1 iconostas de lemn, tâmplărești, noi, zugrăvite.

1 colivar de lemn, tâmplărești, noi, zugrăvite.

1 policandru de alamă cu 12 sfeșnice.

12 candel.

5 de mathem.

6 de alamă galbenă, acestea numai tocurile, fără sticle.

1 de argint în sfântul altar.

29 strane tâmplărești, zugrăvite al doilea de «fostul îngrijitor Daniil Cantarol».

16 idem de lemn, tâmplărești, în tindă, nezugrăvite.

1 clește mare pentru stins lumânări.

1 colimvitră de doage.

În sfântul altar:

Sfânta masă de piatră, așezată în stâlpi iarăși de piatră.

Trei mese deasupra sfântului prestol:

1. de bogasiu roșu și pânză, veche și ruptă.
2. de cit cu flori, chenarele de bogasiu roșu, căptușită cu alta veche.
3. idem, albă cu flori, chenarele chembrică galbenă, căptușală veche.

1 gevea de pânză cu flori la colțuri, supt sfântul antimis.

1 sfânt antimis tipărit pă atlas căptușit cu maltef, cu sfinte moaște.

1 idem tipărit pă batistă albă, căptușit cu bogasiu albastru cu sfinte moaște.

1 cutie de lemn pentru sfintele taine.

Trei sfinte cruci:

1. de lemn săpată cu 12 praznice, îmbrăcată cu argint și poleită, cu 41 boabe de mărgăritar.
2. idem săpată răstignirea și botezul, îmbrăcată cu argint, veche.
3. idem sadea numai cu slove la ... și împrejur argint, foarte veche.

Patru sfeșnice mici de alamă, o poală de zăbranic gălbue, pentru aco-perit sfântul prestol, veche. O păreche mucări pentru sfântul prestol și proscomidie.

Sfânta Proscomidie de zid:

(Urmează descrierea celor trei poale de deasupra)

Sfintele vase:

Trei potire:

1. Un potir cu discosul de argint... (pentru celelalte textul rupt).
2. O copie de fier, 1 sticlă cu sfânt mir, 1 pereche forfece, 1 ibricel de aramă pentru căldură, 2 cădelnițe.
3. Un castron pentru iazmă (sic), o tăviță pentru anaforă, un mi-ruitor de argint.

(Mai sunt apoi și alte câteva obiecte mărunte).

Aerile:

5 (Urmează descrierea fiecăruia).

Procovețe:

6 bune, 4 vechi rupte, fără nici o slujbă.

Vestmintele:

3 stihare de stofă (urmează descrierea stofei) și apoi alte 4.

6 sfinte (descrise fiecare).

6 sfinte epitrahile, 3 colane, 2 urare, 4 rucavițe, 10 poale de icoane, 2 perdele la ușile împărătești... (și altele).

Cărțile:

55 bucăți:

O Evanghelie românească și grecească îmbrăcată în argint și poleită cu aur.

2 Evanghelii românești de rând, 2 apostole, 12 minee, 2 ohtoice mari, însă unul vechiu, 1 triod, 1 penticostar, 2 psaltiri, 2 ceasloave, 3 liturghii, 2

molitfenice însă unul sărac, 1 cazanie, 1 catavasier, 1 pravilă mare împărătească, 1 tesalonic, 2 trioade grecești, 1 penticostar grecesc, 1 orologiu idem, 1 octoih idem, 1 minei mare pe 12 luni idem, 1 Zlatust idem, „10 cărți sârbești în feluri“, 1 Ilie Miniatic românesc, 1 Tesalonic, 1 Teodor Studit, 1 sfânt Dorotei¹.

Paraclisul:

Biserica de zid, bolțile și o turlă asemenea, pardosit cu piatră, zugrăvit peste tot înăuntru, hramul Sfinților mari mucenici Gheorghe și Dimitrie.

„Zidit în leat 7281 (= 1773) de Mihail Egumenu Aninoșan², tâmpla de zid crăpată, cu 4 icoane împărătești: Domnul Hristos, Maica Domnului, Sfântul Dimitrie și Sfântul Gheorghe.

Un analog și un iconostas de lemn, proaste; 15 strane albe, 3 ferestre cu stâlpi de piatră și grătare de fier, fără geamuri și cercevele. Masa sfântului prestol de piatră, neînvelită cu nimic, 3 perdele de cit vechi, la ușile sfântului altar. Ușa, scânduri de anin în tablii, cu verigă. Bolțile și turla crăpate de cutremure, învelitoarea șindrilă de brad. Despărțirea între biserică și tindă, în care se pogoară pe patru trepte, de zid. Supt acest paraclis gropniță boltită; ușa de podini cu verigă, iar turla în vârf are și o cruce de fier.

„O păreche case vechi ce au fost egumenești“, între paraclis și clopotniță, despre miazănoapte, cu încă 8 încăperi și scară prin mijloc, însă:

O odaie mare cu un etăcel și trei cămăruțe.

Un trapez cu o odaie întru care se deschide și ușa paraclisului i o cămăruță, toate boltite, pardosite cu cărămidă. 6 ferestre cu câte două vergele

de fier fiecare, fără de cercevele și geamuri. La odăi și cămăruțe 8 uși în tablii cu verigi; coșurile i sobele sfărâmate, ușa sălii de fag, groasă, veche, cu stâlpii și pragurile de piatră.

D’asupra ușii pisanie în piatră, „cuprinzându-se că aceste case sunt făcute de răposatul Daniil mitropolitul în 7231“, pe care ese într-un pridvor scos denainte pe 6 stâlpi de piatră, boltit și pardosit cu cărămidă; împrejur trei lăviți de podini groase, iar între zid stâlpi, puse lespezi de piatră pe zid. Împotriva ușii de la sală este și o eșitoare, tot de zid, scoasă în dos.

Scara pogorătoare cu 13 trepte vechi de stejar, supt care pridvor este un becișor de zid, cu ușa de podini stricată, iar supt case două pivnițe boltite, cu două picioare de zid groase, pe care sânt bolțile întemeiate, însă o pivniță ca de 20 buți, iar cealaltă ce să socotește pentru vărzărie, ca de 10 toci-tori. O scară coborătoare la amândouă pivnițele; ușa pivnițelor cu câte două canaturi de scânduri groase, cu stâlpi prin mijloc...

O clopotniță de zid pe supt care este intrarea înăuntru curții mănăstirii. Întru acea zidire are și trei încăperi, însă: la odihna scării cei dintâi o odaie cu cămăruță și plimbare alături, toate boltite și pardosite cu cărămidă, iar odihna scării, de scânduri, unde este și o fereastră numai crucile; la odaie două ferestre fără cercevele și geamuri.

Un pat mic de scânduri, sobă românească cu vatră, ușa de brad în tablii, cu verigă, supt care mai are un beciu mic, boltit, cu ușa veche, cam stricat... Altă odaie la odihna scării de al doilea, în față, cu pridvor scos pe doi stâlpi de zid; odaia și pridvorul boltite, pardoseala cărămidă, între stâlpi trei lespezi de piatră puse pardoseală pe zid; la odaie două ferestre fără cercevele și geamuri, soba românească, ușa de brad în tablii, cu verigă.

¹ Cea mai mare parte din aceste cărți au fost luate în două lăzi de Gh. Tocilescu.

² Deci nu în 1778 cum greșit se spune în *Marele Dicționar Geografic*, vol. 1, p. 88.

În clopotniță „trei clopote treptel-nice“, cu un sunet foarte dulce, așezate pe stâlpi de lemn groși. Sfârșitul clopotniții de boltă, învelitoarea șindrila de brad, în vârf cu cruce de fier i [lân]țușuri. Asemenea și ușa la începutul scărilor, de stejar, groasă, căptușită cu șină de fier, cu zăvor i verigă.

Porțile cele mari ce sânt supt această clopotniță, deasupra căro-ra este boltă și pisanie cu leat 7238 (=1730) cuprinzătoare că clopotnița cu odăile pomenite i clopotul cel mare, dimpreună cu tot zidul curții împrejur, „s-au făcut de răposatul mitropolit Daniil“, sunt de podini groase, având și alta mișcătoare deschisă într-una din porțile cele mari. Încuetoarele lor cu zăvoare de fier temeinice și supt ele caldarâm de piatră¹.

„O păreche case mari de zid în două cărămizi și jumătate înaintea bisericii, lângă clopotniță, făcute în leat 1833 de fostul embaticar al acestei mănăstiri dum[nea]lui logof. Nicolae Bascoveanu“ (deasupra a două chilii) cu cămăruțele lor i sala ce au prin mijloc și o magopie mare de păstrat vase de lemn și bucate ce sânt în rândul celor de jos, toate boltite și pardosite cu cărămidă, cu uși de scânduri de brad în tablii, la odăi două sadea, la cămări ce verigi, 2 ferestre la odăi fără cercevele și geamuri, sobe românești cu vetre și coșuri stricate, „având 6 încăperi“, însă: 2 odăi, una mare și alta mică, cu intrare dintr-una într-alta. Între amândouă o sobă nemțească în stâlpi. În cea mai mare două paturi mici de scânduri și-n cea mai mică un pat, tavanurile de var și pardoseala scânduri de fag, sobă muscălească cu toate fiarale ei și un pat.

O odaie [cu] tavanul de var, pardoseala cărămidă, sobă muscălească cu

pat. Idem, tavanul scânduri de brad, pardoseala cărămidă, sobă românească cu vatră i coș; are și un pat.

O cămăruță, tavanul și pardoseala asemenea. La toate aceste încăperi sunt 7 uși de scânduri de fag în tablii cu căptușelile și pervazurile lor. La 6, broaște nemțești, iar la a cămării verigă cu lacăt; 10 ferestre în față și în dos, la fieșcare 4 vergele de fier și iarăși la fieșcare cercevele cu fiarale și geamurile lor, afară de vro 4 geamuri care sânt sparte.

Înnaintea acestor odăi este un pridvor întins pe opt stâlpi de lemn; galeria între stâlpi, de la unul până la altul, de zid, tavanul de var, pardoseala scânduri de fag. Din mijlocul lor se lasă o scară ce pogoară în curte pe trepte 25, așezate la amândouă părțile în zid. La capul despre clopotniță un pat de scânduri, iar la celălalt se face o săliță ce duce la ieșitoare. Această săliță până la un loc, despre amândouă laturile are zid, din care se face și o ușă, pe care intră în podul odăilor de jos, iar de aci înainte o parte care este afară de zid și alta înlăuntru de scânduri de brad; tavanul ei de ulucă, pardoseala cărămidă. La intrarea ei are o ușă de scânduri de brad sadea; umblătoarea de zid, lângă zidul curții din afară cu două despărțitori și 2 uși de brad sadea, despărțită asemenea cu scânduri de brad.

„Rândul odăilor de jos, bez două i sala ce s-au scris supt casele de mai sus“:

Două odăi cu sală prin mijloc, uși trei, cu zăvoare și verigi, paroseală cu cărămidă, stricate, ferestrele fără geamuri și cercevele.

Una idem și o cămăruță, pe jos pământ, fără uși, la ferestre trei vergele de fier.

O cuhnie, fără uși și cotloane, fereastra ei care este și tarabă; pragurile și trei stâlpi de piatră, oblonul vechiu.

O brutărie întru care este și un cuptor, ușa de scânduri, ferestrele de piatră cu două obloane, (întru care

acum se gătesc bucate). Între cuhnie și bucătărie este și o ieșitoare, scoasă afară de zid.

O odaie care a fost pentru frământat pâine; are două ferestre, fără geamuri și cercevele, ușa ei de scânduri, având intrarea prin brutărie.

Două odăi cu sală la mijloc, fără uși, cu trei ferestre stricate. Toate aceste de mai sus încăperi, aflându-se într-un rând, au pe dinaintea lor pălimar pe 30 stâlpi de zid și atât odăile cât și pălimaru i cuhnia și brutăria sânt boltite și învelite cu șindrila de brad; toată bolta pălimarului [este] „smerduită“ de cutremur. Într'aceste odăi nu poate cineva să lăcuiască, până a nu să meremetisi, fiind fără sobe, coșuri, paturi și altele.

Pimnița de zid pentru bucate cu cinci despărțitori de zid, foarte „smerduită“ de cutremure încât nu e de nici o slujbă.

Șease picioare de zid, în dosul bisericii cei mari, unde se vede că mai înainte au fost grajd și șopron i „odăi“, iar acum abia la un colț este un grăjduleț de zid de 4 cai; podinele stricate; mai este alături pe vreo trei stâlpi și șopron pentru trăsuri, însă tare stricat¹.

Curtea împrejurul mănăstirii și toate casele, de zid cu piatră și cărămidă, gros și înalt.

Suma ocalelor arămii cu feluri-me lor:

Oca 98 aramă în 18 bucăți, însă:
3 cazane nemțești vechi
1 turcesc
3 capace
11 țevi
Oca 28 de aramă, însă:
9 tingiri mari și mici
5 capace
1 lighean cu ibric și floarea lui

¹ În timpul de față nu se mai află nimic în partea dinspre răsărit a zidurilor.

1 tigae
126 adică una sută douăzeci și șeaise oca.

Zestrea casii după cum se arată mai jos:

1 cântar mare de 125 oca, 1 idem mic, 2 cârcee de fier.

2 sape de fier vechi.

1 păreche piulițe alamă cu pisălugul asemenea, însă crăpate la buze; 1 idem acioae, sparte, cu pisălugul de fier; 4 topoare, o cazma și două coase vechi.

54 talere cositor, 12 tipsii, 11 castroane, asemenea unele bune, altele sparte.

1 lingură mare de cositor ciorbalâc.

38 linguri cositor pentru masă.

41 cuțite cu furculițele lor pentru masă, însă nu toate zdravene.

15 carafele cu păharele lor de sticlă proastă.

2 tăvi pentru dulceți, 3 pahare mari de apă, însă două [de] cleștar și altul prost.

2 chiosăluțe pentru dulceți, una fără capac, 4 cești de cafea cu farfurioarele lor însă ciontite, 4 lingurițe de argint pentru dulceță, însă 3 bune și una proastă.

10 farfurii de tumbac cu filigenile lor, două ibricele de cafea vechi, 5 perechi solnițe săpate, de cleștar, 4 păhăruțe mici pentru rachiu, proaste.

15 farfurii albe pentru masă, 1 ciorbalâc cu capacul alb idem, 6 sfeșnice de alamă cu patru perechi mucări, 1 frigare, 1 vătrai și o păreche pirostirii cu 6 picioare, toate defier, o masă vopsită de Brașov cu broască.

12 scaune vopsite, tot de Brașov, 3 mese de lemn, 2 mici și una mare mai proaste, 5 mindire umplute cu lână, mici, 3 mindire umplute cu pae, 12 perne îmbrăcate cu pânză muscălească și umplute cu lână.

6 perne îmbrăcate cu cit cafeniu, cu flori galbene și pline cu lână.

... (un rând textul rupt) ...

3 macaturi de pânză muscălească, două mici și unul mare cu ciucuri, căptușite cu pânză.

1 plapumă de cit cu două cearceafuri vechi.

13 fețe de perne dimicaton vârgat.

3 macaturi, asemenea dimicaton.

1 față de saltea de cit căptușită.

3 fețe de pernă, asemenea cit căptușite.

14 coți cit alb cu flori.

5 perdele de pânză muscălească, vârgate, cu vârgile lor de fir.

5 prosoape, o masă mare de pânză muscălească.

19 șervete de asemenea pânză, însă unele rupte.

1 masă pânză de casă, idem de americană mare; 10 șervete pânză americană vechi.

1 ladă mare cu broască pentru păstrarea acestora.

1 car, două căruțe cam stricate, cu 10 cercuri de fier.

1 plug cu fiarăle lui; 75 buți goale însă unele dogite dintre care 8 se află la Corbșori și 6 la Capul Piscului.

4 țevere vechi, 10 burie (sic) de la zece vedre în jos, însă vechi, un lanț de fier pentru caru cu boi, un clopoțel pentru trapeză.

Acareturile dimprejurul mănăstirii:

Lângă zidul curții spre miazănoapte și răsărit este o ogradă cu întindere ca de 20 de pogoane și împrejmuită trei părți cu răzlogi despicați și alta cu gard de nuele însă vechi; înlăuntru pruni ca patru până la cinci mii și livezi de fân.

O casă a mănăstirii, lângă zidul curții, de gard lipită cu pământ, cu 2 despărțituri, sobele și coșurile stricate; supt aceste case pivniță cu ușa în două canaturi, cu verigă, învălită cu șindrila veche.

O cuhnie de gard, iarăși în proastă stare.

Un pătul pe 8 furci de gard, pe dedesubt împrejmuit pentru șederea vitelor. În dosul acestor case și o grădină de 4 pogoane împrejmuită cu vârgii de anin și fag, pentru zarzavaturi.

Un pătul pe 12 furci, de gard învelit cu tinichele de brad, pe dedesubt împrejmuit cu vârgii de anin. Acest pătul vine în dreptul porții mănăstirii cei mari.

* * *

Moșia Aninoasa pe care este zidită mănăstirea Aninoasa, jud. Muscel, plasa Rîurile, în capul despre răsărit se învecinește cu moșia Cotești, despre apus cu moșia Bădești a mănăstirii Câmpulung. În lung, latura despre miazăzi se învecinește cu moșia Vlădești, iar cealaltă, despre miază-noapte, cu moșia Berevoești și trece prin această moșie apa Bratia.

„O moară“ cu două făcae, cu un iaz tras din apa Brății, însă unul nu este așezat pe măciniș, cu pereți scânduri de brad, învelită cu șindrila de brad, 2 părchi de pietre, 2 coșuri și toate cele trebuincioase.

„O povarnă“ cu pereții scânduri de brad în lungime de opt stânjani, despărțiți prin mijloc cu scânduri, cu uși asemenea de scânduri. Ușa povernii în două canaturi, cu verigă; așezată pe tălpi și temee de zid, învelită cu șindrila de brad, însă veche și proastă.

În iazul morii o pivă cu părății [de] vârgii, învelită cu șindrila, stricată și nelucrătoare.

O cârciumă ... cu odăi și tindă de vârgii, tavanul deulucă, trei uși cu ... (rupt textul) ...

Un loc înfundat în trupul Berevoieștii-Pământeni cu întindere de un pogon. 125 clăcași pe această moșie, adică vatra Aninoasa cu cătunul Valea Siliștii ce ține tot dă aceasta, însă: 62 frunțași, 37 de mijloc și 26 de coadă.

O pădure pe două dealuri și văi în trupul acestei moșii, cu întindere ca jumătate moșia. Felurimea lemnelor: stejar, fag, mestecăn, anin și altele.

Robii mănăstirii:

Nr. fam.	Nr. sufletelor		
1	4	Răducanu sin Mirică	60 ani
		Păuna soția sa	50 "
		Radu sin Răducanu	20 "
		Rada, fata proastă,	40 "
		sora Păunii	
2	3	Dincă sin Oancea	80 "
		Mira soția sa	40 "
		Sanda, fata Mirii și [a	23 "
		lui] Dincă	
3	5	Radu sin Nițu	60 "
		Cașcaval	
		Nița soția sa	50 "
		Neaga sin Radu	18 "
		Maria idem	16 "
		Ana idem	19 "
4	1	„Nica vâtaf“, văduv	65 "
5	1	Oprea muncitor sin	40 "
		Radu vâtaf	
6	4	Costache muncitor	25 "
		Lăețu	
		Uța soția sa	24 "
		Niță sin Costache	8 "
		Necula, muma lui	6
		Costache	
7	5	Mitu sin Coman	50 "
		Ioana soția	40 "
		Oprea sin Mitu	11 "
		Gheorghe sin Mitu	7 "
		Tudora sin Șandru,	20 "
		fata streină de părinți	
8	3	Stan sin Mareș	40 "
		Maria soția sa	40 "
		Nica sin Radu, sora	30 "
		Mariei	
9	2	Gheorghe băiatu sin	20 "
		Ion al Tiții	
		Nicolae sin Sava	20 "
10	2	Niță sin Dincă	30 "
		Safta soția sa	25 "
11	3	Gheorghe vizitiu sin	50 "
		Costandin	
		Despa soția sa	40 "
		Maria fata	4 "

12	2	Fira fata sin Radu	25 "
		Torobea	
		Floarea fata sin Savu	25 "
		ce acum se află la	
		un polcovnicel ot	
		Târgoviște	
	35	Adică treizeci și	
		cinci.	

Lucrurile ce se află sfetirisite din zestrea casii:

Un cazan nemțesc cu capac și două țevi de aramă ca de oca 20. Idem, fără capac, turcesc cu țevile, de vedre 12. Acestea ridicate de părintele proosinghel Ipolit ce au fost aici vremelnic îngrijitor, însă prin mijlocirea dum[nea] lui maior Teodorache Popescu, fost „contractciu“ al totalului mănăstirii.

3 vaci mari

8 boi

1 junc de un vițel

2 viței

1 junice de doi ani

1 cal bătrân

29 rîmători

18 berbeci mari

10 oi

1 miel

Aceste vite [au fost] ridicate de la mănăstire încă din leat 1835 de dum[nea]lui maior Teodorache Popescu fost contractciu al totalului aceștii mănăstiri și duse la moșia Gherghița a Sfintei Mitropolii de unde nu s-au mai întors nici până acum.

Numirea moșiilor mănăstirii cu județul în care se află:

1. Aninoasa pe care este zidită, dimpreună cu Valea Siliștii ce ține tot de vatră.
2. Capul Piscului sud Muscel.
3. Coșești „„ plasa Rîurile.
4. Corbișori „„ plaiul Nucșorii.
5. Galeșu „ Argeș, plasa Argeș.
6. Cărbunele „ Muscel, Râul Doamnei

7. Coteasca sau Lungi sud Muscel	18. Burdea sau Căldăraru sud Te-leorman pl. Mijloc
8. Miceasca „ „	19. Mărzăneștii de sus „ „ „ Târgului
9. Corbul „ „ pl. Răul Doamnei	20. Cârțocleasca „ „ „ „
10. Pădurețu „ „ idem	21. Puținței „ „ „ „
11. Negeștii Băhneni „ „ pl. Rîurile	22. Un loc de casă în Câmpulung, lângă mănăstirea Câmpulung, cotropit
12. „ Grigoreni „ „	23-25. Munții: Piscul Netotului, Oticu și Obârșia Brății, plaiul Nucșorii.
13. Negeștii Valea Ursului sau Gă-urenii, sud Muscel, pl. Rîurile	26. Schitul Ulita sud Muscel.
14. Izvorani sud Muscel, plasa Dealului	
15. Tetcoiu sud Dâmbovița, plasa Corbii	
16. Tomșanii după Răstoacă sud Dâmbovița, plasa Bolintinului.	Dionisie Aninoșanu orînduitul din partea Sfintei Mitropolii. Această catagafie numărându-se au eșit file 12. 1842, iulie.
17. Mărunțișu ce ține de moșia Tomșani idem	

ANEXA 4

Săpături arheologice ulterioare

Puțin mai târziu, în anul 1996, într-o etapă ulterioară din dezvoltarea mănăstirii Aninoasa, soții arheologi Raluca și Sergiu Iosipescu au continuat săpăturile din incintă. Pentru a păstra unitatea tematică, punctăm, în continuare, cele descoperite, având ca material auxiliar studiul realizat de către ei înșiși, „Raport preliminar privitor la cercetările arheologice de la fosta mănăstire fortificată Aninoasa“.

La origine, fiecărei dintre cele trei travee ale beciului, îi corespundea câte o fereastră aproximativ identică, ceea ce nu se mai regăsește astăzi.

Casele mitropolitului aveau o instalație hidraulică, unicat în arhitectura civilă și militară medievală și premodernă din România.

Se pare că sub casele de pe latura de nord ar fi fost un vechi cimitir, deoarece s-au găsit aici numeroase schelete umane. Unul dintre ele era tăiat de temelia beciului, ceea ce atestă înhumarea anterioară construirii clădirilor.

Canalizare medievală

Pentru a definitiva ceea ce arheologul Gheorghe I. Cantacuzino lăsa-se neterminat, în anul 2008, aceeași doi râvnitori soți Iosipescu, au redeschis săpăturile arheologice în biserica mare a mănăstirii Aninoasa.

Astăzi – imens ghiveci pentru arbori ornamentali

Iată ce găsea actualul director al Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniu Argeș la Mănăstirea Aninoasa: „Tot pridvorul e plin cu pământ, de la excavații. În naos, dau de arheologi. Pe dreapta, cum intri, tot spațiul e excavat. Se văd straturi peste straturi de zidărie, iar mormintele au fost deschise. Pe stînga, săpăturile sînt în toi. Un tînăr curățat cu șpaclul, grijuliu, în jurul unei tigve omenești, ce lucește roșietic, în lumina unui proiector.“ (cf. <http://cristiancocea.blogspot.com/2008/09/un-urma-al-basarabilor-s-ridicat-din.html>)

Schelete descoperite în mormintele din pronaos

Inel sigilar al lui Tudoran Vlădescu

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 34.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Inel		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa	4. HRAM: „Sfântul Nicolae“	
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa	6. JUDEȚ: Argeș	
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:	8. DATARE: sec. al XVII-lea	
9. MATERIAL/TEHNICĂ: metal galben	10. STIL:	
11. DESCRIERE: Inel sigilar cu inscripția „Иω τβ“ recuperat în urma săpăturilor arheologice din biserică. S-a găsit în mormintele din pronaos. Doi lei afrontați susțin cu labele din față un medalion cu o pasăre. E posibil să fi aparținut ctitorului, Tudoran Vlădescu.		
12. DIMENSIUNI (CM): d ~ 2	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE: Efectuată la Muzeul Militar, București, în anul 2010		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 august 2011

Inel al Saftei Vlădescu, găsit pe osul carpian, intact

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 32.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Inel		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. al XIX-lea
9. MATERIAL/TEHNICĂ: metal alb		10. STIL:
11. DESCRIERE: Inel cu inscripția “Țița Vlădeasca 1840“, recuperat în urma săpăturilor arheologice din biserică. S-a găsit în mormintele din pronaos.		
12. DIMENSIUNI (CM): d=2	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii		16. TITLUL DEȚINERII: PR.
17. LOC DE PĂSTRARE: D.		18. STARE DE CONSERVARE: B.
19. RESTAURARE: Efectuată la Muzeul Militar, București, în anul 2010		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana -Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 AUGUST 2011

Iată și mărturia arheologului Sergiu Iosipescu: „În urma strădaniei, un urmaș al Basarabilor s-a ridicat din groapă. Rămășițele vorbesc despre vremuri uitate, glorie și disperare, construcție și ruină. Pe deget, personajul poartă un inel cu inscripția sacră «IO». În mormântul de alături, doamna sa a înnobilit lutul cu fir de aur, din haină. Peste timp, strămoșii ne întind

mîna, ca să nu uităm cine sîntem și de unde venim...” (cf. <http://cristiancocea.blogspot.com/2008/09/un-urma-al-basarabilor-s-ridicat-din.html>)

Au fost cercetate cele patru morminte din pronaos. (cf. Raluca Iosipescu, „Mănăstirea Aninoasa. Note istorice și arheologice”, în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, nr. 1-2/2008) În partea dreaptă, s-au găsit ctitorii,

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 36.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Căramidă funerară		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. al XIX-lea
9. MATERIAL/TEHNICĂ: lut		10. STIL:
11. DESCRIERE: Căramidă cu inscripția „Safta Vlădeasca 1840“ (slovă chirilică) recuperată în urma săpăturilor arheologice din biserică. S-a găsit în mormintele din pronaos.		
12. DIMENSIUNI (CM): L=26,l=13	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D.	18. STARE DE CONSERVARE: B..	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana -Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 august 2011

Tudoran și Alexandra. Dacă prezența Alexandrei era vădită de inscripția de pe piatra tombală, faptul că Tudoran a fost înhumat aici este adeverit de inelul sigilar din aur, cu monograma „Io TV“.

Simbolurile heraldice de pe acest inel sunt doi lei afrontați, care țin un disc cu cu corb. Deasupra se află o coroană.

Tudoran se afla în același mormânt cu soția sa, într-o criptă din

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 37.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Căramidă funerară		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE:
9. MATERIAL/TEHNICĂ: lut		10. STIL:
11. DESCRIERE: Căramidă cu inscripția „Cozma“ (slovă chirilică) recuperată în urma săpăturilor arheologice din biserică. S-a găsit în mormintele din pronaos.		
12. DIMENSIUNI (CM): L=25, l=13	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D.	18. STARE DE CONSERVARE: B..	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana -Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 august 2011

căramidă, a cărei blotă, dărâmată, a strivit craniul Alexandrei.

În celălalt mormânt din dreapta pronaosului, s-au găsit osemintele Saftei Vlădescu, ultima descendentă

directă a boierilor, fapt atestat tot de un inel, cu inscripția „Tița Vlădeasca 1837“.

Craniul acesteia era așezat pe o căramidă cu inscripția „Safta

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 39.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Căramidă funerară		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE:
9. MATERIAL/TEHNICĂ: lut		10. STIL:
11. DESCRIERE: Căramidă cu inscripția „Toma“ (slovă chirilică) recuperată în urma săpăturilor arheologice din biserică. S-a găsit în mormintele din pronaos.		
12. DIMENSIUNI (CM): L=28, l=14	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 august 2011

Vlădeasca 1840“. Tot în partea dreaptă au fost găsite patru reînhumări, o căramidă cu inscripția „Cozma“ și alta pe care se găsea craniul starețului Gavriil, cu inscripția „Ieromonah egumen Gavriil 1796“. O căramidă asemănătoare

se afla și în partea stângă, având scrijelit pe ea numele „Toma“.

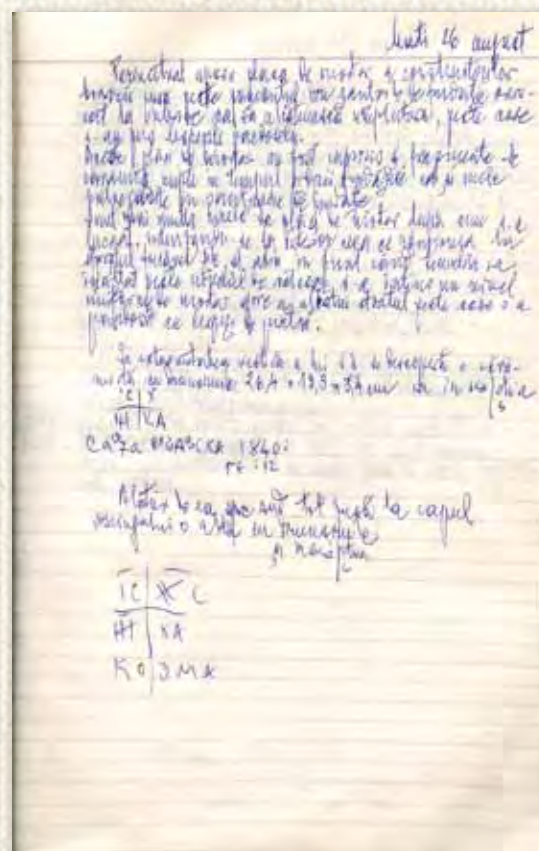
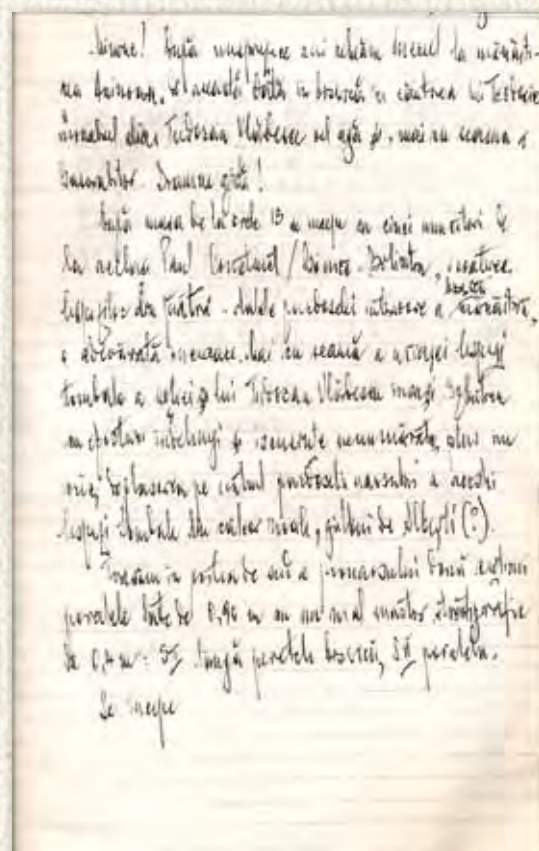
În partea stângă, s-au găsit unsprezece schelete, dar, din păcate, Dumnezeu nu a voit să ne descopere identitatea celor înhumați aici. De vor fi

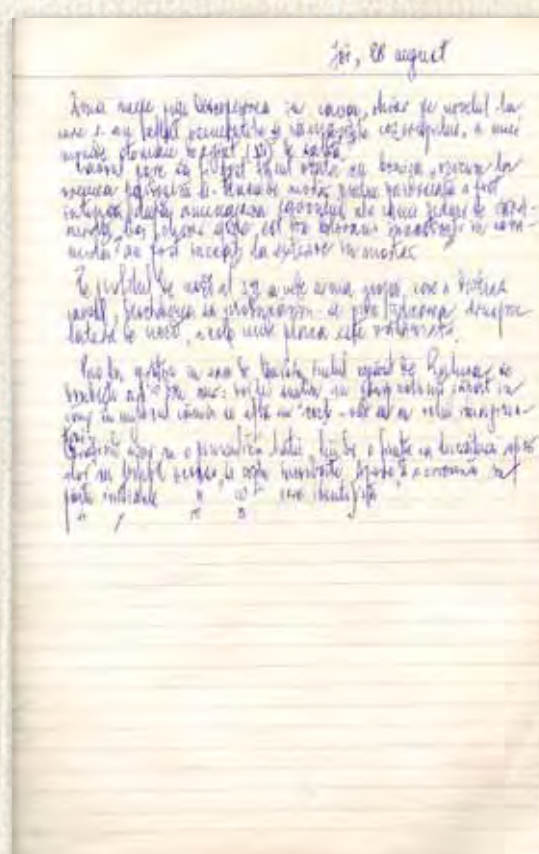
B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 38.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Căramidă funerară		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. al XVIII-lea
9. MATERIAL/TEHNICĂ: lut		10. STIL:
11. DESCRIERE: Căramidă cu inscripția „Ieromonah egumen Gavriil 1796“ (slovă chirilică) recuperată în urma săpăturilor arheologice din biserică. S-a găsit în mormintele din pronaos.		
12. DIMENSIUNI (CM): L=23, l=12, 5	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patri- moniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 august 2011

Basarabi, egumeni aninoșeni ori boieri Vlădești, peste toți s-a așternut aceeași lopată de țărână. Scheletele parcă zâmbesc în fața scurgerii efemere a timpului și ne spun: „Ce sunteți voi, am fost și noi. Ce suntem noi, veți fi și voi.“

În stânga pronaosului, s-a găsit o criptă asemănătoare celei în care fusese înhumat Tudoran, cu numeroase fragmente de veșminte cu broderie, bumbi, găitane din fier, care atestă că cel decedat a fost extrem de

File din jurnalul de lucru
al soților arheologi
Raluca și Sergiu Iosipescu

însemnat. Poate chiar Daniil, mitropolitul Ungrovlahiei. Pentru a înțelege mai bine emoțiile acestor săpături și importanța fiecărui pas făcut,

redăm două file din jurnalul lucrărilor celor doi soți arheologi plini de suflet și atât de stăpâni pe domeniul activității lor.

Părintele Clement și arheologul Sergiu Iosipescu,
în timpul săpăturilor arheologice efectuate în biserică, anul 2008

ANEXA 5

Preotul Nicolae Nuță și socrul său, Preotul Theodor Popescu

Părintele Nicolae Nuță, născut în anul 1935, hirotonit în 1957 la București, a fost instalat ca preot la parohia de atunci Aninoasa – mănăstirea de astăzi – la începutul anului 1958. A slujit aici timp de 44 de ani. Căsătorit

cu nepoata preotului Teodor Popescu, Sabina, avea să continue lucrarea pastorală și de restaurare a lăcașului începută de către acesta. Chemarea sa la Domnul a avut loc în cea dintâi săptămână a Marelui Post, în anul 2012.

Părintele Theodor Popescu
elev la Seminarul Central
din București

Părinții Theodor Popescu
și Nicolae Nuță în sfânta slujire

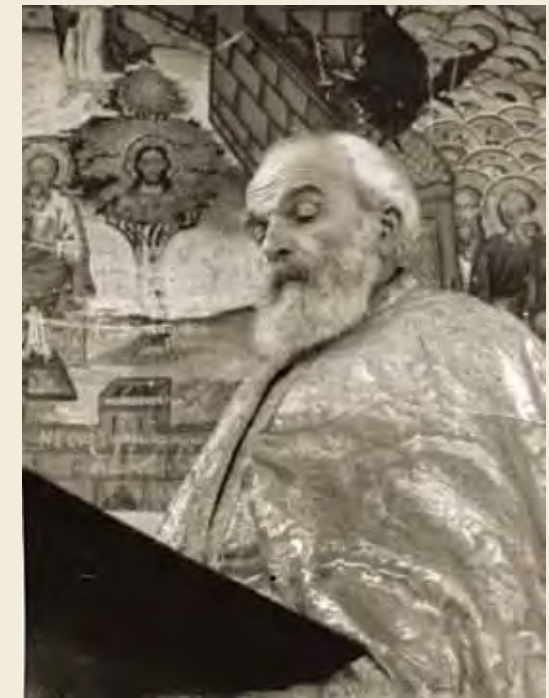
Preotul Theodor Popescu
și soția

În partea stângă, jos – soția și părintele Theodor Popescu
sus – părintele Nicolae Nuță și Sabina preoteasa

Părinții Theodor Popescu
și Nicolae Nuță

Părintele Theodor Popescu

Adunare preoțească zonală – în centru: părintele protopop,
la dreapta – părintele Theodor Popescu

Părintele Nicolae Nuță slujind la Parohia Aninoasa

„Odihnește, Doamne, cu dreptii pe robul Tău...”

Înmormântarea părintelui Nicolae Nuță,
19 februarie 2012

ANEXA 6

Avva Teofil Bădoiu

Născut la 11 septembrie 1925 în satul Vlădești, Argeș, s-a închinoviat la Mănăstirea Slănic la vârsta de 18 ani, fiind călugărit după trei ani de noviciat, la 30 martie 1947 și hirotonit întru diacon patru luni mai târziu. A fost preotit peste mai bine de trei decenii, în anul 1968, întârziere datorată decretului comunist de scoatere a monahilor din mănăstiri. În acest răstimp, diacon fiind, a stat la Corbi, județul Argeș, mai apoi angajându-se ca paznic la Mănăstirea Dintr-un Lemn. După 32 de

ani de păstorire a obștii Mănăstirii Slănic, a trecut la Domnul la 17 iulie 2010.

Fiecare om este o curgere, o viață curgătoare. Nu putem curge unii fără alții, așa cum nu poate curge un râu fără maluri. Unul dintre malurile oricărei vieți trăite în Hristos – ca aceea a Părintelui Teofil – este Dumnezeu. Celălalt – oamenii. Avva Teofil este legat de Mănăstirea Aninoasa prin aceea că, ascultând de arhiepiscopul Calinic, l-a binecuvântat pe Părintele Clement și alți doi

Priveghi și nădejde

Binecuvântarea ultimă luată de către viitorul stareț Clement

Părintele Nectarie, ucenicul iubitor și iubit

ostași ai săi pentru a veni aici, dar mai ales prin dragostea pe care o purta și, desigur, încă o mai împărtășește din ceruri obștii și locului. Avva Teofil părea să fi fost, atât cât a viețuit pe pământ, lângă un prag. Un prag între ceea ce noi numim realitate palpabilă și o altă realitate mai înaltă, diafană, imperceptibilă ochilor umbriți de păcate. Probabil că stătea de veghe la intrarea în lumea de taină a sfînteniei.

Starea sa naturală era aceea de Părinte. Ochi înlăcrimați și vorbe mînioase pentru răul din noi. Tristețe pentru a noastră durere și zâmbet în bucuriile noastre. Purtând în desagă sfaturi hăruite. O certitudine a putinței lutului de a se transfigura prin dragoste și smerenie. Fără nevoințe exagerate, dar în cumpătare. Fără teologhisiri complicate, dar propovăduindu-L pe Hristos cu timp și fără de timp, în simplitatea inimii.

Avva Teofil a fost pentru toți întruchiparea unei iubiri sincere, copilărești și fierbinți. Ca o lumânare a cărei topire preleva asupra flăcării produse. Avva ne

învăța să fim încăpățânați, așa cum fost-a și el în anii decretului. Să nu ne lepădăm de Hristos, să nu călcăm făgăduințele monahale. Știa Părintele că tainele mării nu se dezleagă de pe mal. Că trebuie să înveți să privești lucrurile cum se cuvine, căci nici prea aproape, nici prea departe de ochi obiectele nu sunt clare. Știa că fără moartea omidei nu se va arăta zborul fluturelui.

Părintele Teofil, desprins de toate și prins, parcă, în toate deopotrivă, a trecut la cele veșnice cu suflet de copil. Copil fiind, era asemenea cerului. Luminos sau înnorat – cer întotdeauna. Acum timpul suferinței a trecut. Mîna nu mai tremură, bastonul nu mai alunecă pe gheață, căci sufletul nu se mai cere susținut de materie. Vine o vreme când Dumnezeu, ținându-ne în palmele Sale, ne răsplătește fiecă gînd pe care l-am înălțat către El. Fiecare clipă de răbdare și așteptare, fiecă durere înăbușită de dragul Lui. Fiecare lacrimă rostogolită din dor de cer. Atunci cele crezute devin certitudine. Atunci nu mai e loc decât pentru Hristos în suflet...

Prețuit de către ierarhi: Mitropolitul Teofan, Arhiepiscopul Calinic, Episcopii Galaction și Varsanufie

Mai lângă Tine, Doamne...

Crucea, pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu

ANEXA 7

Monahia Petronia Dobrescu

Născută la 1 ianuarie 1965, în comuna Bărbulețu, Dâmbovița, a venit pe lume asemenea unui dar de sărbătoare Sfântului Vasile cel Mare. S-a închinoviat la Mănăstirea Robaia din județul Argeș pe 27 decembrie 1982, ca sora Petruța și pe 7 august, șase ani mai târziu a fost tunsă în monahism cu numele de

Petronia. Păstorește cu râvnă și dragoste obștea Mănăstirii Robaia, Argeș din anul 1992, fapt pentru care a primit pe 2 ianuarie 2009, la prăznuirea Sfântului Serafim de Sarov, distincția de stavroforă, crucea fiindu-i înmănată de către Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului.

Maica Petronia oblăduia Aninoasa, 2002

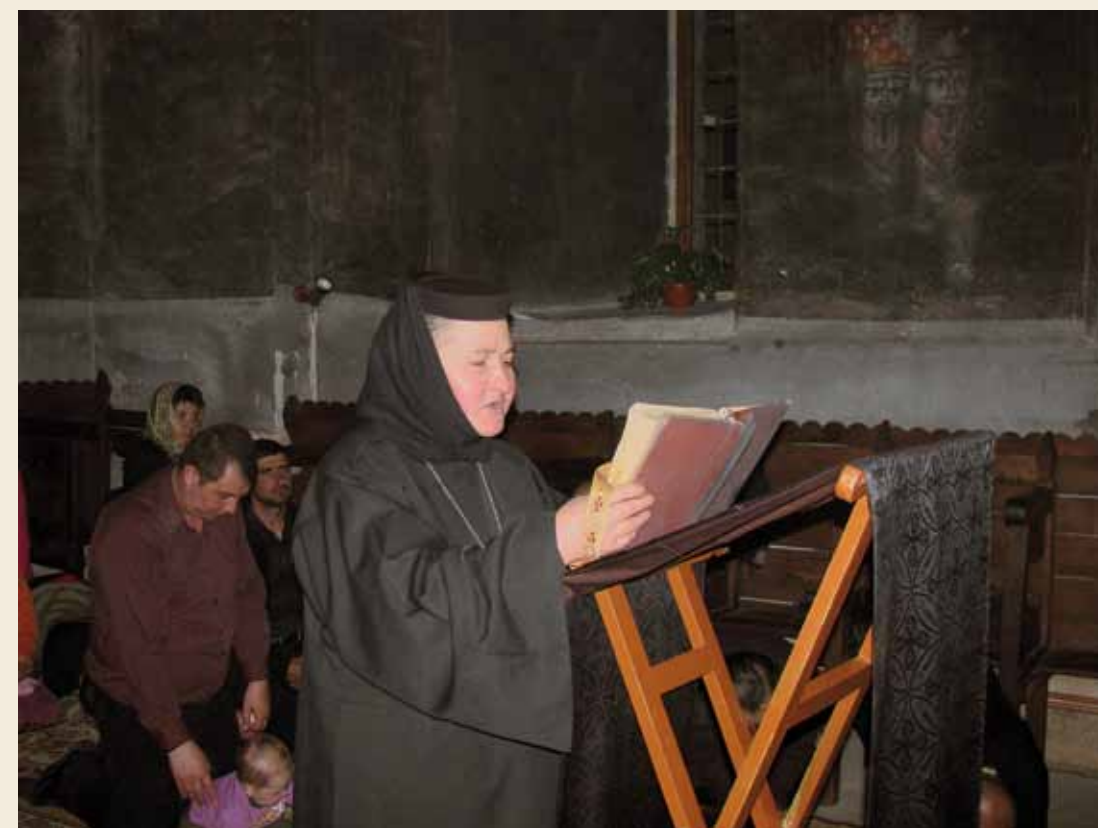
O făclie și jertfa unui suflet - Mănăstirea Aninoasa, 2010

De sărbători, la Robaia

Dragoste de mamă - maica stareță Petronia
și fiica sa duhovnicească, maica stareță Heruvima

Rugă smerită ridicată spre cer

ANEXA 8

Preotul Costinel Popescu

Născut la 10 mai 1975, în satul Aninoasa, Comuna cu același nume, județul Argeș, absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă *Sfânta Muceniță Filoteia* din Pitești în anul 1997, Preotul Costinel Popescu a predat religia timp de patru ani. Hirotonit ca diacon la 8 iunie – Înălțarea

Domnului 2000, va fi sfințit întru preot de Sfânta Treime în același an și instalat la parohia Aninoasa în anul următor. Cu o soție model, Laura Popescu, preoteasă creștină prin excelență, familia are – în anul 2012 – trei copii: Costinela, Laurențiu și Maria.

ANEXA 9

Obștea mănăstirii Aninoasa

Considerăm interesantă o prezentare sumară a câtorva date referitoare la viața obștii de maici de la mănăstirea Aninoasa. Poate nu atât pentru contemporani, cât pentru cei ce vor veni, acesta va să fie un document util. Duhovnicul mănăstirii este Protosinghelul Clement Păunescu, totodată stareț al Mănăstirii Slănic, începând cu anul 2010. La venirea maicilor, în anul 2002 acesta se afla deja la Aninoasa, de aceea obștea s-a cristalizat în jurul său, ideile de bază în

ce privește organizarea economică, dar mai ales spirituală a comunității de maici aparținându-i. Obștea mănăstirii Aninoasa are la bază șase viețuitoare venite de la mănăstirea Robaia la finele anului 2001: maica stareță Heruvima Ordodi, maica iconomă Ecaterina Vlad, maica Spiridona, venită ca soră de la Robaia (călugărită în anul 2009 la Aninoasa), maicile Teofilia, Iustina și Fanuria (venite ca novice de la Robaia, călugărite la Aninoasa în anul 2010). Un an mai târziu, în 2002, s-a alăturat obștii monahia Marta Huștiu, de la Mănăstirea Maicii Domnului – Cudalbi, Galați și alte două surori, devenite în anul 2001 maicile Cecilia și Anastasia. O soră închinoviată în anul 2002, în vârstă de 70 de ani, neputându-se acomoda, a plecat trei ani mai târziu. O alta, venită în 2001, având frageda vârstă de 16 ani, s-a reîntors în lume după câțiva ani de încercare, nefiind pregătită și hotărâtă a depune voturile monahale¹. Locul ei a fost luat la finele anului 2009 de către o soră, călugărită în 2011, maica Daniela Văcăroiu. Ultima venită, având statut de novice, este sora Alina Lazăr, în vârstă de 27 de ani.

În anul de grație 2012, anul redacției acestei anexe, opt dintre maici au

¹ Tocmai acesta este principalul rost al perioadei de ispitire sau încercare. Noviciatul va să realizeze o cernere. Aceia care nu sunt înrădăcinați adânc în Hristos și nu sunt ferm hotărâți a lăsa totul este de dorit să se întoarcă în lume înainte de a depune voturile monahale. Prin spovedanie și împlinirea canonului, ei sunt absolviți de orice vină înaintea Domnului.

SFANTA MĂNĂSTIRE ROBAIA
COM. MUSAȚESTI JUDEȚUL ARGEȘ
Nr. 37/29.01.2002

PREA SFINTITE STĂPANE,

Subsemnata monahia Petronia Dobrescu, stareta Mănăstirii Robaia, cu filiașca supunerii VA rugăm să aprobați tundera în monahism a sorei Gabriela Ordodi, care face ascultare la Mănăstirea Aninoasa, Rămân la PREA SFINTIEI VOASTRE supuși filiașca duhovnicească.

STARETA,
Monahia Petronia Dobrescu
Petronia Dobrescu

PREA SFINTIEI SALE,
PREA SFINTITULUI EPISCOP CALINIC
AL ARGEȘULUI ȘI MUSCELEULUI

Cererea de călugărie
a viitoareii starețe Heruvima

vârste cuprinse între 31 și 38 de ani, inclusiv maica stareță, o maică are 52 și o alta 72 de ani. Vârstele apropiate creează o omogenitate în gândire și simțire, având la bază același curent care le-a dominat formarea personalității.

Toate monahiile au cel puțin studii medii, unele absolvind Seminarul Teologic, la îndemnul patern al iubitorului de cultură arhiepiscop Calinic, două maici sunt absolvente ale Facultății de Teologie, o alta a celei de Litere și Istorie și o maică a celei de Medicină. Mănăstirea are o maică doctor în Drept roman. Sora Alina are studii superioare în domeniul Administrației Publice. Deși venite din colțuri diferite ale țării (București, Pitești, Mioveni, Arad, Prahova, Galați, Vâlcea, Constanța, Slănic-Aninoasa, Albești-Argeș), deși, poate, diferite ca fire, maicile au ca liant dător de comuniune dragostea de Hristos, dorința de mântuire prin respectarea canoanelor Sfinților Părinți referitoare la monahism.

Dincolo de orice, prevalează dorul de jertfă pentru aproapele, dorul după o viață de nevoință și autocenzurare, ce aduce în suflet mângâierea harului dumnezeiesc. Ortodoxia înseamnă iubire. Însăși „Evangelia” este o poveste de iubire întru Hristos. Ortodoxia înseamnă bună-tate, blândețe, renunțare la orice dorință de a domina. Ortodoxia înseamnă „diakonie”, slujire. Monahismul este exponent al acesteia și se trăiește printr-o totală asumare benevolă a regulilor specifice unui atare gen de viață. În călugărie, toate se fac fără a fi știrbită libertatea umană.

Redăm în continuare Regulamentul de ordine interioară al mănăstirii Aninoasa, aprobat de către Arhiepiscopul Calinic Argeșeanul în anul 2002, în momentul constituirii obștii. Orice novice doritoare a se încadra în obște se angajează, în prealabil, în scris, să îl respecte.

Programul unei zile de lucru ar fi, în linii mari, următorul: la ora 6, de dimineață – trezirea maicilor, la ora 7 – începe

Se aprobă!
 Programul de activitate mănăstirii
 cu Tălmășirea în limba română
 17.10.2002
 1. Înaintea conștientizării
 Sfinției Voastre și de sfintele canoane și de
 Regulamentul B.O.R., iar nu fiind la început
 put de drum, am hotărât să facem regu-
 lamente de ordine interioară pentru buna
 desfășurare a activității duhovnicești și
 materiale pe care vi le prezentăm spre
 aprobare.

1. Admiterea în mănăstire a tuturor
 doritoare, să se facă după un timp de ispită
 care să pună la încercare, starea, pater-
 nile și judecățile lor.

Trebuie să învețe Catehismul, Noul
 Testament, Psaltirea și conchita mănăstirii,
 să participe activ la dumnezeieștile slujbe.

În perioada noviciatului se vor mi-
 ceta următoarele:

a) Dacă există un aerodol mistic
 b) Dacă pot să-și lase păcatele, viciile,
 propriile și, înțelegându-le.

Regulament de ordine interioară

- 2) a) Dacă sunt capabile de toate smerite-
 cugetare fără să se rușineze.
- b) Dacă fac dovadă de rezistență perseve-
 rentă în ispitele trupescii, suferințelor duhov-
 nicești, mai cu seamă în cele neașteptate.
- c) Dacă iubesc meditația și preferă lucrul
 manual și, dacă primesc până și mesleciurile
 cele mai umile.
- d) Se va încerca de asemenea, dacă sunt
 instabile și predispuse la judecată, sau sunt chinu-
 ite de simptome psihice seriale care se repe-
 tutează puternic asupra voinței și creației și
 personalitate imatură și inresponsabilă.
- e) Se va pune la încercare, dorul după Hristos,
 posibilitatea indiferenței față de gânduri sau a
 depășirii lor, curăția intențiilor, supunerea con-
 viciului comunitare.
- f) Dacă o novice nu se poate adapta la
 condițiile de viață, la muncă, programul,
 Ordinea, viața și duhul mănăstirii sau e scan-
 dalizată de bănețenie, privință, de ostie frățietății
 sau de surzenie, dacă se învârtă și se mârș-
 nește, e nepăsătoare și bolnăvicioasă, nu-i e
 de folos să rămână în mănăstire. Încercarea
 duce la fundarea în monahism din momentul
 în care novicea trăiește fără probleme și
 luminoasă în comunitatea monahală.

Personale lenese, bănuțare, plângăroase,
 murmurătoare, judecătoare de faptele altora,
 indisciplinate, egomotoase, neascultătoare
 persistând în opinii și ideile lor, care scindoză
 unitatea frăției; disprețuind conducerea mănă-
 stirii, corup suferințele, dezvăluie secretele,
 scandalizează și încălce rândurilele vieții mona-
 hale, nu vor fi primite nicodată, și dacă au
 fost primite trebuie scoase afară ca să-lăsură
 și vase pline de patimi.

Pe lângă cooperare în obște ca începătoare, du-
 pă ce fac o curență adăpostă conducere mănă-
 stirii care o menținează spre aprobare chinia-
 hului, apoi fac doborâșul necesar pentru nobi-
 lăvire.

Regulamentul conceput de către Părintele Clement și scris de Maica Heruvima

Viața internă

Vietuitoarele Sfinței Mănăstiri
 studiază, cunosc, trăiesc și iubesc cele privi-
 toare la credință și dogme, dar nu le culti-
 vă niciicum în duh de sfidare și neorânduie-
 tă care să tulbure liniștea și buna cuviință a
 obștii.

Vietuitoarele nu hotărăsc, nu vorbe-
 sc, nu făptuiesc, nu primesc, nu răspund și nu
 oferă nimic fără aprobarea egumenei.

Este exclusă însă orice prietenie socială,
 exclusivă sau izolată ori vreun interes protector
 sau vreo opărire și plăcere pentru o altă per-
 soană, fiindcă acestea întunecă mintea, deșarte-
 culează voința, întinzează sufletul, seamănă
 răzărnie în obște.

În afara egumenei sau a celei rânduite de
 ea; nici o vietuitoare nu face observație, nu în-
 cheptărește sau pecepește vreo altă vietuitoare.

Dacă una rănește înima vreunei suror,
 prin mânie, sau musthărie, prin glumă, defăimă-
 re, împotrivire și contradicție a desfrunzilor
 Legii iubirii.

2) Sora care ascunde egumenei faptele,
 dorințele sau intențiile ei, ori în indignație
 fiindcă o alta lă descoperă, e înjimeșă și in-
 săși și răspunde răspunzător. Căci casa ascun-
 de gresala altă e urgiașă de soră. Adun-
 când chiar fără să știe temela obștii.

Surorile vor trebui prin muncă și prin
 eforturi proprii să aducă resurse mănăstirii,
 să lucreze cu măsură cu lucrul manual care
 pe cât posibil să nu producă egomot, împotri-
 țeri și să rupă unitatea obștii.

Constituind o alternativă plăcută la rugă-
 ciune și studiu, muncă înlesnește ascultarea, con-
 tribuie la iubire și unitate, servește frățietății
 și aduce înflorire și bucurie în inimă. O muncă
 ce urmărește în exclusivitate sporirea avuții sau
 istovirea vietuitoarelor reprezintă deosebit de rău
 monahală.

Muncă și ascultarea sunt neapărate de
 egumene după nevoia făcându-le, după nevoia de
 și în interesul păstrării iubirii și unității obștii.

Vietuitoarele nu au voie să iasă pe searte
 mănăstirii fără blagoslovenie. Când programul
 mănăstirii permite se va opori pelerinajul pe
 la alte mănăstiri din număr în grup și cu ma-
 na mănăstirii.

Tot ceea ce este necesar pentru trebuin-
 țele fiecarei vietuitoare se va cere și se va da
 de egumene sau cea rânduită să răspundă de
 obște în funcție de posibilități.

3) Trebuie exclus opoziția la părinți sau
 cunoștințe din afara mănăstirii. Se va căuta
 pe cât posibil ca toate vietuitoarele să pri-
 mească în mod egal fără diferențieri celor
 de folos.

Nu este permisă acumularea de bunuri
 de nici un fel, tot ce se primește se dă egu-
 mei sau cele care este rânduite.

Se va avea în vedere ca numai cerințele
 sunt necesare pentru buna viață în mănăstire
 să fie satisfăcute, iar nu plăcerea care dă
 satisfacerea și nu la înfrumusețarea patimilor.

Ovce vietuitoare care crede că a fost
 neapărată trebuie să spună egumenei sau ce-
 lei care răspunde precum și duhovnicului nemul-
 țumirea ei, și nu să tîrască în ea și să aibă o atitudine
 de răcoare față de celelalte, ca să asfel
 se tulbure liniștea în mănăstire. Ovce hotărât
 se va lăsa, trebuie să fie lăsată de majoritatea
 obștii. Iar minoritatea trebuie să se supună. Că
 care încălce aceste prevederi va primi canon în
 mănăstire și nu vrea să-l facă sau nepăsătoare
 se va opune chiar la păcătuirea mănăstirii per-
 că și așa ea este în afara ei prin modul de compo-
 rtare.

Primirea mirenților se va face de cea rânduită
 pentru această ascultare. În afara de viața în
 mănăstire și a păcătuirii este interzisă intrarea mire-
 nților în obște, precum și a păcătuirii sau rădăcinii

1) Cu e se va merge la trapeză sau camera pite-
gărită pentru primirea vizitatorilor, se va avea
grijă să nu fie afectată ascultarea sau slujba
și totul se va face cu dinecuvântare.

În cazul venirii unor părinți călugări sau preo-
ți mineri) se va lua dinecuvântare apoi se va merge
la ascultare sau chila fără a încerca intrarea în
discuție cu aceste persoane, chila clasa nouă nu se pot
duhovnicești.

Nu mai decât egumera sau duhovnicul con-
sideră necesar, se va aduna toată obștea pentru a
primi un cuvânt de folos. Este exclusă orice discuție
personală fără blagoslovenia egumenei sau duhovni-
cului.

Cea care încalcă această prevedere înse-
nă că nu a găsit aici cadul necesar pentru du-
hovnicești și oină, este lăsată să merge să-și caute,
dar fără a face tulburare în obște.

Căpărea în incinta mănăstirii nu se va face
deot în cazuri excepționale și doar de egumene sau
duhovnic cu aprobarea episcopului locului.

Oricineși care ajută mănăstirea și sunt caști
and vin la mănăstire.

Gorog Stelian și Jafana - pătroni, Jafana - fice-șu
Elena - secheșu

Văcăriaș Ion și Maria - pătroni, Daniela - fice-șu
Costin - student - fice-șu

Coșeșu Ion și Elena - pătroni

Dună Ion și Monica - profesori, Valeriu - fice-șu
10000 - student - fice-șu

slujba: Acatistul zilei, ceasurile 3 și 6,
Sfânta Liturghie. Ascultarea ține de la 9,30
la 12,30, când este masa de prânz. Urmea-
ză o oră de pauză, apoi din nou ascultare
până la ora 20 vara – când este masa de
seară (opțională), sau până la 16,30 iarna,
când toată obștea participă la Vecernia de
la ora 17. Pe timpul verii, datorită ascultă-
rilor ce trebuie îndeplinite, la Vecernie
merg câte două maici, prin rotație. Slujba
în perioada estivală se derulează începând
cu ora 18, ținând mai bine de o oră. La ora
23,45 sunt trezite din nou maicile pentru
slujba Utreniei, care durează cam două
ore. În timpul Postului Mare, toate slujbe-
le sunt mai lungi cu o oră.

Programul zilelor de sărbătoare
comportă câteva modificări. Vecernia din
ajun se unește cu Utrenia, rezultând așa
numita Priveghere, care durează de la ora
19 la ora 23. Dimineată, slujba începe la
ora 8, 30. Programul maicilor este de voie
– odihnă, lecturi duhovnicești, rugăciune.
În mănăstire, la dorința liberă a întregii

obști, nu se folosește radioul, televizorul,
sau telefoanele mobile personale – există
doar două, de obște. Excepție de la pro-
gramul de voie din zilele de sărbătoare fac
maicile care au o ascultare ce nu poate fi
întreruptă – la bucătărie, la grajd, la bise-
rică (ghidaj).

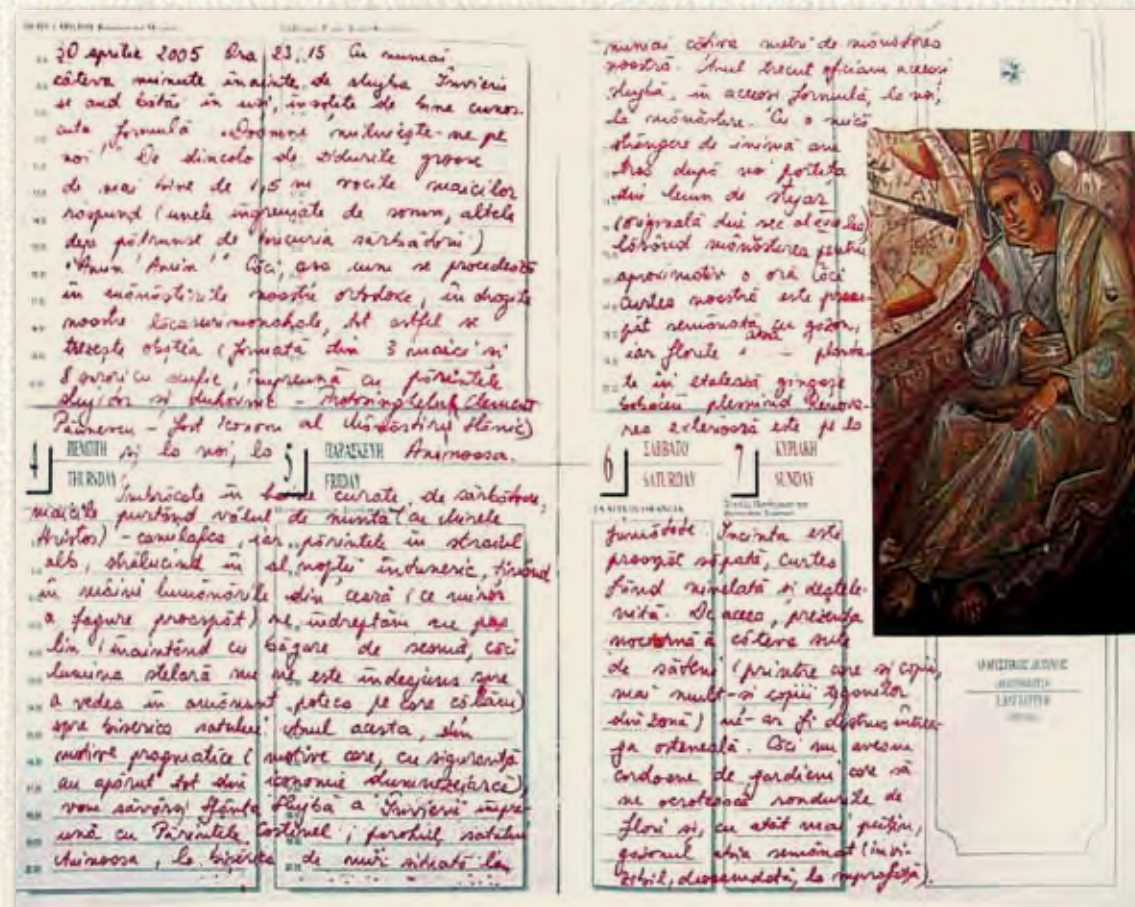
Ascultările permanente, care țin câte
o săptămână și se fac prin rotație sunt: bu-
cătăria, trapeza – așezatul și strânsul me-
sei, biserica și o duminică la grajd, pentru
ca maica permanent însărcinată cu aceas-
tă ascultare să aibă libere toate duminici-
le. Ascultările de obște specifice pe timpul
verii sunt: agricultura, legumicultura și
pomicultura, zootehnia, apicultura. Iarna
se împletesc metaniere, cruciulițe, se fac
lumânări din ceară de la stupii mănăstirii,
pentru Sfânta Masă, se studiază în obște
„Catehismul”, Sfintele Scripturi și se fac
alte lecturi din Sfînții Părinți. Din toam-
na anului 2012, mănăstirea a deschis un
atelier de veșminte preoțești. Tot timpul
anului se citesc studii duhovnicești în
timpul mesei de prânz.

Exemplificăm rezultatul ascultării
de Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, prin
studiul „Catehismului” realizat de către
maicile de la Aninoasa. Mai întâi s-a re-
alizat conspectarea cărții, apoi s-au gru-
pat tematic citate reprezentative din alte
opere lecturate, pentru ca, în final, să fie
înscrise idei și gânduri personale.

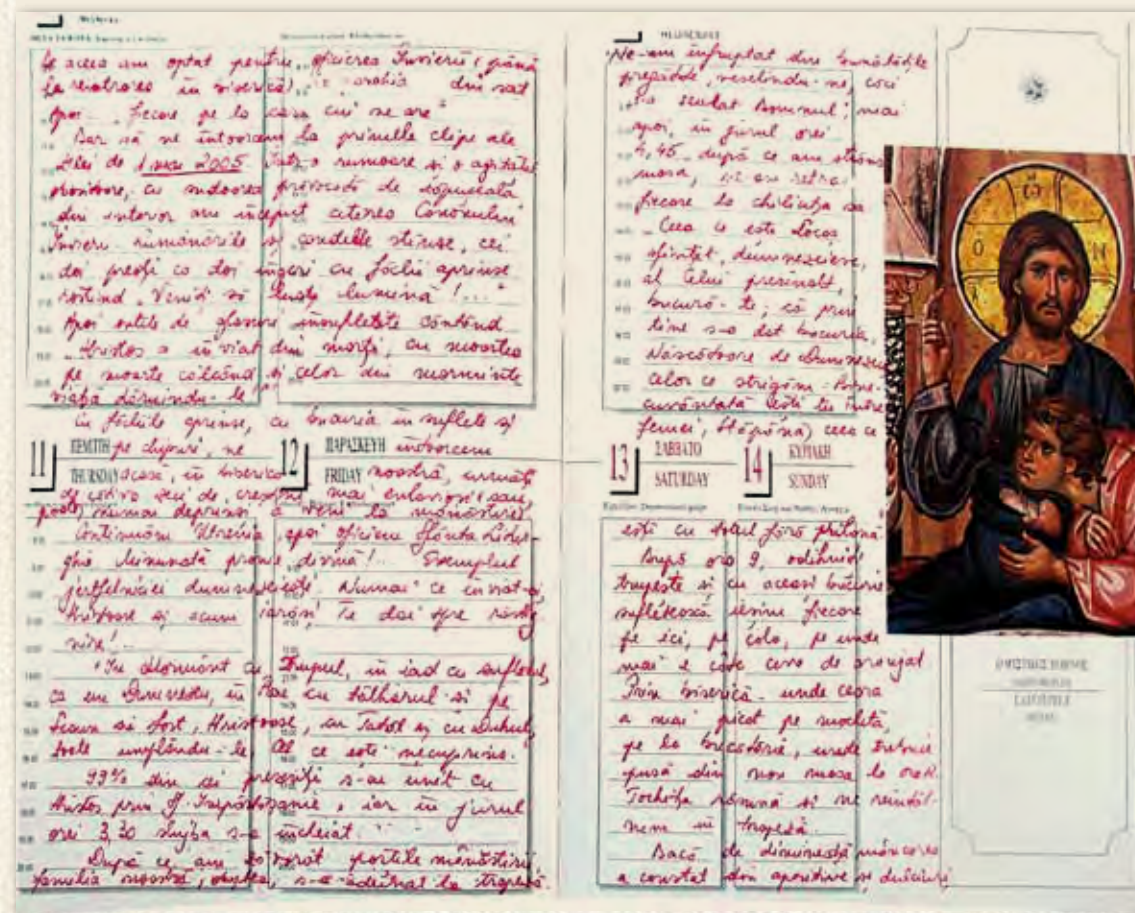
Livada de meri este suportul de ma-
terie primă al producției de suc de mere
natural, care, împreună cu produsele lac-
tate și apicole, oferă obștii resursele ne-
cesare traiului.

Toate aceste activități se desfășoară
în duh de rugăciune, căci numai îmbi-
nând munca și ruga către Domnul spe-
răm a putea parcurge molcom, dar sigur,
drumul spre cer.

La cererea stăruitoare, devenită
pentru noi ascultare de îndeplinit, a ie-
rarului Calinic, s-a început întocmirea
unui jurnal zilnic al mănăstirii Aninoasa.
Redăm mai jos câteva file din acesta.

File de jurnal

12	13	14
12	13	14
15	16	17
15	16	17
18	19	20
18	19	20
21	22	23
21	22	23
24	25	26
24	25	26
27	28	29
27	28	29
30	31	1
30	31	1

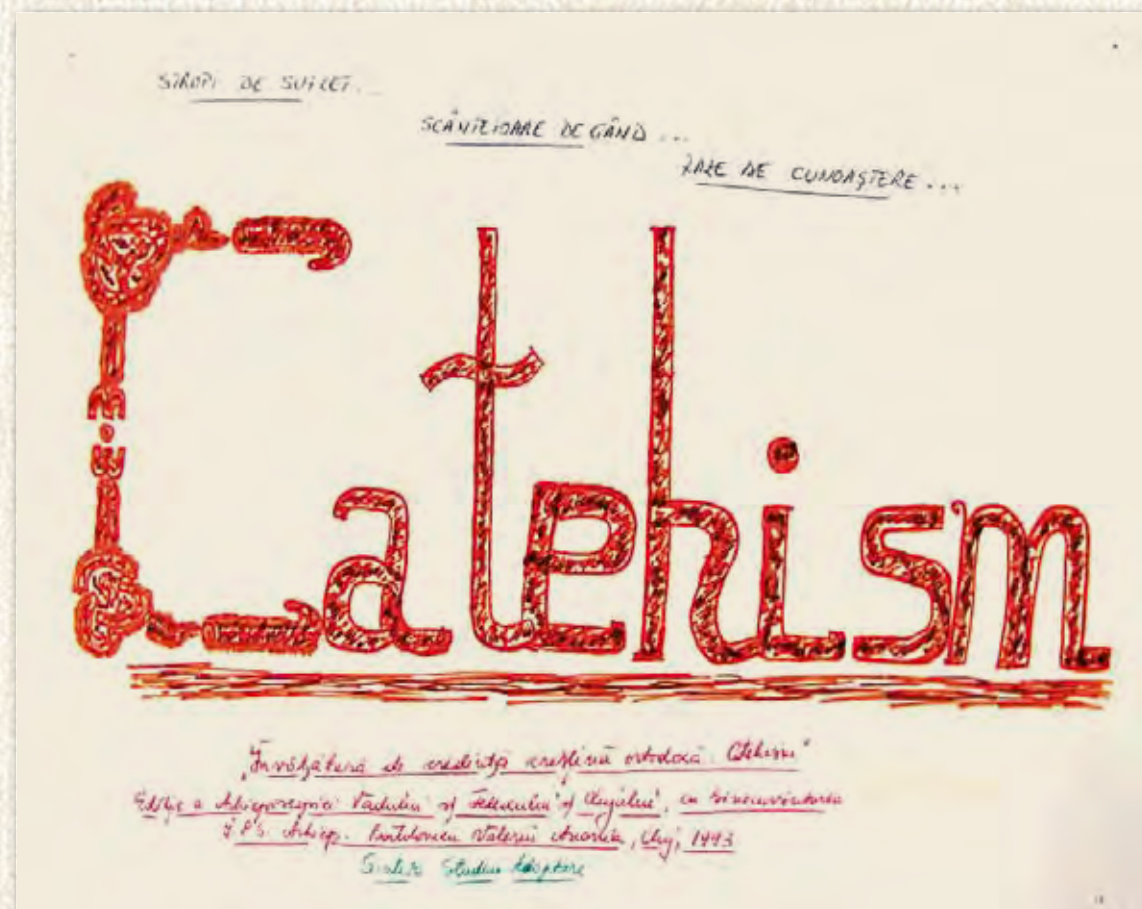
Adnotări despre vreme și ascultări

1	2	3
1	2	3
4	5	6
4	5	6
7	8	9
7	8	9
10	11	12
10	11	12
13	14	15
13	14	15
16	17	18
16	17	18
19	20	21
19	20	21
22	23	24
22	23	24
25	26	27
25	26	27
28	29	30
28	29	30
31	1	2
31	1	2

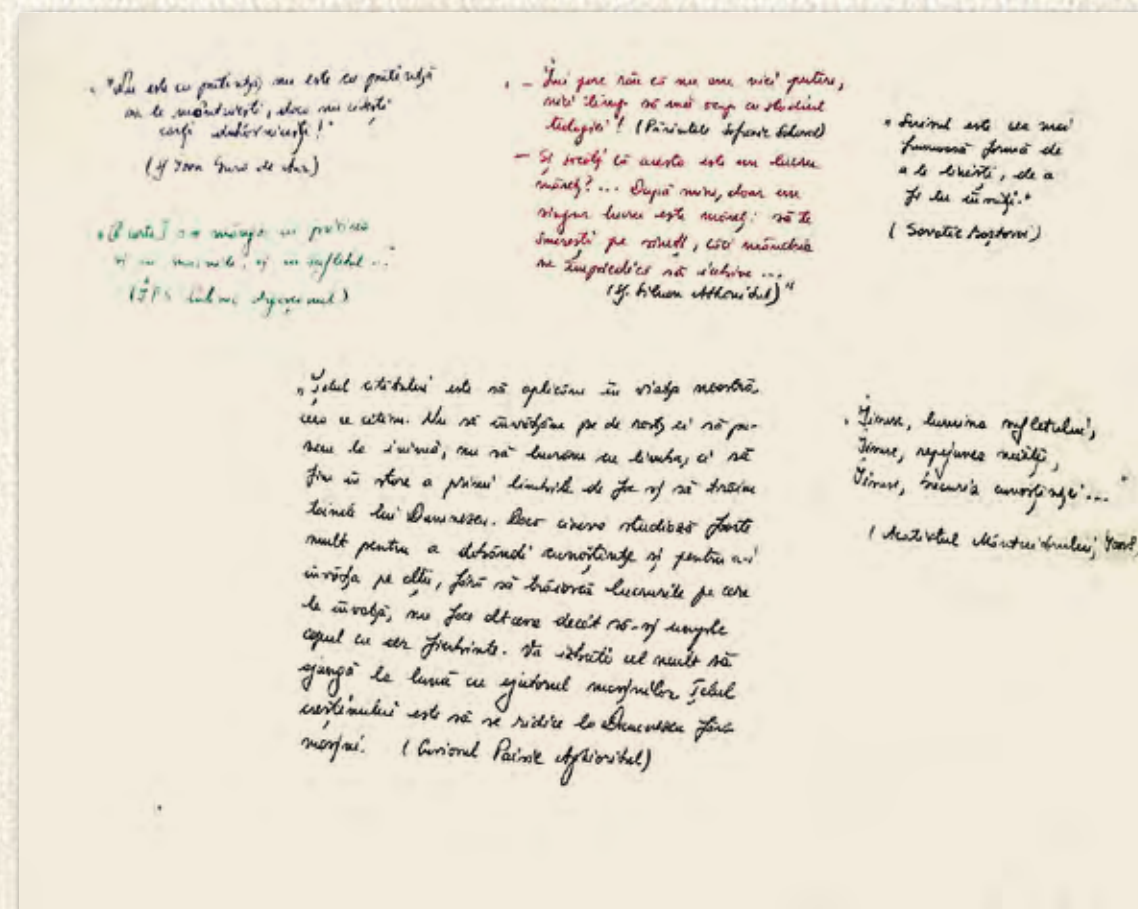
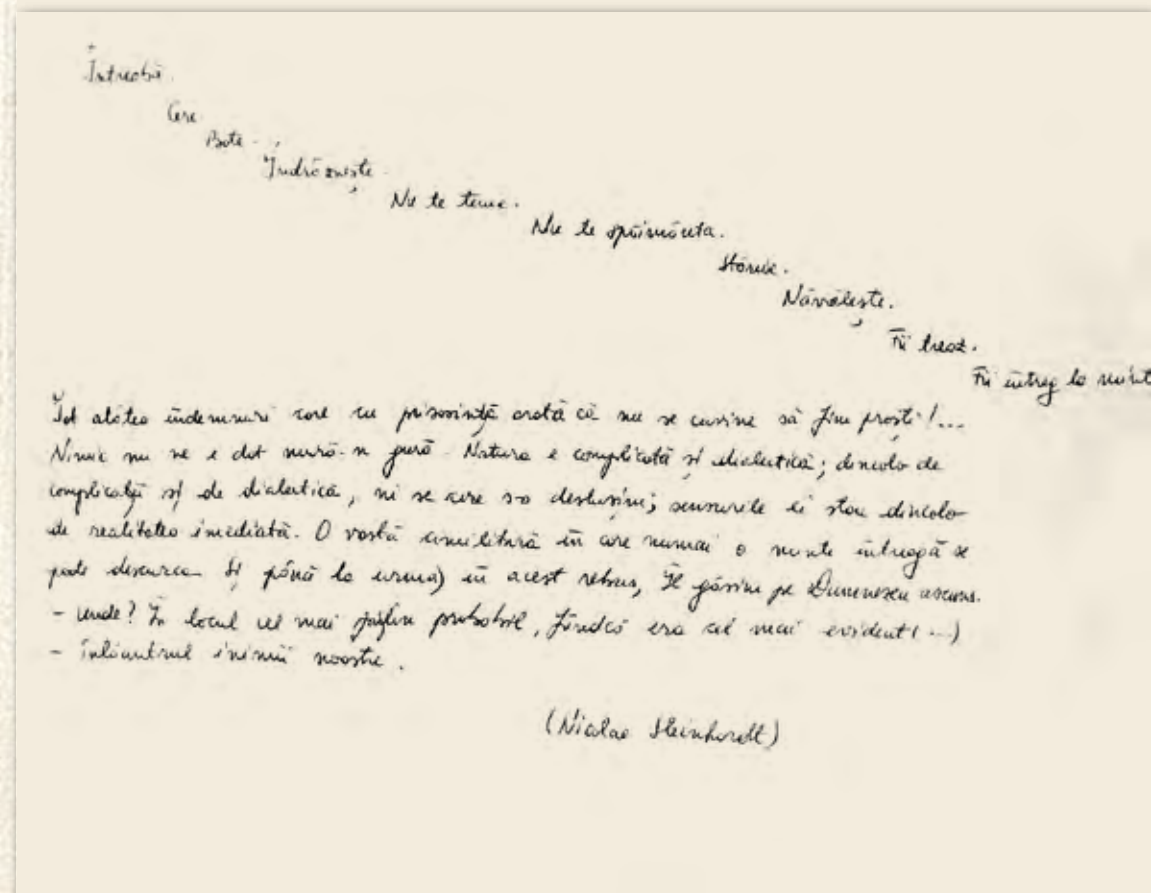
Viața de zi cu zi la Mănăstirea Aninoasa

25	26	27
25	26	27
28	29	30
28	29	30
31	1	2
31	1	2
3	4	5
3	4	5
6	7	8
6	7	8
9	10	11
9	10	11
12	13	14
12	13	14
15	16	17
15	16	17
18	19	20
18	19	20
21	22	23
21	22	23
24	25	26
24	25	26
27	28	29
27	28	29
30	31	1
30	31	1

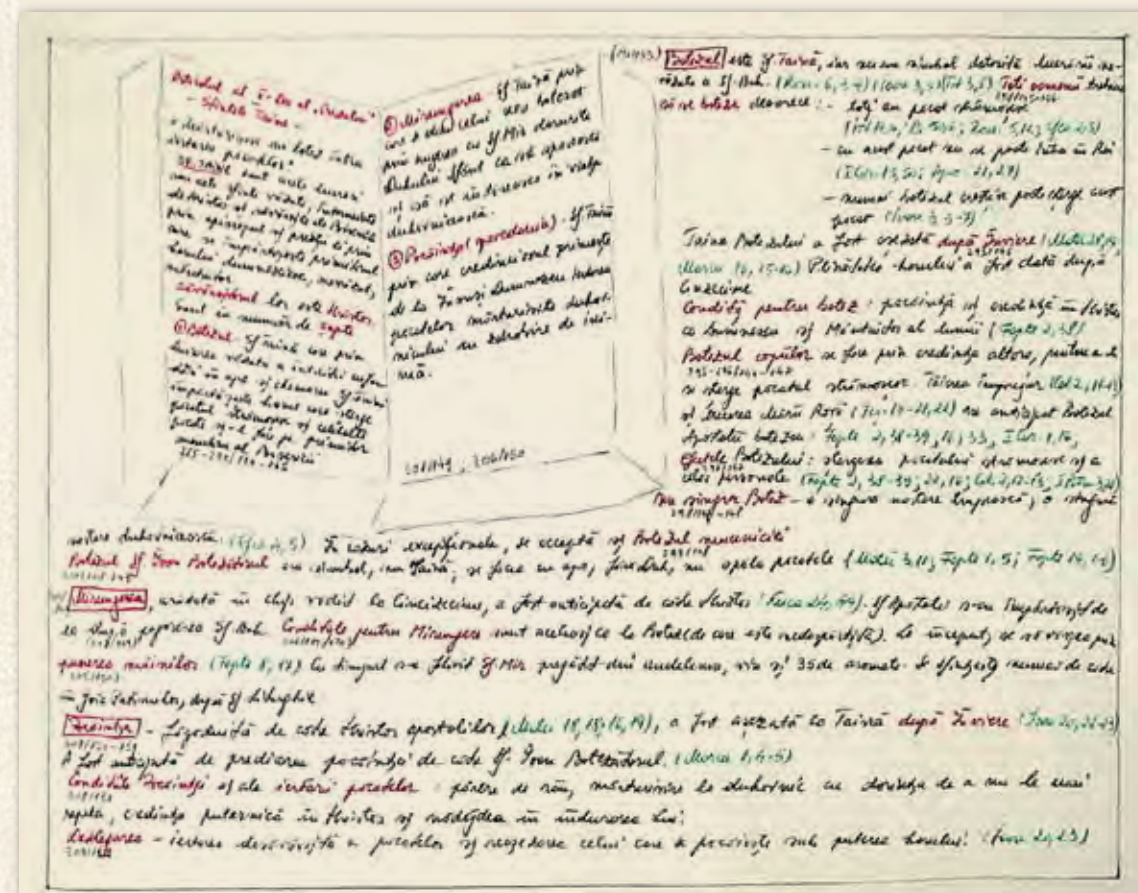

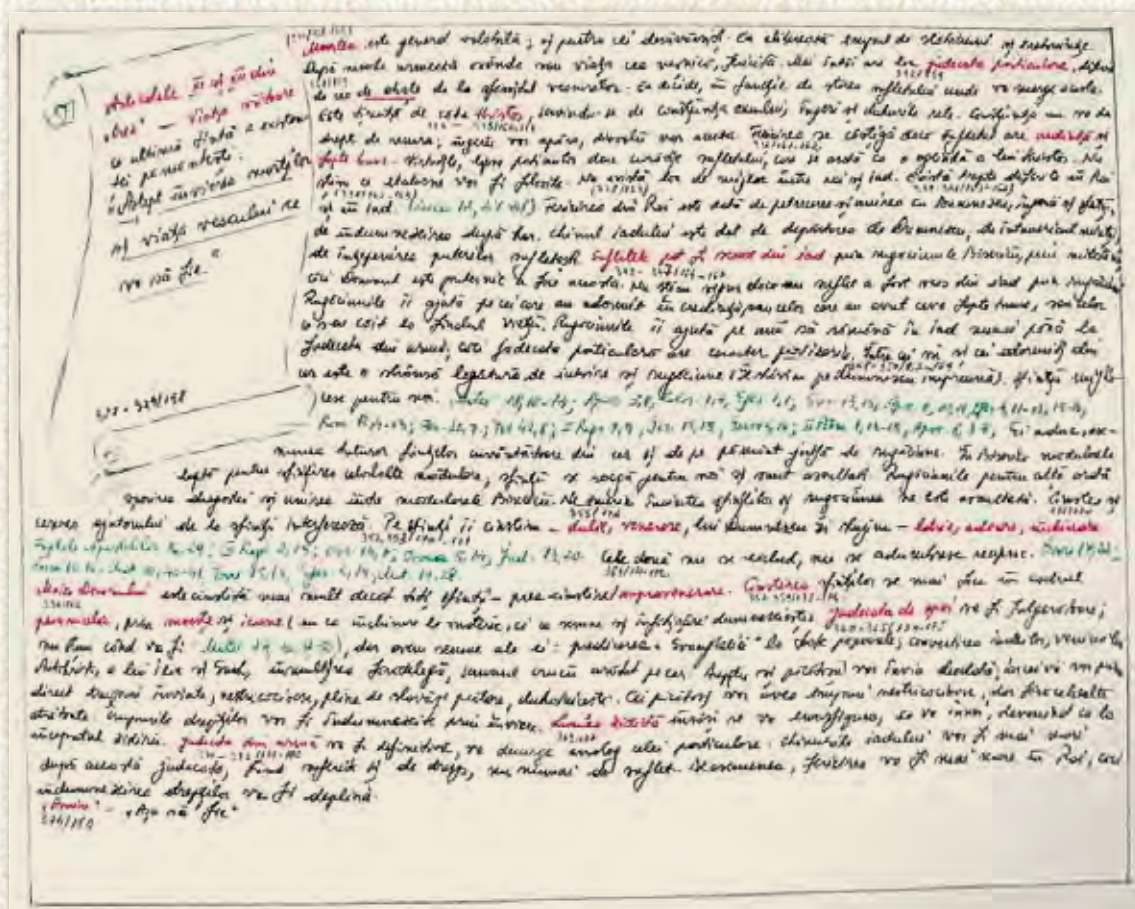

Studii teologice - catehism

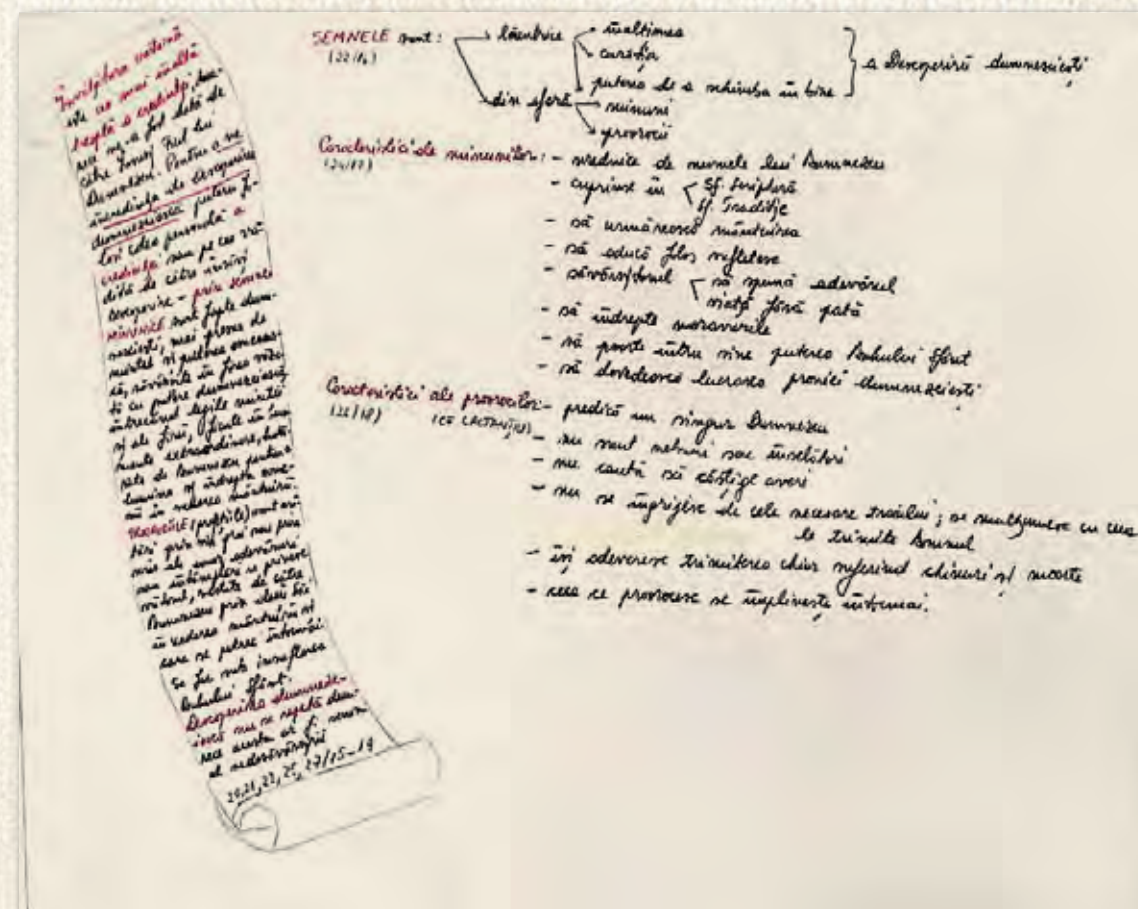
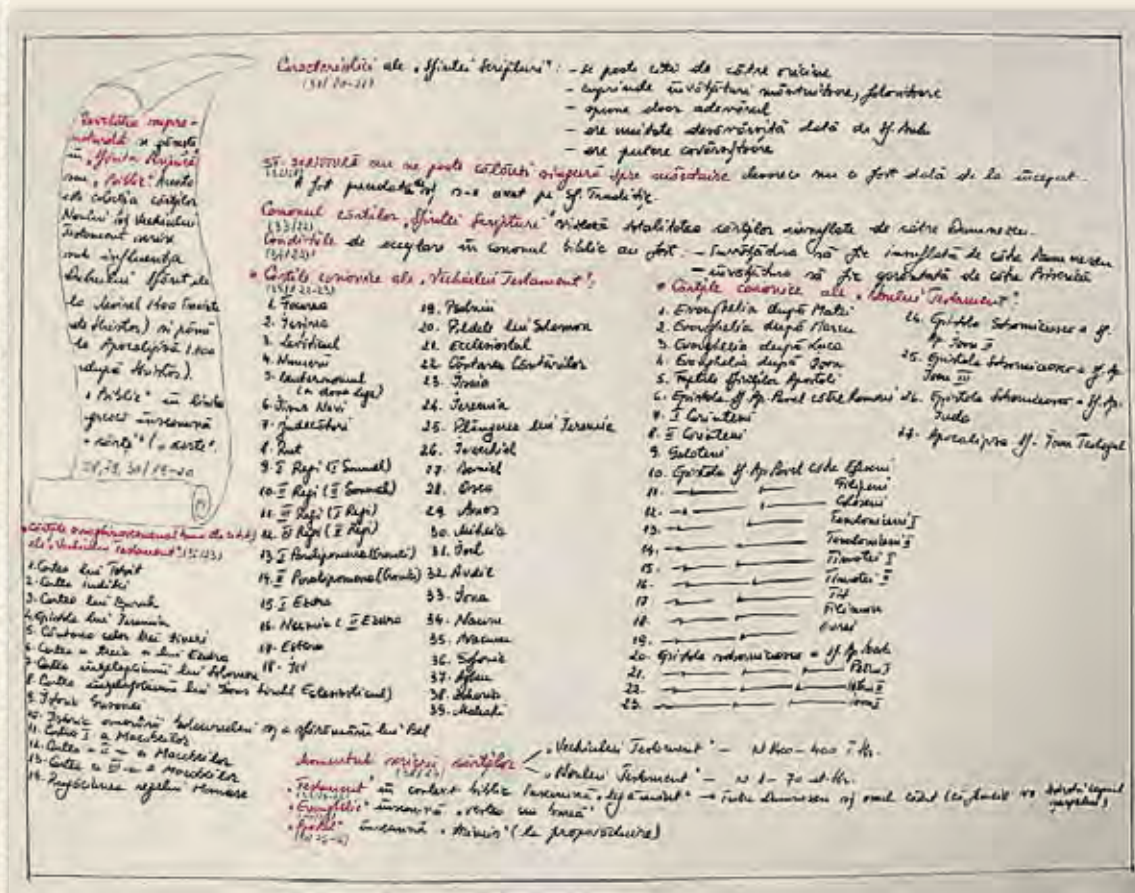

Activități hibernale - studii catehetice

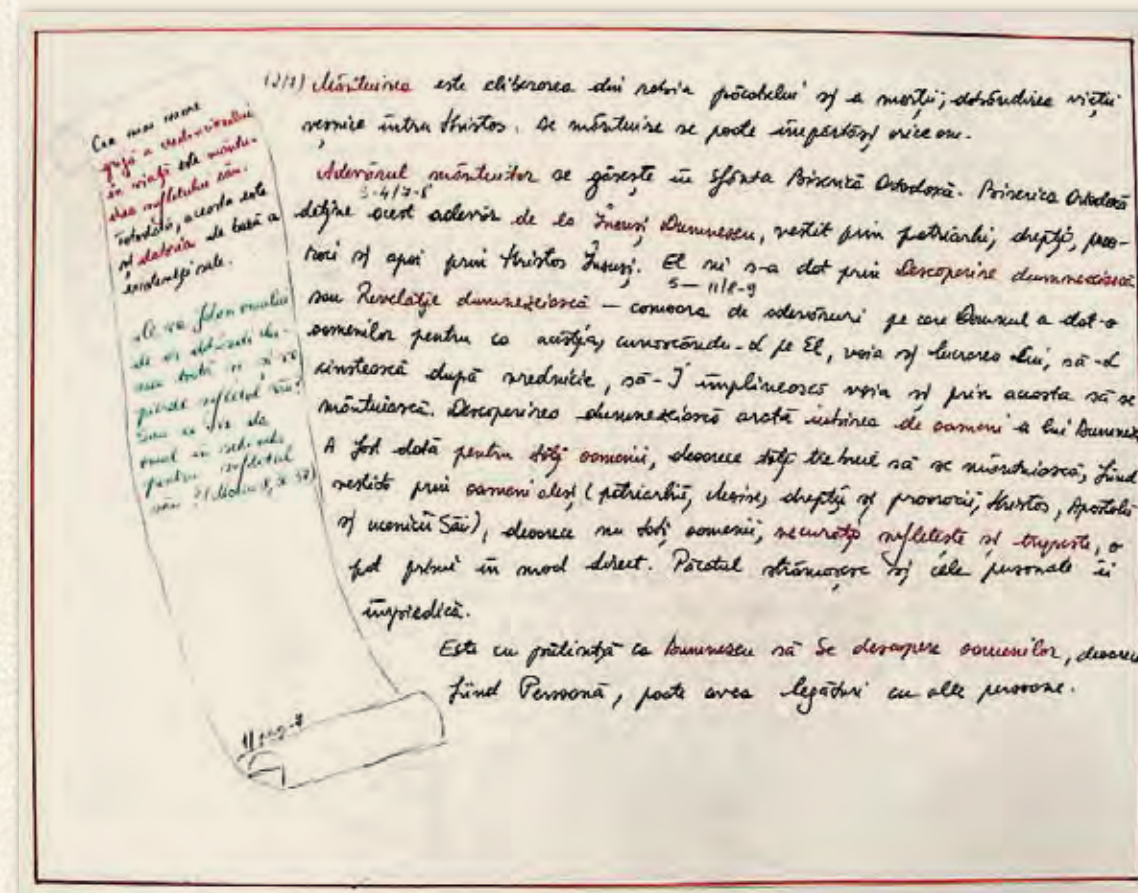

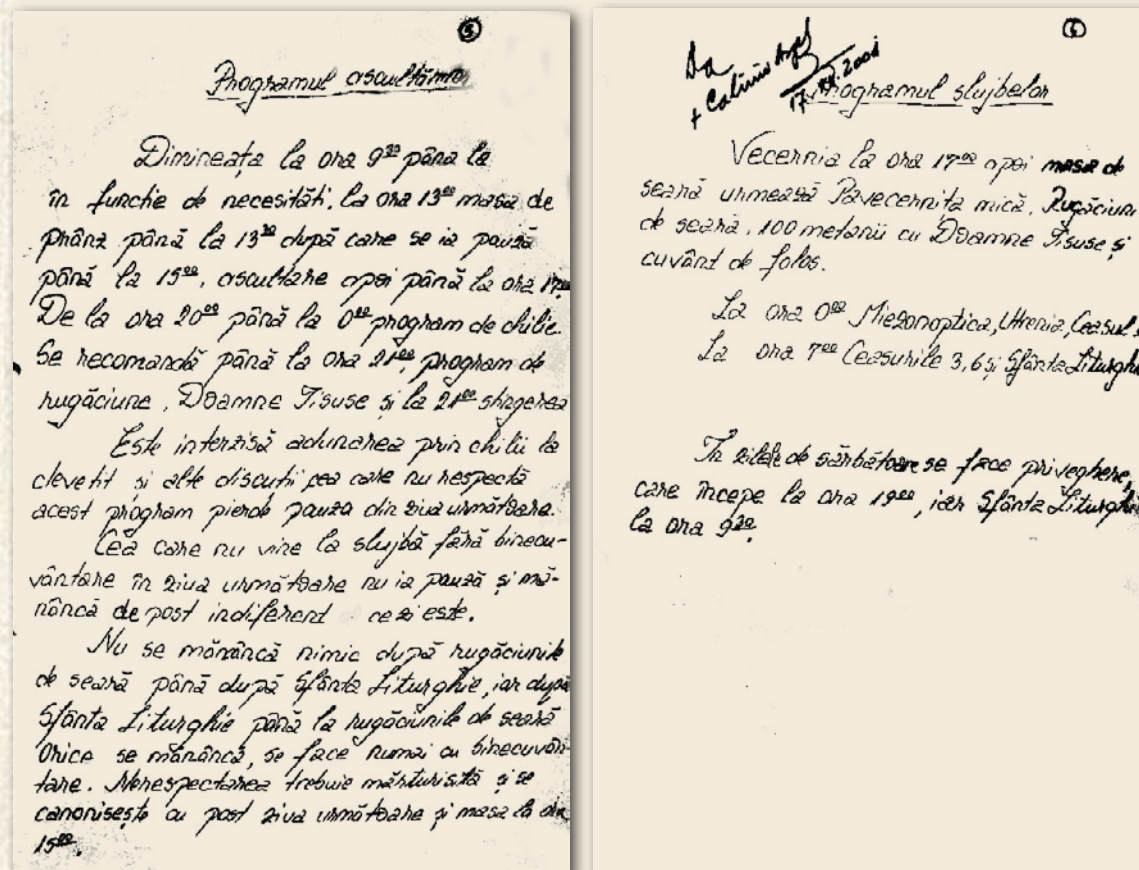
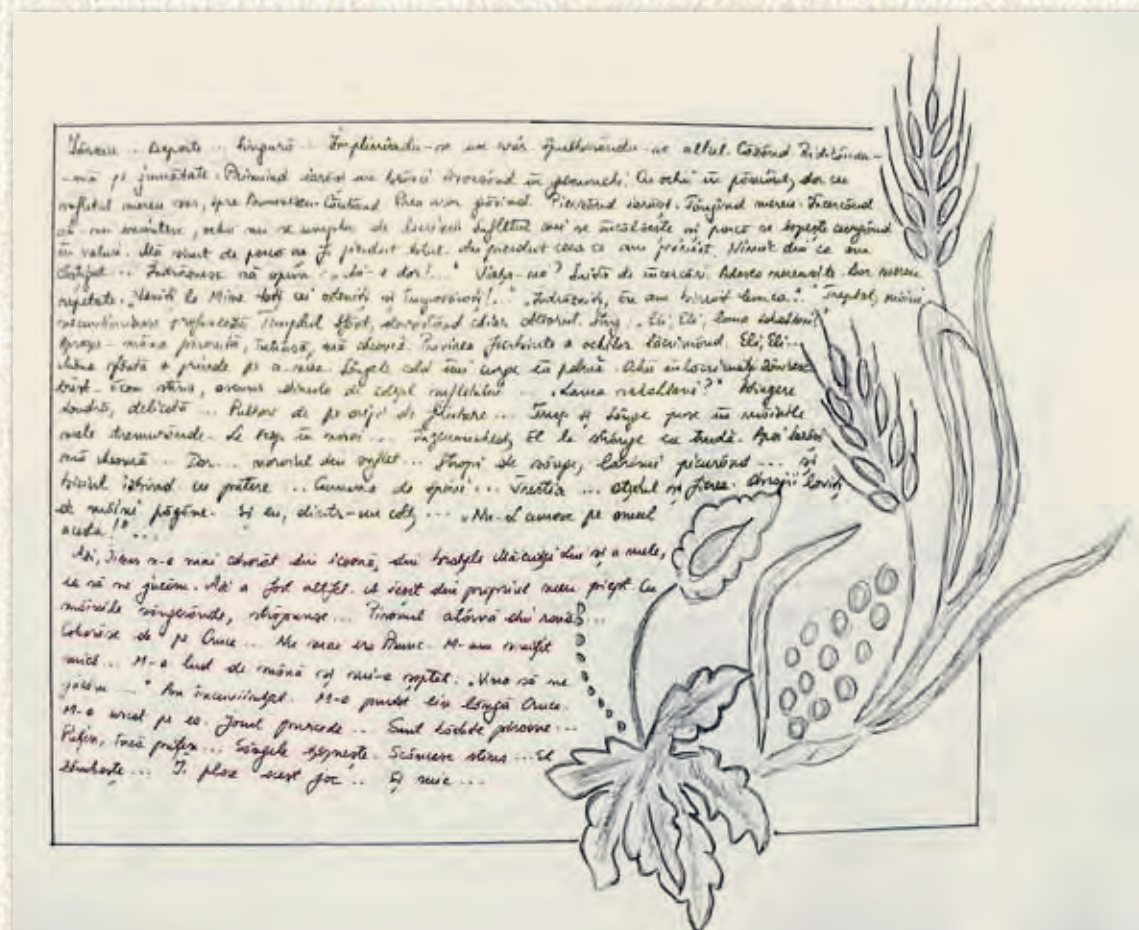

La gura sobei învățând despre Ortodoxie

Pagini de catehism

Programul obștii, aprobat de către arhieru

ANEXA 10

Pictorul Ion Vasiluță

Vasiluță Ion, născut la 21 februarie 1950, în Melinești, Dolj, în tinerețe a cochetat cu pictura de biserici. A venit în municipiul Curtea de Argeș în anul 1974. După o perioadă de abandonare a artei, ca pensionar, a revenit la dragostea sa pentru icoană și tablou, realizând numeroase opere, excelând în stilul realist.

La Mănăstirea Aninoasa păstrăm câteva opere ale acestuia: icoanele împărătești și diaconești din paraclis, Icoana Maicii Domnului Axionîța din biserică, icoana Sfântului Nectarie din biserică, tablourile ctitorilor – Tudoran Vlădescu, Daniil Aninoșanul, Dionisie Aninoșanul, Patriarhul Iustinian Marina și Arhiepiscopul Calinic Argeșeanul.

Maica Domnului Axionîța, icoană din biserica mănăstirii

Sfântul Nectarie, icoană din biserica mănăstirii

Icoană diaconească a Sfântului Dimitrie,
paraclis

Icoană diaconească a Sfântului Gheorghe,
paraclis

Hristos,
icoană împărătească din paraclis

Maica Domnului,
icoană împărătească din paraclis

ANEXA 11

Părintele Ilie Bobăianu

Părintele Ilie (Dantes Bobăianu), născut la 14 iulie 1972, la Târgu-Jiu, Gorj, s-a remarcat de mic copil prin talentul său artistic, participând la diverse concursuri și uimind juriul în cadrul acestora. Absolvent al secției de grafică-animatie a Liceului „Nicolae Tonitza” din București, va urma apoi Academia de Arte „Nicolae Grigorescu” din același municipiu, specialitatea artă murală, studiul iconografiei și picturii bizantine.

Vocația monahală s-a materializat în anul 1997, la Mănăstirea Frăsinei-Vâlcea, fiind după un an transferat la

Mănăstirea Slănic-Argeș, pentru a realiza pictura bisericii de aici. Din anul 1998 a executat lucrări iconografice în mai multe orașe din Europa și Statele Unite ale Americii și a colaborat la numeroase lucrări de studiu în Europa și Asia Mică. În anul 2012 avea în curs de elaborare două lucrări de iconostas pentru biserica ortodoxă bulgară din Boston și pentru Mănăstirea Afteia – Alba. În viitor nădăduim că va reuși să fondeze atelierul de pictură dorit la Mănăstirea Slănic, unde, pictorul – monah atât de hărui și talentat va putea împărtăși și altora din darurile sale.

Uimit de minunile firii

Cu avva Teofil Badoiu

Sau cu Părintele Stareț Clement

În timpul lucrului

Excerpte din opera unui titan contemporan

ANEXA 12

Revigorarea obștii monahale

Nu putem să nu punctăm imagistic revigorarea obștii monahale de la Aninoasa, căci aceasta este minunea cea cu adevărat mare care s-a petrecut sub privirea blândă a Sfântului Nicolae.

Slujind Domnului

Cu Iisus, în toate momentele vieții

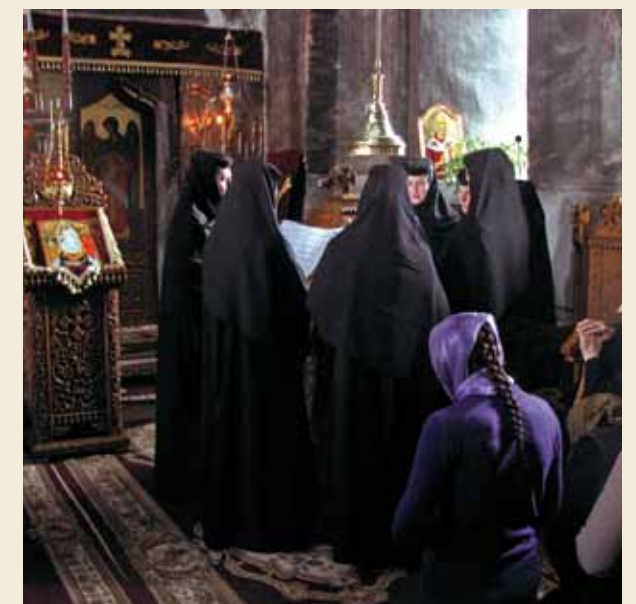
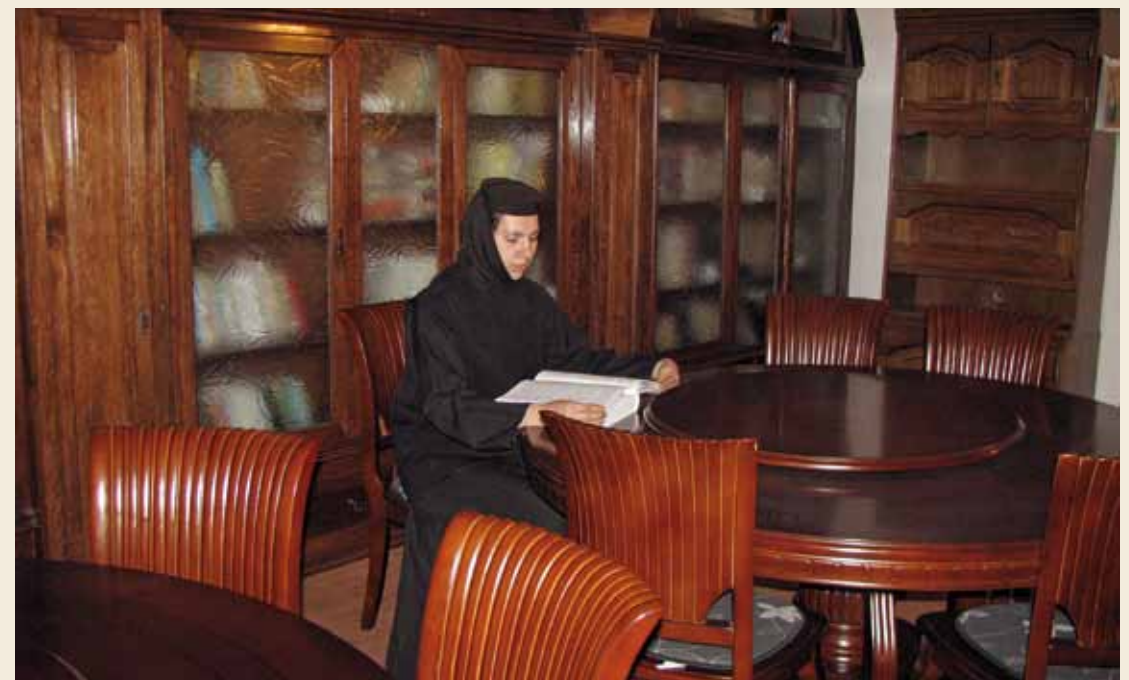

Ale Sale, dintru ale Sale...

Diaconie și bucurie

Pace și binecuvântare

Activități zilnice

Rucodelie și rugă

Calea spre cer trece pe pământ

ANEXA 13

Despre Erminii

Erminiile zugravilor, un fel de manuale de pictură, cuprind reguli de pictură bisericească. La început transmise prin viu grai și vie experiență, cu timpul, au fost notate de către pictorii bizantini răsăriteni. Primele „Erminii” se pare că se păstrează de la pictorii atoniți Manuel Panselinos, Teofan de Creta și Frangos Catellanos, deci de prin secolul al XVI-lea. Pierdute de-a lungul timpului, cea mai veche erminie păstrată este semnată Dionisie de Furna, atonit din secolul al XVIII-lea. El a lucrat împreună cu ucenicul său, Chiril din Hios, amintit în precuvântare. Manualul are, ca majoritatea erminiilor de mai târziu, două părți, una iconografică și alta tehnică, putând fi considerat cel mai vechi tratat de iconografie creștină.

Trebuie subliniat faptul că acest canon iconografic „nu este o lege rigidă și nici o prescripție sau regulă exterioară; el este normă lăuntrică”¹. „Icoanele nu se copiază, ci se pictează după model, ceea ce înseamnă transpunere creativă liberă.”²

„Ca și toată tradiția bisericească în general, canonul icoanelor nu trebuie înțeles ca o regulă exterioară și ca o lege neschimbată, care pretinde o su-

punere pasivă, de rob – înțeleasă astfel, problema pictorului de icoane s-ar reduce doar la copierea originalului.”³

„Comparând icoanele cu aceeași compoziție și aceeași temă ești frapat de constatarea că, în ciuda asemănării lor, nu e nici una care să o copieze orbește pe alta. (...) Meșterii urmau tradiția în mod foarte firesc, fără chiar a fi conștienți de acest lucru și fără a-l simți vreodată ca pe o piedică în puterea lor creatoare. (...) Fără a părăsi vreodată cadrele canonice, modificând ritmul compoziției, contururile, liniile ample sau fragmentate, repartizarea culorilor, nuanțele unice pentru fiecare artist, ajungeau fără greutate să dea un aer de noutate fiecăreia dintre operele lor. Ei imprimau formelor tradiționale un caracter cu totul personal și rămâneau, astfel, fideli spiritului însuși al tradiției, care este întotdeauna zvâcnit de viață, înaintare creatoare, vedere a ceea ce nu poate fi văzut a doua oară.”⁴

¹ Leonid USPENSKY, *Teologia icoanei în Biserica Ortodoxă*, Editura Anastasia, 1994, p. 212.

² Leonid USPENSKY, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, Editura Sophia, București, 2006, p. 67.

³ Pr. Serghei BULGAKOV, *Icoana și cinstirea sfințelor icoane*, Editura Anastasia, București, 2000, p. 136.

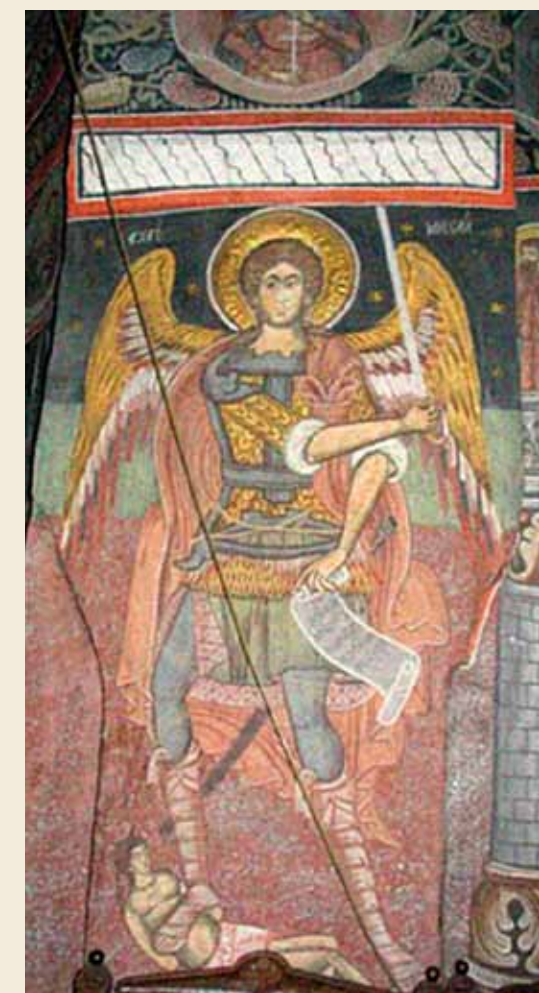
⁴ Paul EVDOKIMOV, *Arta icoanei. O teologie a frumuseții*, Editura Meridiane, 1993, p. 188.

ANEXA 14

Pictura Mănăstirii Sitaru

Anexăm câteva fragmente din pictura de la **Sitaru**, spre a servi drept model comparativ.

ANEXA 15
Câteva excerpte de pictură
care aparține cu certitudine
sau ar putea aparține lui Pârvu Mutu

Mănăstirea Mamu

Biserica Negustori, București

Biserica Filipeștii de Pădure

Autoportretul lui Pârvu Mutu,
purtând deasupra semnătura lui

Biserica Adormirea Maicii Domnului din Râmnicu Sărat

Mănăstirea Berca

Pârvu Mutu
împreună cu
soția sa,
Tudora

Mănăstirea Sinaia – biserica veche

ANEXA 16

1. Fragment de frescă Sf. Nicolae

1.1. Fișa bunului cultural

Nume deținător: Mănăstirea Aninoasa
Adresa: Aninoasa, Județul Argeș
Nr. inventar:-
Descrierea obiectului:
Tip: frescă
Denumire: Sf. Nicolae
Autor: posibil Pârvu Mutu
Titlu: Sf. Nicolae

Descriere: Frescă executată posibil de Pârvu Mutu, la sfârșitul secolului XVII, cu pigmenți naturali, reprezentând pe Sfântul Nicolae. Fresca este în mare parte afumată, ceea ce face ca fondul coloristic să fie un gri cenușiu, pe care se conturează imaginea Sfântului.

Capul este înconjurat de o aureolă de culoare galben cenușiu, chipul încadrat de păr cărunt ondulat; fruntea înaltă, ochii larg deschiși galben-cenușiu, cu pupila neagră, urechile jos implantate, cu părul după urechi; nasul drept se lățește spre bază; gura și bărbia înconjurată de barbă albă, ondulată, scurtă și rotundă, care acoperă gâtul și o parte din gulerul veșmântului; gâtul scurt și lat.

Sfântul este îmbrăcat într-un veșmânt arhieresc format din sacos, de culoare cenușie și model stilizat grenă, mâna dreaptă ridicată la nivelul bustului, degetele lungi în poziție de binecuvântare; mâna ușor ridicată lasă să se vadă manșonul stiharului; cu mâna stângă susține Sf. Evanghelie în poziție verticală, având coperta de culoare galbenă cu model geometric; de jur împrejurul gâtului și umerilor apare omoforul cu marginea roșu-cărămiziu și model stilizat.

Material: pigmenți naturali

Tehnică: frescă

Datare: sfârșit secol XVII

Dimensiuni: lungime - 78 cm, lățime - 56 cm

Inscripții:

stânga sus cu alb dreapta sus cu alb
СТЫЛ НИКОА
ЧУДО ТВОРС

- în traducere: pe rândul de sus dreapta este prescurtarea „stîl” de la „Sfântul”, iar stânga prescurtarea „Nicoa” de la Nicolae;

- pe rândul de jos dreapta reprezintă „ciudo” iar stânga „tvores”, care împreună formează cuvântul „ciudotvoret”, însemnând „făcător de minuni”

Bibliografie: -

Observații: stare conservare proastă; pe întreaga suprafață sunt prezente crăpături, cracluri, zone cu lipsă de substanță și puncte de mucegai.

Proveniență: Sfânta Mănăstire Aninoasa, pronaos

Mod deținere: proprietate

Nr. fișă conservare: 1

Completată de: Chirițescu Sanda (Maica Anastasia)

La data de: 23 martie 2010

Restaurat: nu

Valoare inventar: -

Completat de: Chirițescu Sanda (Maica Anastasia)

Data completării: 24 martie 2010

1.2. Fișa de conservare a bunului cultural:

Denumirea obiectului: frescă

Autor: posibil Pârvu Mutu

Posezor: Mănăstirea Aninoasa

Perioada: sfârșit secol XVII

Școală, stil, epocă: școala românească

Valoare: -

Funcția: în trecut - închinare actuală - închinare

Nr. inventar: -

Dimensiuni: lungime - 78 cm, lățime - 56 cm

Cod culoare: cenușiu

Descrierea sumară:

Frescă executată posibil de Pârvu Mutu, la sfârșitul secolului XVII, cu pigmenți naturali, reprezentând pe Sfântul Nicolae. Fresca este în mare parte afumată, ceea ce face ca fondul coloristic să fie un gri cenușiu, pe care se conturează imaginea Sfântului.

Pe un fond cenușiu se conturează Sfântul Nicolae ținând în mâna stângă Sf. Evanghelie și cu dreapta binecuvântând, îmbrăcat în veșmânt arhieresc.

Consemnarea detaliată a stării de conservare: afumarea stratului pictural, degradarea frescei, crăpături și cracluri pe toată suprafața frescei: aureolă, frunte, mâna dreaptă, pomeții obrazilor, zgârietură în dreptul umărului stâng reprezentând inițialele M și N, în preapta altă zgârietură în forma literei O.

Degradarea suportului de frescă: puncte de mucegai și puncte desprinse din frescă la aureolă, colțul ochilor, veșmânt, mâna dreaptă.

Propuneri pentru conservare: stabilirea coeficientului de prioritate la restaurare - grad 0.

Materiale și tehnologii: pigmenți naturali.

Condițiile păstrării obiectului: pe peretele care desparte pronaosul de naos, în partea dreaptă, la o temperatură de 19° C și o umiditate constantă.

Aprecierea sintetică privind condițiile păstrării: candelă.

Anamneza obiectului: frescă lucrată la sfârșitul secolului al XVII-lea, posibil de Pârvu Mutu, descoperită în ianuarie 2009, cu ocazia unor lucrări de consolidare a bisericii, când au fost îndepărtate icoanele de pe zidul despărțitor pronaos - naos.

Mențiuni speciale: în prezent se respectă condițiile de micro-climat

Număr clișee: 4, color 4, digitale 6

Fișă întocmită de: Chirițescu Sanda (Maica Anastasia).

Funcția: supraveghetor muzeu

Instituția: Mănăstirea Aninoasa

2. Fragment de frescă Maica Domnului Dulce iubitoare

2.1. Fișa bunului cultural:

Nume deținător: Mănăstirea Aninoasa

Adresa: Aninoasa, Județul Argeș

Nr. inventar: -

Descrierea obiectului:

Tip: frescă

Denumire: Maica Domnului cu pruncul

Autor: posibil Pârvu Mutu

Titlu: Maica Domnului Dulce iubitoare (Glykofilousa)

Descriere: Frescă executată posibil de Pârvu Mutu, la sfârșitul secolului XVII, cu pigmenți naturali,

reprezentând pe Maica Domnului cu pruncul. Fresca este în mare parte afumată, ceea ce face ca fondul coloristic să fie un gri cenușiu, pe care se conturează imaginea Maicii Domnului.

Capul este înconjurat de o aureolă de culoare galben cenușiu, conturată cu o dungă neagră; un imation de culoare roșu-vișiniu cu bordură cu model geometric de culoare alb-gri acoperă capul, lăsând să se vadă o parte din frunte, sprâncene lineare, arcuite, ochi mari, expresivi, cu iris galben-cenușiu, cu pupila neagră; nasul drept buze subțiri, roșii; gâtul scurt.

Imationul cuprinde umerii lăsând să se vadă pe umărul drept o floare stilizată și două dungă negre transversale, cu model geometric. La nivelul mâinii drepte se vede aceeași bordură care încadrează chipul. De sub imation, la mâna dreaptă se vede manșeta hitonului, de culoare galbenă cu model geometric.

Maica Domnului ține în brațe pruncul, care are capul înconjurat de o aureolă de culoare galben cenușie, părul ușor ondulat la spate, sprâncene arcuite, ochi albastru-cenușiu, nas drept, gură mică cu buze groase; fața rotundă.

Cu mâna stângă pruncul o atinge pe Maica Domnului pe bărbie. Picioarul drept Îl are îndoit, iar stângul Îl are întins, fiind susținut de brațul drept al Maicii Domnului. Pruncul este îmbrăcat într-o cămașă de in albă.

Material: pigmenți naturali

Tehnică: frescă

Datate: sfârșit secol XVII

Dimensiuni: lungime - 77 cm, lățime - 64 cm

Bibliografie: -

Observații: stare conservare proastă; pe întreaga suprafață sunt prezente crăpături, cracluri, zone cu lipsă de substanță și puncte de mucegai, frescă afumată

Proveniență: Sfânta Mănăstire Aninoasa, pronaos

Mod deținere: proprietate

Nr. fișă conservare: 1

Completată de: Chirițescu Sanda

La data de: 23 martie 2010

Restaurat: nu

Valoare inventar: -

Completat de: Chirițescu Sanda (Maica Anastasia)

Data completării: 24 martie 2010

2.2. Fișa de conservare a bunului cultural:

Denumirea obiectului: frescă

Autor: posibil Pârvu Mutu

Posesor: Mănăstirea Aninoasa

Perioada: sfârșit secol XVII

Școală, stil, epocă: școala românească

Valoare: -

Funcția: în trecut - închinare
actuală - închinare

Nr. inventar: -

Dimensiuni: lungime - 77 cm, lățime - 64 cm

Cod culoare: cenușiu

Descrierea sumară:

Frescă executată posibil de Pârvu Mutu, la sfârșitul secolului XVII, cu pigmenți naturali, reprezentând pe Maica Domnului cu Pruncul. Fresca este în mare parte afumată, ceea ce face ca fondul coloristic să fie un gri cenușiu, pe care se conturează imaginea Maicii Domnului, care ține în brațe pe pruncul Iisus.

Consemnarea detaliată a stării de conservare: afumarea stratului pictural, degradarea frescei, crăpături și cracluri pe toată suprafața frescei: aureolă, față, talpa piciorului Pruncului brăzdată de crăpături, lipsă de substanță la nivelul ochiului drept al Maicii Domnului, la nivelul mâinii drepte; chipul Pruncului brăzdat de cracluri,

iar la nivelul ochiului stâng o crăpătură accentuată. Patinarea stratului pictural.

Degradarea suportului de frescă: puncte de mucegai și puncte desprinse din frescă.

Propuneri pentru conservare: stabilirea coeficientului de prioritate la restaurare - grad 0.

Materiale și tehnologii: pigmenți naturali

Condițiile păstrării obiectului: pe peretele care desparte pronaosul de naos, în partea dreaptă, la o temperatură de 19 C și o umiditate constantă

Aprecieră sintetică privind condițiile păstrării: candelă

Anamneza obiectului: frescă lucrată la sfârșitul secolului al XVII-lea, posibil de Pârvu Mutu, descoperită în ianuarie 2009, cu ocazia unor lucrări de consolidare a bisericii, când au fost îndepărtate icoanele de pe zidul despărțitor pronaos-naos

Mențiuni speciale: în prezent se respectă condițiile de micro-climat

Număr clișee: 4, color 4, digitale 6

Fișă întocmită de: Chirițescu Sanda (Maica Anastasia)

Funcția: supraveghetor muzeu

Instituția: Mănăstirea Aninoasa

3. Fragment de frescă Hristos Pantocrator

3.1. Fișa bunului cultural:

Nume deținător: Mănăstirea Aninoasa

Adresa: Aninoasa, Județul Argeș

Nr. inventar: -

Descrierea obiectului:

Tip: frescă

Denumire: Iisus Hristos

Autor: posibil Pârvu Mutu

Titlu: Hristos Pantocrator

Descriere: Frescă executată posibil de Pârvu Mutu, la sfârșitul secolului XVII, cu pigmenți naturali, reprezentând pe Domnul Hristos. Pe un fond cenușiu închis se conturează imaginea Mântuitorului astfel: la nivelul capului o aureolă de culoare galben-gri, cu inscripțiile în limba greacă - sus ω (cel care), dreapta O, stânga N (ON - este); inscripțiile sunt așezate în mijlocul unor dreptunghiuri conturate cu linie neagră.

Mântuitorul este reprezentat cu părul castaniu-închis, drept și lung, urechile ușor asimetrice, sprâncenele puțin arcuite, ochii deschiși, căprui, nasul drept și alungit, sub care se conturează o mustață ce se pierde în barba scurtă; gura mică, buze subțiri, gât, umeri, bust proporțional reprezentate.

Cu mâna dreaptă binecuvintează, iar cu mâna stângă susține Sfânta Evanghelie deschisă la textul „veniți la mine cei osteniți”.

Veșmântul Domnului este compus dintr-un hiton de culoare grenă, cu model vegetal stilizat, brâu de culoare albastră-cenușie și imation albastru-cenușiu.

Material: pigmenți naturali

Tehnică: frescă

Datare: sfârșit secol XVII

Dimensiuni: lungime - 74 cm., lățime - 61 cm.

Inscripții: - la mijlocul frescei dreapta cu alb - Ω ΠΑΝΤΩ (*Ho Panto*) și stânga cu alb - ΚΡΑΤΩ (*crato*) care împreună formează cuvântul Pantocratorul (Atotputernicul); stânga sus XC (HS - prescurtarea de la Hristos).

Bibliografie: -

Observații: stare conservare proastă; pe întreaga suprafață sunt prezente crăpături, cracluri, zone cu lipsă de substanță și puncte de mucegai.

Proveniență: Sfânta Mănăstire Aninoasa, pronaos

Mod deținere: proprietate

Nr. fișă conservare: 1

Completată de: Chirițescu Sanda (Maica Anastasia)

La data de: 23 martie 2010

Restaurat: nu

Valoare inventar: -

Completat de: Chirițescu Sanda (Maica Anastasia)

Data completării: 24 martie 2010

3.2. Fișa de conservare a bunului cultural:

Denumirea obiectului: frescă

Autor: posibil Pârvu Mutu

Posezor: Mănăstirea Aninoasa

Perioada: sfârșit secol XVII

Școală, stil, epocă: școala românească

Valoare: -

Funcția: în trecut - închinare actuală - închinare

Nr. inventar: -

Dimensiuni: lungime - 78 cm, lățime - 56 cm

Cod culoare: cenușiu

Descrierea sumară: Frescă executată posibil de Pârvu Mutu, la

sfârșitul secolului XVII, cu pigmenți naturali, reprezentând pe Domnul Hristos. Pe un fond cenușiu închis se conturează imaginea Mântuitorului, care cu mâna dreaptă binecuvintează, iar cu mâna stângă susține Sfânta Evanghelie deschisă.

Consemnarea detaliată a stării de conservare: afumarea stratului pictural, degradarea frescei, crăpături și cracluri pe toată suprafața frescei: aureolă, frunte, mâna dreaptă, poameții obrazilor; lipsă de substanță la nivelul frunții, la ochiul drept, în centrul bărbii, pe antebrațul drept și pe foaia din stânga a cărții.

Degradarea suportului de frescă: puncte de mucegai și puncte desprinse din frescă la aureolă, veșmânt, mâini.

Propuneri pentru conservare: stabilirea coeficientului de prioritate la restaurare - grad 0.

Materiale și tehnologii: pigmenți naturali

Condițiile păstrării obiectului: pe peretele care desparte pronaosul de naos, în partea stângă, poziția 3, la o temperatură de 19 C și o umiditate constantă

Aprecierea sintetică privind condițiile păstrării: candelă

Anamneza obiectului: frescă lucrată la sfârșitul secolului XVII, posibil de Pârvu Mutu, descoperită în ianuarie 2009, cu ocazia unor lucrări de consolidare a bisericii, când au fost îndepărtate icoanele de pe zidul despărțitor pronaos-naos

Mențiuni speciale: în prezent se respectă condițiile de micro-climat

Număr clișee: 4, color 4, digitale 6

Fișă întocmită de: Chirițescu Sanda (Maica Anastasia)

Funcția: supraveghetor muzeu

Instituția: Mănăstirea Aninoasa

ANEXA 17

Chestionar al Direcției Monumentelor Istorice – început de secol XX

Președintele Comisiunii Monumentelor Istorice, Dimitrie Onciul, a lansat chestionare privind monumentele istorice ale țării. Părintele Theodor Popescu răspundea la acesta în anul 1921¹. Este amintit pomelnicul vechi, din lemn, al ctitorilor, luat de către Grigore Tocilescu, cărți vechi, printre care și „Evanghelia” colligat pe care o mai păstrăm și astăzi, trei clopote – unul luat de către nemți fusese donat de către Tudoran Vlădescu însuși, cu inscripția: „Soli deo gloria”, 1634.

Era amintit frumosul pridvor pardosit cu piatră de Albești, ale cărui

capiteluri se aflau la acel moment în curtea Ocolului Silvic, păstrate de șeful acestei instituții, V. Bogheanu. Într-o corespondență din 1926 se preciza că este vorba despre 4 coloane, 8 capitele și 2 ancadrame de ferestre², însă referatul arhitectului Petre Demetrescu amintește preluarea a 28 de piese „de o frumoasă valoare artistică”³.

Theodor Popescu vorbește și despre pisania caselor egumenești fondate de către Mitropolitul Daniil, pe care o găsisse ca pe o lespede aruncată printre dărâmături.

¹ Arhiva I. N. M. I., fond C. M. I., dosar 65, Aninoasa, f. 2-4

² Idem, f. 61-62

³ Idem, f. 63v.

CHESTIONAR PRIVITOR LA MONUMENTELE ISTORICE

(Acest chestionar se va completa și înainta cu adresă oficială pe numele: D-lui Președinte al Comisiunii Monumentelor Istorice, Administrația Casei Bisericii, în interval de două săptămâni de la ziua primei lui).

Județul Mureș
Comuna Aninoasa
Căminul Aninoasa

1) Felul monumentului. Numele și hramul.
Mănăstire Fosta Mănăstire
Schit
Biserică parohială Aninoasa cu hramul Sf. Ioan-Botezătorul
Biserici filiale
(Pentru fiecare biserică filială se va face chestionar aparte)

2) E de zid sau de lemn? E drept-
unghiulară sau cu sănuri? Este de zid în buna stare. Este în formă de corabie

3) Care e anul de fondare și numele ctitorilor? (Se va da numele ctitorilor de pe pisane pomelnice și portrete ctitoriești). Anul fondării este 1186 de la fondarea lui. Zidită de Tudoran vel ducor și soția sa Ispășuța sgo Alexandra. Desigură în le la intrare de pânzele portretele ctitorilor care sînt biserici: Io Ioan-Botezătorul, Tudoran vel agi cu soția sa Alexandra și în stînga Anul Mitropolitului Daniil

4) Ce inscripții de fondare, săpate în piatră și lemn, sau aurătoite, sunt? (pe cât se pot descifra). Cu vechiul Tatălui cu ajutorul Fiului din în pînă și lemn, sau aurătoite, sunt? în vechiul Sf. duh, zidită sau aurătoite Sf. Biserica din temelie sau îndemnat Sf. marele arhiepiscop pînătelui nostru Nicolae-facalorul de susținu ca să fie biserica de înălțare stemele robului lui Dumnezeu Tudoran vel ducor și Ispășuța sgo Alexandra. iar sînt a fost la sfîrșitul Sf. bisericii despărțindă l. Dumnezeu de stînga pînătelui primit-au cîmul înșuror. de stînga catigari și fu numele Iosifosco marele. Si sînt numit Sf. Biserica să fie mănăstire de obște de catigari și pînăle luminatului Domn Duce Voivod Luna septembrie ziua 20 leatul 1186. Popa Stan ot Bagești. Inscrispția este săpata în piatră și pînăle de înălțare și de la intrare

P. S. În cazul când aceste rubrici nu sînt suficiente, se vor anexa lile, arătându-se numărul rubricii la care se referă.

5) Ce cladiri sau ziduri sunt pe Dealul Impogor? Trecu la cele incongruante
baza biserică si ce nechine au: cu ziduri de cărămidă si bolovani, căr au înăl-
țimea până la 4m. În partea de miază-noapte au fost casele. Egar anii si un
prasin de, a carei pictura sa mai păstrează până astăzi tot bună
dar numai pe unde nu a pătruns până acum ploaia... (cum să fi)

4) Are biserică: pridvor cu stâlpi înflorați și chioare împodobite la uși și ferestre.

7) Are pietre de morminte vechi: Se piatra de pe mormantul sotiei ditorului
Ce inscriptii au? (pe cat se poate). In care sa mai descrie: Saptacoste pie-
tra sa stihane sarde raposetei roabei lui Sza Jozsef ego Alexandru
sotia lui Jupan ego Tudoran. A saruit sf. biseria
si, stupi si cimitari. Se prestant la leatul 7202 lura unu
La ce lute morminte cu si mari lungaste. Novela fara nume la piatra
de pe mormantul Coconei sofra Vladescu reperta raportului intu
fericire ego Tudorany care este din neamul V. C. Estilor in
trusek. Aca Coconea a murit la 1840 genarie 11. In pridvor de alta piatra
este aicula pietri si stihane sarde. raportului roabei Sza Pope Stanciu
care a fost preat aici la biserica si murind sa ingropat aici si au sot sf. Mamant
oti l' b. intu pomerevici lui si a lat neap. ului si sau saruit in
Anu la august 3 zile la leatul 7249.

8) Zăgrăvelite sunt vecii sau noi. Pe linia a treia Zăgrăvelite este pe timpul Mitro-
Pedințara bisericii sunt zăgrăveli: prototolui Daniel, Iup. a curii regale. Lăcăș
mice. paronix: În filele 4 sale. Prototolui Mitroșel Mitroșel și ardebat
a celei ferestre și sau Zăgrăvelit și sau paronix biserică Iup. a curii
sa vede... (urmărește)

9) Tâmpla e de zid sau de lemn? *bate de zid si intra cu spuma incalzita de*
Ce vecitime are? si frumos impodobita? *simplu si curat. Mare Rue - La Central 1838*
Genarile si s-a cutremurat pamantul foarte
frecvent in cel din jurul ei? *de la aceasta tampla - (urmasii)*

10) Câte straine vechi și sfelnice
de lemn sculptate sunt? Straine vechi din muni sunt, sfelnice sunt
doma cele împăratului muni sculptate sunt,
tot în flori și ingeri în lemn, iar păsările la amândouă făcute
sunt câte în multe în formă de păsări sculptate

11) Inventariul icoanelor vechi de la templu și din biserică, chiar a celor scoase din uz, cu arătarea inscripțiilor ce au, și numele sfinților ce reprezintă.

(2) Inventarul candelelor, vadelnelor, discurilor, ripidelor, chivoturilor, crucilor de lemn ferocate, pastalelor, potirelor, si al intregii argintarii vechi, precum si al candelabrelor vechi (indicandu-se inscriptiile ce au pe ele sa poa. coli).

Sunt aici locuri candele de argint una candelrita din s. un chivot din le. de arg. mare din mas. bronzului No-65. o Cruce de lemn ferocata cu arginta si aur din pottele de argint. Un potic tal de argint cu urmatoarea inscriptie: Sumpfrate Mountain a daruit la anul 1832 acest potic monastiei Armasa. Candelabruul este vechi de clasa a III-a sau IV-a - valuer ei din a capete inscriptie nu are.

13) Inventariul vestimentelor vechi, chișă a celor scoase din uz.	Vestimente scurte sau lăa din gât	7
---	--------------------------------------	---

[illegible]

După plicarea - comparii de aci, casele au rămas iarăși pustii și negrijite de biserici până la 1905 când au venit să facă aci, atunci au avut unde locui au reparat cat-o casă și au locuit aci până la 1908 când cumpărându-le un teren au s-au făcut case în ord. Tot aci au mai stat și pustul de Jandarmi Murali Aninoasa, până la 1912 când au silit în ord. iar de atunci nu mai îngrijindu-se de aceluiaș iasari a lăsat în ruine. Invelisul este aproape complet distrus sau cu vaze, mura a fost stăpânită pe acate clădiri.

Văzând aceasta subamun-tul împărașii cu episcopul au cerut să se treacă să se se repare în vâlsul sau să se vândă la licitație materialul moștenit, dar după mai multe contrespo-senda cu lara Bisericii și alții cu Biserica Comis. unora Monumentelor Istorică lucrurile au rămas dat ca să nu se vândă. Totuși nu se întinde peste tot.

Publicita N° 8 cu chiverniscale, întru bromorish Christentie preistoric. la locul 7232 (1174). Tot în satul bisericii pe care am loc. au capul din catedrală cu spind de pe deasupra de piori probabil și se vede pe terosa. E. probabil prima pictură.

Pridvorul și altarul au fost pictate din nou pe la 1838 când s-a reparat templu. Pe timpul unfort parul și din la 1845.

Publicita N° 9 cașor și tendia și tot în acest sat în luna Iunie și până la sargușt sau fidei și s-au fugirilor prin ordonanță și cheltuielă. S-au logopatului Daniel Cantarolu de au fost arendași la moșia a. ceter. monastirii, în felul pro. lămurii marelui. Montu. Don. Alexandru ghica Voceod. Teau garmita și Teau by. 7 agrevi. Cu are micii podoabă mai deosebită.

Publicita 17 De la 1905 de când sunt preot aci au s-au făcut micii o reparatie micii sabicală și micii micii reparatu de în treclina de pe la ferestre și totușe și fără a strica ce era vechi.

Paroh M. Popov

ANEXA 18

Viața și minunile Sfântului Nicolae – pictură din pridvorul Mănăstirii Aninoasa

MERCE LA UNCHIUL SĂU

Crescând pruncul cu anii, creștea și cu înțelegerea și cu obiceiurile cele bune, deprinse de la părinții săi. Și era ca o holdă roditoare, care primește în sine sămânța învățăturii celei bune, care odrăștește și aduce în toate zilele roade noi de fapte bune. Sosind vremea de școală, a fost dat să învețe dumnezeieștile Scripturi, și, cu agerimea cea firească a minții și cu povățuirea Sfântului Duh a ajuns la multă înțelepciune. Fericitul Nicolae avea un unchi episcop, cu același nume ca și dânsul, la care a mers.

HIROTONIT DIACON

Unchilul, văzându-și nepotul stăruiind în viață cu fapte bune și cu totul instrăinându-se de lume, l-a sfătuit pe părintii lui să-l lase să-i slujească lui Dumnezeu. Iar ei au primit cu bucurie aceasta. Pentru că scrie în cărțile vechi despre dânsul că fiind neroditori și deznădăjduindu-se a mai avea copii, cu multe rugăciuni, cu lacrimi și cu multe milostenii au cerut de la Dumnezeu pe acest fiu, iar el l-a dat în dar Celui ce l-a dăruit pe dânsul.

HIROTONIT PREOT

Tânărul înțelept, a urcat apoi pe treapta preotiei. La hirotonie, unchiul său, întorcându-se către poporul ce era în biserică și umplându-se de Duhul Sfânt a proorocit, zicând: „Iată, fraților, văd un nou soare răsărind marginilor pământului, arătându-se către cei întristați ca o milostivă mângâiere. O! Fericită este turma care se va învrednici a avea pe acest păstor, căci acesta va paște bine sufletele celor rătăciți și la pășunea bunei credințe îl va aduce pe dânsul; apoi, se va arăta și ajutor sferbinte celor ce sunt în nevoie.”

HIROTONIT ARHIEREȘ

După ce se închină la Sfintele Locuri, sfântul intră într-o mănăstire mai retrasă, numită Sfântul Sion. Stând odată la rugăciune, a auzit un glas de sus: „Nicolae, să intri în slujba poporului, dacă dorești să fi de Mine încununat.” Sub îndrumarea harului, sfântul vine în Mira Lichiei. În acea vreme tocmai trecuse la Domnul episcopul acelei cetăți, Ioan. Motiv pentru care toți episcopii țării s-au adunat pentru a alege un bărbat vrednic de păstorirea Bisericii. Pentru a afla voia lui Dumnezeu, au început a se ruga cu post. Unul dintre episcopii aceia, mai bătrân, stând la rugăciune, a văzut un bărbat luminat poruncindu-i să meargă de cu noapte și să stea lângă ușa bisericii, luând aminte la cel dintâi care va intra. Vădindu-i și numele lui, i-a spus că Nicolae este ales de către Domnul a fi arhiepiscop. Toate s-au întâmplat întocmai ca în vedenie și sfântul a primit har peste har.

AJUTORUL DAT CELOR TREI FETE

Milostiv și iubitor față de aproapele, sfântul ajuta mulți săraci. Un bărbat care fusese sălăvit și bogat și care apoi a sărăcit avea trei fete. Neavând nici hrană, nici îmbrăcăminte, cugeta să le dea pe acestea la desfrânare, pentru a agonisi din câștig cele trebuincioase vieții. Auzind Sfântul Nicolae de lipsa cea mare a lor și prin dumnezeiască descoperire înștiințându-se de gândurile tatălui, s-a hotărât să-i ajute. Astfel, noaptea le-a aruncat pe geam, în casă, o pungă de bani, care a devenit zestre a fetei celei mari. Tot așa a procedat și pentru celelalte două copile. Când a aruncat cea de a treia pungă, tatăl fetelor l-a pândit și l-a văzut. Alergând după sfânt pentru a-i mulțumi, acesta l-a povățuit să-și îndrepte recunoștința către Dumnezeu și l-a dat și alte sfaturi duhovnicești, de suflet mântuitoare.

OPREȘTE CĂLĂUL CU SABIA

Odată au venit oarecare ostăteni din Mira, plângând cu lacrimi și căzând la picioarele sfântului și cereau ajutor pentru niște oameni osândiți fără de vină de către Eustatie ighemonul. Arhiepiscopul lui Dumnezeu a mers în câmpul lui Castor și al lui Polux, unde urma să fie tăiați și văzându-l pe gosal tulburat, cu chip salbatic și sabia ridicată, s-a dus și a apucat sabia, aruncând-o la pământ. Pe bărbați i-a dezlegat din lanțuri, nimeni neîncercând să-l oprească, sfântul fiind luminat de har dumnezeiesc.

SE ARATĂ ÎN VIS ÎMPĂRĂȚULUI

Tot în acea vreme, Avlăvie eparhul a primit bani pentru a pierde trei voievozi nevinovați din cetatea Vizantie. El a mers la împărat cu viclene uneltiri, arătându-i pe aceștia vinovați de complot. Închisi, a doua zi urma să fie executați. Auzind de propria lor pedeapsă, cei trei au început a plânge și a se căina. Nevinovați fiind, nu știau ce să facă. Unul dintre ei, Nepotian, aducându-și aminte de întâmplarea cu cei trei bărbați din Lichia, la care luaseră cu toții parte, a început a se ruga Dumnezeuului lui Nicolae. Iar Dumnezeu auzind rugăciunile celor ce se temeau de El, ca un tată miluind pe fiu, le-a trimis în ajutor pe plăcutul său.

SE ARATĂ CELOR TREI ÎN TEMNIȚĂ

Sfântul Nicolae li s-a arătat în vis eparhului și împăratului, vădindu-le nevinovăția voievozilor și amenințându-i cu grele încercări dacă nu le vor face dreptate. Împăratul cunoscând că sfântul este mare plăcut al lui Dumnezeu și minunându-se de îndrăzneala și de dragostea lui pentru cei năpăstuiți, l-a eliberat pe cei trei.

IZGONEȘTE DIAVOLII DINȚR-UN COPAC

În acele timpuri, printre creștini erau mulți păgâni. Aceștia se închinau zeilor, deci diavolilor. De aceea, foarte adesea demonii își făceau resimțită prezența în chip material. Într-un astfel de moment, Sfântul a intervenit, izgonind diavolii, care își făcuseră sălaș într-un copac.

ȘI DĂRÂMĂȚ IDOLII DIN CAPIȘTE

Pe atunci erau încă multe capîști idolești, în care poporul păgîn slujea diavolului și nu puțin pierceau din cetatea Mirelor. Dar dumnezeiescul arhieru, aprinzându-se de răvnă a risipit toate capîștile, printre care și pe cea a Artemidei. Pornirea sfântului era îndreptată mai mult asupra idolilor, decât asupra necuratei capîști, pe care a și dărâmat-o până la temelie. Atunci, duhurile cele viclene, rămânând în apropierea sfântului și neputând răbda, scoteau glasuri de plângere, strigând foarte tare, căci erau biruite și izgonite de rugăciune.

IZGONEȘTE DIAVOLII DIN CORABIE

Odată, niște bărbați temători de la gura râului Tanais, auzind de moaștele cele izvorătoare de mir ale Sfântului Nicolae, au pornit spre Mira. Diavolul din capîștea Artemidei, pe care îl izgonise sfântul s-a preschimb în femeie și i-a rugat să ducă din parte-i un vas cu undelemn la mormântul din Mira. Odată depărtați de țărm, o furtună grozavă s-a pornit. Și închinătorii s-ar fi întors, dacă sfântul nu li se arăta, spunându-le să arunce vasul diavolesc în mare. Din apă a ieșit fum negru și pară de foc, vîzduhul umplându-se de miros greu. Marea s-a desfăcut și apa din adînc clocotea. Astfel, au putut ajunge cu bine să se închine sfințelor moaște.

COPILUL RĂDUS LA PĂRINȚI

Vasile, mergînd să ducă un pahar lui Amira, a fost luat rob. Părinții lui nu încetau a ridica rugăciuni către Dumnezeu și către Sfântul Nicolae pentru fiul lor. În cele din urmă, Arhierul lui Hristos le aduce copilul nevătămat.

ANEXA 19

Sfântul Antim Ivireanul

Originar din Iveria, mitropolitul Antim Ivireanul (1650-1716), Andrei, după primul botez¹, fiu al lui Ioan și al Mariei, a fost luat ca rob de către musulmani din fragedă vârstă. De aceea a stat mulți ani în Constantinopol, învățând limbile greacă, arabă și turcă, precum și meșteșugul sculpturii, al picturii și al broderiei. A fost chemat în anul 1690 în Țara Românească de către voievodul martir Constantin Brâncoveanu. Aici învață meșteșugul tiparului de la episcopul Mitrofan, iar după câțiva ani se călugărește și este hirotonit preot. Conduce tipografia domnească de la București între 1691 și 1694, 1701 și 1705. În 1694 întemeiază o nouă tipografie, la Mănăstirea Snagov. Păstor al obștii de aici, între 1696 și 1701, va tipări numeroase cărți în limbile română, greacă, slavonă și arabă. Devine episcop de Râmnicu-Vâlcea între anii 1705 și 1708, fondând și aici cea dintâi tipografie. Ulterior, de la 1708 până la 1716 a fost mitropolit al Țării Românești, întemeind noi tipografii și tipărind un număr însemnat de cărți în românește. Retras, se pare, pentru scurt timp la Mănăstirea Aninoasa din județul Argeș, în urma unor neînțelegeri cu domnitorul Constantin Brâncoveanu, după remedierea acestora, spre finele

¹ Călugăria se consideră un al doilea botez, de aceea se și schimbă numele.

anului 1716, a fost închis la porunca turcilor, caterisit și trimis în surghiun la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai. Nu a mai ajuns acolo, deoarece pe cale a fost ucis de către ostași, suferind mucenicie. Se spune că a fost înecat în râul Tungia, lângă Adrianopol. Există și supoziția că ar fi fost aruncat în lacul Snagov.

Icoană a Sfântului Antim Ivireanul

Blazonul Arhiepiscopiei Râmnicului

Obiecte ce par a fi fost sculptate de către Sfântul Antim Ivireanul în răstimpul cât a fost exilat la Mănăstirea Aninoasa:

Sfeșnicele de la Mănăstirea Valea Mănăstirii

Sfeșnicele de la biserica din Jupânești

Ușa de la biserica din Coșești

ANEXA 20

Patrimoniu mobil la Mănăstirea Aninoasa

Fragmente de veșminte recuperate din mormintele din biserică înainte de restaurare

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 14.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Fragmente veșmânt		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa		4. HRAM: „Sfântul Nicolae“
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa		6. JUDEȚ: Argeș
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:		8. DATARE: sec. al XVII-lea
9. MATERIAL/TEHNICĂ: catifea, fir metal prețios		10. STIL:
11. DESCRIERE: fragmente veșmânt recuperate în urma săpăturilor arheologice din biserică. S-au găsit în mormintele din pronaos. În urma restaurării au fost așezate pe planșetă dreptunghiulară, ca o posibilă reconstituire a câtorva fragmente vestimentare.		
12. DIMENSIUNI (CM): L=38, l=10	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: Patrimoniul mănăstirii	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: D.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE: efectuată la Muzeul Militar, București, în anul 2010		
20. OBSERVAȚII:		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 22 august 2011

Fragmente de veșminte recuperate din mormintele din biserică după restaurare

Cruce pentru binecuvântare

Chivot

Tiplotă

Bumbi

Cruciuliță de gât

Monede

Ace cu gămălie

Cană de lut

Ușă biserică

Cutiute pentru Sfintele Taine

B. O. R. FIȘA DE OBIECT		1. NR. INVENTAR: 8.
2. DENUMIREA OBIECTULUI: Icoană Maica Domnului		
3. DEȚINĂTOR: Mănăstirea Aninoasa	4. HRAM: „Sfântul Nicolae“	
5. ADRESA: comuna Aninoasa, sat Aninoasa	6. JUDEȚ: Argeș	
7. AUTOR/ATELIER/ȘCOALĂ:	8. DATARE: sec. XX	
9. MATERIAL/TEHNICĂ: tempera pe lemn	10. STIL: bizantin	
11. DESCRIERE: Maica Domnului, cu Pruncul în brațe, pe partea stângă. Maica Domnului ține cu mâna dreaptă mâna Pruncului Iisus, care se află în dreptul buzelor sale. Fond auriu, cu reliefuri florale. Maica Domnului are hiton verde și imaton grena. Hristos poartă un hiton verde și un hematon portocaliu. Inscriptii: dreapta - MP OV, stânga - IC XC.		
12. DIMENSIUNI (CM): L=34, l=24	13. NR. FILE:	14. GREUTATE
15. PROVENIENȚA: D.	16. TITLUL DEȚINERII: PR.	
17. LOC DE PĂSTRARE: B.	18. STARE DE CONSERVARE: B.	
19. RESTAURARE:		
20. OBSERVAȚII: Icoana a fost primită de la Patriarhul Teoctist în anul 2002, când a vizitat Mănăstirea Aninoasa.		
21. EVALUARE	22. FIȘĂ INTOCMITĂ DE Maica Cecilia (Ileana-Cornelia Leotescu)	23. LA DATA DE 21 septembrie 2006

Centralizator al obiectelor de patrimoniu de la Mănăstirea Aninoasa

Nr. Crt.	Denumirea	Nr. Inv.	Titlu proprietate / Donație / Achiziție	Datate	Locul unde se află Depozit Biserică	Condițiile Bună/ Rea/ Deteriorată	Observații
1	Icoană Sfântul Nicolae	12	Pr.	1677	D	B	
2	Icoană Hristos (Deisis)	11	Pr.	1677	D	B	
3	Icoană Hristos	13	Pr.	1867	D	B	
4	Evangelie colligat	43	Pr.	1750, 1686	D	B	
5	Sfeșnic împărătesc	6	Pr.	Sec. XVIII	B	B	
6	Sfeșnic împărătesc	7	Pr.	Sec. XVIII	B	B	
7	Pomelnic	44	Pr.	Sec. XIX	D	B	
8	Tiplotă	45	Pr.	Sec. XVII	D	B	
9	Icoană Maica Domnului	8	D.	Sec. XX	D	B	Primită de la patriarhul Teoctist
10	Fragmente veșmânt	14	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
11	Fragmente veșmânt	15	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
12	Fragmente veșmânt	16	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
13	Fragmente veșmânt	17	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
14	Fragmente veșmânt	18	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
15	Fragmente veșmânt	19	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
16	Fragmente veșmânt	20	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
17	Fragmente veșmânt	21	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
18	Fragmente veșmânt	22	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
19	Fragment bumb	23	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
20	Cană de lut	24	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
21	Fragment cercel	25	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
22	Ace cu gămălie	26	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
23	Monede	27	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
24	Bumb	28	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
25	Cruciuliță de gât	29	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
26	Fragment cataramă	30	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii

27	Fragment verigă	31	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
28	Inel	32	Pr.	Sec. XIX	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
29	Bumbi	33	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
30	Inel	34	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
31	Inel	35	Pr.	Sec. XVII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
32	Cărămidă funerară	36	Pr.	Sec. XIX	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
33	Cărămidă funerară	37	Pr.		D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
34	Cărămidă funerară	38	Pr.	Sec. XVIII	D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
35	Cărămidă funerară	39	Pr.		D	B	Provin din săpturile arheologice realizate în pronaosul bisericii
36	Cruce	40	Pr.	Sec. XVII	D	B	Descoperită într-o firidă zidită a sfântului altar
37	Cruce	41	Pr.	Sec. XVII	D	B	Descoperită într-o firidă zidită a sfântului altar
38	Cruce	42	Pr.	Sec. XIX	D	B	Preoteasa Maria Cantarol
39	Cruce	57	Pr.	Sec. XIX	Curtea mănăstirii - partea de est a bisericii	B	Preteasa Zoița și preotul Nedelcu
40	Cruce binecuvântare	47	Pr.	Sec. XVIII	D	B	În prezent se restaurează la Muzeul Județean Argeș
41	Chivot	46	Pr.	Sec. XVIII	D	B	În prezent se restaurează la Muzeul Județean Argeș
42	Cutie sfânta împărtașanie	9	Pr.	Sec. XVIII	D	B	În prezent se restaurează la Muzeul Județean Argeș
43	Cutie sfânta împărtașanie	10	Pr.	Sec. XVIII	D	B	În prezent se restaurează la Muzeul Județean Argeș
44	Icoană Maica Domnului	2	Pr.	Sec. XIX	B	R	Pe catapeteasmă Necesită restaurare
45	Icoană Hristos	3	Pr.	Sec. XIX	B	B	Pe catapeteasmă
46	Icoană Sfântul Nicolae	4	Pr.	Sec. XIX	B	R	Pe catapeteasmă Necesită restaurare
47	Icoană Sfântul Gheorghe	1	Pr.	Sec. XIX	B	B	Pe catapeteasmă
48	Ușă împărătească	48	Pr.	Sec. XIX	D	B	
49	Ușă împărătească	49	Pr.	Sec. XIX	D	B	
50	Ușă diaconească	50	Pr.	Sec. XIX	D	B	
51	Ușă diaconească	51	Pr.	Sec. XIX	D	B	
52	Cruce	52	Pr.		B	B	Popa Stanciu ot Băjești – înhumat în pridvorul bisericii
53	Piatră tombală	53	Pr.	Sec. XVII	B	B	Ctitori- boierii Vlădești
54	Piatră tombală	54	Pr.	Sec. XIX	B	B	Safta Vlădescu
55	Piatră tombală	55	Pr.		B	B	Popa Stancu ot Băjești
56	Pisanie	58	Pr.	Sec. XVII	B	B	
57	Pisanie	59	Pr.	Sec. XVIII	B (Paraclis)	B	
58	Ușa	59	Pr.	Sec. XVII	B	B	

ANEXA 21

Materiale de prezentare tipărite

